

Вдовченко В.В.

ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНА ТВОРЧІСТЬ

ТЕХНОЛОГІЇ. 10-11 КЛАСИ

Профільний рівень

**Технологічний напрям. Технологічний профіль.
Загально-технологічне спрямування**

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**для проведення
профільного навчання учнів
загальноосвітніх навчальних закладів**

Київ - 2017

УДК 378.016:62/64](072)

ББК

ELR

Вдовченко В.В. Технології: Художньо-проектна творчість. 10-11 кл. Профільний рівень: науково-методичний посібник для вчителя / В. В. Вдовченко // – К.: Педагогічна думка, 2017. – 180 с.

ISBN

Науково-методичний посібник «Художньо-проектна творчість» є іноваційним навчально-методичним конструктором для сучасного методичного рівня підготовки вчителя технології. В посібнику подані необхідні для нової спеціалізації, наукові, навчальні та методичні матеріали.

Науково-методичний посібник «Художньо-проектна творчість» може бути успішно застосованим учителями технології, методистами районних та міських методичних кабінетів, методистами з технології обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, викладачами вищої школи та студентами педагогічно-індустріальних факультетів педагогічних вузів.

ISBN

© Вдовченко В.В., 2017

© Педагогічна думка, 2017

Зміст

РОЗДІЛ 1. Стандартизовані державні вимоги для профільного навчання технологій у старшій школі спеціалізацією «художньо-проектна творчість».....	
1.1. Базові положення із вихідними даними про організацію профільного навчання з технологій у старшій школі.....	
1.2. Особливості структури та змістового наповнення навчальної програми з технологій у старшій профільній школі.....	
1.3. Особливості організації профільного навчання.....	
РОЗДІЛ 2. Зміст навчальної програми «Художньо-проектна творчість» (за календарно-тематичним плануванням з технологій для 10-11 класів).....	
2.1. Календарно-тематичне планування з технологій для 10-11 класів на 2017-18 н.р.....	
2.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з технологій за профілем «Художньо-проектна творчість».....	
2.3. Використана та рекомендована література для навчання за навчальною програмою «Художньо-проектна творчість».....	
2.4. Словник термінів і понять з профорієнтації.....	
РОЗДІЛ 3. Психолого-педагогічне дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів.....	
3.1. Методика та організація дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів.....	
3.2. Аналіз результатів дослідження прояву психологічних особливостей професійної спрямованості студентів дизайнерського напрямку.....	
3.3. Взаємозв'язок чинників психологічних особливостей та професійної спрямованості студентів дизайнерського напрямку.....	
3.4. Список використаних джерел.....	
Додатки.....	
РОЗДІЛ 4. Компетентності профільної підготовки за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» та вимогами довузівської підготовки за спеціалізацією «Дизайн».	
4.1. Компетентності за результатами профільної підготовки за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» та вимоги довузівської підготовки за спеціалізацією «Дизайн».....	
4.2. Вимоги профільної підготовленості до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ.....	
4.3. Вимоги профільної підготовленості до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ (див. 1.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з технологій за профілем «Художньо-проектна творчість»).....	
4.4. Вимоги довузівської підготовленості до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ.....	
4.5. Виробничі функції, типові художньо-проектні завдання діяльності, вміння та компетентності щодо вирішення художніх та дизайнерських типових задач виробничої діяльності.....	
4.6. Здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності, уміння, що є відображенням цих здатностей.....	
РОЗДІЛ 5. Професії із художньо-проектної творчості.....	
5.1. Перелік професій із загальною характеристикою професійної діяльності, характеристикою завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки, кваліфікаційних вимог.....	
5.2. Вимоги Державного стандарту професійно-технічної освіти для навчання та присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня „кваліфікований робітник”.....	
5.3. Рекомендована нормативна та довідкова література для характеристики професій з художньо-проектної творчості.....	
РОЗДІЛ 6. Методичні рекомендації для проведення занять з технології у 10-11 класах..	
6.1. Основи педагогічної технології розвивального навчання в освітній галузі «Технології»..	
6.2. Методичні рекомендації для підготовки уроків (занять) з технології у 10-11 класах за педагогічною технологією розвивального навчання.....	

6.3. Підготовка до уроків (занять) за видами методичної діяльності вчителя.....	
6.4. Методичні поради для розробки уроку (заняття) з технології у 10-11 класах.....	
6.5. Структури основних типів уроків (занять).....	
6.6. Зразки структури оформлення план-конспекту уроку (заняття).....	
6.7. Підготовка вчителя технології за різними типами уроків (занять) з технології у 10-11 класах.....	
6.8. Відмінності та особливості професійного і навчального проектування.....	
6.9. Структура навчального проекту для 10-11 класів.....	
6.10. Зразки план-конспекту з технології, 10-11 класи.....	
6.11. Підготовка для державної підсумкової атестації з технологій. Спеціалізація: «Художньо-проектна творчість».....	

РОЗДІЛ 1.

Стандартизовані державні вимоги для профільного навчання технологій у старшій школі спеціалізацією «Художньо-проектна творчість»

1.1. Базові положення із вихідними даними про організацію профільного навчання з технологій у старшій школі.

1.2. Особливості структури та змістового наповнення навчальної програми з технологій у старшій профільній школі.

1.3. Особливості організації профільного навчання.

1.1. Базові положення із вихідними даними про організацію профільного навчання з технологій у старшій школі. Загальні вихідні дані для організації профільного навчання з технологій у старшій школі подано у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, Концепції з технологій у старшій школі, Методичних рекомендаціях 2017-2018. Для профільного навчання за технологічним профілем відводиться по 6 годин на тиждень (відповідно – по 210 годин на навчальний рік, на 10 і 11 класи, всього – 420 годин). Учні профільної школи спрямовуються до свідомого, умотивованого вибору особистісно привабливого професійного напрямку з подальшим навчанням у професійно-технічному чи вищому навчальному закладі. Після закінчення навчання вони підтверджують рівень своєї предметної компетентності за результатами захисту виконаного творчого проекту або іспиту (атестації) з профільного предмету.

Обсяг і рівень знань, умінь, навичок, ключових і предметних компетентностей, якими опановують учні в результаті профільного навчання, мають відповідати вимогам, орієнтованим на кваліфікаційні характеристики професій обраного учнями профілю. Див. Розділ 5. Професії із художньо-проектної творчості.

У змісті профільних програм за спеціалізаціями чітко окреслені навчальні та виховні аспекти, зміст загальношкільних і спеціальних знань, умінь, навичок і компетентностей в процесі освоєння і володіння навчальними технологіями, орієнтованими на виробничі, технологіями

сучасного високопродуктивного виробництва на основі ефективної системи продуктивної праці, широкого використання міжпредметних зв'язків.

5.2 Особливості структури та змістового наповнення навчальної програми з технологій спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» у старшій профільній школі.

Структура навчальних програми:

1. Пояснювальна записка.
2. Загальний тематичний план.
3. Тематичний, орієнтовний календарно-тематичний план з орієнтовною розчасовкою.
4. Текст навчальної програми (з назвами розділів і тем, з коротким їх змістом), практичні роботи (з орієнтовними їх варіантами, з послідовністю їх виконання, назвами навчальних завдань).
5. За умови атестування на розряд: програма навчально-виробничої практики.
6. Використана і рекомендована література.

У «Пояснювальній записці» визначені провідна мета спеціалізації технологічного профілю: рівень теоретичної та практичної підготовки (предметної компетентності) учнів до праці в обраному профілі (виробництві, сфері), необхідність формування предметної компетентності, розвитку художньої, технічної та технологічної творчості, рівень наукової організації навчальної праці, трудового виховання та культури праці. Виклад цих вимог у «Пояснювальній записці» завершується змістом кваліфікаційної характеристики, професіограми профілю технологічного навчання.

«Загальний тематичний план» містить розподіл годин, відведених на вивчення спеціалізації за видами трудової діяльності учнів і є основним документом для планування всієї системи дворічного технологічного навчання учнів профільних класів. Календарно-тематичний план додаємо. Див. стор. __:

Під час складання тематичного плану програми ми виходили з того, що в навчальному році 35 навчальні тижні, отже, на навчальний рік відводиться:

$$10\text{-}11 \text{ кл. } 6 \text{ год} \times 35 \text{ тижнів} = 210 \text{ год. } 210 \text{ год} \times 2 \text{ роки} = 420 \text{ год.}$$

На навчальну практику виділяється кількість годин, в залежності від атестації загальноосвітньої школи до групи професій. Див. табл. __

Таблиця _

РОЗПОДІЛ ПРОФЕСІЙ ЗА ГРУПАМИ

Перша група	Друга група	Третя група
На опанування зазначених професій відводиться до:		
480* годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю (наказ МОН від 27.08. 2010 № 834, додаток 10) та 10 робочих днів навчальної практики у 10 класі.	540 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.	680 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю, по 2 години на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок варіативної складової навчальних планів та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

*480 годин навчального часу. 420 годин урочних + 10 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

Враховуючи місцеві умови і специфіку технологічного профілю, можуть використовуватися також години, що відводяться на факультативні заняття. За необхідністю, допускається проведення протягом навчального року певної кількості годин, що відводяться на навчально-виробничу практику.

Зміст навчального матеріалу має відповідати таким методичним вимогам:

- відображати нові досягнення мистецтва, дизайну, техніки і технології в організації досліджуваного виробництва;
- мати поліфункціональну спрямованість, яка забезпечує ознайомлення з основними принципами всіх процесів сучасного виробництва і одночасно дає старшокласнику навички поводження з найпростішими знаряддями обраної сфери виробництва для спеціалізації;
- розкривати всі сторони цілого блоку професій, забезпечуючи тим самим формування інтересу учнів до її засвоєння;

– дотримуватися наступності та перспективності в етапах технологічного навчання, у вивченні його окремих розділів;

– забезпечувати зв'язок з основами наук, що потрібен для навчального матеріалу кожної конкретної теми.

У змісті навчальної програми передбачено, щоб учні, під час вивчення конкретного профілю виробництва, отримували наступні компетентності:

а) *технічну компетентність* – читання, розробки та укладання технічної документації, методи контролю та вимірювань, основи маркетингу, організації та планування, механізації, автоматизації, комп'ютеризації сучасного виробництва;

б) *галузеву компетентність* – про різні типи обладнання та оснащення для типових технологічних переходів, процесів, під час технічного обслуговування обладнання;

г) *спеціальну компетентність* – про будову та застосування інструментів, пристосувань, верстатів, апаратів, приладів у обраній спеціалізації.

Структура змісту технологічного профільного навчання в старших класах в навчальній програмі має таку загальну схему:

– оволодіння графічною грамотою у навчанні за обраною спеціалізацією;

– вивчення навчальних і технологічних процесів в спеціалізації;

– оволодіння компетентностями з машинознавства, матеріалознавства, пов'язаними з обраним профілем виробництва, з обслуговуванням даного обладнання;

– оволодіння культурою праці, ергономічними основами, знаннями з охорони праці та навичками техніки безпеки, пожежної безпеки;

– ознайомлення у формі широкої, особистісно орієнтованої професійної орієнтації в процесі вивчення профілю;

– об'єкти розробки і виготовлення мають бути особистісно привабливими, мати продуктивну працю і бути суспільно значущими і корисними.

Важливими є окремі теми:

1. Механізація та автоматизація виробничих процесів:

- Загальні поняття про науково-технічний прогрес в галузі;
- Основні види автоматизації та комп'ютеризації у виробничих процесах;
- Основні інструменти, прилади та пристрої, автоматичні, електронні та комп'ютеризовані пристрої;
- Перспективи розвитку автоматизації виробництва за профілем .

2. Основи сучасної економіки, організації і планування виробництва, маркетинг:

- Сучасні принципи керівництва виробництвом (менеджмент), що впроваджує правила проектування, виготовлення і продажу товарів і послуг у країнах європейської спільноти;
- Планомірність розвитку виробництва, орієнтованого на євроінтеграцію;
- Організація та нормування праці на промислових підприємствах і в соціальній сфері;
- Продуктивність праці на сучасних промислових підприємствах і її підвищення за рахунок наукоємних, енерго- і матеріалозберігаючих технологій;
- Форми обліку та оплата праці на сучасних промислових і сільськогосподарських підприємствах;
- Собівартість і ціна продукції;
- Поняття про госпрозрахунок.

Під час реалізації змісту профільної програми на методичному рівні необхідно враховувати зв'язок теорії з практикою. Не рекомендується такий

розподіл годин, при якому в перший тиждень місяця вивчається теорія, а інші три тижні проводяться тільки практичні заняття.

Теорія і практика вивчається в межах кожного заняття. Заняття будується за наступною структурою: при шестигодинному занятті рекомендовано такий розподіл годин:

1. Теоретичний матеріал: 2 години.
2. Практична робота: 2 години.
3. Учніський творчий проект: 2 години.

За вище викладеною структурою проводиться розрахунок навчального часу на теоретичні, практичні заняття та заняття для виконання творчого проекту, тобто необхідно дотримуватися використання на теоретичні заняття не більше 30% часу, відведеного на профільне навчання.

5.3. Особливості організації профільного навчання.

Учні, які обрали технологічний профіль за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» навчаються за навчальною програмою, зазначеною в інструктивному листі МОН України для поточного року.

За наявності відповідного грифа МОН України профільне навчання може здійснюватись за авторськими програмами з інших спеціалізацій художньо-проектного напрямку, не передбачених визначеним переліком.

Ключовою складовою організації профільного навчання технологічного напрямку є наявність відповідної матеріально-технічної бази. Навчальну базу мають більшість міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, тому організація профільного навчання технологічного напрямку на базі МНВК є нині найбільш продуктивною. Впровадження технологічного напрямку на базі МНВК здійснюється за умови передачі загальноосвітніми навчальними закладами у комбінати педагогічного навантаження в обсязі, передбаченому навчальними планами (для забезпечення якісного оволодіння учнями обраного напрямку діяльності).

Необхідно розмежовувати вимоги до профільної та професійної

підготовки. Професійна підготовка старшокласників проводиться в закладах освіти згідно з ліцензійними вимогами до зазначеного напрямку навчальної діяльності (постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.03 № 1380). Мережа навчальних груп визначається на основі контингенту учнів старших класів, яких направляє школа, а їх наповнення регламентується ліцензійними нормами. Випускникам, які успішно закінчили повний курс навчання з професійної підготовки, надається право складати державні іспити на присвоєння кваліфікації з видачею документа про професійну освіту єдиного державного зразка України.

Типові навчальні плани і програми з професійно-технічного навчання на базі закладів системи загальної середньої освіти для підготовки кваліфікованих робітників розроблено на основі ДС ПТО. Вони є обов'язковими для виконання всіма МНВК і загальноосвітніми навчальними закладами, що готують кваліфікованих робітників із числа учнів 10–11-х класів.

Тривалість професійної підготовки у МНВК і ЗНЗ – 350, 480, 540, 680 годин. Типові навчальні плани професійного навчання для закладів системи загальної середньої освіти узгоджені з Департаментом професійно-технічної освіти та Департаментом загальної середньої і дошкільної освіти МОН України. Вони розділені на чотири групи за кількістю годин:

350 годин – 5 годин тижневих (доповнюється 1 година тижнева на профорієнтаційний курс). Виробнича практика не передбачена.

480 годин – 6 годин тижневих + 2 тижні виробничої практики. Професії II розряду.

540 годин – 6 годин тижневих + 4 тижні виробничої практики. Наприклад. Професії: різьбяр по дереву та бересті, II розряд; швачка I розряду, кравець II розряду; вишивальниця – II розряд; манікюрниця – II розряд.

680 годин – 6 годин тижневих + 2 години за рахунок варіативної складової + 4 тижні виробничої практики. Професії: перукар – 645 годин (18

років); офіціант, III розряд (18 років).

ДОДАТКИ

Додаток _

Витяг із ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392

I. Загальна частина

Цей Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (далі — Державний стандарт) спрямований на виконання завдань загальноосвітніх навчальних закладів II і III ступеня (далі — загальноосвітні заклади) і визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи.

У цьому Державному стандарті поняття вживаються у такому значенні:

1) громадянська компетентність — здатність учня активно, відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;

2) діяльнісний підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, успішну адаптацію людини в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти;

3) загальнокультурна компетентність — здатність учня аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;

4) здоров'язбережувальна компетентність — здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей;

5) інформаційно-комунікаційна компетентність — здатність учня використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних і суспільно значущих завдань;

6) ключова компетентність — спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів;

7) ключова компетенція — певний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати у сфері діяльності людини;

8) компетентнісний підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності;

9) компетентність — набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

10) компетенція — суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини;

11) комунікативна компетентність — здатність особистості застосовувати у конкретному виді спілкування знання мови, способи взаємодії з людьми, що оточують її та перебувають на відстані, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями;

12) міжпредметна естетична компетентність — здатність виявляти естетичне ставлення до світу в різних сферах діяльності людини, оцінювати предмети і явища, їх взаємодію, що формується під час опанування різних видів мистецтва;

13) міжпредметна компетентність — здатність учня застосовувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей;

14) навчальна програма — нормативний документ, що конкретизує для кожного класу визначені цим Державним стандартом результати навчання відповідно до освітньої галузі або її складової, деталізує навчальний зміст, у результаті засвоєння якого такі результати досягаються, а також містить рекомендації щодо виявлення та оцінювання результатів навчання;

15) особистісно зорієнтований підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на взаємодію і плідний розвиток особистості педагога та його учнів на основі рівності у спілкуванні та партнерства у навчанні;

16) предметна (галузева) компетентність — набутий учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної із засвоєнням, розумінням і застосуванням нових знань;

17) предметна компетенція — сукупність знань, умінь та характерних рис у межах змісту конкретного предмета, необхідних для виконання учнями певних дій з метою розв'язання навчальних проблем, задач, ситуацій;

18) предметна мистецька компетентність — здатність до розуміння і творчого самовираження у сфері музичного, образотворчого та інших видів мистецтва, що формується під час сприймання творів таких видів мистецтва і їх практичного опанування;

19) проектно-технологічна компетентність — здатність учнів застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності;

20) соціальна компетентність — здатність особистості продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, зміст якої є інтегративним, відбувається у результаті застосування під час вивчення всіх предметів навчального плану діяльнісного підходу. Навчальними програмами обов'язково передбачається внесок кожного навчального предмета у формування зазначеної компетентності.

Цей Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти.

При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів.

Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

До ключових компетентностей належить уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності, а до предметних (галузевих) — комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична і здоров'язбережувальна компетентності.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища...

... Предметні (галузеві) компетентності стосуються змісту конкретної освітньої галузі чи предмета, і для їх опису використовуються такі ключові поняття: “знає і розуміє”, “уміє і застосовує”, “виявляє ставлення і оцінює” тощо.

VII. Освітня галузь “Технології”

Метою освітньої галузі “Технології” є формування і розвиток проектно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві.

Освітня галузь складається з інформаційно-комунікаційного та технологічного компонентів.

Зміст предметів освітньої галузі має чітко виражену прикладну спрямованість і реалізується переважно шляхом застосування практичних методів і форм організації занять.

Технологічний компонент

Основною умовою реалізації технологічного компонента є технологічна та інформаційна діяльність, що провадиться від появи творчого задуму до реалізації його в готовому продукті.

Завданнями навчання технологій є:

формування цілісного уявлення про розвиток матеріального виробництва, роль техніки, проектування і технологій у розвитку суспільства;

ознайомлення учнів із виробничим середовищем, традиційними, сучасними і перспективними технологіями обробки матеріалів, декоративно-ужитковим мистецтвом;

формування здатності розвивати надбання рідної культури з використанням засобів декоративно-ужиткового мистецтва;

набуття учнями досвіду провадження технологічної діяльності, партнерської взаємодії і ціннісних ставлень до трудових традицій;

розвиток технологічних умінь і навичок учнів;

усвідомлення учнями значущості ролі технологій як практичного втілення наукових знань;

реалізація здібностей та інтересів учнів у сфері технологічної діяльності;

створення умов для самореалізації, розвитку підприємливості та професійного самовизначення кожного учня;

оволодіння вмінням оцінювати власні результати предметно-перетворювальної діяльності та рівня сформованості ключових і предметних компетентностей.

Додаток 1 до Державного стандарту

БАЗОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН загальноосвітніх навчальних закладів II—III ступеня

Найменування освітньої галузі	Загальна кількість годин		
	III ступінь (10—11 класи)		
	на тиждень	на рік	відсотків
Інваріантна складова			

6. Технології*	-	-	-
Варіативна складова			
1. Цикл профільних предметів***	24	840	31,6
* Освітні галузі “Технології” та “Мистецтво” у старшій школі належать до вибірково-обов’язкових предметів.			
** Години, передбачені для фізичної культури освітньої галузі “Здоров’я і фізична культура”, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.			
*** Цикл профільних предметів складається із профільних предметів (наприклад, фізики та математики у класі фізико-математичного профілю); профілюючих предметів (наприклад, екології у класі біолого-хімічного профілю чи географії у класі економічного профілю), курсів профільного навчання (наприклад, країнознавства у класі профілю іноземної філології).			
Найменування освітньої галузі	Загальна кількість годин		
	III ступінь (10—11 класи)		
	на тиждень	на рік	відсотків
2. Цикл вибірково-обов’язкових предметів	6	210	7,9
3. Додаткові години на впровадження поглибленого вивчення окремих предметів, допрофільного та профільного навчання, на курси за вибором, факультативи, індивідуальні заняття	10	350	13,1
Разом	40	1400	52,6
Гранично допустиме навчальне навантаження	66	2310	
Усього (загальне навчальне навантаження)	76	2660	100

Додаток 2 до Державного стандарту

ДЕРЖАВНІ ВИМОГИ

до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

Зміст освіти	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
VI. Освітня галузь “Технології”. Старша школа. Технологічний компонент	
Проектування	
Теоретичні основи проектування у сфері матеріального виробництва. Технології і методи творчого та критичного мислення у проектній діяльності. Раціоналізаторство і винахідництво як рушійна сила розвитку виробництва. Загальні відомості про дизайн як провідний засіб формотворення предметного середовища. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у проектній діяльності	характеризувати вплив проектної діяльності на розвиток різних сфер людської діяльності (технологічної, освітньої, мистецької, економічної, політичної тощо), розуміти і використовувати у роботі над проектом методи творчого пошуку ідей (мозковий штурм, морфологічний аналіз, алгоритм розв’язку винахідницьких задач), виявляти протиріччя між характеристиками об’єкта або процесу проектування та вимогами до його вдосконалення чи створення, проводити художньо-конструкторський аналіз об’єкта проектування та пояснювати, розробляти і реалізовувати творчий проект з використанням інформаційно-комунікаційних технологій
Технічна та художня творчість	
Технічна творчість. Художня творчість. Декоративно-ужиткове мистецтво	володіти характерними для регіону основними техніками і технологіями створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва, створювати вироби від творчого задуму до його практичної реалізації з використанням традиційних і сучасних прийомів обробки природних матеріалів, синтезувати естетичні та функціональні вимоги як провідний спосіб творення у декоративно-ужитковому мистецтві під час проектування та виготовлення виробу
Професійна орієнтація	
Професійна придатність особистості. Морально-етичні норми професійної діяльності. Індивідуальна освітня траєкторія	аналізувати власні здібності та вимоги майбутньої професії, специфіку її предмета, знарядь і умов праці, вплив новітніх об’єктів техніки і технологій на ринок праці, розуміти значення морально-етичних норм успішної професійної кар’єри, оцінювати власні можливості професійної освіти та працевлаштування, виявляти активне ставлення до обраної професії шляхом практичної реалізації власної освітньої траєкторії

Витяг з листа МОН України від 14.02. 2014 № 1/9-115

Про порядок закінчення навчального року та проведення державної підсумкової атестації у загальноосвітніх навчальних закладах в 2013/2014 навчальному році Від 14.02.2014 №1/9-115

Закінчення 2013/2014 навчального року та проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти визначено відповідно до вимог Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.02.2008 № 94 зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.02.2008 за № 151/14842, зі змінами (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 23.11.2010 № 1116 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09.12.2010 за № 1237/18532) та особливостей організації навчально-виховного процесу, зазначених у листі Міністерства освіти і науки України від 20.05.2013 № 1/9-349 «Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів та структуру 2013/2014 навчального року».

У 4-х, 9-х та 11-х класах у 2013/2014 навчальному році атестація проводиться за збірниками завдань, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 27.12.2013 № 1844 «Про надання грифа Міністерства освіти і науки України збірникам завдань для проведення державної підсумкової атестації». Перелік збірників та методичні рекомендації щодо проведення державної підсумкової атестації подаються у додатку 1.

Додаток 1 до листа Міністерства освіти і науки України від 14.02. 2014 № 1/9-115

Методичні рекомендації щодо проведення державної підсумкової атестації у загальноосвітніх навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році**III. Державна підсумкова атестація у старшій школі**

Державна підсумкова атестація в старшій школі проводиться з трьох предметів:

- українська мова;
- історія України або математика (для учнів, які навчалися у класах універсального профілю), профільний предмет (для учнів, які навчалися у класах з іншим профілем навчання);
- предмет за вибором.

При вивченні двох профільних предметів (наприклад, фізики і математики у фізико-математичному профілі) атестацію складають із одного з них замість предмета за вибором.

Навчальні заклади визначають не менше десяти варіантів для кожного класу. Якщо кількість учнів менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдань державної підсумкової атестації відводиться 90 хвилин. Під час виконання завдань дозволяється використовувати калькулятор.

Всі учні, які навчалися за технологічним профілем, складають державну підсумкову атестацію з **технологій (профільний рівень)**. Атестація здійснюватиметься за новими збірниками завдань, які розроблено відповідно до спеціалізацій, за якими здійснювалось навчання: Див Дод. __

Додаток _

Перелік збірників завдань для державної підсумкової атестації з технологій за спеціалізаціями технологічного профілю, за якими здійснювалось навчання

1. Спеціалізація «Перукар (перукар-модельєр)». 11 клас (авт. Ткачук І. О., Сліпкань С. В., Шелест Г. В. – офіційні сайти МОН та ІТЗО, 2014); 2. Спеціалізація «Основи дизайну». 11 клас» (авт. Чернушич А. В., Карпосюк Т. Г., Томашук А. С., Шевчук О. Д.– офіційні сайти МОН та ІТЗО, 2014); 3. Спеціалізація «Деревообробка». 11 клас (авт. Бач Б.Ф., Жмурко П.Б., Дубик В. Я. – К-П.: Аксиома, 2014); 4. Спеціалізація «Швачка». 11 клас (авт. Мазур О. М., Пузирна Л. А., Кудря Г. С., Гречко Н. М. – офіційні сайти МОН та ІТЗО, 2014); 5. Спеціалізація «Кравець». 11 клас (авт. Алексєєва О.С., Горенко В.П., Зеленюк Н.Д.– офіційні сайти МОН та ІТЗО, 2014); 6. Спеціалізація «Різьбяр по дереву та бересті». 11 клас (авт. Зубик В. В., Королюк Т. М., Дмитрів Л. М.– офіційні сайти МОН та ІТЗО, 2014)

Завдання для інших спеціалізацій технологічного профілю вчителі розробляють самостійно за аналогією та затверджують їх у керівника навчального закладу. Для кожної спеціалізації має бути розроблено не менше 10 варіантів завдань.

Учні складають державну підсумкову атестацію з технологій у навчальних закладах, на базі яких вони вивчали профільні предмети. Це можуть бути міжшкільні навчально-виробничі комбінати, професійно-технічні навчальні заклади, опорні загальноосвітні школи та ін. Склад комісій та порядок оформлення документації заздалегідь визначаються спільно місцевими органами управління освітою, адміністраціями

закладів освіти, на базі яких здійснювалося навчання, та адміністраціями загальноосвітніх навчальних закладів за основним місцем навчання учнів.

Державна підсумкова атестація проводиться окремо від кваліфікаційних іспитів з присвоєння робітничої професії.

Додаток _

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В 10-11 КЛАСАХ

Особливістю технологічного профілю є широкий перелік спеціалізацій, за якими може здійснюватися навчання: Деревообробка, Кулінарія, Основи дизайну, Агровиробництво, Будівництво, Опоряджувальні роботи, Енергетика, Конструювання та моделювання одягу, Легка промисловість, Матеріалознавство та технологія конструкційних матеріалів, Металообробка, Основи бджільництва, Технічне проектування, Українська народна вишивка, Художня обробка матеріалів, Швейна справа, Технології сільськогосподарського виробництва.

За наявності відповідного грифа Міністерства освіти і науки профільне навчання може здійснюватися за авторськими програмами з інших, не передбачених переліком спеціалізацій.

У межах технологічного профілю також можлива професійна підготовка старшокласників. Наказом Міністерства освіти і науки № 904 від 23.09.2010 р. затверджено Типові навчальні плани та Типові програми професійно-технічного навчання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Зазначені плани та програми розроблено з метою узгодження Державних стандартів професійно-технічної освіти та навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Професії, за якими здійснюється професійно-технічне навчання відповідно до Типових навчальних планів та Типових програм розділено за трьома групами у залежності від кількості годин, що відводиться на їх опанування.

РОЗПОДІЛ ПРОФЕСІЙ ЗА ГРУПАМИ

Перша група	Друга група	Третя група
<ul style="list-style-type: none"> - «Основи дизайну» - «Продавець (з лотка, на ринку)»; - «Водій автотранспортних засобів категорії «В»»; - «Водій автотранспортних засобів категорії «С»»; - «Манікюристка»; - «Штукатур». 	<ul style="list-style-type: none"> - «Вишивальниця»; - «Агент з організації туризму»; - «Оператор комп'ютерного набору»; - «Різьбяр по дереву та бересту»; - Інтегрована професія – «Швачка, Кравець». 	<ul style="list-style-type: none"> - «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)»; - «Касир (на підприємстві, в установі, організації)»; - «Перукар (перукар-модельєр)»; - «Молодша медична сестра з догляду за хворими»; - «Офіціант»; - «Секретар-друкарка»; - «Слюсар з ремонту автомобілів»; - «Столяр будівельний».
На опанування зазначених професій відводиться до:		
480 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю (наказ МОН від 27.08. 2010 № 834, додаток 10) та 10 робочих днів навчальної практики у 10 класі.	540 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.	680 годин навчального часу: 6 годин на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок технологічного профілю, по 2 години на тиждень в 10 та 11 класах за рахунок варіативної складової навчальних планів та 20 робочих днів навчальної практики у 10 класі.

Збільшення часу навчальної практики передбачається тільки для професійного навчання з метою забезпечення потрібної кількості навчальних годин. Збільшення навчальної практики можна уникнути за рахунок виділення (збільшення) годин з варіативної складової навчальних планів.

У випадку, коли кількість годин на опанування професії менша передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства.

Здійснення професійно-технічного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти.

Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання ними основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення передбачено в 11 кл. технологічного напрямку в обсязі 2 год. на тиждень.

У 8-11 кл. креслення може вивчатися як курс за вибором. Міністерством освіти і науки України рекомендовано програму «Креслення. 8-11 класи» (В.К.Сидоренко. К.: Шкільний світ, 2001), яка забезпечена підручниками „Креслення” для загальноосвітніх навчально-виховних закладів (В.К.Сидоренко. К.: Школяр, 2004).

У навчальному процесі слід користуватися підручниками, посібниками та навчально-наочними матеріалами, що мають відповідний гриф Міністерства.

Під час роботи у навчальній майстерні особливу увагу слід звертати на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Відповідно до положення про державну підсумкову атестацію затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 18.02.2008 № 94 (зі змінами) учні 11 класу складають державну підсумкову атестацію з предметів освітньої галузі «Технологія».

Зокрема, всі учні, які навчаються за технологічним профілем, складають державну підсумкову атестацію з **технологій (профільний рівень)**. Атестація здійснювалася за «Збірником завдань для державної підсумкової атестації з технологій. Технологічний профіль», що має гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

У повному обсязі збірники розміщені на офіційних сайтах Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

Матеріали, які висвітлюють питання організації навчальної діяльності з технологій вчителі можуть почерпнути на сторінках періодичних видань та спеціалізованих сайтів:

1. Журнал «Трудова підготовка в закладах освіти» видавництва «Педагогічна преса».
2. Газета «Трудове навчання» видавництва «Шкільний світ».

3. Науково-методичний журнал «Трудове навчання в школі». Видавнича група «Основа».
4. Сайт www.trudove.org.ua.

РОЗДІЛ 2.

Зміст навчальної програми «Художньо-проектна творчість» (за календарно-тематичним плануванням з технологій для 10-11 класів)

- 2.1. Календарно-тематичне планування з технологій для 10-11 класів на 2017-18 н.р.
- 2.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з технологій за профілем «Художньо-проектна творчість»
- 2.3. Використана та рекомендована література для навчання за навчальною програмою «Художньо-проектна творчість»
- 2.4. Словник термінів і понять з профорієнтації

2.1. Календарно-тематичне планування з технологій для 10-11 класів на 2017-18 н.р.

<p>Ліцей податкової та рекламної справи №21 міста Києва</p> <p style="text-align: right;">Зразок</p> <p style="text-align: right;">«Затверджено» « » _____ 2017 н.р. Директор ліцею _____ І.П. Бабка</p> <p style="text-align: center;">ТЕХНОЛОГІЇ. 10-11 КЛАСИ Технологічний напрям. Технологічний профіль. Загально-технологічне спрямування</p> <p style="text-align: center;">Спеціалізація «ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНА ТВОРЧІСТЬ»</p> <p style="text-align: center;">Календарно-тематичне планування з технологій для 10-11 класів на 2017-2018 н.р.</p> <p style="text-align: center;">Вдовченка Віктора Володимировича, доктора філософії в галузі дизайну, професора вчителя технологій, вчителя-методиста</p> <p style="text-align: center;">«Погоджено»</p> <table style="width: 100%;"><tr><td style="width: 50%; text-align: center;">Заступник директора з навчально-виховної роботи _____ Сорочан Н.М. « » _____ 2017 н.р.</td><td style="width: 50%; text-align: center;">Заступник директора з науково-методичної роботи _____ Панчук Л.М. « » _____ 2017 н.р.</td></tr></table>	Заступник директора з навчально-виховної роботи _____ Сорочан Н.М. « » _____ 2017 н.р.	Заступник директора з науково-методичної роботи _____ Панчук Л.М. « » _____ 2017 н.р.
Заступник директора з навчально-виховної роботи _____ Сорочан Н.М. « » _____ 2017 н.р.	Заступник директора з науково-методичної роботи _____ Панчук Л.М. « » _____ 2017 н.р.	

ЗАГАЛЬНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН. 10-11 КЛАСІ

Пор № тем	Назва розділів	К-сть рік		
		теорет	практ	всього
10 КЛАС. ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО, ЕТНОДИЗАЙН				
	Розділ 1. Основи художньо-проектної творчості в ДПМ	105		
1	Вступ	2	5	7
2	Розвиток ДПМ, етнодизайну в історії матеріальної та художньої культури	2	7	9
3	Народне мистецтво художніх промислів України	2	6	8
4	Закономірності і засоби композиції в ДПМ та етнодизайні	2	16	18
5	Орнамент в художньо-проектній творчості: призначення; закономірності побудови в декоративній пластичі	2	12	14

6	Навчальний творчий проектз ДПМ, етнодизайну	2	47	49
	Всього:	12	87	105
Розділ 2. Модулі за видами ДПМ, етнодизайну (на вибір вчителя)		105		
1.	Художня обробка деревини (маркетрі) Авт. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М.			106
2.	Художня обробка деревини (різьблення) Авт. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М.			106
3.	Художня обробка шкіри(одяг). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М.			106
4.	Художня обробка шкіри (інтер'єр). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М.			
5.	Підсумкове заняття			5
	Разом:	210		
11 КЛАС. ОСНОВИ ДИЗАЙНУ				
	Розділ 1. Основи художньо-проектної творчості в дизайнерській діяльності	56		
1	Вступ.	2	–	2
2	Дизайн: ретроспективні дослідження, сучасність, перспективи розвитку	2	-	2
3	Формоутворення. Закономірності, принципи і засоби композиції в дизайні	4	16	20
4	Художнє проектування. Методика і техніка розробки проекту	2	30	32
	Всього:	10	46	56
	Розділ 2. Модулі або їх комбінування за видами дизайну (на вибір вчителя)	149		
1.	Дизайн середовища (проектування та виготовлення виробів з деревини в художній техніці маркетрі)			149
2.	Дизайн середовища (проектування та виготовлення виробів з деревини в художній техніці різьблення)			149
3.	Дизайн одягу (проектування та виготовлення виробів зі шкіри в комбінованих художніх техніках)			149
4	Дизайн середовища (предмети інтер'єрів) (проектування та виготовлення виробів зі шкіри в комбінованих художніх техніках). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М.			149
5.	Підсумкове заняття			5
	Разом:	210		
	За 10-11 класи	420		

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН 10 клас. Декоративно-прикладне мистецтво, етнодизайн

№ уроку	Назви розділів, тем уроків, практичних робіт	К-сть год	Дата	Примітка
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ТВОРЧОСТІ В ДПМ, ЕТНОДИЗАЙНІ (99 год)				
1. Вступ (7 год)				
1	Завдання і зміст спеціалізації, блоку ДПМ.	1		
2	Художньо-проектні розробки ДПМ, етнодизайну	1		
Пр. р. 1.(5 год). Системний аналіз процесу художньо-проектних розробок і технології виконання взірців ДПМ. Реферативне дослідження.				
3	Підготовка письмового проілюстрованого реферату (або реферативного виступу)	1		
4	Розробка письмової структури презентації Microsoft Office PowerPoint, добір графічного ілюстративного ряду, відеоряду;	1		
5	Підготовка комбінованих письмових, ілюстративних, аудіо-, відео-матеріалів для презентації Microsoft Office PowerPoint	1		
6	Компонування матеріалів (результатів реферативного дослідження) у презентації в програмі Microsoft Office PowerPoint.	1		
7	Остаточне стилізоване доопрацювання презентації в програмі Microsoft Office PowerPoint	1		
2. Розвиток ДПМ, етнодизайну в історії художньої та матеріальної культури України (9 год)				
8	Витоки, розвиток ДПМ, етнодизайну на території України.	1		
9	Сучасний стан та тенденції розвитку ДПМ і етнодизайну в Україні.	1		
Пр. р. 2. (7 год). Копіювання взірців ДПМ, етнодизайну України.				

10	1. Виміри зразків ДПМ (1-2 вироби) (в музеях образотворчого мистецтва, картинних галереях, в краєзнавчих музеях, на шкільній виставці).	1		
11	2. Зарисовки (у кольорі) із зразків ДПМ (1-2 вироби) (в музеях образотворчого мистецтва, картинних галереях, в краєзнавчих музеях, на шкільній виставці).	1		
12	3. Фотографування та обробка фото в графічних редакторах фотошоп, ілюстратор, планшетних програмах.	1		
13	4. Відеозйомки та обробка відеофрагментів у програмі PinnacleStudio 15 та компонування фільму.	1		
14	5. Підготовка комбінованих письмових, ілюстративних, аудіо-, відео-матеріалів у формі презентації Microsoft Office PowerPoint	1		
15	6. Розробка структури презентації/формування слайдів	1		
16	7. Остаточне стильове доопрацювання презентації в програмі Microsoft Office PowerPoint	1		
3. Народне мистецтво художніх промислів України(8год)				
17	Народне ДПМ в національній матеріальній та художній культурі.	1		
18	Центри народного мистецтва і художніх промислів України.	1		
Пр. р. 3. (6год). Копіювання взірців ДПМ, етнодизайну регіону, району, рідної місцевості				
19	1. Виміри зразків ДПМ (1-2 вироби) в музеях образотворчого мистецтва, картинних галереях, в краєзнавчих музеях, на шкільній виставці.	1		
20	2. Зарисовки (у кольорі) із зразків ДПМ (1-2 вироби)	1		
21	3. Фотографування та обробка фото в графічних редакторах фотошоп, ілюстратор, планшетних програмах.	1		
22	4. Відеозйомки та обробка відеофрагментів у програмі PinnacleStudio 15 та компонування фільму.	1		
23	5. Підготовка комбінованих письмових, ілюстративних, аудіо-, відео-матеріалів у формі презентації Microsoft Office PowerPoint	1		
24	6. Презентація в програмі Microsoft Office PowerPoint результатів копіювання, фотографування, відео монтажу (на вибір вчителя).	1		
4. Закономірності і засоби композиції в ДПМ і етнодизайні(18год)				
25	Закономірності і засоби композиції в ДПМ і етнодизайні	1		
26	Види композиції декоративної форми виробу ДПМ, етнодизайну.	1		
Пр. р. 4. (16 год).Художньо-проектне рішення виробу ДПМ (або етнодизайну)				
27-30	Розробка проектної ідеї, художньо-проектного образу в матеріалі (мисленнєве, вербальне проектування).	4		
31-34	Пошук композиційного рішення, з врахуванням взаємозалежності елементів декору з функціональним призначенням предмета, його конструкцією, матеріалом, технологією виготовлення(проектування засобами художньої та технічної графіки).	4		
35-42	Втілення композиційного рішення, з врахуванням взаємозалежності елементів декору з функціональним призначенням предмета, його конструкції в матеріалі за обраною технологією виготовлення (предметно-пластичне проектування).	8		
5. Орнамент в художньо-проектній творчості: призначення, закономірності побудови в декоративній пластиці(14год)				
43	Витоки орнаментативної предметів в ДПМ, етнодизайні.	1		
44	Національні традиції і сучасна символіка в орнаменті ДПМ, етнодизайні.	1		
Пр. р. 5. (12год). Творче художньо-проектне рішення орнаменту для декору обраного виробу (проект, втілення в матеріалі).				
45-46	Мисленнєве, словесне проектування (опис проектної ідеї, задуму, рішення)	2		
47-51	Колірно-графічне проектування (візуалізація проектної ідеї, задуму, рішення засобами художньої та технічної графіки)	5		
52-56	Предметно-пластичне проектування (втілення проектної ідеї, задуму, рішення в матеріалі за обраною технологією виготовлення)	5		
6. Навчальний творчий проект з ДПМ, етнодизайну(за вибором учня) (49год).				
57	Структура та порядок розробки навчальних творчих проектів з ДПМ, етнодизайну.	1		

58	Огляд та аналіз навчальних творчих проєктів з ДПМ та етнодизайну учнів-однолітків та студентів-майстрів ДПМ та дизайнерів у народному стилі.	1		
Пр. р. 1. (5 год). Моніторингові дослідження з виявлення потреби проєктної розробки.				
59-62	Збір, обробка, узагальнення отриманої інформації.	4		
63	Розробка та формулювання проєктного завдання	1		
Пр. р. 2. (5 год). Різнібічні дослідження проєктних завдань. Складання специфікації.				
64-67	Уточнення та деталізація проєктних завдань.	4		
68	Складання специфікації.	1		
Пр. р. 3. (5 год). Мисленнєве, словесне проєктування (опис проєктної ідеї, задуму, рішення)				
69-70	Пошук ідей.	2		
71	Аналіз зафіксованих ідей, їх ранжування щодо застосування.	1		
72-73	Вибір ідей, найбільш ефективних, придатних для втілення в проєкт, їх опрацювання	2		
Пр. р. 4. (5 год). Колірно-графічне проєктування. Підготовка дизайнерської документації.				
74-75	Розробка планів, креслень загального виду, складальних креслень, специфікації	2		
76-78	Розробка робочих ескізів, виготовлення креслень пошукового макету.	3		
Пр. р. 5. (5 год). Розробка технологічної послідовності виготовлення деталей, виробу, складальних операцій, усього проєкту.				
79	Проведення аналізу наявних і необхідних матеріалів для макетування.	1		
80	Обґрунтування вибору макетних матеріалів (легко оброблюваність, імітаційна текстура, фактура, міцність, можливість різних варіантів з'єднання деталей).	1		
81-83	Розробка технології виготовлення макету, моделі (технологічних карток).	3		
Пр. р. 6. (5 год). Виготовлення пошукового макета (моделі, дослідного зразка).				
84-88	Виготовлення деталей	4		
89	З'єднання деталей пошукового макета (моделі, дослідного зразка).	1		
Пр. р. 7. (5 год). Виконання колірно-графічних робіт				
90	Виконання колірного забарвлення пошукового макета (моделі, дослідного зразка).	1		
91-94	Виконання графічних написів на поверхні макета (моделі, дослідного зразка).	4		
Пр. р. 8. (5 год). Випробування і особиста оцінка виробу. Підготовка до захисту проєкту, його презентації.				
95	Проведення випробування, оцінювання власного проєкту.	1		
96	Дооформлення супровідної проєктної, технічної та технологічної документації.	1		
97	Підготовка візуальних матеріалів для презентації - таблиць з параметрами, відомостями про виріб, даними про автора.	1		
98-99	Підготовка плану презентації, доповіді для захисту проєкту.	2		
Пр. р. 9. (7 год). Презентація індивідуальних проєктів. Захист проєкту і виробу.				
100-102	Презентація колективних проєктів. Оцінювання учнями змісту, якості, терміну виконання власного проєкту, проєктів однокласників.	4		
103-104	Виконання порівняльного аналізу власного проєкту, проєктів однокласників.	2		
105	Оформлення порівняльного аналізу власного проєкту, проєктів однокласників.	1		
РОЗДІЛ 2. МОДУЛІ АБО КОМБІНАЦІЯ МОДУЛІВ ЗА ВИДАМИ ДПМ, ЕТНОДИЗАЙНУ (105 год) (НА ВИБІР ВЧИТЕЛЯ)				
1. Художня обробка деревини (маркетри). Авт. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М. (100 год)				
2. Художня обробка деревини (різьблення) Авт. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М. (100 год)				
3. Художня обробка шкіри (одяг, проєктування та виготовлення виробів зі шкіри в комбінованих художніх техніках). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М. (100 год)				
4. Художня обробка шкіри (інтер'єрів, проєктування та виготовлення виробів зі шкіри в комбінованих художніх техніках). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М. (100 год)				
5. ПІДСУМКОВІ ЗАНЯТТЯ (5 год).				
206	Визначення форми організації виставки творчих проєктів класу, школи.	1		

207	Оформлення підготовлених творчих розробок на стендах, на столах, у місцях постійних учнівських виставок у школі (ліцеї).	1		
208	Тематичне оцінювання.	1		
209	Підбиття підсумків за семестр.	1		
210	Оцінка учнівських навчальних досягнень за рік.	1		

11 клас. Основи дизайну

№ уроку	Назви розділів, тем уроків, практичних робіт	К-стьг од	Дата	Примітка
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ТВОРЧОСТІ В ДИЗАЙНЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (112год)				
1. Вступ (2 год)				
1	1.1. Предметний світ і предметно-перетворювальна діяльність засобами дизайну. 1.2. Науково-технічний прогрес і проблеми наочно-просторового середовища.	1		
2	1.3. Значення вивчення основ дизайну для подальшого вибору професії та фаху.	1		
2. Дизайн: ретроспективні дослідження, сучасність, перспективи розвитку(2 год)				
3	2.1. Становлення і розвиток дизайну в Європі та Україні.			
4	2.2. Український дизайн на сучасному етапі. 2.3. Дизайнерські розробки в інших країнах світу.			
3. Формоутворення. Закономірності, принципи і засоби композиції в дизайні(20год)				
5-6	Формоутворення у різних видах дизайну.	2		
7-8	Основи композиції у різних видах дизайну.	2		
Пр. р. 1. (16год). Формоутворення трансформацій з площини (у плоско-рельєфну модульну структуру — фронтальна композиція).				
Завдання 1. (8 год).Фронтальна композиція. Практичне освоєння принципів геометричного формоутворення.				
9-12	Побудова креслення-розгортки.	4		
13-16	Виконання макету трансформованої структури.	4		
Завдання 2. (8 год).Об'ємна композиція. Розробка методом об'ємної трансформації макету структури об'єкту певного функціонального призначення				
17-20	Розробка ескізного проекту.	4		
21-24	Побудова макета за ескізним проектом	4		
4. Художнє проектування. Методика і техніка розробки проекту(32год)				
4.1. Художнє проектування (2год)				
25	Художнє проектування як творчий процес. Стадії та етапи розробки проекту.	1		
26	Коротка характеристика навчальних завдань на проектування. Творчі завдання.	1		
4.2. Методика і техніка розробки проекту (30год)				
Пр. р. 1. (10 год). Завдання 3. Комбінаторне формоутворення (ескізний проект дитячої іграшки, іграшки-конструктора, іграшки-сувеніра і т. д.).				
27	Уявне трьохскладове проектування: проектна ідея, задум, рішення (словесне – опис; колірно-графічне - зарисовки, начерки, розробка комбінаторних елементів, ескізний проект; предметно-пластичне - пошукові макети)	1		
28-30	Проведення ескізно-пошукових розробок.	3		
31-33	Розробка ескізного проекту.	3		
34-36	Виготовлення макета(або модель, пошуковий зразок.	3		
Пр. р. 2. (20 год). Завдання 4. Проект шкільного інтер'єру в національному стилі				
37-38	Вивчення проектної ситуації на місці розташування майбутнього об'єкту проектування. Збір інформації про об'єкт проектування (обміри, нормативні дані)	2		
39-40	Уявне трьохскладове проектування інформаційного об'єкту для шкільного інтер'єру (для кабінету образотворчого мистецтва, навчальної майстерні, актової зали, рекреації, шкільного музею і т. п.).	2		
41-48	Проведення ескізно-пошукових розробок (зарисовки, начерки,	8		

	перспектива, складання ескізів, розробка ескізного проекту, плану, розгортки). Підготовка пояснювальної записки.			
49-56	Виготовлення макета інформаційного об'єкту для шкільного інтер'єру.	8		
РОЗДІЛ 2. МОДУЛІ АБО ЇХ КОМБІНУВАННЯ ЗА ВИДАМИ ДИЗАЙНУ (149год)(на вибір вчителя)				
1. Дизайн середовища (проектування та виготовлення виробів з деревини в художній техніці маркетри). Авт. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М.(149 год)				
2. Дизайн середовища (проектування та виготовлення виробів з деревини в художній техніці різьблення) Авт. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М. (149 год)				
3. Дизайн одягу (проектування та виготовлення виробів зі шкіри в комбінованих художніх техніках). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М. (149 год)				
Дизайн середовища (предмети інтер'єрів) (проектування та виготовлення виробів зі шкіри в комбінованих художніх техніках). Авт. Вдовченко В.В., Дзигаленко Л.М. (149 год)				
НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ (2 2 г о д .) . за видами дизайну і художньої техніки обробки матеріалів (на вибір учня)				
I. СТАДІЯ. ПРОЕКТУВАННЯ. (4год).				
	1. Вивчення проектної ситуації та вибір стратегії творчого проектування	1		
	Пр. р. 1. Розробка пояснювальної записки для навчального проекту. Комплексний виріб (за вибором - індивідуального; колективного навчального проекту)	1		
	2. Дизайнерське та конструкторське проектування комплексного виробу	1		
	Пр. р. 2. Дизайнерське та конструкторське проектування комплексних виробів.	1		
II. СТАДІЯ. ТЕХНОЛОГІЇ (14год).				
	3. Проектування технології макетування для виготовлення комплексних виробів.	1		
	Пр. р. 3. Розробка технології виготовлення макетів комплексних виробів(технологічна карта, маршрутна карта, операційна карта).	1		
4. Виготовлення комплексних виробів (12год).				
	Пр. р. 4. Підготовка робочих місць для виготовлення комплексних виробів на технологічних машинах (верстатах). Вивчення ПТБ Залік з ПТБ.	2		
	4.1. Підготовчі технологічні переходи, процеси: вимірювання матеріалів для вибору під заготовки та розмічання на них деталей	1		
	Пр. р. 5. Вимірювання й розмічання деталей комплексних виробів	1		
	4.2. Основні технологічні переходи, процеси виготовлення деталей комплексних виробівна технологічних машинах /верстатах/	1		
	Пр. р. 6. Виготовлення деталей комплексних виробів на технологічних машинах (верстатах)	1		
	4.3. Додаткові технологічні переходи, процеси(шліфування, полірування, на технологічних машинах (верстатах))	1		
	Пр. р. 7. Чистова обробка деталей комплексних виробів за розробленою технологією.	1		
	4.4. Технологічний процес складання, монтажу комплексних виробів з виготовлених деталей	1		
	Пр. р. 8. З'єднання деталей комплексних виробів. за розробленою технологією	1		
	4.5. Технологічний процес опорядження та оздоблення комплексних виробів	1		
	Пр. р. 9. Опорядження та оздоблення виготовлених деталей комплексних виробів	1		
III. СТАДІЯ ОЦІНЮВАННЯ. ЗАХИСТ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ (4 год).				
	5. Стадія оформлення виконаного навчального проекту. Оцінювання. Підготовка до захисту та презентації.	1		
	Пр. р. 10. Оформлення навчального проекту. Підготовка навчального проекту до захисту та презентації.	1		
	6. Захист проекту. Презентація.	1		
	Пр. р. 11. Захист проекту. Презентація.	1		
Підсумкове заняття (5 год).				
206	Організація виставки творчих проектів.	1		

207	Оформлення підготовлених творчих розробок на стендах, на столах, у місцях постійних учнівських виставок у школі (ліцеї).	1		
208	Тематичне оцінювання.	1		
209	Підбиття підсумків за семестр.	1		
210	Оцінка учнівських навчальних досягнень за рік, за 10-11 класи.	1		

2.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з технологій за профілем «Художньо-проектна творчість».

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
	<p align="center">I рівень – початковий</p> <p>Характеристика рівня: учень з допомогою вчителя технології (майстра виробничого навчання, наставника виробничої практики, інструктора) відтворює на рівні розпізнання окремі елементи (фрагменти) навчального матеріалу, окремі компоненти професійних знань та не усвідомлено виконує окремі частини практичних завдань (лабораторні, лабораторно-практичні, практичні, контрольні, підсумкові). Допускає суттєві помилки під час перевірки теоретичних знань, в організації робочого місця, планування проектувальних дій, в прийомах праці та технологічних операціях макетування, моделювання, у виконанні практичних завдань.</p> <p>Результат виконаної роботи не відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики з професії майстра ДПМ, дизайнер певного ступеня професійної підготовки та діючим якісними і кількісним показникам на даний період навчання (норми виробітку, часу, витрат матеріалу тощо).</p>
1	<p>Учень з допомогою вчителя технології (майстра виробничого навчання) відтворює на рівні розпізнання окремі елементи навчального матеріалу, професійних знань та з постійною допомогою вчителя трудового навчання (майстра виробничого навчання) виконує лише елементи навчально-проектного або контрольного завдання. Під час перевірки теоретичних знань і виконанні практичних завдань допускає суттєві помилки в організації робочого місця, плануванні проектувальних дій, в прийомах праці та технологічних операціях макетування, моделювання.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю не відповідає діючим якісним і кількісним показникам. Учень потребує постійної допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
2	<p>Учень з допомогою вчителя технології (майстра виробничого навчання) відтворює на рівні розпізнання окремі фрагменти навчального матеріалу, професійних знань та не усвідомлено виконує окремі фрагменти практичних завдань. Під час перевірки теоретичних знань і виконанні практичних завдань допускає суттєві помилки в організації робочого місця, плануванні проектувальних дій, в прийомах праці та технологічних операціях макетування, моделювання.</p> <p>Результат виконаної роботи істотно не відповідає діючим якісним і кількісним показникам. Учень потребує постійної допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
3	<p>Учень самостійно безсистемно на рівні розпізнання відтворює окремі компоненти навчального матеріалу, професійних знань. З допомогою вчителя технології (майстра виробничого навчання) планує проектувальні дії та виконує частину навчальних проектних, контрольних, практичних завдань. Під час перевірки теоретичних знань і виконанні практичних завдань допускає значну кількість помилок в організації робочого місця, в прийомах праці та технологічних операціях макетування моделювання, які самостійно виправити не може.</p> <p>Результат роботи не відповідає діючим якісним та кількісним показникам нижчого кваліфікаційного рівня. Учень потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
	<p align="center">II рівень – середній</p> <p>Характеристика рівня: учень на рівні запам'ятовування, без достатнього усвідомлення</p>

	<p>відтворює навчальний матеріал з частковою допомогою. Не достатньо обґрунтовано аналізує і порівнює інформацію. Не усвідомлено користується дизайнерською технічною, конструкторською, технологічною документацією. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які самостійно усунути не може. З частковою допомогою вчителя технології (майстра виробничого навчання), однокласника організовує робоче місце, планує проєктувальні дії та виконує навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання в неповному обсязі. Під час виконання практичної роботи у відповідності з дизайнерською документацією допускає помилки, які самостійно усунути не може.</p> <p>Результат виконаної роботи відповідає рівню кваліфікації на ступінь нижче обумовленого кваліфікаційною характеристикою професії майстра ДПМ, дизайнера певного ступеню професійної підготовки та діючим якісним і кількісним показникам на даний період навчання (норми виробітки, часу, витрат матеріалу тощо).</p>
4	<p>Учень без достатнього усвідомлення на рівні запам'ятовування відтворює компоненти професійних знань, навчальний матеріал. Виявляє окремі значні труднощі під час аналізу та порівняння. Недостатньо усвідомлено користується дизайнерською технічною та конструкторською, технологічною документацією. Під час перевірки теоретичних знань допускає значну кількість помилок; які самостійно виправити не може. Недостатньо вправно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання. Не може пояснити зміст проєктного процесу та прийоми самоконтролю і методи контролю за якістю. З частковою допомогою організовує робоче місце, планує проєктувальні дії та виконує навчально-проєктні, практичні, контрольні завдання з використанням дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації Під час виконання практичної роботи допускає значну кількість помилок, які самостійно усунути не може.</p> <p>Результат роботи відповідає мінімальним діючим якісним та кількісним показникам. В окремих випадках потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
5	<p>Учень без достатнього усвідомлення на рівні запам'ятовування відтворює основні компоненти, положення навчального матеріалу, професійних знань. З помилками дає визначення основних професійних понять. Недостатньо усвідомлено користується дизайнерською технічною, конструкторською, технологічною документацією. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які самостійно виправити не може. Недостатньо вправно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання. З частковою допомогою організовує робоче місце, планує проєктувальні дії та виконує навчально-проєктне, практичне, контрольне завдання з використанням дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Не усвідомлено застосовує прийоми контролю за якістю та самоконтролю за виконанням проєктного процесу. Під час виконання практичної роботи допускає помилки, як самостійно виправити не може.</p> <p>Результат роботи відповідає низькому рівню діючих якісних та кількісних показників. В окремих випадках потребує допомоги і контролю в дотриманні правил безпеки праці.</p>
6	<p>Учень без достатнього усвідомлення з епізодичною допомогою відтворює основний навчальний матеріал, значну кількість компонентів професійних знань. З окремими помилками дає визначення основних професійних понять. Може частково аналізувати матеріал, порівнювати і робити висновки, узагальнення. Свідомо використовує окремі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Під час перевірки теоретичних знань допускає помилки, які може частково самостійно виправити. Вправно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання. З консультативною допомогою організовує робоче місце, планує проєктувальні дії та виконує навчально-проєктне, практичне, контрольне завдання із застосуванням дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Не усвідомлено застосовує прийоми контролю за якістю та самоконтролю за виконанням технологічного процесу макетування, моделювання. Під час виконання практичної роботи допускає помилки, які може частково виправити із сторонньою допомогою.</p> <p>Результат виконаної роботи відповідає низькому рівню діючих якісних та кількісних показників. В окремих випадках потребує консультативної допомоги в організації</p>

	робочого місця та дотримання правил безпеки праці.
	<p style="text-align: center;">III рівень – достатній</p> <p>Характеристика рівня: учень самостійно, свідомо відтворює основний навчальний матеріал, основні професійні знання та застосовує їх під час виконання практичних завдань в типових умовах (стандартних ситуаціях). Дає визначення основних професійних понять, аналізує, порівнює інформацію і робить відповідні висновки. Відповідь учня в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Достатньо усвідомлено користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією. Може розробляти з консультативною допомогою окремі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Під час перевірки теоретичних знань допускає несуттєві помилки, які може самостійно виправити. Самостійно організовує робоче місце, планує проектувальні дії та в цілому правильно виконує основні прийоми та технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) в межах встановлених норм часу. Під час практичних робіт допускає несуттєві помилки, які може самостійно виправити.</p> <p>Результат виконаної роботи відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики професії майстра ДПМ, дизайнера певного ступеня або діючим якісним та кількісним показникам (норми виробітку, часу, витрат матеріалів тощо). Дотримується правил безпеки праці.</p>
7	<p>Учень свідомо відтворює суть основних положень професійних знань, навчального матеріалу. Дає визначення основних професійних понять, аналізує, порівнює, робить відповідні висновки. Його відповіді в цілому правильні, але містять неточності і недостатньо обґрунтовані, допускає несуттєві помилки, які частково самостійно виправляє. Достатньо усвідомлено користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією. Самостійно організовує робоче місце, планує проектувальні дії та виконує навчально-проектні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) з незначним відхиленням від встановлених норм часу, витрати матеріалів. Застосовує основні прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Потребує консультації під час розробки окремих видів дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Під час виконання практичних завдань допускає несуттєві помилки, які частково може виправити.</p> <p>Результат роботи в цілому відповідає якісним і кількісним показникам запланованого рівня кваліфікації. Дотримується правил безпеки праці.</p>
8	<p>Учень свідомо і самостійно відтворює основний навчальний матеріал, основні професійні знання та правильно застосовує їх під час виконання практичних завдань в типових умовах (стандартних ситуаціях). Дає визначення основних професійних понять, аналізує, порівнює інформацію, встановлює її зв'язок з професією дизайнера та робить відповідні висновки. Відповідь в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Достатньо свідомо користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією. Самостійно організовує робоче місце, планує та виконує правильно основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) в межах встановлених норм часу. Застосовує основні прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Під час виконання роботи допускає несуттєві помилки, які може частково самостійно виправити.</p> <p>Результат роботи відповідає якісним та кількісним показникам, що передбачені запланованим рівнем кваліфікації. Дотримується норм витрат матеріалів (ресурсів) та правил безпеки праці.</p>
9	<p>Учень володіє основними професійними знаннями, які використовує під час виконання практичних завдань як в типових так і в дещо ускладнених умовах. Дає визначення основних професійних понять, аналізує, порівнює і систематизує інформацію, встановлює зв'язок з обраною професією та робить відповідні висновки. Усвідомлено користується довідковою інформацією, дизайнерською, технічною, конструкторською, технологічною документацією, може розробляти окремі її види. Під час перевірки теоретичних знань допускає несуттєві помилки, які може самостійно виправити. Самостійно, в цілому</p>

	<p>правильно, організовує робоче місце, планує та правильно виконує основні прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання за типовим алгоритмом (послідовністю дій) в межах встановлених норм часу. Під час виконання практичних робіт допускає несуттєві помилки, які самостійно виправляє, правильно застосовує основні прийоми самоконтролю, виробничих дій та методи контролю за якістю роботи.</p> <p>Результат роботи відповідає якісним і кількісним показникам, що передбачені запланованими рівнем кваліфікації. Дотримується норм витрат матеріалів, енергоресурсів та правил безпеки праці.</p>
	<p>IV рівень – високий</p> <p><i>Характеристика рівня:</i> учень володіє глибокими, міцними узагальненими знаннями навчального матеріалу, професійними знаннями в повному обсязі та здатний їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою практичних завдань. Відповідь учня повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, синтез. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами Інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки. Учень правильно і свідомо застосовує всі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації в межах навчальної програми. Може самостійно розробляти окремі її види. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до професії дизайнера, нових інформаційних та проектних технологій. Самостійно в повному обсязі впевнено виконує всі прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання у відповідності до вимог дизайнерської, технічної конструкторської, технологічної документації, визначених межами навчальної програми за встановленими нормами часу як з використанням типового алгоритму так і за самостійно складеною послідовністю роботи. Під час виконання практичних завдань допускає неточності, які самостійно виявляє та виправляє. Вміє самостійно розробляти окремі види дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації та обирати оптимальний варіант виконання навчально-проектного (контрольного) завдання. Зразково дотримується нормативів витрат матеріалу та інших ресурсів. Правильно і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури дизайнера та проявляє прагнення і здатність до продуктивної і творчої співпраці в колективі. В процесі роботи може допускати неточності, які самостійно виявляє та виправляє.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю відповідає рівню кваліфікації дизайнера, який обумовлений кваліфікаційною характеристикою професії майстра ДПМ, дизайнера певного ступеню професійної підготовки та діючим якісним і кількісним показникам (норми виробітку, часу, витрат матеріалів тощо) або може відповідати вищому кваліфікаційному рівню дизайнера, ніж запланований. Забезпечує високий рівень організації праці та дотримання правил безпеки праці.</p>
10	<p>Учень вміє усвідомлено засвоювати нову інформацію в обсязі, що передбачений програмою. Володіє глибокими, міцними знаннями навчального матеріалу, професійними знаннями в обсязі, визначеному кваліфікаційним рівнем та здатний їх практично використовувати під час виконання практичних робіт. Відповідь учня повна, правильна, логічна, містить якісний аналіз і систематизацію, частково – синтез. Учень встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки з незначною сторонньою консультацією, вміє самостійно користуватися джерелами інформації і самостійно та правильно застосовує довідкову інформацію, дизайнерську, технічну та конструкторську, технологічну документацію. Під час перевірки теоретичних знань допускає окремі неточності, які може самостійно виправити. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до обраної професії дизайнера нових інформаційних та проектних технологій. Самостійно в повному обсязі, правильно, впевнено виконує прийоми і технологічні операції макетування, моделювання, навчально-проектні, практичні, контрольні завдання у відповідності до встановлених норм часу та вимог дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації, яка передбачена навчальною програмою. Вміє розробляти окремі її види. Дотримується нормативів витрат матеріалів і інших</p>

	<p>ресурсів. Виявляє елементи професійної культури дизайнера та прагнення і здатність до продуктивної і творчої співпраці в колективі. Практичні завдання виконує в цілому правильно, в повному обсязі як у використанні типового алгоритму так і в дещо змінених умовах, допускаючи окремі неточності.</p> <p>Результат виконаної роботи в цілому відповідає якісним та кількісним показникам. Раціонально організовує робоче місце та дотримується правил безпеки праці.</p>
11	<p>Учень володіє узагальненими знаннями навчального матеріалу, професійними знаннями в повному обсязі та здатний їх ефективно використати для виконання всіх передбачених програмою практичних завдань. Відповідь учня правильна, логічна, повна і містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, синтез окремих галузевих знань. Вміє самостійно знаходити та користуватись джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію.</p> <p>Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки. Правильно і усвідомлено застосовує всі види довідкової інформації, дизайнерської, технічної та конструкторської, технологічної документації в межах навчальної програми. Може самостійно розробляти окремі її види. Самостійно, правильно, впевнено виконує всі прийоми, технологічні операції макетування, моделювання, що необхідні для виконання даної роботи в межах навчальної програми та встановлених норм часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-проектні, практичні, контрольні завдання у відповідності до вимог дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації, що передбачена програмою, як з використанням типового алгоритму так і за самостійно розробленим алгоритмом. Вміє самостійно обирати оптимальний варіант виконання навчально-проектного або контрольного завдання. Зразково дотримується витрат матеріалу та інших ресурсів. Правильно і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури дизайнера та виявляє прагнення і здатність до продуктивної і творчої співпраці в колективі. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до професії дизайнера нових інформаційних та проектних технологій. В процесі роботи допускає незначні неточності, які самостійно виявляє і виправляє.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним та кількісним показникам. Забезпечує високий рівень організації праці та дотримується правил безпеки праці.</p>
12	<p>Учень володіє системними професійними знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та ефективно їх застосовує для виконання практичних завдань, що передбачені навчальною програмою. Відповідь учня повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, синтез. Вміє самостійно знаходити та користуватись джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки. Правильно і усвідомлено використовує всі види довідкової, дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації в межах навчальної програми. Бездоганно виконує всі прийоми і технологічні операції, практичні завдання як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом, що необхідні для виконання конкретної роботи в межах навчальної програми. Повністю виконує або перевиконує завдання за нормами часу. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-проектне або контрольне завдання у повній відповідності до вимог дизайнерської, технічної, конструкторської, технологічної документації. Вміє самостійно розробляти її види та обирати оптимальний варіант виконання навчально-проектного, практичного, контрольного завдання. Знаходить шляхи зменшення витрат матеріалів та інших ресурсів, що не впливають на якість. Впевнено і усвідомлено застосовує всі прийоми самоконтролю проектувальних дій та методи контролю за якістю роботи. Опанував основи професійної культури дизайнера та виявляє прагнення і здатність до продуктивної творчої співпраці в колективі. Виявляє пізнавально-творчий інтерес до професії дизайнера нових інформаційних і проектних технологій.</p> <p>Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним і кількісним показникам або може бути кращим від визначених вимогами програми. Забезпечує високий рівень організації праці і робочого місця. Зразково дотримується правил безпеки праці.</p>

2.3. Використана та рекомендована література

1. Антонович Є.А., Вдовченко В.В та ін. Етнодизайн: Експериментальна програма для 5-9 кл. // Сільська школа України. – 2004, – №21 (93). – С.4–23.
2. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Синтез дизайну і технологій у системі національної неперервної дизайн-освіти / Теорія і методика виховання: Науково-педагогічний вісник / за ред. В.Г. Бутенка. – Херсон: Грінь Д.С. – 2012. – Вип. 2. – С.4–10.
3. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Сучасна модель довузівської підготовки з «Основ дизайну» на засадах етнодизайну для дизайнерських факультетів мистецьких вишів // Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст: зб. наук. праць / редкол.: гол. ред. М.І. Степаненко, упорядн. і відп. ред. Є.А. Антонович та ін. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. – Кн. 1. – С.279–289.
4. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Сучасні підходи до розробки навчально-методичного комплексу з «Основ дизайну» для профільної школи у неперервній системі національної дизайн-освіти (на базі етнодизайну) // Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід: зб. наук. праць / редкол.: упорядн. і відп. ред. Є.А. Антонович та ін. – Полтава: Полтавський літератор, 2012. – Кн. 1. – С. 107–127.
5. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Фундаментальні та прикладні дослідження синтезу дизайну і технологій у системі неперервної дизайнерської та технологічної освіти // Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід: зб. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є.А. Антонович та ін. – Полтава: Полтавський літератор, 2012. – Кн. 1. – С. 104–113.
6. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво: підручник. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.
7. Афанасьев, А.Ф. Резьба по дереву. – М.: Легпромбытиздат, 1995. – 510 с.: ил.
8. Бабурова, Г.А. Резчикам по дереву: Альбом орнаментов. – М.: Народное творчество, 2003. – 39 с.: ил. – (Альбом орнаментов; Вып. 6).
9. Божко Т.О. Графічний дизайн: Розгалуження спеціалізацій і проблеми підготовки фахівців / Т.О.Божко // Технічна естетика і дизайн: міжвідомчий науково-технічний збірник / відп. ред. М.І. Яковлев. – К.: Віпол, 2008. – Вип. 5. – С.156–162.
10. Божко Т.О. Креативність у структурі підготовки дизайнерів-графіків [Текст] / Т.О.Божко // Скрижалі. Декоративне мистецтво і дизайн: наук.-мист. студії / Київський держ. інститут декор.-прикл. мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука; редкол. І.І. Міщенко та ін. – Київ-Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2009. – С. 211–213.
11. Божко Т.О. Інтеграція знань, як умова підготовки дизайнерів-графіків / Т.О. Божко // Вісник Харк. держ. академії дизайну і мистецтв [Текст]: зб. наук. пр. / за ред. В.Я. Даниленка – Х.: ХДАДМ, 2008. – №3 (Мистецтвознавство. Архітектура). – С. 13–23.
12. Божко Т.О. Методичні основи удосконалення проектування продукції графічного дизайну. – Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.07 – дизайн / Божко Тетяна Олександрівна. – Київський національний університет культури і мистецтв. – К., 2011. – 20 с.
13. Божко Т.О. Формування проектної культури дизайнерів-графіків, як науково-педагогічна проблема / Т. О. Божко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наукових праць. – К.: Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. – Вип. № 2. – С.109–117.
14. Вдовченко В.В. Довузівська підготовка зі спеціальності «Дизайн»: профільне навчання. Дис. у формі наукової доповіді ... доктора філософії в галузі дизайну: Спеціальність «Дизайн» / Вдовченко Віктор Володимирович. – Міжнародна кадрова академія. – К., 2013. – 64 с.
15. Вдовченко В.В. Забезпечення наступності змісту навчання основам матеріалознавства в загальній школі (на прикладі обробки деревини) // Зб. наук. праць: Спец. вип. / В.Г. Кузь (гол. ред.) та ін. – К.: Науковий світ. – 2002. – С.21–24.

16. Вдовченко В.В. Застосування понять з дизайнерського проектування в технологічній освіті // Zbiornik raportow naukowych "Aktualne naukowe badania. Od teorii do praktyki" / (30/03/2014 - 31/03/2014) – Warszawa Wydawca: Sp. Z o.o. «Diamon trading tour», 2014. – С. 59–60.
17. Вдовченко В.В. Концепція навчально-методичного комплексу з «Основ дизайну» для 10-11 (12) кл. // Зміст і технології шкільної освіти: матеріали звітної наукової конференції 30-31 березня 2005 р. – К., 2005. – С. 77–78.
18. Вдовченко В.В. Місце і роль праці у формуванні творчої особистості школярів // Вісник Черкаського університету. – Черкаси. – 2001. – Вип. 23. – С. 13–16.
19. Вдовченко В.В. та ін. Навчальна програма «Трудове навчання: основи дизайну» для загальноосв. навч. закладів нового типу: ліцеїв, гімназій, коледжів (5-9 класи). Рекомендовано МОН України (№1/11-3179 від 25.07.2008 р.) // Трудова підгот. в закладах освіти. – 2010. – №9. – С.13–34; 2010. – №10. – С.29–48; 2010. – №11–12. – С.11–30.
20. Вдовченко В.В. Наукове обґрунтування добору і реалізації змісту навчального предмета «технології» з технічних видів праці в основній школі // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2012 рік: наук. видання. – К: Інститут педагогіки, 2013. – С.302–303.
21. Вдовченко В.В. Прикладні експериментальні дослідження – апробація змісту інтегрованих курсів із навчальних предметів освітніх галузей «Мистецтво» та «Технології» у Кловському ліцеї № 77 м. Києва // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2011 рік: наук. видання. – К.: Інститут педагогіки, 2012. – С.291–293.
22. Вдовченко В.В. Проектне моделювання на заняттях з освітньої галузі «Технології» // Вісник Черкаського університету. – Черкаси, – 2001. – Вип. 26. – С. 19–22.
23. Вдовченко В.В. Проектування та виготовлення виробів з деревини: Орієнтовний тематично-календарний план модуля (для сільських шкіл) // Сільська школа України. 2014, №8 (80), – С.14–23.
24. Вдовченко В.В. Реалізація змісту модуля «Проектування та виготовлення виробів із деревини» в 5-9 кл. // Трудова підгот. в закладах освіти. – 2002. – №3. – С.4–13.
25. Вдовченко В.В. Результативність науково-дослідної роботи в технологічному напрямі профільного навчання з «Основ дизайну» // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2008 рік: інформ. видання. – К: Педагогічна думка, 2009. – С.341–343.
26. Вдовченко В.В. Світ професій // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – С. 104–114.
27. Вдовченко В.В. Теоретичне моделювання реалізації предметної (проектно-технологічної) компетентності на заняттях «Трудового навчання» (основна школа) // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2013 рік. – С.302–303.
28. Вдовченко В.В. та ін. Трудове навчання: технології і дизайн. Програма для 5-го кл. // Сільська школа України. 2004, – №21 (93). С. 14–27.
29. Вдовченко В.В. Формування понять з художнього та технічного проектування (за проектно-технологічною системою неперервної технологічної освіти професора Вдовченка В.В.) // Реклама як художньо-комунікативні практики. зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конф., м. Харків, 27 бер. 2014 р. / за заг. ред. В.Я. Даниленка. – Харків: ХДАДМ, 2014. – С. 21–24.
30. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Методика викладання образотворчого мистецтва і дизайну: навч. програма для підготовки, перепідготовки вчителя образотв. мистецтва і вчителя труд. навч. для викладання профільних програм за напрямом «Дизайн»: «Етнодизайн», «Основи дизайну», «Графічний дизайн», «Веб-дизайн», «Дизайн

середовища (дизайн інтер'єрів та екстер'єрів)», «Ландшафтний дизайн» // Завуч. 2006. – №16 (274), – С. 33–44.

31. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Навчально-методичні комплекти за профілем „Дизайн”, 10–11 кл. // Завуч – 2005. №30 (252) – С. 1–6. (Наша вкладка).

32. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Навчально-методичні комплекси за профілем „Дизайн” // Інформатика. 2005. – №31–32 (319–320), – С.24–27.

33. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Основи дизайну. Програма профільн. навч. у 10-11 кл. // Сільська школа України, 2005. – №29-30 (139-140) – С. 3–13.

34. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Основи дизайну. Програма занять для учнів 10-11-х кл. // Завуч, 2005. – №30 (252) – С. 7–20. (Наша вкладка).

35. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Програма профільн. навч. для загальн. навч. закладів з трудового навчання у 10–11 кл. “Основи дизайну” // Освіта і управління. 2005., Т. 8., число 2. – С. 115–149

36. Вдовченко В.В., Антонович Є.А. Словник-довідник // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»; Вид. Л. Галіцина, 2006. – С.115–125.

37. Вдовченко В.В. та ін. Графічний дизайн: профільна програма для 10–11 класів. // Сільська школа України 2005. – № 11(121), – С. 18–32.

38. Вдовченко В.В. та ін. Навч. програма для 11-річн. школи. Технології. 10-11 кл.: Progr. для профільн. навч. учнів загальноосв. навч. закладів. Спеціалізація „Основи дизайну“. Технологічний напрям. Технологічний профіль. Наказ МОН № 1021 від 28.10.2010. Про надання навч. прогр. грифу «Затверджено МОН України». – К., 2010. – 96 с.

39. Вдовченко В.В. (кер. авт. кол.) та ін. Основи дизайну: підручник для 10 кл. загальноосв. навч. закл. Профільн. рівень. [за ред. В.В. Вдовченка] – К.: Педагогічна думка, 2010. – 304 с.: іл.

40. Вдовченко В.В. (кер. авт. кол.) та ін. Основи дизайну: підручник для 10 класу загальноосв. навч. закл. профільн. рівень. [за ред. В.В. Вдовченка] – К.: Педагогічна думка, 2010. – 304 с.: іл. Електронна повна версія підручника для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів: [Технології. Основи дизайну \(профільний рівень\)](http://itzo.gov.ua/elektronni_pidruchniki_dly_10_klasu_znz.html) (авт. Вдовченко В.В. та ін.) вид-во "Педагогічна думка" [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://itzo.gov.ua/elektronni_pidruchniki_dly_10_klasu_znz.html

41. Вдовченко В.В. та ін. Програма профільного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з трудового навчання у 10–11 класах «Графічний дизайн» // «Освіта і управління». – 2007. – Т.10., число 1. – С. 129–160.

42. Вдовченко В.В. та ін. Основи дизайну: Програма профільн. навч. для загальноосв. навчальних закладів з трудового навчання у 10–12 кл. Наказ МОН № 122 від 22.02.2008 Про надання навч. прогр. грифу «Затверджено МОН України» // Освіта і управління. 2008., Том 11., число 1. – С. 116–149. (10 кл.).

43. Вдовченко В.В. та ін. Основи дизайну: Програма профільн. навч. для загальноосв. навч. закладів з трудового навчання у 10–12 класах. Наказ МОН № 122 від 22.02.2008 Про надання навчальним программам грифу «Затверджено МОН України» // Освіта і управління. 2008., – Том 11., число 2–3. – С. 89–122. (11–12 кл.).

44. Вдовченко В.В. та ін. Навч. прогр. для 11-річн. шк. Технології. 10–11 кл. Програма для профільного навчання учнів загальноосв. навч. закладів. Спеціалізація „Основи дизайну“. Технологічний напрям. Технологічний профіль. Наказ МОН № 1021 від 28.10.2010. Про надання навч. програмам грифу «Затверджено МОН України». 2010.: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/average/prog12>

45. Вдовченко В.В. та ін. Навч. програма для 11-річн. школи. Технології. 10-11 кл. Progr. для профільн. навчання учнів загальноосв. навч. закладів. Спеціалізація „Основи дизайну“. Технологічний напрям. Технологічний профіль. Наказ МОН № 1021 від

28.10.2010. Про надання навч. прогр. грифу «Затверджено МОН України». К., – 2010. – 96 с.

46. Вдовченко В.В., Вдовченко З.В. Оригінальні рішення проблеми креативності старшокласників у фундаментальних і прикладних дослідженнях художнього і технічного проектування // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2009 рік: інформ. видання. – К: Педагогічна думка, 2010. – С. 232–233.

47. Вдовченко В.В., Вдовченко З.В. Упровадження результатів дослідження сучасних педагогічних умов для профільного навчання на експериментальних майданчиках Інституту педагогіки НАПН України // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2010 рік: наук. видання. – К: Інститут педагогіки, 2011. – С. 243–244.

48. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М. та ін. Обробка деревини і дизайн середовища (маркетрі) 10–11 кл. Профільна програма // Сільська школа України. 2004., № 34 (106), – С. 12–21.

49. Вдовченко В.В., Коноваленко А.М. та ін. Прогр. профільн. навчання для загальноосв. навч. закладів з труд. навчання у 10–11 кл. «Дизайн середовища: художня обробка деревини (маркетрі)» // Освіта і управл. – 2004. – Том 7., число 3–4. – С. 169–184.

50. Вдовченко В.В. Коноваленко А.М. та ін. Програма профільн. навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з трудового навчання у 10–11 класах. "Художня обробка деревини (різьблення по дереву)" // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»; Вид. Л. Галіцина, 2006. – С.45–61.

51. Вдовченко В.В. Коноваленко А.М. та ін. Програма профільн. навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з трудового навчання у 10 –11 класах. "Дизайн середовища: художня обробка деревини (маркетрі)" // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / Упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»; Вид. Л. Галіцина, 2006. – С.62–72.

52. Вдовченко В.В., Корець М.С., Тарара А.М. Прогностичні концептуальні підходи до реформування технологічної освіти учнів загальноосвітньої школи // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова ; укл. Л.Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 98. – С. 50–62.

53. Вдовченко В.В. та ін. Промисловий дизайн. Програма для 10–11 кл. Профільне навчання // Сільська школа України. 2004. № 31 (103), – С. 10–20.

54. Вдовченко В.В. та ін. Профільне навч. за напрямом «Промисловий дизайн». Прогр. для 10–11 кл. // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / Упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»; Вид. Л. Галіцина, 2006. – С.75–88.

55. Вдовченко В.В. та ін. Дизайн середовища. Програма і методичні рекомендації для профільн. навч. учнів 10–11 кл. загальноосв. навч. закл. / В. Вдовченко та ін. // Освіта і упр. – 2007. – Т.10. – №3–4. – С. 163–196.

56. Вдовченко В.В., Терещук Б.М. Результати експериментальної апробації структури учнівського творчого проекту в технологічній підготовці з «Основ дизайну» в 10–11 кл. // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2010 рік: наук. видання. – К: Інститут педагогіки, 2011. – С. 244–245.

57. Вдовченко В.В. та ін. Інтегрований курс «Інформатика – WEB-дизайн – технологія». Програма профільного навчання для учнів 10-11 кл. загальноосв. навч. закладів, ліцеїв, гімназій // Освіта і упр. – 2007. – Т.10., число 2. – С. 100-151.

58. Верхола А.П. Словник з креслення. – К.: Вицашк., 1994. – 203 с.

59. Волкотруб И.Т. Основы художественного проектирования: Учебник для худож. учеб. заведений. - 2-е изд., перераб. и доп. - К.: Выцашк. Главное изд-во, 1988. – 191 с, 104 ил. - Библиогр.: 48 назв.

60. Гуцан Л.А. Світпрофесій: метод. посіб. для вчителів. // К.: Педагогічна думка, 2008. - 87с.
61. Гушин А.С. Памятники художественного ремесла Древней Руси X – XIII вв. Изд-во: Гос-е социально-экономическое изд-во, 1936. – 115 с.
62. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ століття (національний та глобалізаційний аспекти): дис. ... доктора мистецтвознавства: 05.01.03 / Даниленко Віктор Якович. – Харків, 2006. – 401 с.
63. Даниленко В.Я. Дизайн: підручник / Харківська держ. академія дизайну і мистецтв; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України – Харків: Вид-во ХДАМ, 2003. – 320 с.
64. Данкевич, Е.В., Жакова, О.В. Знакомьтесь: глина. – СПб: Кристалл, 1998. – 272 с.: ил. – (От простого к сложному).
65. Двойникова, Е.С., Лямин, И.В. Художественная обработка дерева / Под ред. проф. Н.Н. Соболева. – М.: Трудрезервиздат, 1958. – 232 с., ил.
66. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р.: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd/1392-2011>
67. Джонс Дж. К. Инженерное и художественное конструирование. Пер. с англ. М.: Мир, 1976. 374 с.
68. Джонс Дж. К. Методы проектирования / Пер. с англ.- 2-е изд. дополн. – М.: Мир, 1986. - 326 с., - загл 1-го изд.: Инженерное и художественное проектирование.
69. Дизайн. Иллюстративный словарь-справочник / Г.Б. Минервин и др.: Под общ. ред. Г.Б. Минервина и В.Т. Шимко. – М.: «Архитектура-С», 2004. – 288 с., ил.
70. Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми, календарні плани і не тільки ... / упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»; Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
71. Довідник професій: твоя майбутня професія. Упорядники: Д.О. Закатнов, Н.В. Жемера, М.П. Тименко. Вид-во «Українська книга», К., 1999. – 312 с.
72. Захарчук-Чугай Р.В., Антонович Є.А., Українське народне декоративно-прикладне мистецтво : навч. посібн. / Р.В. Захарчук-Чугай, Є.А. Антонович. – К.: Знання, 2012. – 342 с.
73. Зотов Б.Н. Художественное элитье.— М., 1982. – 288 с.: ил. 24.
74. Клименко В.В. Психологические тесты таланта. – Х.: Фолио. 1997. – 414 с.
75. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учеб. пособие для студ. вузов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 512 с.
76. Козлова Т.В. Основы художественного проектирования изделий из кожи Изд-во: Легкая индустрия, 1975. – 192 с.
77. Кондратюк Г., Вдовченко В., Романчук О. Урок під мікроскопом // Сільська школа України, – 2003. 19–21 (55-57), – С.3–6.
78. Кондратюк Г., Вдовченко В., Романчук О. Вивчення і узагальнення педагогічного досвіду // Труд. підгот. в закл. освіти – 2004, – №1. – С.23–25.
79. Корець М.С., Вдовченко В.В., Тарара А.М. Педагогічні умови реалізації технологічного профільного навчання // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №13. Проблеми трудової та професійної підготовки: зб. наук. праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 6. – С. 213–214..
80. Кудрявцев Т.В. Психология технического мышления. М.: Педагогика, 1975. - 303 с.
81. Лазарев Е.Н. Дизайн машин / Е.Н. Лазарев – Л.: Машиностроение, 1988. – 256 с.
82. Логачева, Л.А. Основы мастерства резчика по дереву. – М.: Народное творчество, 2002. – 136 с.: ил.
83. Логачева, Л.А. Резчикам по дереву: Альбом орнаментов. – М.: Народное творчество, 2004. – 39 с.: ил. – (Альбом орнаментов; Вып. 5).

84. Ломов Б.Ф. Опыт психологического исследования соотношения навыков рисования и черчения. Дис. ... канд. психол. наук. – Л., 1954. – 174 с.
85. Манжулин, А.В., Песьяков, А.С. Резчикам по дереву: Альбом орнаментов. – М.: Народное творчество, 2004. – 39 с.: ил. – (Альбом орнаментов; Вып. 8).
86. Матвеева, Т.А. Изготовление художественных изделий из дерева. – М.: Высшая школа, 1992. – 223 с., ил.
87. Матвеева, Т.А. Мозаика и резьба по дереву: Практ. пособие; 4-е изд., перераб. и доп. - М.: Высшая школа, 1989. – 142 с., ил.
88. Мачача Т.С. Культурологічний підхід до формування змісту трудового навчання в основній школі / Т. Мачача // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2009. – Вип. 9. – С.602–611.
89. Мачача Т.С. Культуротворчий потенціал освітньої галузі «Технологія» / Т. Мачача // Рідна школа – 2007. – Лип.-серп. – С.9–12.
90. Мачача Т.С., Вдовченко В.В. та ін. Проект Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. Освітня галузь «Технології» // Проект Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти: офіц. вид. – К., 2010. – С.67–70.
91. Мачача Т.С., Вдовченко В.В. Концептуальні підходи до стратегії розвитку технологічної освіти учнів основної школи // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2014 рік. – К.: Інституту педагогіки, 2014. – С.300–301.
- Моран, Анри де. История декоративно-прикладного искусства: Пер с фр. - М.: Искусство, 1982. – 577 с., ил.
92. Мухин, Б.И. Изготовление деревянной мозаики: Практические рекомендации. – Л.: Стройиздат, 1989. – 144 с., ил.
93. Нестеренко О.И. Краткая энциклопедия дизайна О.И. Нестеренко. – М.: Молодая гвардия, 1994. – 315 с.
94. Нилова, И.В. Резчикам по дереву: Альбом орнаментов. – М.: Народное творчество, 2003. – 39 с.: ил. – (Альбом орнаментов; Вып. 7).
95. Основы художественного ремесла: Практ. пособие для руководителей школ.кружков / Б.А. Барадулин, Б.И. Коромыслов, Ю.В. Максимов и др.; Под ред. В.А. Барадулина. - М.: Просвещение, 1979. – 320 с., ил.
96. Полная энциклопедия художественных работ по дереву: Справочник / Сост. В.И. Рыженко. – М.: Издательство Оникс, 2008. – 704 с.: ил.
97. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О.І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65–67.
98. Програми з профільних предметів для спеціалізов. загальноосв. шкіл художнього профілю / упоряд. О.В. Корнілова, О.В. Гайдамака. – Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – 256 с.
99. Професійна орієнтація : теорія і практика: науково-методичний посібник / За ред. О. В. Мельника. – Івано-Франківськ: “Тіповіт”, 2011. – Вип. № 2. – 279 с.
100. Радкевич В.О. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю : монографія / В.О. Радкевич; за ред. Н.Г. Ничкало. – К. : УкрІНТЕЛ, 2010. – 424 с.
101. Резьба по дереву. Мозаика. - М.: Гамма – Пресс 2000, 1999. – 192 с., ил.
102. Резьба по дереву. Мозаика: Материалы. Инструменты. Техника исполнения. – М.: АСТВ: ТРАСТ, 1998. – 192 с.: ил. – (На все случаи).
103. Розенсон И.А. Основы теории дизайна: ученик / И.А. Розенсон. – 2-е изд.–СПб.: Питер Пресс, 2013. – 251 с.
104. Роменець В.А. Психологія творчості: навч. посібник. – К.: Либідь, 2004. – 288 с.
105. Русское наборное дерево восемнадцатого века / Авт.-сост. Ю.В. Фомин. - М.: Советская Россия, 1989. – 182 с., ил.

106. Сіданич І.Л. Духовно-моральне виховання у вітчизняній школі (XX – початок XXI століття): монографія / І.Л. Сіданич; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К.: ТОВ «НВП» Інтерсервіс, 2013. – 464 с.
107. Сидоренко В.Ф. Генезис проектной культуры и эстетика дизайнерского творчества: Автореф. ... д-ра искусств.: 17.00.06 / ВНИИ техн. естет. Гос. ком. СССР по науке и тех. – М., 1990. – 32 с.
108. Сидоренко В.Ф. Дизайн – образ культуры / В.Ф. Сидоренко // Вестник высшей школы. – 1989. – №12. – С. 37–45.
109. Сидоренко В.Ф. Модель «опережающего» образования / В.Ф. Сидоренко // Труды ВНИИТЭ. Серия «Техническая эстетика». – 1983. – Вып. 41: Проблемы развития дизайнерского образования. – С. 37–38.
110. Сидоренко В.Ф., Устинов А.Г. Программа дизайнерского образования для специализированных средних школ / В.Ф. Сидоренко, А.Г. Устинов // Дизайн в общеобразовательной системе. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rosdesign.com/design_materials/design_vniite.htm.
111. Соломатина Т.Б., Степанов В.И., Нешумова Н.Ф. и др. Основы декоративного искусства в школе. — М., 1981.
112. Тарара А.М., Вдовченко В.В. Концептуальні та інноваційні структурні розроблення для профільного навчання старшокласників в освітній галузі «Технології» // Молодь і ринок. – 2011. – №10(81) – С.64–68.
113. Тарара А.М., Вдовченко В.В. Моделювання добору і реалізації змісту навчального предмета «Технології» в загальноосвітній школі на засадах проектно-технологічного підходу // Проектна діяльність учнів у системі компетентісно спрямованої соціальної і життєвої практики в 11-річн. шк. та позашкільній освіті : В 2 ч. : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 29-30 жовтня 2014 р. / ред. кол.: О.А. Федоренко, І.Г. Єрмаков (наук. ред.) та ін. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2014. – Ч. 2. – С.163–168.
114. Теоретические и методологические исследования в дизайне: Избранные материалы. – М.: ВНИИТЭ, 1990. – 233 с.
115. Теория дизайна: Теоретические и методологические исследования в дизайне. – М.: Из-во Школы культурной политики, 2004. – 372 с.
116. Тюрина Н. Чудо-кожа. Основы художественного ремесла. – М.: АСТ-ПРЕСС, 1999. — 107 с.
117. Федотов, Г.Я. Дерево: Оригинальные рисунки, чертежи, схемы. – М.: Эксмо, 2003. – 193 с.: ил. – (Академия мастерства). – (Золотая библиотека домашнего умельца).
118. Федотов, Г.Я. Дерево: Рисунки, чертежи, схемы. – М.: Эксмо-Пресс, 2001. – 192 с.: ил. – (Академия мастерства). – (Золотая библиотека домашнего умельца).
119. Федотов, Г.Я. Древесная пластика: Оригинальные рисунки, чертежи, схемы, практические советы. – М.: Эксмо, 2003. – 176 с.: ил. – (Академия мастерства). – (Золотая библиотека домашнего умельца).
120. Федотов, Г.Я. Послушная глина: Основы художественного ремесла. – М.: АСТ-ПРЕСС, 1999. – 142 с.: ил.
121. Флеров А.В. Художественная обработка металлов. — М., 1976.
122. Хворостов А.С. Декоративно-прикладное искусство в школе: Пособие для учителей. М., 1988. – 176 с.
123. Хворостов А.С. Чеканка. Инкрустация. Резьба по дереву. — М., 1985.
124. Холмянский Л.М., Щипанов А.С. Дизайн. — М., 1985.
125. Художественное проектирование: Учеб. Пособие для студентов пед. ин-тов по спец. №2109 «Черчение, рисование и труд» / Б.В. Нешумов, Е.Д. Щедрин, Г.В. Минервин и др.; Под ред. Б.В. Нешумова, Е.Д. Щедрина. — М.: Просвещение, 1979. – 175 с.
126. Шпара П.Е. Техническая эстетика и основы художественного конструирования / П.Е. Шпара, М.П. Шпара. – К.: Вища школа, 1989. – 247 с.

2.4. Словник термінів і понять з профорієнтації

Професійна адаптація — адаптація працівників до умов професійного (соціального і фізичного) середовища. Її перший етап здійснюється в процесі професійного навчання, другий — під час роботи на виробництві. <http://smerfero.com/dictionary/profesijna-adaptatsiya/>

Професійна готовність — суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання професійної діяльності і прагне її виконувати. Вона не обов'язково узгоджується з об'єктивною професійною підготовленістю. <http://smerfero.com/dictionary/profesijna-hotovnist/>

Професійна консультація (профконсультація) — форма професійної орієнтації як безпосередня допомога людині у виборі подальшого професійного шляху з урахуванням її інтересів, здібностей, покликання і уточнення відсутності протипоказань. Розрізняють психологічну, медичну, педагогічну П.К. і їх етапи: підготовчий (в процесі профосвіти), завершувачий по закінченні 1-го класу, і уточнюючий (на виробництві).

<http://smerfero.com/dictionary/profesijna-konsultatsiya-profkonsultatsiya/>

Професійна орієнтація (профорієнтація) — форма трудової експертизи; система державних психолого-педагогічних, медичних та економічних заходів, передбачених Конституцією України, що допомагають людині науково обґрунтовано та усвідомлено вибрати професію з урахуванням потреб суспільства і своїх здібностей і покликання. Існують різні форми П.О.— професійна освіта, професійна пропаганда, професійна консультація, професійна адаптація. <http://smerfero.com/dictionary/profesijna-orientatsiya-proforijentatsiya/>

Професійна підготовка — система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості, знань, навичок, умінь і професійної підготовки.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijna-pidhotovka/>

Професійна підготовленість — оптимальний результат професійної підготовки і навчання особистості.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijna-pidhotovlenist/>

Професійна придатність — психодіагностична і психопрогностична оцінка особистості і організму людини у взаємодії її професійних здібностей і соціальних умов діяльності.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijna-prydatnist/>

Професійна пропаганда (профпропаганда) — форма професійної освіти, мета якої залучити профорієнтованих особистостей до необхідних суспільству професій і сформулювати інтерес до них.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijna-propahanda-profpropahanda/>

Професійний відбір (профвідбір) — форма трудової експертизи, завдання якої — вибір із групи людей, які мають певні здібності, досвід, моральні якості, необхідні для даної професії або спеціальності. На підставі завдань розрізняють психологічний, медичний, фізіологічний і педагогічний П.В. Залежно від вибору діагностики (експреспсиходіагностика або пролонгована психодіагностика) розрізняють психологічний експрес — відбір і пролонгований відбір.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijnyj-vidbir-profvidbir/>

Професійний підбір (профпідбір, диференційний підбір) — форма трудової експертизи, завдання якої — науково обґрунтована розстановка спеціалістів за фахом, іноді на посаду і робоче місце.

Професійний підбір вимагає комплексного, психологічного, медичного, педагогічного підходу з врахуванням моральних якостей того, кого освідчують.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijnyj-pidbir-profpidbir-dyferentsijnyj-pidbir/>

Професійний розвиток особистості — процес розвитку особистості як суб'єкта професійної праці і становлення професійного самовизначення; результат професійно-технічної освіти. Основний об'єкт психології професійного навчання і виховання; пов'язаний з професійним самовизначенням.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijnyj-rozvytok-osobystosti/>

Професійно важливі якості — властивості особистості, сукупність яких є потенційними або актуальними здібностями до даної діяльності, а послаблення їх призводить до стійких помилкових дій при професійному навчанні і в подальшому до зниження ефективності певної професійної діяльності.

<http://smerfero.com/dictionary/profesijno-vazhlyvi-yakosti/>

Професіографія — опис (складання професіограм) і класифікація існуючих професій з різних (економічних, педагогічних, медичних і психологічних) критеріїв. Особливу увагу П. приділяє медичним і психологічним показникам та протипоказникам до роботи з певної професії, що фіксується в професіограмі і психограмі.

<http://smerfero.com/dictionary/profesiografija/>

Професіологія — наука, об'єкти якої — різні професії, що вивчаються методами соціології, техніки, психології, фізіології, гігієни, медицини, педагогіки, предмет — їх взаємодія з працівниками і колективами, а завдання — їх раціоналізація і проектування з метою покращення трудової експертизи, професійної підготовки, оздоровлення умов і режиму праці, підвищення її продуктивності і задоволення нею.

<http://smerfero.com/dictionary/profesiologija/>

Професія (лат. *professio* від *profiteor* — оголошую своєю справою) — вид трудової діяльності, що є джерелом існування і вимагає наявності певних знань, навичок і умінь, які забезпечуються навчанням у відповідних за профілем навчальних закладах. З метою професійної орієнтації П. узагальнюються в профорієнтаційні типи професій.

<http://smerfero.com/dictionary/profesiya/>

Самовизначення професійне — ступінь самооцінки себе як спеціаліста певної професії: змістовна сторона спрямованості особистості, що взаємодіє з покликанням; важливий об'єкт формування особистості в процесі професійної орієнтації.
<http://smerfero.com/dictionary/samovyznachennya-profesijne/>

РОЗДІЛ 2

Психолого-педагогічне дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів

(за змістом навчальної програми «Художньо-проектна творчість»)

3.1. *Методика та організація дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів*

3.2. *Аналіз результатів дослідження прояву психологічних особливостей професійної спрямованості студентів дизайнерського напрямку*

3.3. *Взаємозв'язок чинників психологічних особливостей та професійної спрямованості студентів дизайнерського напрямку*

3.4. *Висновки до третього розділу*

3.5. *Список використаних та рекомендованих джерел*

Додатки

3.1. Методика та організація дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів

Метою психолого-педагогічного дослідження є визначення психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів за змістом навчальної програми «Художньо-проектна творчість».

Дослідження має проводитися на базі профільного загальноосвітнього навчального закладу. На всіх етапах дослідження в ньому беруть участь учні за кількістю учнів у класах віком від 16-18 років, серед них – __ жіночої статі та __ – чоловічої (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Опис вибірки дослідження

Досліджувані	Характеристика досліджуваних				
	Стать	Кількість досліджуваних у %	Вік досліджуваних		
			16	17	18
10 клас (___)	Юнаки (___)				
	Дівчата (___)				
11 клас (___)	Юнаки (___)				
	Дівчата (___)				
12 клас (___)	Юнаки (___)				
	Дівчата (___)				

З огляду на важливе значення мотивації до участі в дослідженні для одержання достовірних результатів необхідно зацікавити учнів тим, що:

а) участь у дослідженні буде анонімною (буде зазначено тільки код учня);

б) після обробки, дані результатів будуть доведені до відома кожного учасника дослідження (кожному будуть роздані реєстраційні листки з його

результатами та буде проведена групова та індивідуальна консультація з їхньої інтерпретації).

В даному дослідженні будуть використані такі психодіагностичні методики (табл. 2.2.):

1. Методика „Диференційно-діагностичний опитувальник" (ДДО) Є.О. Климова щодо спеціальних здібностей.

2. Методика діагностики професійної спрямованості особистості Б. Басса.

3. Модифікований варіант анкети «Ставлення до обраної професії». В. Вдовченка.

4. Методика творчих здібностей Є. Торренса для дослідження невербального аспекту креативності (субтест «Завершення малюнків»).

5. Методика оцінки творчих здібностей С. Медніка для дослідження вербального аспекту креативної активності.

Методики дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів за змістом навчальної програми «Художньо-проектна творчість» подаємо в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Методики дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів профільних класів за змістом навчальної програми «Художньо-проектна творчість»

Напрями психологічного дослідження професійної спрямованості	Мета, завдання	Назва методики психодіагностики, автор
Схильності до професійних інтересів	Діагностика схильностей та професійних інтересів учнів (для відбору згідно з класифікацією типів професій та визначення професійно важливих якостей)	Методика (ДДО) Є.О. Климова щодо спеціальних здібностей.
Входження в професійну діяльність на профільному рівні	Визначення професійної спрямованості особистості	Методика діагностики професійної спрямованості особистості Б. Басса
Ставлення учнів до обраного профілю	Діагностика ставлення учнів до обраного профілю	Авторська анкета «Ставлення до обраного профілю» В. Вдовченка
Виявлення творчих здібностей	Дослідження творчих здібностей (невербальна креативність)	Методика дослідження невербальної креативності Тест Е.Торренса (субтест «Завершення малюнків»)
Оцінка творчих здібностей	Оцінювання творчих здібностей особистості (вербальна креативність)	Методика дослідження вербальної креативності Тест С. Медніка (тест віддалених асоціацій) вербальна креативність

Опис зазначених вище методик:

1. *Методика „Диференційно-діагностичний опитувальник” (ДДО) Є.О. Климова щодо спеціальних здібностей (Додаток А).*

Диференційно-діагностичний опитувальник (ДДО) Є.О. Климова класифікує професії за предметом праці. Цей опитувальник надає істотну допомогу у виявленні індивідуальної переваги предмета праці, а, отже, і певної групи професій у сфері художньо-проектної творчості.

Для визначення складу професійних здібностей майбутніх фахівців художньо-проектної сфери, ми скористалися відомою методикою „Диференційно-діагностичний опитувальник” (ДДО) Є.О. Климова.

Методика визначає психологічні особливості учнів щодо спеціальних здібностей, а саме:

- 1) підсистема соціальних здібностей: комунікативні та організаційні;
- 2) підсистема конструктивних здібностей: складовими цієї підсистеми є найперше гностичні та оперативно-виконавські здібності.

Гностичні, в свою чергу, поділяються на діагностичні та креативні (художні) здібності. Щодо оперативно-виконавських, то до їх складу входять соціально-організаційні та психомоторні здібності.

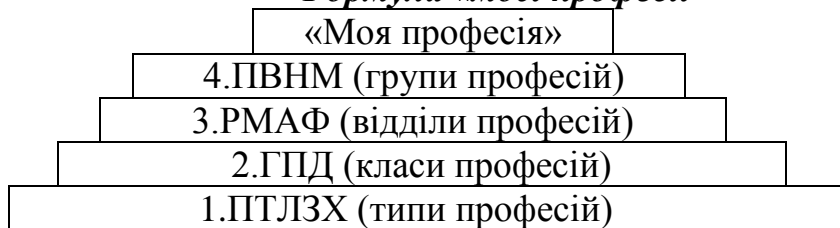
В основу методики ДДО Є.О.Климова покладено 4 ознаки:

- особливості предмету праці;
- мета праці;
- характер знарядь праці;
- умови праці.

Формула «моєї професії», або професії-мрії (тієї професії, яку вибирає учень, як суб'єкт вибору), полягає в простому варіанті з чотирьох позицій, які умовно позначаються літерами, що відповідно позначають:

- 1) тип, 2) клас, 3) відділ, 4) групу професій.

Формула «моєї професії»

Перший ярус складають типи професій (П, Т, Л, З, Х);

другий ярус – класи (гностичні, перетворюючі, дослідницькі);

третій ярус – відділи професій (Р – професії ручного типу, М – машинно-ручного, А – автомат, Ф – професії, з перевагою функціональних засобів праці);

четвертий ярус – групи професій (за ознакою предметних і соціальних умов праці). П – праця в умовах звичайного побутового мікроклімату; В – праця на відкритому повітрі; Н – праця в незвичайних умовах (під водою, землею тощо); М – праця з підвищеною моральною відповідальністю за здоров'я і життя людей.

Предмет праці — це об'єкт, на який спрямована людська діяльність. Це може бути інша людина, жива і нежива природа, технічні об'єкти, символи, знаки, художній образ.

Згідно з класифікацією професії залежно від предмета праці поділяються на п'ять типів: «людина — природа», «людина — техніка», «людина — людина», «людина — знакова система», «людина — художній образ».

Відповідно до особливостей основних цілей діяльності професії та спеціальності поділяються на класи:

- гностичні (розпізнавати, визначати);
- перетворюючі (обробляти, обслуговувати);
- дослідницькі (винайти, придумати).

Основні особисті якості, необхідні працівнику для певного класу професій:

1) гностичні – інтерес до властивостей певних об'єктів, виражена пізнавальна активність, стійкість уваги, спостережливість;

2) перетворюючі – схильність до практичного впливу на навколишнє середовище, інтерес до процесу і результату цього впливу, активність і працездатність;

3) дослідницькі – інтерес до нового, здатність легко відмовлятися від звичного способу мислення, схильність до пошуку нових варіантів.

Класифікацію професій за Є.О.Климовим представляємо в табл.2.3.

Таблиця 2.3

Класифікація професій за Є.О. Климовим

Ознаки класифікації	Вид класифікації	Класифікація професій				
		Людина – людина (Л)	Людина – техніка (Т)	Людина – природа (П)	Людина – знакова система (З)	Людина – художній образ (Х)
Предмет праці	Типи професій					

Характеристику типів професій за класифікацією Є.О. Климова представляємо в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Характеристика типів професій за класифікацією Є.О. Климова

Тип професії	Вид діяльності	Предмет праці	Основні вимоги, що ставляться професією до особи
Людина – людина	Виховання, навчання, управління, медичне, побутове, правове, ін-формаційне обслуговування	Людина, групи людей, колектив, військові підрозділи, шкільні та навчальні класи, групи дитсадків	Здатність встановлювати взаємини з людьми, допомога в оволодінні основами наук, акуратність, пунктуальність, доброта, готовність прийти на допомогу іншій людині, привітність, доброзичливість, самокритика, самовладання, спостережливість, емоційна стійкість, розподіл уваги, логічність мислення, високі показники пам'яті.

Людина –техніка	Створення, монтаж, складання, експлуатація, управління, ремонт	Машини, механізми, агрегати, технічні системи, об'єкти, транспортні засоби	Значні вимоги до сприймання, високий інтелект, хороша координація рухів, точність, технічне мислення, стійкість нервової системи, витримка, стійкість уваги, здатність до її розподілу і переключення, високі показники оперативної, зорової пам'яті, організованість, цілеспрямованість, витривалість, самоконтроль, врівноваженість
Людина –природа	Вивчення, дослідження, добування, вирощування, догляд, профілактика захворювань	Об'єкти живої та неживої природи, земля, атмосфера, корисні копалини, рослини, тварини, біологічні процеси	Здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аналітичне мислення, вміння передбачати та оцінювати мінливі природні фактори, знання природної системи, багата уява, оперативне мислення, спостережливність, наполегливість, відповідальність, стійкість, розподіл та довільне переключення уваги, наочно-образна та зорова пам'ять
Людина – знакова система	Обчислення, підрахунки, виконання креслень, схем, переклади текстів з однієї мови на іншу, упорядкування, збирання, аналіз та зберігання інформації, ведення записів	Тексти, цифри, формули, мови, коди, умовні позначення, поняття, звукові сигнали, креслення, карти, схеми	Високі вимоги до точності зорового сприймання та його об'єму, концентрація уваги, довгочасна пам'ять, логічне мислення, зорові уявлення, вміння аналізувати та узагальнювати інформацію, емоційна стійкість, терпіння, самовладання, точність рухів, відповідальність, організованість
Людина – художній образ	Художнє відображення дійсності, проектування, моделювання, відтворення, створення образів, виготовлення художніх виробів, копіювання	Художній образ, музика, предмети образотворчого мистецтва, скульптура, літературні твори, технічна естетика, витвори прикладного мистецтва	Добре розвинутий художній смак, розвинуте просторове мислення, концентрація та стійкість уваги, спостережливність, творча уява, образне мислення, емоційність, наочно-образна пам'ять, здатність до перевтілення, яскравість зорового сприймання, точність

Як переконуємося за таблицями 2.3 та 2.4 Є.О. Климова, названі типи не можуть бути суворо обмеженими. До уваги беруться лише найяскравіші ознаки, притаманні кожному з цих типів.

Обладнання: список видів діяльності та бланк відповідей.

Порядок роботи: учням пропонується ознайомитися з наступною інструкцією, яка міститься у бланку опитувальника, і дати відповідь згідно запропонованої системи оцінювання.

Інструкція: Зробіть запис в бланк відповідей відповідною позначкою найбільш привабливі для вас види діяльності. Цифри в стовпцях таблиці відповідають номеру запитання у списку видів діяльності.

Оцінювання проходить наступним чином:

Біля цифр у таблиці кожний піддослідний ставить плюси або мінуси у колонках біля кожної відповіді на запитання залежно від того, чи відповідає сказане його інтересам.

На основі отриманих даних робиться висновок про наявність і розвиток професійних нахилів учнів та перевагу до відповідного типу професії, а також можна прослідкувати гендерні розбіжності.

2. Методика діагностики професійної спрямованості особистості Б. Басса (Додаток Б).

Методика діагностики професійної спрямованості Б. Басса використовується для вивчення і діагностики професійної спрямованості особистості, до складу методики входить анкета. Анкета складається з 27 пунктів-суджень, по кожному з яких можливі 3 варіанта відповідей, які співпадають з трьома напрямками особистості.

Напрямок особистості – інтегральна і генералізована якість особистості. Сукупність стійких мотивів орієнтуючих діяльність особистості. Характеризується інтересами, нахилами та ідеалами особистості, які відображають її світогляд. Виражається у гармонійності і об'єктивності знань. Проявляється у світогляді, духовних потребах і практичних діях.

За допомогою методики виявляються наступні напрямки спрямованості особистості в процесі діяльності:

1. Спрямованість на себе (СЯ) – орієнтація на пряму винагороду і задоволення особистих потреб залежно від якості роботи, точки зору співробітників, наполегливість у досягненні статусу, конкурентноздатність, динамічність, інтровертність.

2. Спрямованість на спілкування (СС) – прагнення при будь-яких умовах підтримувати відносини з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтація на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в підтримці і емоційних відносинах з людьми, екстравертність.

3. Спрямованість на справу, діло (СД) – зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконання роботи якнайкраще, орієнтація на ділове співробітництво, здатність відстоювати в інтересах справи власну точку зору, корисну для досягнення мети, амбровертність.

Обладнання: текст опитувальника та бланк відповідей.

Порядок роботи:

Учням пропонується відповісти на запитання опитувальника, який містить 27 суджень, на кожне з яких дається 3 відповіді (а, б, в).

Інструкція:

1. З відповідей на кожен пункт виберіть той, який найкраще виражає Вашу позицію на питання. Можливо, що якісь із варіантів відповідей здадуться Вам рівноцінними. Проте ми просимо Вас відібрати з них тільки один варіант, а саме той, котрий найбільшою мірою відповідає Вашій думці й найбільш вартісний для Вас. Букву, якою позначена відповідь (а, б, в), напишіть на аркуші для запису відповідей поруч із номером відповідного пункту (1–27) під рубрикою «найбільше».

2. Потім з відповідей на кожен пункт виберіть ту, що найменше відповідає Вашій позиції. Букву, якою позначена відповідь, знову напишіть на аркуші для запису відповідей поруч із номером відповідного пункту, у стовпчику під рубрикою «найменше».

3. Отже, для відповіді на кожне питання Ви використаєте дві букви, які й запишіть у відповідні стовпчики. Інші відповіді ніде не записуються. Намагайтеся бути максимально правдивим. Серед варіантів відповіді немає «гарних» або «поганих», тому не намагайтеся вгадати, яка з відповідей є «правильною» або «кращою» для Вас.

На тестування відводиться орієнтовно до 25 хвилин.

Обробка результатів.

Кожна відповідь у стовпчику

- «Найбільш привабливо» — 2 бали,
- «Найменш привабливо» — 0 балів,
- відповідям, що не потрапили в жодний стовпчик— 1 бал.

Бали, набрані за всіма 27 судженнями, додаються до кожного виду спрямованості окремо за наведеним ключем.

3. Авторська анкета «Ставлення учнів до обраної професії» В.В. Вдовченка (Додаток В)

Анкета складається із 10 питань, якими визначено фактори та мотиви вибору майбутньої професії, види діяльності, популярні і непопулярні професії у наш час, професійні плани після здобуття певної професії.

Обладнання текст анкети, реєстраційний бланк.

Порядок роботи: респондентам потрібно обрати одну із поданих відповідей та занести результати у відповідний бланк.

Обробка результатів: ми підраховуємо дані анкети та складаємо діаграми для наочності. Потім робимо відповідні висновки щодо ставлення учнів до обраної професії.

4. Методика вивчення рівня невербальної креативності за Е. Торренсом. (субтест «Завершення малюнків») (Додаток Д)

Пропонований варіант тесту являє собою набір картинок з деяким набором елементів (ліній), використовуючи які, випробовуваним необхідно домалювати картинку до деякого осмисленого зображення. У даному варіанті тесту використовується 10 картинок, що не дублюють за своїми вихідним елементам одна одну і дають найбільш надійні результати. При проведенні дослідження не рекомендується повідомляти піддослідним про предмет дослідження. Тест проводиться як в індивідуальному, так і в груповому варіанті. Час тестування по можливості ми не обмежували, орієнтовно відводячи на кожную картинку по 1-2 хв. При цьому необхідно підбадьорювати тестованих, якщо вони довго обдумують або зволікають. У тесті використовуються наступні показники креативності:

Оригінальність (Or), що виявляє ступінь несхожості створеного випробуваним зображення на зображення інших досліджуваних (статистична рідкість відповіді). При цьому слід пам'ятати, що двох ідентичних зображень не буває, відповідно, говорити слід про статистичну оригінальність типу малюнків. У доданому нами додатку наведені різні типи малюнків і їх умовні назви, запропоновані автором адаптації даного тесту, що відображають загальну істотну характеристику зображення. Слід врахувати, що умовні назви малюнків, як правило, не збігаються з назвами малюнків, даними самими випробовуваними. Оскільки тест використовується для діагностики невербальної креативності, назви картинок, запропоновані піддослідними, з наступного аналізу виключаються і використовуються тільки в якості допоміжного засобу для розуміння суті малюнка.

Унікальність (Ун), що визначається як сума виконаних завдань, що не мають аналогів у вибірці (атласі малюнків).

Обладнання: реєстраційний бланк із незавершеними малюнками.

Інструкція до тесту. Перед вами бланк з недомальованими картинками. Вам необхідно домальовати їх, обов'язково включаючи запропоновані елементи в контекст і намагаючись не виходити за обмежувальні рамки малюнка. Домальовувати можна що завгодно і як завгодно, бланк при цьому можна обертати. Після завершення малюнка необхідно дати йому назву, яку слід підписати в рядку під малюнком.

Обробка результатів тестування.

Для обробки результатів за критерієм «оригінальність» використовується атлас типових малюнків.

Необхідно зіставити домальовані картинки з наявними в атласі, звертаючи увагу при цьому на використання подібних деталей і смислових зв'язків; при знаходженні схожого типу надати даному малюнку оригінальність, зазначену в атласі. Якщо в атласі немає такого типу малюнків, то оригінальність даної домальованою картини вважається 1,00, тобто вона унікальна. Показник «оригінальність» малюнка оцінюється виходячи із його масиву даних і підраховується за такою формулою:

$$Or = 1 - \frac{x - 1}{X_{\max} - 1},$$

де Or – оригінальність даного типу малюнка; x – кількість малюнків іншого типу; X_{\max} – максимальна кількість малюнків в типі серед всіх типів малюнків для даної вибірки досліджуваних.

Індекс оригінальності підраховувався як середнє арифметичне оригінальностей всіх картинок.

Індекс унікальності – як сума всіх унікальних картинок.

5. *Тест С. Медніка (тест віддалених асоціацій). вербальна креативність.* (Додаток Ж)

Метою тесту є діагностика вербальної складової креативності для будь-яких професій, яка визначається як процес перекомбінування елементів

ситуації в нові комбінації і спрямована на виявлення та оцінку існуючого у піддослідного прихованого (або блокованого) креативного потенціалу.

Методика складається із розминки та *двох серій* завдань (по 10 словесних тріад кожна). Дуже велике значення надається проведенню розминки, яка є необхідною для полегшення процесу входження піддослідних в діяльність та адаптацію до неї.

Відразу ж після розминки надається *серія 1* основних завдань.

Піддослідному необхідно встановити між словами асоціативний зв'язок шляхом знаходження четвертого, яке поєднувало б елементи таким чином, щоб з кожним з них воно утворювало певне словосполучення. Стимульний матеріал до тесту містить 10 словесних тріад.

Ми адаптували дану методику для виявлення таких показників креативності: оригінальність та унікальність як професійно-важливих якостей студентів-дизайнерів, що надає можливість виявляти здібності до творчості безпосередньо в дизайнерській діяльності.

Методика проводиться як в індивідуальному, так і в груповому варіанті. Час на виконання завдань не обмежувався, але заохочувалися тимчасові витрати на кожну трійку слів не більше 2-3 хв.

Обладнання: реєстраційний бланк, стимульні трійки слів.

Порядок роботи. Учням пропонується виконати роботу відповідно до інструкцій.

Інструкція до тесту С. Медніка серії 1:

Характерною рисою серії 1 являється те, що надається інструкція, яка не містить установок на досягнення оригінальних результатів.

Вам пропонуються трійки слів, до яких необхідно підібрати четверте слово так, щоб воно поєднувалося з кожним з трьох запропонованих слів. Наприклад, для трійки слів "гучна - правда - повільно" відповіддю може служити слово "говорити" (голосно говорити, говорити правду, повільно говорити). Ви можете змінювати слова граматично і використовувати прийменники не змінюючи при цьому самі слова як частини мови.

Відповіді записуйте до бланку відповідей в рядок з відповідним номером.

Інтерпретація результатів тестування:

Для оцінки результатів тестування пропонується наступний алгоритм дій. Психологу необхідно зіставити відповіді випробовуваних з наявними типовими відповідями і при знаходженні схожого типу привласнити даній відповіді оригінальність, зазначену в списку. Якщо в списку немає такого слова, то оригінальність даної відповіді вважається рівною 1,00.

Індекс оригінальності підраховується як середнє арифметичне оригінальності всіх відповідей. Кількість відповідей може не збігатися з кількістю "тріжок слів", так як в одних випадках випробовувані можуть дати декілька відповідей, а в інших – не дати жодного.

Формула індексу оригінальності кожної відповіді: $Z_i = 1/r$,

де Z - індекс оригінальності кожної відповіді;

i – номер завдання;
 r – частота зустрічальності конкретної відповіді у кожного піддослідного відносно даної вибірки.

Формула індексу оригінальності роботи піддослідного: $Nop = \sum Z_i / X$,

де Nop – індекс оригінальності роботи;

X – загальна кількість відповідей.

Інструкція до тесту С. Медніка серії 2:

Серія 2 проводиться з піддослідними через певний проміжок часу (3 - 5 днів) після першої серії. Стимульний матеріал залишається тим самим, але дається інша установка. При проведенні другої серії піддослідним пропонують тестові завдання з класичною інструкцією, яка містить орієнтацію на досягнення, що стимулюють появу оригінальних відповідей. Дається установка на придумування оригінальних відповідей.

«Постарайтеся, щоб ваші відповіді були якомога оригінальніші і яскравіші, спробуйте подолати стереотипи і придумати щось нове. Постарайтеся придумати максимальну кількість відповідей на кожну трійку слів».

Після цього психологу необхідно зіставити відповіді випробовуваних з наявними типовими відповідями та визначити індекс унікальності.

Індекс унікальності дорівнює кількості всіх унікальних (що не мають аналогів в типовому переліку) відповідей.

Унікальною визнавалася відповідь, в якій індекс оригінальності дорівнював одиниці ($Z_i = 1$);

Формула індексу унікальності: $N_{ун.} = 1/X$,

де $N_{ун.}$ – індекс унікальності відповідей;

1 – кількість унікальних відповідей.

При проведенні методики рекомендується уникати відкритого обговорення предметної спрямованості дослідження.

Тест передбачає як індивідуальну, так і групову форму дослідження. Час тестування обмежувати не рекомендується.

Методи математичної статистики. Представлений кількісний і якісний аналіз отриманих результатів експерименту з використанням методів математичної статистики з використанням пакету статистичних програм SPSS версія 16.0.

3.2. Аналіз результатів дослідження прояву психологічних особливостей професійної спрямованості студентів-дизайнерів

В результаті проведеного дослідження отриметься ряд даних, які піддалися подальшій обробці і детальному аналізу.

Нагадаємо, що мета Вашого дослідження полягає у виявленні найхарактерніших особистісних психологічних особливостей учнів-дизайнерів пов'язаних з їхньою професійною спрямованістю, а саме: у діагностиці особистісної спрямованості учнів та схильностей до вибору професії.

1. *Методика (ДДО) Є.О. Климова щодо спеціальних здібностей* (Додаток А).

За допомогою цієї методики нами систематизовано основні види психологічних особливостей та здібностей учнів дизайнерського напрямку що виокремлено за такими ознаками: предмет праці, мета праці, знаряддя праці, умови праці. Методика передбачає чотири етапи:

- 1) складання професіографічної «конфігурації» професії дизайнер;
- 2) визначення схильності учня-дизайнера до певного типу професій, виду дизайну та спеціалізації;
- 3) підтвердження взаємозалежності сфер життєдіяльності та видів дизайну;
- 4) перевірка взаємозалежності сфер життєдіяльності та видів дизайну відповідно до обраної спеціалізації учнів.

На першому етапі була складена нами професіографічна «конфігурація» професії дизайнер. Вона дає підстави для визначення професійно важливих якостей особистості учня дизайнерського напрямку відповідно до його природних здібностей а також визначення основних особистих якостей, необхідні учню для здобуття професії дизайнер. Психологічну характеристику професії дизайнер за ознаками процесу праці подаємо в табл. 2. 5.

Таблиця 2.5

Психологічна характеристика професії дизайнер

Ознаки процесу праці	Професійно важливі якості особистості
Предмет праці	Художній образ: предмети образотворчого мистецтва, скульптура, технічна естетика, витвори прикладного мистецтва
Мета праці	Художнє відображення дійсності: проектування, моделювання, відтворення, створення образів, виготовлення художніх виробів.
Знаряддя праці	Творча уява, образне мислення, емоційність, наочно-образна пам'ять, здатність до перевтілення, яскравість зорового сприймання, креативність, оригінальність, унікальність, добре розвинутий художній смак, розвинуте просторове мислення, концентрація та стійкість уваги, спостережливість
Умови праці	Функціональна працездатність, витривалість, емоційна стійкість, відповідальність.

Як бачимо з табл. 2.5 професії «дизайнер» притаманні такі основні психологічні особливості та природні здібності учнів-дизайнерів: творча уява, образне мислення, емоційність, здатність до перевтілення, креативність, оригінальність, унікальність, добре розвинутий художній смак,

На другому етапі психологічного дослідження за методикою ДДО Є.О. Климова проводилось визначення схильності учня дизайнерського напрямку до певного типу професій, виду дизайну та спеціалізації (табл. 2.6).

Розподіл опитаних учнів-дизайнерів відповідно до типу професій

Тип професій	Респонденти				Загальні результати	
	Юнаки		Дівчата		К-ть	%
	К-ть	%	К-ть	%		
Людина- людина						
Людина- природа						
Людина-художній образ						
Людина- знакова система						
Людина - техніка						
Всього:						

Як бачимо з табл. 2.6 більшість учнів надають перевагу типу професій «людина-художній образ» (___%), «людина – техніка» (___%) «людина-знакова система»(___%) менший відсоток складає тип професій «людина-природа» (___%) та «людина-людина» лише (___%)

Результати опитаних учнів дизайнерського напрямку відповідно до типу професій за методикою О.Є. Климова зображені на рис. 2.1.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис.2.1. Розподіл опитаних учнів дизайнерського напрямку відповідно до типу професій.

За табл. 2.6 можна можна також помітити гендерні відмінності у виборі юнаків і дівчат: для перших більш привабливими є тип «людина-техніка» (___%), «людина-знакова система» (___%), тоді як другі в більшості випадків обирають професії типу «людина-художній образ» (___%) та «людина-природа» (___%), Цікавим є факт повної протилежності відповідей, які стосуються професій типу «людина-техніка»: юнаки – ___ %(максимум відповідей), дівчата – лише ___ % та «людина-знакова система: юнаки – ___% (максимум відповідей), дівчата – лише ___ %.

2. *Методика діагностики професійної спрямованості особистості Б.Басса (Додаток Б).*

Для визначення особистісної спрямованості досліджуваних учнів-дизайнерів було використано *методику визначення спрямованості особистості Б. Басса*, яка дає нам можливість визначити вид професійної спрямованості. Методика передбачає три шкали спрямованості: 1) на себе (СЯ), 2) на спілкування (СС), 3) на справу (СД).

Розкриємо їх сутність.

1. Спрямованість на себе (СЯ) – орієнтація на пряму винагороду і задоволення особистих потреб залежно від якості роботи, точки зору співробітників, наполегливість у досягненні статусу, конкурентноздатність, динамічність, інтровертність.

2. Спрямованість на спілкування (СС) – прагнення при будь-яких умовах підтримувати відносини з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтація на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в підтримці і емоційних відносинах з людьми, екстравертність.

3. Спрямованість на справу, діло (СД) – зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконання роботи якнайкраще, орієнтація на ділове співробітництво, здатність відстоювати в інтересах справи власну точку зору, корисну для досягнення мети, амбровертність.

Розглянемо результати розподілення різних груп респондентів за типами спрямованості за методикою Б. Басса (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Розподілення різних груп респондентів за типами спрямованості
(за методикою Б. Басса)

Вид професійної спрямованості особистості	Респонденти		Загальна к-ть студентів
	К-ть юнаків	К-ть дівчат	
На себе (СЯ)			
На спілкування (СС)			
На справу, діло (СД)			

Як бачимо з табл. 2.7 учнів дизайнерського напрямку розподіляються на три групи: осіб, у яких переважає спрямованість на себе ___%; осіб, у яких переважає спрямованість на спілкування ___%; осіб, у яких переважає спрямованість на роботу ___%. Подаємо це наочно на рисунку (рис. 2.2.).

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис.2.2. Розподілення різних груп респондентів за типами спрямованості

З рис. 2.2. бачимо, що в значній частині вибірки домінує спрямованість на роботу, тобто вони зацікавлені в розв'язанні ділових завдань, у виконанні роботи професійно. Особи, зорієнтовані на ділову співпрацю, схильні відстоювати в інтересах справи власну думку, яка корисна для досягнення загальних цілей (амброверти).

Дещо менший відсоток досліджуваних характеризуються переважанням спрямованості на себе. Це засвідчує, що ці особи більш зорієнтовані на безпосередню винагороду й незалежно від роботи, схильні до активності в досягненні статусу, а також до суперництва, динамічності (інтроверти).

У решти досліджуваних простежується спрямованість на спілкування, тобто в цієї частини вибірки переважає прагнення за будь-яких умов підтримувати стосунки з людьми, орієнтована на спільну діяльність (екстраверти). Часто такі особи зорієнтовані на соціальне схвалення, залежать від групи, потребують прив'язаності та емоційних контактів із людьми.

3. *За допомогою авторської анкети: «Ставлення до обраної професії»* В. Вдовченка. (Додаток В) ми вивчали ставлення учнів дизайнерського напрямку до обраної професії.

Анкета складалася із 10 питань, якими визначено фактори та мотиви вибору майбутньої професії, види діяльності, популярні і непопулярні професії у наш час, професійні плани після здобуття певної професії. Розглянемо результати анкети.

1. Яке Ваше ставлення до обраної професії?

Відповідь на це запитання дає змогу визначити ставлення студентів до обраного фаху (позитивне, індивідуальне, негативне). Респондентам потрібно було обрати одну із поданих відповідей.

Отримані нами результати представлені на рис. 2.3.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.3. Ставлення учнів до обраної професії

Як бачимо з рис. 2.3.: позитивне ставлення до обраного фаху сформоване у ___% респондентів, індивідуальне (професією не цікавляться, байдужі до неї) – у ___% студентів, негативне ставлення наявне у ___%, ___% учнів ухилилися від відповіді, обравши твердження "не можу відповісти (не визначився)".

2. Що саме приваблює Вас у майбутній професійній діяльності дизайнера?

Запитання допомагало виявити, що саме приваблює учнів у майбутній професійній діяльності дизайнера.

Це можна показати на рис. 2.4.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.4. Чинники привабливості майбутньої професійної діяльності дизайнера.

Як бачимо з рис. 2.4., найбільшу кількість виборів (___%) отримав чинник «робота потребує постійної творчості», проте це лише четверта частина від загальної кількості виборів. Зважаючи на те, що професія дизайнера належить до професій типу "людина-художній образ", даний відсоток виборів, на нашу думку, є достатнім. Також невеликим є відсоток виборів за чинниками "робота відповідає моїм здібностям" та "робота відповідає моєму характеру" (___% та ___% відповідно), якими учні підкреслювали власну впевненість у правильності вибору професії. Лише ___% від усіх виборів припадає на чинник "робота з людьми". ___% учнів приваблює в майбутній професії можливість самовдосконалення. На жаль, 27,3% від усіх виборів в сумі склали чинники: "професія є однією з найпрестижніших", "робота фізично не важка", "відносно невеликий час присутності саме на робочому місці", "гарний заробіток". Це вказує на вибір професії з меркантильних міркувань, а не за покликанням, що, в свою чергу,

зумовлює низький рівень пізнавальної активності тих учнів, які обрали ці чинники.

3. *Уявіть, що Ви знову в до профільній підготовці і маєте намір профіль. Чи обрали б Ви профіль і спеціалізацію, яку опановуєте тепер?*

Це питання було спрямоване на визначення сформованості професійної стійкості: "Уявіть, що Ви знову учень 9 класу і маєте намір обрати профіль і спеціалізацію, яку опановуєте тепер. Чи обрали б Ви їх тепер?" Відповіді на це питання показують, наскільки свідомим був вибір професії. Результати демонструємо на рис. 2.5.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.5. Чи обрали б Ви профіль, який опановуєте тепер?

Як бачимо з рис. 2.5., ствердну відповідь дали ___% учнів, заперечну – ___% і не змогли конкретизувати – ___%. Таким чином, лише у половини опитаних спостерігається стійкість професійно-психологічної спрямованості. Якщо порівняти цей відсоток позитивних відповідей (___%) із відсотком відповідей з цією ж модальністю на попереднє питання (___%), то побачимо, що він помітно знизився: абсолютне зацікавлення у професії продемонстрували лише ___% учнів, підвищення ж відсотку до ___% (по третьому питанню) відбулося за рахунок відповідей тих учнів, які на друге питання вибирали формулювання "швидше подобається, ніж не подобається". Інакше поставлене запитання змусило їх більш точно виразити свою думку. ___% припадає на заперечну та неконкретизовану відповіді. На нашу думку, ___% – це досить великий відсоток відповідей "не знаю", особливо коли взяти до уваги, що учні провчилися у профільній школі (ліцеї) два (три – 12 кл.) роки і вже пройшли пасивну та активну практику. Достатньо великою також є кількість учнів, які обрали б іншу професію – ___%. Ці дві групи студентів поки що не знайшли себе в обраній професії, тому саме з ними необхідно більш інтенсивно проводити роботу для підвищення рівня їх пізнавальної активності, зацікавлення майбутньою професією.

4. *Як Ви оцінюєте свої здібності до майбутньої професійної діяльності?*

Це питання стосувалося самооцінки здібностей. Учні обирали один із запропонованих варіантів відповіді (рис. 2.6)

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.6. Як Ви оцінюєте свої здібності до майбутньої професійної діяльності?

Як бачимо з рис. 2.6:

– хочуть бути професіоналами і впевнені, що у них є здібності до даної діяльності, – ___% учнів;

– хочуть бути професіоналами, але не впевнені, що у мають здібності до даної діяльності, – ___%;

– не знають, чи є у них відповідні здібності, і чи хочуть бути професіоналами в даній сфері, – ___%;

– не хочуть бути професіоналами, але думають, що мають здібності до даної діяльності, – ___%;

– не хочуть бути професіоналами і впевнені, що в них немає відповідних здібностей, – ___% опитаних учнів.

Отримані дані свідчать про поєднання позитивного сприймання своїх професійних здібностей та бажання бути професіоналом лише у ___% респондентів. ___% учнів не впевнені у своїх здібностях при наявному бажанні стати професіоналом. Причин невпевненості, на нашу думку, може бути декілька: висока особистісна тривожність, невисокий рівень знань, проблеми у спілкуванні, занижена самооцінка. Виявляти ці причини і корегувати їх потрібно у кожному конкретному випадку індивідуально. Найскладнішу категорію майбутніх дизайнерів складають останні дві групи (___% всього), які не хочуть бути професіоналами, тобто бажають змінити фах, та ті учні, які взагалі не змогли конкретизувати своєї думки з даного питання (9,7%).

5. Які фактори, вплинули на вибір Вашої майбутньої професії ?

Це питання стосувалося щодо визначальних мотивів професійного вибору учнів за такими показниками:

- 1) у мене є здібності;
- 2) сучасна професія;
- 3) не викликає фізичної перевтоми;
- 4) висока оплата праці;
- 5) престижна професія;
- 6) реальна можливість працевлаштування;
- 7) свій варіант.

Нами отримані наступні результати (рис. 2.7.):

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.7. Що вплинуло на ваш вибір?

Як бачимо з рис. 2.7, результати опитування свідчать про те, що визначальними мотивами професійного вибору учнів не являється бажання мати матеріальні блага та можливість працевлаштування. Так, серед факторів, що вплинули на вибір професії, найвищі рейтингові оцінки отримали такі чинники: «у мене є здібності до цієї професії» – вважає ___% респондентів; «престижна і сучасна професія» – ___%. І тільки ___% відповіли, що мотиваційним фактором є висока оплата праці, ___% – реальна можливість працевлаштування. Частина студентів (свій варіант ___%) відповіли, що мотивом являється просто бажання батьків або «у мене є можливість вступити саме у визначений вуз».

6. Яку роль відіграє школа у підготовці до майбутньої професії та її пізнання?

Це питання стосувалося значення ролі школи у підготовці до майбутньої професії.

Отримали такі результати (рис. 2.8.):

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.8. Що дала профільна школа у пізнанні та підготовці до майбутньої професії?

Як видно з рис. 2.8 ___% опитаних вважають, що педагоги дали їм достатньо знань з навчальних предметів профільного спрямування, ще ___% вважають, що саме педагоги допомогли розкрити їхні здібності, ___% учнів одержали від своїх наставників ще й інформацію про різні професії, а ___% нічого не змогли відповісти або взагалі вважають, що школа не підготувала їх до життя.

7. Хто допомагав у виборі майбутньої професії?

Це питання стосувалося формуванню ціннісних, мотиваційних установок учнів у їх професійному та соціальному визначенні .

Отримали результати зображені на рис. 2.9.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.9. Хто допомагав у виборі професії?

Як бачимо з рис. 2.9., достатньо високий рівень авторитету має сім'я у виборі майбутньої професії та місця роботи. Водночас хвилює той факт, що ___% респондентів відповіли (свій варіант), що не допомагав ніхто і «рішення я приймаю сам».

8.Здобувши професію, Ви хотіли б працювати у:

а) державному підприємстві;

б) приватному;

в) виїхати за кордон

г) свій варіант (свій бізнес)

Це питання стосувалося подальшого працевлаштування учнів (рис. 2.10.).

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.10. Здобувши професію, де б ви хотіли б працювати ?

З рис. 2.10. бачимо,що одним із шляхів вирішення питання власної зайнятості – відкриття власної справи __%, ___% хотіли б працювати у державній сфері, а ___% - у приватному підприємстві. Значна ж кількість учнів можуть стати потенційним джерелом міграційної активності, що викликано, як правило, пошуками місця роботи. Так, ___% опитаних хотіли б виїхати за кордон.

9. Чи впевнені Ви у здійсненні своїх планів?

Це питання стосувалося реалізації і здійснення своїх життєвих і професійних планів.

Одержали такі показники (рис. 2.11.):

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис.2.11. Чи впевнені Ви у здійсненні своїх планів?

Як бачимо з рис. 2.11., соціальне та економічне неблагополуччя, побутова невлаштованість викликають у молодих людей психологічний дискомфорт, породжують невпевненість в майбутньому. Хоча, як бачимо з діаграми: ___ % опитаних учнів все ж таки оптимістично дивляться у своє майбутнє і вірять у реалізацію і здійснення своїх життєвих і професійних планів і дали ствердну відповідь, ___% відповіли, що зовсім не впевнені, а ___% сказали, що у них немає ніяких планів.

10. Чи хотіли б Ви перейти до іншої профільної школи або на іншу спеціалізацію задля отримання іншої професії?

Це питання стосувалося критерію ставлення учнів до обраного фаху.

На запитання: "Чи хотіли б Ви перейти до іншої профільної школи або на іншу спеціалізацію задля отримання іншої професії?" ми отримали такі результати (рис. 2.12)

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис.2.12. Чи хотіли б Ви перейти до іншої профільної школи або на іншу спеціалізацію задля отримання іншої професії?

Як бачимо з рис. 2.12, відповіді розподілились відповідно: 1) "ні" – ___; 2) "так" відповіли ___% учнів, 3) "не знаю" – ___%. Таким чином, лише половина учнів свідомо обрала професію та не збирається її змінювати. Однак, інша половина учнів потребує особливої уваги, адже виникає проблема плинності кваліфікованих кадрів. На нашу думку, є необхідність у розробці певних програм, тренінгів, занять з метою покращення підготовки дизайнерів та зацікавлення їх професією, яку вони набувають.

В процесі професійної підготовки у майбутніх фахівців повинна скластися стійка система ставлень до себе, до процесу учіння, до своєї майбутньої професії. Ми погоджуємося із думкою тих науковців, які вважають, що розширення та поглиблення обізнаності учнів про свою майбутню спеціальність, зміцнення позитивного ставлення до неї, якісна організація навчального процесу та набуття практичного досвіду сприяють формуванню їх професійної спрямованості та підвищенню рівня пізнавальної активності.

Отже, згідно проведеної авторської анкети, ми встановили, що у студентів дизайнерського напрямку переважають такі мотиви, що стосуються особистого ставлення до обраної професії, а саме:

- 1) професія дуже подобається, швидше подобається, ніж не подобається – ___% опитаних;
- 2) потребує постійної творчості – ___%;
- 3) обрала б професію, яку опановують тепер – ___%;
- 4) хочуть бути професіоналами і впевнені, що у них є здібності до даної діяльності, – ___% учнів;

5) серед факторів, що вплинули на вибір професії, найвищі рейтингові оцінки отримав такий чинник: «у мене є здібності до цієї професії» – ___ % респондентів;

6) ___% опитаних вважають, що педагоги дали їм достатньо знань з навчальних предметів профільного спрямування;

7) авторитет сім'ї у виборі майбутньої професії становить ___ %;

8) одним із шляхів вирішення питання власної зайнятості ___ % хотіли б працювати у державній сфері, або у приватному підприємстві;

9) ___% опитаних молодих людей оптимістично дивляться у своє майбутнє і вірять у реалізацію і здійснення своїх життєвих і професійних планів;

10) свідомо обрала професію та не збирається її змінювати – ___%.

Розглядаючи методи дослідження творчих здібностей учнів дизайнерського напрямку, ми виділяємо актуальні для дизайнерської сфери підходи психологічних досліджень П. Торренса й С. Медніка. Вони розглядають здібність до творчості як фактор, що сприяє активній життєвій позиції фахівця і як сукупність тих особливостей психіки, що забезпечують продуктивні утворення в діяльності.

До психологічних корелятивів креативності можна віднести творчі здібності, вербальну і невербальну креативність.

Ми розглядаємо креативність як професійно важливу якість, яка надає можливість виявляти здібності до творчості, а також дозволяє оцінювати результати продуктивності професійного мислення в контексті творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця.

Ми адаптували дану методику для виявлення креативності учнів-дизайнерів як професійно-важливу якість, що надає можливість виявляти здібності до творчості безпосередньо в дизайнерській діяльності:

1) візуалізації (невербальний тип);

2) в менеджерській діяльності у сфері дизайну (вербальний тип).

Виходячи з вище зазначених положень ми дослідили у учнів дизайнерського напрямку прояви вербальної та невербальної креативності та інтерпретували їх по відношенню до сфери дизайну.

4. Субтест Е. Торренса «Завершення малюнків». (Додаток Д)

За допомогою методики П. Торренса нами виявлено такі види невербальної креативності:

1) оригінальність (Ор);

2) унікальність (Ун).

1. *Оригінальність (Ор)* виявляє ступінь несхожості створеного випробуваним зображення на зображення інших досліджуваних (статистична рідкість відповіді). При цьому ми взяли до уваги, що двох ідентичних зображень не буває, відповідно, говорити слід про статистичну сталість рідкості типу (або класу) малюнків. У атласі малюнків (Додаток Д) наведені різні типи малюнків і їх умовні назви, що відображають загальну істотну

характеристику зображення. Ми врахували, що умовні назви малюнків, як правило, не збігаються з назвами малюнків, даними самими випробовуваними. Оскільки тест використовується для діагностики невербальної креативності, назви картинок, запропоновані піддослідними, з наступного аналізу виключаються і використовуються тільки в якості допоміжного засобу для розуміння суті малюнка.

Оригінальність виконання малюнка в тесті П. Торренса є одним з основних показників креативності випробуваного.

Для обробки результатів за критерієм «оригінальність» ми зіставили домальовані картинки з наявними в атласі, звертаючи увагу при цьому на використання подібних деталей і смислових зв'язків; при знаходженні схожого типу привласнили даному малюнку оригінальність, зазначену в атласі. Якщо в атласі не було такого типу малюнків, то оригінальність даної домальованою картинкою вважалася 1,00, тобто вона унікальна. Показник «оригінальність» малюнка оцінювався виходячи із його кількості даних і підраховувався за такою формулою:

$$O_r = 1 - \frac{x - 1}{X_{\max} - 1},$$

де O_r – оригінальність даного типу малюнка; x – кількість малюнків іншого типу; X_{\max} – максимальна кількість малюнків в типі серед всіх типів малюнків для даної вибірки досліджуваних.

Індекс оригінальності підраховувався як середнє арифметичне всіх картинок.

Індекс унікальності визначався як кількість унікальних картинок для окремого піддослідного (якщо оригінальність малюнка піддослідного дорівнювала одиниці, то такий малюнок визнавався унікальним).

Оцінювання за показником «оригінальність» тесту П. Торренса

Первинна обробка даних полягала в:

- 1) розподіленні даних малюнків за певними темами (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Розподілення даних малюнків за певним темами

№ мал. в атласі	Теми малюнків	№ мал. в атласі	Теми малюнків
1	Акcesуари	36	Домашні предмети
2	Літальні апарати	37	Квіти
3	Божественні істоти	38	Комахи
4	Тварина	39	Повітряний змій
5	Сліди тварин	40	Сходи
6	М'ячі	41	Літери, знаки пунктуації
7	Повітряні кулі	42	Світильник
8	Птах	43	Прилади, механізми
9	Корабель, човен	44	Музичні інструменти
10	Частини тіла людини	45	Цифри

11	Книга	46	Канцтовари
12	Коробка	47	Кущі, трава тощо
13	Будова	48	Відпочинок: санчата, гойдалка
14	Будівельний матеріал	49	Дорога, знаки тощо
15	Частини будови	50	Кімната, її частини
16	Вогонь, багаття	51	Притулок
17	Очерет	52	Сніговик
18	Автомобілі тощо	53	Звукові хвилі
19	Одяг	54	Космос, космонавт
20	Мотузок, шнур для білизни	55	Спортінвентар
21	Хмара	56	Схід
22	Контейнер	57	Сонце
23	Хрест	58	Казкова істота
24	Абстрактне зображення	59	Наземний транспорт
25	Яйце	60	Символ
26	Розваги	61	Годинник
28	Квітка	63	Іграшка
29	Їжа	64	Дерева
30	Взуття	65	Парасолька
31	Фрукти, овочі	66	Погода
32	Меблі	67	Зброя
33	Географічні об'єкти	68	Колеса
34	Геометричні фігури	69	Гриб
35	Небесні тіла	70	Павутина

2) для обробки використовувався атлас типових малюнків (Додаток В) та здійснювалося оцінювання малюнка (табл. 2.9).

Таблиця.2.9

Оцінювання малюнка за критерієм «оригінальність» Ор

Примітка: до кожної серії малюнків подано Ор бали

№ фігури	К-сть балів	Опис малюнка
1	0	Абстрактний візерунок, людина, голова, окуляри, птах, чайка
	1	Брови, очі, хвиля, море, морда тварини, хмара, серце, сова, квітка, яблуко, людина, собака
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
2	0	Абстрактний візерунок, дерево, рогатка, квітка
	1	Буква, будинок, символ, покажчик, слід кінцівки птаха, цифра, людина
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
3	0	Абстрактний візерунок, звукові і радіохвилі, людина, човен, корабель, люди, фрукти
	1	Вітер, хмара, дощ, кульки, частини дерева, міст, гойдалка, морда тварини, колеса, лук і стріли, риба, санки, квіти
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
4	0	Абстрактний візерунок, хвиля, море, змія, хвіст, знак питання
	1	Кішка, крісло, стілець, ложка, миша, гусениця, черв'як, окуляри, гусак, черепашка, лебідь, квітка, трубка для паління
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
5	0	Абстрактний візерунок, блюдо, ваза, чаша, човен, корабель, людина, парасолька
	1	Водойма, озеро, гриб, губи, підборіддя, таз, лимон, яблуко, лук і стріли, яр, яма, риба, яйце
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
	0	Абстрактний візерунок, сходи, сходинки, обличчя

6	1	Гора, скеля, ваза, ялина, кофта, піджак, сукня, гроза, блискавка, людина, квітка
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
7	0	Абстрактний візерунок, ключ, машина, серп
	1	Гриб, черпак, ківш, лінза, людина, молоток, окуляри, самокат, серп і молот, тенісна ракетка
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
8	0	Абстрактний візерунок, дівчинка, жінка, очі або тіло людини
	1	Буква, ваза, дерево, книжка, майка, сукня, ракета, квітка, щит
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
9	0	Абстрактний візерунок, гори, пагорб, буква, вуха тварини
	1	Верблюди, вовк, кішка, лисиця, людина, собака, геометрична фігура
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
10	0	Абстрактний візерунок, гусак, качка, дерево, обличчя, лисиця
	1	Буратіно, дівчинка, птах, цифра, людина, геометрична фігура
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки

3) при знаходженні схожого типу привласнити даному малюнку оригінальність, зазначену в атласі.

В результаті дослідження *невербальної креативності* за методикою Е. Торренса (субтест “Завершення картинок”), яке проводилось серед студентів дизайнерського напрямку 3, 4 курсів (40 осіб) було отримано наступні кількісні показники оригінальності (Op) (рис. 2.13.) та унікальності (Un) (рис. 2.14). Оригінальність в даному випадку розумілась як статистична рідкість відповіді, а унікальність – як здатність піддослідного до створення нового продукту.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.13. Кількісні показники оригінальності (Op) по даних тесту Е. Торренса

Як бачимо з рис. 2.13.:

– __ чол. з низьким рівнем прояву невербальної креативності ($N_{Op} = 0.12-0.33$);

– __ чол. з середнім рівнем прояву ($N_{Op} = 0.34-0.54$);

– __ чол. з високим рівнем прояву ($N_{Op} = 0.55-0.75$).

Середнє арифметичне показника оригінальності невербальної креативності по вибірці студентів – $M = 0.39$

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.14. Кількісні показники унікальності (Un) по даних тесту Е. Торренса

Як бачимо з рис. 2.14:

– __ чоловік з низьким рівнем прояву невербальної креативності ($N_{Un} = 1-2$);

– __ чол. з середнім рівнем прояву ($N_{Un} = 3-4$);

– __ чол. з високим рівнем прояву ($N_{Un} = 5$);

– __ чол. з дуже високим рівнем прояву невербальної креативності ($N_{Un} = 6$)

Середнє арифметичне показника унікальності невербальної креативності по учнівській вибірці – $M = 2.6$

Отже, за методикою П. Торренса ми можемо спрогнозувати, що учнів невербального типу після закінчення ВНЗ зможуть працювати дизайнерами-виконавцями, візуалізаторами.

5. Результати дослідження за методикою С. Медніка (тест віддалених асоціацій) - вербальна креативність.

Метою тесту є виявлення рівня розвитку творчих здібностей учнів-дизайнерів. Методика Медніка РАТ (тест віддалених асоціацій) призначена для діагностики вербальної складової креативності для будь-яких професій, яка визначається як процес перекомбінування елементів ситуації в нові комбінації.

Піддослідним пропонуються словесні тріади (трійки слів), елементи яких належать до взаємно віддалених асоціативних областей. Піддослідному необхідно встановити між ними асоціативний зв'язок шляхом знаходження четвертого, яке поєднувало б елементи таким чином, щоб з кожним з них воно утворювало певне словосполучення. Стимульний матеріал до тесту містить 40 словесних тріад.

Методика складається із розминки та двох серій завдань (по 20 словесних тріад кожна). Дуже велике значення надається проведенню розминки. Розминка є необхідною для полегшення процесу входження піддослідних в діяльність та адаптацію до неї.

Відразу ж після розминки ми надали першу серію основних завдань.

Друга серія проводиться з піддослідними через певний проміжок часу (3 - 5 днів) після першої серії. Характерною рисою першої серії являється те, що надається інструкція, яка не містить установки на досягнення оригінальних результатів. При проведенні другої серії піддослідним пропонують тестові завдання з класичною інструкцією, яка містить орієнтацію на досягнення, що стимулюють появу *оригінальних* відповідей.

Дана методика спрямована на виявлення та оцінку існуючого у піддослідного прихованого (або блокованого) креативного потенціалу.

При проведенні методики рекомендується уникати відкритого обговорення предметної спрямованості дослідження.

Тест передбачає як індивідуальну, так і групову форму дослідження. Час тестування обмежувати не рекомендується.

Стимульний матеріал до даної методики наведений в додатку (Додаток Д).

Підрахування результатів за даною методикою відбувалося в III етапи:

- 1) підрахування результатів по кожній виборці окремо;
- 2) упорядкування проіндексованих даних по кожній виборці у відповідності з показником оригінальності та коректування їх за показником унікальності;
- 3) загальне ранжирування отриманих даних.

Всі результати, отримані по кожній виборці окремо, фіксувалися та зводилися у загальну таблицю даних.

На кожен серію завдання складалася окрема таблиця.

Критерії оцінки:

1) *Індекс оригінальності.*

Спочатку підраховувався індекс оригінальності кожної відповіді, а потім індекс оригінальності загальної кількості відповідей кожного піддослідного окремо.

Формула індексу оригінальності кожної відповіді:

$$Z_i = 1/r,$$

де Z - індекс оригінальності кожної відповіді;

i – номер завдання;

r – частота повторюваності конкретної відповіді у кожного піддослідного відносно даної вибірки.

Формула індексу оригінальності роботи піддослідного:

$$N_{op} = \sum Z_i / X,$$

де N_{op} – індекс оригінальності роботи;

X – загальна кількість відповідей;

2) *Індекс унікальності.*

Унікальною визнавалася відповідь, в якій індекс оригінальності дорівнював одиниці ($Z_i = 1$);

Формула індексу унікальності:

$$N_{un} = 1/X,$$

де N_{un} – індекс унікальності відповідей;

1 – кількість унікальних відповідей.

Після аналізування результатів, індексовані дані піддослідних були упорядковані за шкалою креативності у відповідності з показником оригінальності, потім скоректовані за показником унікальності..

Первинний статистичний аналіз отриманих даних по тесту виявив статистичні показники (середнє значення – M , станд. відхилення – V), проілюстровані в таблиці (табл. 2.10)

Таблиця 2.10

Статистичні показники (M, V) по даних тесту С. Медніка

Серії	Показники тесту	По групах піддослідних						Загальної кількості піддослідних	
		Гр. А (10 кл)		Гр. Б (11 кл)		Гр. В (12 кл)			
		M	V	M	V	M	V	M	V
Серія 1	“Оригінальність”								
	“Унікальність”								
Серія 2	“Оригінальність”								
	“Унікальність”								

Як бачимо з табл. 2.10, наведені дані свідчать про суттєву відмінність в результатах, отриманих окремо по серії 1 та серії 2, що пов'язано з задіянням мотиваційної сфери особистості піддослідних. Для наочності відмінність між отриманими результатами проілюстрована у вигляді рисунків (рис. 2.15., 2.16)

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.15. Частотний розподіл даних тесту С. Медніка, прояву вербальної креативності без установки на досягнення оригінальних результатів

Як бачимо з рис. 2.15. (серія 1):

– __ чоловік з низьким рівнем прояву вербальної креативності (Nor = __ - __) після закінчення профільного закладу зможуть працювати дизайнерами-виконавцями;

– __ чоловік з високим рівнем прояву вербальної креативності (Nor = __) – розробник креативних дизайнерських ідей;

– __ чол. з дуже високим рівнем прояву вербальної креативності (Nor=1) – менеджер стратегічного типу: головний дизайнер, креативний директор.

Подати для наочності у стовпчиковій або секторній діаграмі.

Рис. 2.16. Частотний розподіл даних тесту С. Медніка прояву вербальної креативності з установкою на досягнення оригінальних результатів

Як бачимо з рис. 2.16. (серія 2):

– __ чоловік з низьким рівнем прояву вербальної креативності (Nor = __ - __);

– __ чоловік з середнім рівнем прояву (Nor = __ - __);

– __ чоловік з високим рівнем прояву (Nor = __ - __);

– __ чоловік з дуже високим рівнем прояву вербальної креативності (Nor=1).

Отже, методика С. Медніка дозволила нам порівняти отримані результати вербальної креативності двох серій, одна з яких (серія 2), містила в собі мотиваційний компонент. Як бачимо з рис.2.13. та рис.2.14. результати оцінювання прояву вербальної креативності з установкою на досягнення оригінальності вищі за результати прояву вербальної креативності без установки на досягнення оригінальності.

Методика С.Медніка дає можливість визначити перспективу подальшого працевлаштування студентів вербального типу після закінчення ВНЗ. За нашими дослідженнями вони зможуть працювати менеджерами у сфері дизайну .

3.3. Взаємозв'язок чинників психологічних особливостей та професійної спрямованості учнів дизайнерського напрямку.

Емпіричне дослідження дозволило нам проаналізувати взаємозв'язки між психологічними особливостями та професійною спрямованістю учнів дизайнерського напрямку та встановити залежність цих взаємозв'язків від творчих здібностей, які одночасно виступають фактором і умовою професійної спрямованості.

На емпіричному рівні ми дослідили психологічні особливості професійної спрямованості учнів за такими напрямками професійної спрямованості:

1. Схильності до професійних інтересів.
2. Входження в професійну діяльність.
3. Ставлення учнів до обраної професії.
4. Виявлення творчих здібностей.
5. Оцінка творчих здібностей.

При цьому ми ставили, відповідно до кожного напрямку таку мету:

1. Діагностика схильностей та професійних інтересів учнів (для відбору згідно з класифікацією типів професій та визначення професійно важливих якостей дизайнера).
2. Визначення професійної спрямованості особистості.
3. Діагностика ставлення учнів до обраної професії.
4. Дослідження творчих здібностей (невербальна креативність).
5. Оцінювання творчих здібностей особистості (вербальна креативність).

Охарактеризуємо спочатку отримані результати, а потім розкриємо взаємозв'язок чинників психологічних особливостей та професійної спрямованості учнів-дизайнерів

1. За першим напрямом, відповідно до мети, за «Методикою (ДДО) Є.О. Климова щодо спеціальних здібностей» ми отримали такі результати (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

**Розподіл опитаних учнів дизайнерського напрямку,
відповідно до типу професій**

Тип професій	Респонденти				Загальні результати	
	Юнаки		Дівчата		К-ть	%
	К-ть	%	К-ть	%		
Людина-людина						
Людина-природа						
Людина-художній образ						
Людина-знакова система						
Людина-техніка						
Всього:						

За табл. 2.11 ми переконуємося, що в системі інтересів учнів-дизайнерів належить до типу професій:

- „Людина-художній образ» (домінуюча роль), їй надали перевагу ___% (___) досліджуваних – 1 місце.
- „Людина-знакова система” – ___% (___) учнів – 2 місце.
- По ___% учнів надають перевагу типу професій „Людина-природа”(___) та «Людина-техніка» (___) – 3 місце.
- „Людина-людина” – ___% (___) – 4 місце.

За даними табл. 2.11 прослідковуються гендерні відмінності у виборі юнаків і дівчат:

- для юнаків більш привабливими є тип професії «людина-техніка» (___%);
- для дівчат більш привабливими є тип професії «людина-художній образ» (___%).

Ми дослідили взаємозалежність сфер життєдіяльності та видів дизайну (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Взаємозв'язок сфер життєдіяльності та видів дизайну

Сфери життєдіяльності (За Є.О. Климовим)	Види дизайну, які відповідають сферам життєдіяльності (За В.В. Вдовченком)
Людина–природа	Ландшафтний дизайн
Людина–художній образ	Дизайн середовища
Людина–людина	Дизайн костюма
Людина–техніка	Промисловий дизайн
Людина–знаки інформації	Графічний дизайн; WEB-дизайн, дизайн реклами

Отже, підсумовуючи зроблену нами інтерпретацію за отриманими результати дослідження із використанням даної методики, можемо зробити висновок: учні, які пройшли діагностику за методикою ДДО Є.О. Климова, підтвердили вид дизайну та спеціалізацію, яка відповідає типу їх професій згідно з їхніми природними здібностями, а також спрогнозували в якому із видів дизайну зможуть працювати учні дизайнерського напрямку після закінчення профільної школи.

2. За «Методикою діагностики професійної спрямованості особистості Б. Басса ми отримали результати у яких переважає спрямованість у студентів дизайнерського напрямку:

- 1) на себе – ___%;
- 2) на спілкування – ___%;
- 3) на роботу – ___%.

В значній частини вибірки результатів домінує спрямованість на роботу (___%), тобто вони зацікавлені в розв'язанні ділових завдань, у виконанні роботи професійно. Особи, зорієнтовані на ділову співпрацю, схильні відстоювати в інтересах справи власну думку, яка корисна для досягнення загальних цілей.

Дещо менший відсоток досліджуваних характеризуються переважанням спрямованості на себе (___%). Це засвідчує, що ці особи більш

зорієнтовані на безпосередню винагороду й незалежно від роботи, схильні до активності в досягненні статусу, а також до суперництва.

У решті досліджуваних простежується спрямованість на спілкування, тобто в цієї частини вибірки переважає прагнення за будь-яких умов підтримувати стосунки з людьми, орієнтована на спільну діяльність (___%).

Часто такі особи зорієнтовані на соціальне схвалення, залежать від групи, потребують прив'язаності та емоційних контактів із людьми.

За отриманими результатами за методикою Б. Басса можна простежити взаємозв'язок типів спрямованості респондентів та психологічними типами за К.Г. Юнгом (екстраверт, інтроверт, амброверт) у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Взаємозв'язок типів спрямованості респондентів (за Б.Бассом) з психологічними типами (за К.Г. Юнгом)

Вид професійної спрямованості особистості	Характеристика за типами спрямованості у будь-якій професійній діяльності (за Б. Бассом)	Доповнення до характеристики за типами спрямованості у дизайнерській сфері за методикою К.Г. Юнга
На себе (СЯ)	Спрямованість на себе (СЯ) – орієнтація на пряму винагороду і задоволення особистих потреб залежно від якості роботи, точки зору співробітників, наполегливість у досягненні статусу	Інтровертність
На спілкування (СС)	Спрямованість на спілкування (СС) – прагнення при будь-яких умовах підтримувати відносини з людьми, орієнтація на спільну діяльність (не обов'язково для виконання справи, а заради самого спілкування), орієнтація на соціальне схвалення, залежність від групи, потреба в підтримці і емоційних відносинах з людьми	Екстравертність
На справу, діло (СД)	Спрямованість на справу, діло (СД) – зацікавленість у вирішенні ділових проблем, виконання роботи якнайкраще, орієнтація на ділове співробітництво, здатність відстоювати в інтересах справи власну точку зору, корисну для досягнення мети	Амбровертність

За табл. 2.13 можна спрогнозувати подальшу перспективу працевлаштування та вступ на навчання учнів дизайнерського напрямку після закінчення профільної школи (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Взаємозв'язок типів спрямованості респондентів (за Б.Бассом) з психологічними типами (за К.Г. Юнгом) та подальша перспектива після закінчення профільної школи

Вид спрямованості Особистості (за Б. Бассом)	Професійна визначеність за психологічними типами (за К. Юнг)	Подальша перспектива після закінчення вузу у сфері практичного дизайну та менеджменту (за В.В. Вдовченком)

На себе (СЯ)	Інтроверт	Дизайнер фрілансер, виконавець (працює індивідуально)
На спілкування (СС)	Екстраверт	Керівник у сфері дизайну, стратегічний менеджмент (директор, генеральний директор)
На справу, діло (СД)	Амброверт	Робота дизайнера як члена групи або індивідуальна робота (виробничий менеджмент, лінійний менеджмент)

Як бачимо з табл. 2.14 учні дизайнерського напрямку відповідно до типів спрямованості:

1) на себе (СЯ) – ___% можуть працювати після закінчення профільної школи фрілансерами, виконавцями (працюють індивідуально), це інтроверти;

2) на справу, діло (СД) – ___% можуть працювати у групі (виробничий менеджмент, лінійний менеджмент), це амброверти;

3) на спілкування (СС) – ___% можуть бути керівниками у сфері дизайну, це екстраверти.

Отже, методика Б. Басса дала можливість встановити взаємозв'язок типів спрямованості респондентів та психологічними типами особистості (за К.Г Юнгом) та передбачає подальшу перспективу працевлаштування студентів дизайнерського напрямку після закінчення вузу.

Найбільш зв'язаними між собою у структурі креативності особистості шкільного віку виявилися показники оригінальності та унікальності за *методикою вербальної креативності С. Медніка*, індекси оригінальності та унікальності за *методикою невербальної креативності Е. Торренса*. Отримані результати за двома методиками свідчать про те, що незважаючи на різний характер стимульного матеріалу, використання різних підходів до діагностики креативності особистості у шкільному віці, вона проявляє себе як цілісна, стабільна характеристика особистості, що цілком відповідає логіці її розгляду як загальної здібності. Вербальна та невербальна креативність являються цілком самостійними, незалежними один від одного, проявами творчих здібностей. За *методикою П. Торренса* ми можемо спрогнозувати, що учнів невербального типу після закінчення ВНЗ зможуть працювати дизайнерами-виконавцями, візуалізаторами. За *методикою С. Медніка* учні вербального типу зможуть працювати менеджерами у сфері дизайну.

Таким чином, в результаті дослідження креативності за методиками П. Торренса і С. Медніка було виявлено, що високий рівень розвитку вербальної креативності не припускає високого рівня розвитку невербальної креативності і навпаки. За даними дослідження, піддослідні, які при ранжируванні зайняли перші місця за проявом вербальної креативності, опинилися на середніх (або навіть на останніх) місцях за проявом невербальної креативності. Ми дослідили, що вербальна та невербальна креативність являються цілком самостійними, незалежними один від одного, проявами творчих здібностей.

Висновки

В результаті запропонованої моделі дослідження можна з'ясувати, що для учнів дизайнерського напрямку притаманні такі основні психологічні особливості та природні здібності: творча уява, образне мислення, емоційність, наочно-образна пам'ять, здатність до перевтілення, яскравість зорового сприймання, креативність, оригінальність, унікальність, добре розвинутий художній смак, розвинуте просторове мислення, концентрація та стійкість уваги, спостережливість, що пов'язані з професійною діяльністю. Професійний вибір являється свідомим, самостійним, цілеспрямованим процесом, а тому цілком залежить від розвитку психіки людини і вищеперерахованих її компонентів. Домінуюча роль в системі інтересів учнів дизайнерського напрямку належить типу професій „Людина-художній образ». Учні, які пройшли діагностику за методикою ДДО Є.О. Климова, обрали вид дизайну та спеціалізацію, яка відповідає типу професій згідно з їхніми природними здібностями. Існує взаємозв'язок між психологічними особливостями та професійною спрямованістю учнів дизайнерського напрямку і він залежить від творчих здібностей, які одночасно виступають фактором і умовою формування професійної спрямованості.

В ході проведеного дослідження можна виявити, що у учнями дизайнерського напрямку акцент робиться на таких складових компонентів психологічних особливостей: творчість, креативність, оригінальність, спрямування на діло. Креативність займає провідне місце серед інших значущих чинників творчих здібностей учнів дизайнерського напрямку. Вербальна та невербальна креативність являються цілком самостійними, незалежними один від одного, проявами творчих здібностей.

Визначення теоретичних положень професійної спрямованості особистості, якісний аналіз результатів проведеного дослідження психологічних особливостей професійної спрямованості учнів дизайнерського напрямку та проведена корекційна програма подолання психологічних бар'єрів у професійній спрямованості учнів дизайнерського напрямку дали змогу сформулювати такі висновки:

1. Професійна спрямованість є стрижнем процесу фахової самореалізації особистості і розглядається як прояв загальної спрямованості особистості у діяльності. Кожна професійна діяльність має свої характерні риси, свою специфіку, від яких залежать і певні психологічні особливості професійної спрямованості. Одним із компонентів індивідуально-психологічних особливостей є здібності, які мають відношення до успішності тієї чи іншої діяльності. У шкільний віковий період професійна спрямованість виступає як новоутворення і формується в особливій, що не властивою учням раніше, діяльності.

2. На перший план професійної спрямованості учнів дизайнерського напрямку виходять їхні психологічні особливості, що включають в себе творчі здібності, креативність, оригінальність та унікальність. Основою професійної спрямованості учнів-дизайнерів є свідомий вибір професії з урахуванням наявних індивідуальних творчих здібностей, вимог професійної

діяльності. Домінуюча роль в системі інтересів учнів дизайнерського напрямку належить до типу професій „Людина-художній образ». Учні, які пройшли діагностику за методикою ДДО Є.О. Климова, обрали вид дизайну та спеціалізацію, яка відповідає типу професій згідно з їхніми природними здібностями. Вербальна та невербальна креативність являються цілком самостійними, незалежними один від одного, проявами творчих здібностей.

3. Розкрито, що психологічний бар'єр – це психічний стан, який перешкоджає виконанню запланованої діяльності. Комунікативний бар'єр – це різновид психологічного бар'єру, який являє собою перешкоду, що виникає на шляху передачі інформації від комунікатора (відправника інформації) до реципієнта (її одержувача). Комунікативні бар'єри у студентів найчастіше виникають з тими людьми, з якими студенти найбільш активно взаємодіють (вчителі, учні класу, батьки, особи з вищим соціально-майновим статусом тощо). До найважливіших причин, які обумовлюють виникнення комунікативних бар'єрів, на думку студентів, належать такі характеристики учасників взаємодії: відмінності в інтелектуальному рівні; різні цінності; вікові відмінності та різний емоційний стан. Суттєву роль у виникненні комунікативних бар'єрів відіграють такі особистісні характеристики студентів: комунікативна нетолерантність, наявність перешкод у встановленні емоційних контактів в процесі спілкування; використання агресивної стратегії психологічного захисту у спілкуванні та ін.

З допомогою проведеного дослідження може бути доведено, що за допомогою корекційної програми можна значно знизити рівень комунікативних бар'єрів у учнів дизайнерського напрямку. Це дозволяє використовувати дану корекційну програму у професійній спрямованості учнів профільної школи та поза її межами.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що отримані результати можна застосувати у сфері профільної підготовки абітурієнтів для галузі дизайну, зокрема, на етапі визначення учнями спеціалізації, майбутнього фаху, а також у трудовлаштуванні після закінчення профільної школи, а потім і ВНЗ.

3.5. Список використаних та рекомендованих джерел.

1. Айсина Г.Х. Роль профессиональной направленности в общей структуре вузовской подготовки студентов / Г.Х. Айсина // Психология студента как субъекта учебной деятельности. – М., 1989. – С. 32-40.
2. Адлер А. Наука жить / А.Адлер; пер. с англ. и нем. – К.: Port-Royal, 1997. – 288 с.
3. Алиева Е.Г. Творческая одарённость и условия её развития / Е.Г. Алиева / Психологический анализ учебной деятельности. – М.: ИП РАН, 1991. – С.7–17.
4. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси. Кн. 1., пер. с англ. /Под ред. и предисл. К.И. Гуревича, В.И. Лубовского. – М.: Педагогика, 1998. – 320 с.
5. *Ананьев Б. Г.* Задачи психологии искусства. / *Б. Г. Ананьев* Психология художественного творчества: Хрестоматия. . – Минск, 1999. – 647 с.

6. Басин Е.Я. Творчество и эмпатия / Е.Я. Басин // Вопросы философии. – 1987. – №2. – С. 54-56.
7. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества / Н.А. Бердяев. – М.: Правда, 1989. – 607 с.
8. Богоявленская Д.Б. О предмете и методе исследования творческих способностей / Д.Б. Богоявленская // Психол. журнал. – 1995. – Т.16. – №5. – С. 49-58.
9. Божович Л.И. Этапы формирования личности в онтогенезе / Л. И. Божович // Вопросы психологии / гл. ред. А. А. Смирнов. – 1979. – № 4. – С. 23–34.
10. Бех І. Наукові засади проведення експерименту / І. Бех, О. Кононко // Рідна школа. – №10. – 2001. – С. 36-40.
11. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности: учебное пособие для вузов / В.А. Бодров. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 511 с..
12. Бодрова Е.В. Актуальные проблемы развития творческих способностей в обучении и воспитании / Е.В. Бодрова, О.Л. Князева, В.Т. Кудрявцев [По материалам всесоюз. конф. “Творчество и педагогика”, Москва, сент. 1988] // Вопр. психологии. – 1989. – №1. – С. 174-176.
13. Бодалев А.А. Психология о личности / А.А. Бодалев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 188 с.
14. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л.Ф. Бурлачук, С.М. Морозов – СПб: ПитерКом, 1999. – 528 с.
15. Вікова психологія: навч. Посібник / М.В. Савчин, Л.П. Василенко, – К., 2009. – 360 с.
16. Вересов Н.Н. Культура и творчество как психологические идеи / Н.Н. Вересов // Вопросы психологии. – 1992. – №1-2. С. 124-129.
17. Вертгеймер М. Продуктивное мышление / М. Вертгеймер / пер. с. англ.; общ. ред. С.Ф. Горбова и В.П. Зинченко. – М.: Прогресс, 1987. – 336 с.
18. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
19. Галин А.Л. Личность и творчество. Психологические этюды / А.Л. Галин – Новосибирск, 1989. – 127 с.
20. Гальперин П.Я. К вопросу о формировании творческого мышления / П.Я. Гальперин, В.Л. Данилова // Школьный психолог. – 1999. – №8 (февраль). – С. 9-15.
21. *Гилфорд Дж.* Три стороны интеллекта: Психология мышления / *Дж. Гилфорд* – М., 1965. С. 433–457.
22. Головаха Е.И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи / Е.И. Головаха. – К.: Наук. думка, 1988. – 144 с.
23. Голубева Э.А. Способности. Личность. Индивидуальность / Э. А. Голубева. – Дубна : Феникс, 2005. – 512 с.
24. *Горнфельд А. Г.* Пути творчества / *А. Г Горнфельд* – Пг., 1921. – 137 с.
25. Драч І.І. Розвиток творчих здібностей студентів – важлива складова підготовки майбутніх фахівців / І.І. Драч // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України; Наук.-метод. центр вищої освіти. –К., 2000. – Вип. 28. – С. 83–90.
26. Дорфман Л.Я. Основные направления исследований креативности в науке и искусстве / Л.Я. Дорфман, Г.В. Ковалёва // Вопросы психологии. – 1999. – №2. – С. 101-106.
27. Дубовицька Т.Д. Діагностика рівня професійної спрямованості студентів / Т.Д. Дубовицька // Психологічна наука і освіта. – 2004. – № 2. – С. 86-91
28. Дьяченко М.И. Психология высшей школы / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович – Минск, 1993. — 368 с.
29. Дружинин В.Н. Психодиагностика общих способностей / В.Н. Дружинин. – М.: Академия, 1996. – 224 с.
30. Джемс У. Психология / У. Джеймс. – М.: Педагогика, 1991. – 368 с.

31. Жизненный путь личности (вопросы теории и методологии социально-психологического исследования) / отв. ред. Л.В. Сохань. – К.: Наукова думка, 1987. – 280 с.
32. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития: учеб. пособ. для студентов высших учебных заведений / Э.Ф. Зеер. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 240 с.
33. Здібності, творчість, обдарованість : теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир : Рута, 2006. – 320 с.
34. Зинченко В.П. Большой психологический словарь / В.П. Зинченко, Б.Г. Мещерякова. – 3-е изд., доп. и перераб. 2006. – 672 с.
35. Климов Е.А. Как выбрать профессию / Е.А. Климов. – М.: Прогресс, 1984. – 284 с.
36. Климов Е.А. Психология профессионала / Е.А. Климов. – М.: Изд-во «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЕК», 1996. – 400 с.
37. Клименко В.В. Психологія творчості. Навчальний посібник / В.В. Клименко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 480 с.
38. Клепиков О.И. Основы творчості особи: Навч. посібник для студ. вузів / О.И.Клепиков, І.Т. Кучерявий. – К.: Вища школа, 1996. – 295 с.
39. Клепиков О.И. Творчість: істина, краса, благо / О.И.Клепиков.– К.: Знання УРСР, 1991. – 48 с.
40. Кон И.С. В поисках себя / И.С. Кон. – М.: Политиздат, 1984. – 335 с.
41. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г.С. Костюк ; під ред. Л.М. Проколієнко. – К. : Рад. школа. – 1989. – 608с.
42. Кузьмина Н.В. Основы вузовской педагогики. / Н.В. Кузьмина – Л.: Изд-во ЛГУ, 1972. – С
43. Кулагіна І.Ю. Вікова психологія / І.Ю. Кулагіна, В.Н. Колюцкий. – М.: ТЦ Сфера, Юрайт, 2001. – 364с.
44. *Лапшин И. И.* Философия изобретения и изобретение в философии. / *И. И Лапшин* Пг., 1922. . – 156с.
45. Левин К.Г. Закон и эксперимент в психологии //Психологический журнал. – 2001 . – Т.22 – №2 – С. 29-33.
46. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – 2-е изд., стер. – М. : Смысл : Академия, 2005. – 352 с.
47. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б.Ф. Ломов. – М.: Прогресс, 1984. – 445 с.
48. Макаров А.М. П'ять етюдів: Підсвідомість і мистецтво: Нариси з психології творчості. / А.М. Макаров. – К.: Рад. письменник, 1990. – 285 с.
49. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та психологічній практиці: методологія, методи, програми, процедури / С.Д. Максименко. – К.: Наукова думка. – 1998. – 216 с.
50. Маслоу А. Психология бытия / А. Маслоу. – М.: “Рефл-бук”, 1997. – 303 с.
51. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование / А. Маслоу. – Киев – Донецк: Ин-т психологии АПН Украины, 1994. – 52 с.
52. Матюшкин А.М. Концепция творческой одарённости / А.М. Матюшкин // Вопр. психологии. – 1989. – №6. – С. 29-33.
53. Мерлин В.С. Психология индивидуальности: Избранные психологические труды / В.С. Мерлин / под ред. Е.А. Климова. – Изд-во Московского психолого-социального института. –2005. – С. 256.
54. Моляко В.О. Концепція виховання творчої особистості / В.О. Моляко // Радян. школа. – 1991. – №5. – С. 47-51.
55. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці / В.О. Моляко. – К.: Знання, 1989. – 44 с.

56. Моляко В.А. Проблемы психологии творчества и разработка подхода к изучению одаренности / В.А. Моляко // Вопросы психологии. – 1994. – № 5. – С. 86-95.
57. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості / В.О. Моляко // Обдарована дитина. – 2004. – № 6. – С. 2–9.
58. Момот Л.Л. До проблеми формування творчих здібностей у процесі навчання / Л.Л. Момот, Л.В. Шелестова // Педагогіка і психологія. – 1997. – №2. – С. 53-59.
59. Мясищев В.М. Способности и потребности / В.Н. Мясищев // Психологические способности и потребности. Ученые записки. – Л., 1962. – С. 304-309.
60. Ниренберг Дж.И. Искусство творческого мышления / Дж.И. Ниренберг. – Минск: Попурри, 1996. – 240 с.
61. Оллпорт Г.В. Личность в психологии / Г.В. Оллпорт. – СПб: “Ювента”, 1998. – 345 с.
62. Петровский А.В. Роль фантазии в развитии личности / А.В. Петровский. – М.: Знание, 1961. – 48 с.
63. Піхманець Р.В. Психологія художньої творчості / Р.В. Піхманець. – К.: Наук. думка, 1991. – 164 с.
64. Платонов К.К. Структура и развитие личности / К.К. Платонов. – М.: Наука, 1986. – 254 с.
65. Поляков В.А. Психология развития личности в системных отношениях / В.А. Поляков. – Минск, 1999. – 128 с.
66. Пономарёв Я.А. Психология творчества и педагогика / Я.А. Пономарёв. – М.: Педагогика, 1976. – 280 с.
67. Пономарёв Я.А. Размышление о будущем психологии творчества / Я.А. Пономарёв // Учительская газета. – 1994. – 25 октября. – С. 10-11.
68. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: учеб. пособие / под общей ред. А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб: Изд-во “Питер”, 2000. – 560 с.
69. Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н.С. Пряжников. – Г.: Изд-во «Ин-т практической психологии»; Воронеж: НПО «МОДЕК», 1996. – 256 с.
70. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч. – метод. посібник / ред. В.М. Доній та ін. – К., 1996. – 792 с.
71. Психологические исследования творческой деятельности / отв. ред. О.К. Тихомиров. – М.: Наука, 1975. – 253 с.
72. Психологія: Підручник / За заг. ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
73. Платонов К.К. Структура и развитие личности / К.К. Платонов. М.: Наука, 1986. – 255 с.
74. Райнов Т. И. Теория творчества / Т. И. Райнов. Харьков, 1914. – 235 с.
75. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології та педагогіці :навчальний посібник / В.В. Рибалка. – Одеса, 2009. – 575 с.
76. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості / В.В. Рибалка. – К. : Вища школа, 1996. – 362 с.
77. Роджерс Н. Творчество как усиление себя / Н. Роджерс // Вопросы психологии. – 1990. – №1. – С. 164-168.
78. Рождественская Н.В. Психология художественного творчества: Учеб. пособие / Н.В. Рождественская. – СПб. гос. ун-т. – СПб., 1995. – 270 с.
79. Роменець В.А. Психологія творчості. – К.: Вища школа, 1971. – 247 с.
80. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – в 2 т. – Т. 2. – М., 1989. – 323 с.
81. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн; отв. ред. Е. В. Шорохова. – М.: Педагогика, 1973. – 424 с.

82. Рубинштейн С.Л. Принцип творческой самодеятельности: К философским основам современной педагогики / С.Л. Рубинштейн // Вопросы философии. – 1989. – №4. – С. 74-84.
83. Сейтешев А. П. Пути профессионального становления учащейся молодежи / А. П. Сейтешев. – М.: Высшая школа, 1988. – 336 с.
84. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии / Е.В. Сидоренко. – СПб.: ООО «Речь», 2002. – 350 с.
85. Степанський В.І. Психолого-педагогічні засади професійної орієнтації школярів. / В.І Степанський – М., 1987–128с.
86. Теплов Б. М. Избранные труды: в 2 т. / Б. М. Теплов. – М.: Педагогика, 1985. – Т.1. – 328 с.
87. Титаренко Т.М. Природа вибору: шляхи самореалізації особистості у її життєвому світі / Т.М. Титаренко // Психологічні перспективи, 2001. Вип. – 1. – С. 67- 76.
88. Тодорів Л.О. Рання юність як період становлення життєвих перспектив / Л.О. Тодорів // Психологія: Збірник наукових праць. Випуск 1 (8). НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Київ, 2000. – С. 90-99.
89. Формирование творческих способностей: сущность, условия, эффективность: Сб. науч. тр. /Свердлов. инж. пед. ин-т; редкол.: С.З. Гончаров (отв. ред.) и др. – Свердловск: СИПИ, 1990. – 155 с.
90. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции / З. Фрейд. – М.: Наука, 1991. – 455 с.
91. Фрейд З. Художник и фантазирование / З. Фрейд; пер. с нем. – М.: Республика, 1995. – 398 с.
92. Фромм Е. Психоанализ и этика / Е. Фромм. – М.: ООО “Издательство АСТ-ЛТД”, 1998. – 568 с.
93. Холодная М.А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М.А. Холодная. – М., Томск, 1997. – С. 273-288.
94. Хьел Л. Теории личности: Основные положения, исследования и применение / Л. Хьел, Д. Зиглер. – СПб: Питер, 1999. – 608 с.
95. Чудновский В.Э., Юркевич В.С. Одарённость: дар или испытание / В.Э. Чудновский, В.С. Юркевич. – М.: Знание, 1990. – 77 с.
96. Шевырев А.В. Технология творческого решения проблем (эвристический подход) или книга для тех, кто хочет думать своей головой / А.В. Шевырев. – Белгород: Крестьянское дело, 1995. – Кн. 2: Техника творчества. Алгоритм решения проблем. Эвристические методы. Организация творческого процесса. – 208 с.
97. Шрагина Л.И. Оригинальность и творчество / Л.И. Шрагина // Практическая психология и социальная работа. – 1999. – №3. – С. 38-40.
98. Шумакова Н.Б. Возраст вопросов / Н.Б. Шумакова. – М.: Знание, 1990. – 79 с.
99. Шумакова Н.Б. Исследовательская активность в форме вопросов в разные возрастные периоды / Н.Б. Шумакова // Вопр. психологии. – 1986. - №1. – С. 53-60.
100. Шумилин А.Т. Проблемы теории творчества / А.Т. Шумилин. – М.: Высш. школа, 1989. – 143 с.
101. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека. / П.М. Якобсон – М.: Просвещение, 1969. – 317 с.
102. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. посібник / Т.С. Яценко. – К.: Либідь, 1996. – 264 с.
103. Юнг К. Психологические типы / Юнг К.Г. – М.: "Университетская книга", АСТ, 1996. – 714 с.

ДОДАТКИ

Додаток А. 1

Методика „Диференційно-діагностичний опитувальник" (ДДО)

Є.О. Климова щодо спеціальних здібностей.

Методика „Диференційно-діагностичний опитувальник" (ДДО) Є.О. Климова визначає психологічні особливості студентів щодо спеціальних здібностей, а також професійних нахилів студентів та перевагу до відповідного типу професії .

Інструкція: 1. Вивчіть ДДО і виберіть за кожним його пунктом вид роботи, якому ви віддали б перевагу.

Диференційно-діагностичний опитувальник(ДДО) Є Климова:

Припустимо, що після відповідного навчання Ви зможете виконувати будь-яку роботу. Однак якби Вам довелося вибирати тільки з двох можливих, що б Ви обрали ?

1а – догляд за квітами	1б – обслуговувати машини, прилади
2а – допомагати хворим, лікувати їх	2б – складати таблиці, схеми, програми для комп'ютерів
3а – контролювати якість книжкових ілюстрацій, плакатів, художніх листівок	3б – спостерігати за розвитком рослин
4а – обробляти матеріали (дерево, тканини, метал)	4б – інформувати споживачів про товари (рекламувати, продавати)
5а – обговорювати науково-популярні книжки, статті	5б – обговорювати художні твори, п'єси, концерти
6а – вирощувати молодшяк тварин	6б – тренувати інших у певній галузі діяльності (праця, навчання, спорт)
7а – копіювати малюнки, зображення, налагоджувати музичні інструменти	7б – управляти вантажопідійомником, трактором, електровозом
8а – повідомляти людям потрібні їм відомості (у довідковому бюро, на екскурсії)	8б – займатися художнім оформленням (дизайном) виставок, вітрин, концертів, п'єс
9а – займатися ремонтом (одягу, техніки, житла)	9б – знаходити і виправляти помилки в текстах, таблицях, малюнках
10а – лікувати тварин	10б – виконувати розрахунки, обчислення
11а – створювати нові сорти рослин	11б – конструювати, проектувати нові промислові вироби (машини, одяг), будинки
12а – розбирати суперечки між людьми, переконувати, роз'яснювати, заохочувати, карати	12б – розбиратися в схемах, кресленнях, таблицях (перевіряти, уточнювати, впорядковувати)
13а – працювати з гуртками художньої самодіяльності	13б – спостерігати, вивчати життя живих організмів
14а – впроваджувати, налагоджувати медичні прилади й апарати	14б – надавати медичну допомогу при травмах, опіках, пораненнях
15а – складати точні описи явищ, подій, досліджуваних за допомогою вимірювальних приладів	15б – створювати художні описи, зображення спостережуваних або уявних подій
16а – робити лабораторні аналізи в медичних установах	16б – вести прийом, лікувати хворих
17а – фарбувати або розписувати стіни приміщень, вироби	17б – виконувати монтаж будівель, збирати машини
18а – влаштовувати культпоходи, екскурсії	18б – грати на сцені
19а – виготовляти за кресленнями деталі, вироби (машини, одяг), зводити будинки	19б – виготовляти креслення, копіювати карти
20а – боротися з хворобами рослин, шкідниками лісу, саду	20б – працювати на комп'ютері тощо

Бланк відповідей за результатами тестування ДДО

Прізвище, ім'я студента _____

Курс ___ Група _____

Дата _____

1	2	3	4	5
1a	16	2a	26	3a
36	4a	46	5a	56
6a		66		7a
	76	8a		86
	9a		96	
10a			106	
11a	116	12a	126	13a
136	14a	146	15a	156
16a		166		17a
	176	18a		186
	19a		196	
20a			206	
+	+	+	+	+
—	—	—	—	—

Природа П		Техніка Т		Людина Л		Знакова система З		Художній образ Х	
1a		16		2a		26		3a	
36		4a		46		5a		56	
6a				66				7a	
		76		8a				86	
		9a				96			
10a						106			
11a		116		12a		126		13a	
136		14a		146		15a		156	
16a				166				17a	
		176				18a		186	
		19a				196			
20a						206			
Бали		Бали		Бали		Бали		Бали	

Додаток Б. 1

Методика діагностики професійної спрямованості особистості Б. Басса

Методика діагностики професійної спрямованості Б.Басса використовується для вивчення і діагностики професійної спрямованості особистості.

Інструкція:

1.3 відповідей на кожен пунктів виберіть той, який найкраще виражає Вашу позицію на питання. Можливо, що якісь із варіантів відповідей здадуться Вам рівноцінними. Проте ми просимо Вас відібрати з них тільки один, а саме той, котрий найбільшою мірою відповідає Вашій думці й найбільш вартісний для Вас. Букву, якою позначена відповідь (а, б, в), напишіть на аркуші для запису відповідей поруч із номером відповідного пункту (1–27) під рубрикою «найбільше».

2. Потім з відповідей на кожен пункт виберіть ту, що найменше відповідає Вашій позиції. Букву, якою позначена відповідь, знову напишіть на аркуші для запису відповідей поруч із номером відповідного пункту, у стовпчику під рубрикою «найменше».

3. Отже, для відповіді на кожне питання Ви використаєте дві букви, які й запишіть у відповідні стовпчики. Інші відповіді ніде не записуються. Намагайтеся бути максимально правдивим. Серед варіантів відповіді немає «гарних» або «поганих», тому не намагайтеся вгадати, яка з відповідей є «правильною» або «кращою» для Вас.

Додаток Б. 2

Текст опитувальника Б. Басса

<p>1. Найбільше задоволення одержую від:</p> <p>а) схвалення моєї роботи;</p> <p>б) усвідомлення того, що робота виконана добре;</p> <p>в) усвідомлення того, що мене оточують друзі.</p> <p>2. Якби я грав у футбол (волейбол, баскетбол), то прагнув би бути:</p> <p>а) тренером, який розробляє тактику гри;</p> <p>б) відомим гравцем;</p> <p>в) обраним капітаном команди.</p> <p>3. На мою думку, кращим педагогом є той, хто:</p> <p>а) цікавиться учнями та має до кожного індивідуальний підхід;</p> <p>б) зацікавлює своїм предметом так, що учні з задоволенням вивчають цей предмет;</p> <p>в) створює в колективі таку атмосферу, у якій кожен учень може висловити свою думку.</p> <p>4. Мені подобається, коли люди:</p> <p>а) радіють за виконану роботу;</p> <p>б) із задоволенням працюють у колективі;</p> <p>в) прагнуть виконати свою роботу краще за інших.</p> <p>5. Я бажав би, щоб мої друзі:</p> <p>а) були доброзичливими та допомагали людям, коли це необхідно;</p> <p>б) були вірними та відданими мені;</p> <p>в) були розумними та цікавими.</p> <p>6. Кращими друзями я вважаю тих:</p> <p>а) із ким маю добрі стосунки;</p> <p>б) на кого завжди можна покластися;</p> <p>в) хто може багато досягнути в житті.</p> <p>7. Найбільше мені не подобається:</p> <p>а) коли в мене щось не виходить;</p> <p>б) коли розладнуються стосунки з товаришами;</p> <p>в) коли мене критикують.</p>	<p>8. На мою думку, дуже погано, коли педагог:</p> <p>а) приховує свої антипатії до деяких учнів, насміхається та дражнить їх;</p> <p>б) викликає дух суперництва в колективі;</p> <p>в) недостатньо добре знає предмет, який викладає.</p> <p>9. У дитинстві мені найбільше подобалося:</p> <p>а) проводити час із друзями;</p> <p>б) відчуття виконаної справи;</p> <p>в) коли мої вчинки схвалювали.</p> <p>10. Я бажав би бути схожим на тих, хто:</p> <p>а) досягнув успіху в житті;</p> <p>б) справді закоханий у свою справу;</p> <p>в) відзначається доброзичливістю і товариськістю.</p> <p>11. Школа насамперед має:</p> <p>а) навчати вирішувати завдання, які ставить життя;</p> <p>б) розвивати індивідуальні здібності учнів;</p> <p>в) виховувати риси, які допомагають встановлювати стосунки з людьми.</p> <p>12. Якби я мав більше вільного часу, то використовував би його:</p> <p>а) для спілкування з друзями;</p> <p>б) для відпочинку;</p> <p>в) для самоосвіти та улюблених справ.</p> <p>13. Найбільших успіхів я досягаю, коли:</p> <p>а) працюю з людьми, до яких відчуваю симпатію;</p> <p>б) маю цікаву роботу;</p> <p>в) отримую винагороду за свої зусилля.</p> <p>14. Мені подобається, коли:</p> <p>а) інші люди поважають мене;</p> <p>б) я відчуваю задоволення від добре виконаної роботи;</p> <p>в) я маю час приємно спілкуватися з друзями.</p>
--	--

<p>15. Якби про мене написали в газеті, то краще було б, щоб:</p> <p>а) розповіли про якусь цікаву справу, пов'язану із навчанням, працею або спортом, у якій я брав участь;</p> <p>б) написали про мою діяльність;</p> <p>в) обов'язково розповіли про колектив, у якому я працював.</p> <p>16. Найкраще я навчаюся, коли викладач:</p> <p>а) має до мене індивідуальний підхід;</p> <p>б) може зацікавити своїм предметом;</p> <p>в) колективно обговорює проблеми, що вивчаються.</p> <p>17. Для мене не має нічого гіршого за:</p> <p>а) образу власної гідності;</p> <p>б) невдачу під час виконання важливої справи;</p> <p>в) втрату друзів.</p> <p>18. Найбільше я ціную:</p> <p>а) успіх;</p> <p>б) можливості спільної праці;</p> <p>в) здоровий глузд та інтуїцію.</p> <p>19. Я не поважаю людей, які:</p> <p>а) вважають себе гіршими за інших;</p> <p>б) часто сваряться та конфліктують;</p> <p>в) заперечують все нове.</p> <p>20. Приємно, коли:</p> <p>а) працюєш над важливою справою;</p> <p>б) маєш багато друзів;</p> <p>в) усім подобаєшся та викликаєш схвалення.</p> <p>21. На мою думку, керівник повинен бути насамперед:</p> <p>а) доступним;</p> <p>б) авторитетним;</p> <p>в) вимогливим.</p>	<p>22. У вільний час я з цікавістю прочитав би книжки:</p> <p>а) про те, як знайти друзів та налагодити добрі стосунки з оточуючими;</p> <p>б) про життя відомих людей;</p> <p>в) про останні досягнення науки та техніки.</p> <p>23. Якби в мене були здібності до музики, я бажав би бути:</p> <p>а) диригентом;</p> <p>б) композитором;</p> <p>в) солістом.</p> <p>24. Я хотів би:</p> <p>а) вигадати цікавий конкурс;</p> <p>б) перемогти в конкурсі;</p> <p>в) організувати конкурс і керувати ним.</p> <p>25. Для мене важливо знати:</p> <p>а) що я бажаю зробити;</p> <p>б) як досягнути мети;</p> <p>в) як організувати людей для досягнення мети.</p> <p>26. Людина повинна прагнути до того, щоб:</p> <p>а) інші люди схвалювали її вчинки;</p> <p>б) передусім виконувати свою справу;</p> <p>в) її не можна було б критикувати за виконану роботу.</p> <p>27. Найкраще я відпочиваю у вільний час, коли:</p> <p>а) спілкуюся з друзями;</p> <p>б) переглядаю цікаві фільми;</p> <p>в) займаюся своєю улюбленою справою.</p> <p>На тестування відводиться орієнтовно до 25 хвилин</p>
--	---

Додаток Б. 3

Бланк для відповідей опитувальника Б. Басса

№ п\п	Найбільш привабливо	Найменш привабливо
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		

10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		

Обробка результатів.

Кожна відповідь у стовпчику

-«Найбільш привабливо» — 2 бали,

-«Найменш привабливо» — 0 балів,

-відповідям, що не потрапили в жодний стовпчик— 1 бал.

Бали, набрані за всіма 27 судженнями, додаються до кожного виду спрямованості окремо за наведеним нижче ключем.

Додаток Б. 4

Ключ для визначення професійної спрямованості опитувальника Б. Басса

№	СЯ	СС	СД	№	СЯ	СС	СД
1	а	в	б	15	б	в	а
2	б	в	а	16	а	в	б
3	а	в	б	17	а	в	б
4	в	б	а	18	а	б	в
5	б	а	в	19	а	в	б
6	в	а	б	20	в	б	а
7	в	б	а	21	б	а	в
8	а	б	в	22	б	а	в
9	в	а	б	23	в	а	б
10	а	в	б	24	б	в	а
11	б	в	а	25	а	в	б
12	б	а	в	26	в	а	б
13	в	а	б	27	б	а	в
14	а	в	б				

Додаток В. 1

Авторська анкета «Ставлення студентів до обраної професії» В.В. Вдовченка

Анкета складається із 10 питань, якими визначено фактори та мотиви вибору майбутньої професії, види діяльності, популярні і непопулярні професії у наш час, професійні плани після здобуття певної професії.

Текст анкети

1. Яке Ваше ставлення до обраної професії?
2. Що саме приваблює Вас у майбутній професійній діяльності дизайнера?
3. Уявіть, що Ви знову абітурієнт і маєте намір вступити до вузу. Чи обрали б Ви професію, яку опановуєте тепер?
4. Як Ви оцінюєте свої здібності до майбутньої професійної діяльності?
5. Чи прийняли Ви остаточне рішення щодо вибору майбутньої професії?
6. Яку роль відіграє школа у підготовці до майбутньої професії та її пізнання?
7. Хто допомагав у виборі майбутньої професії?
8. Здобувши професію, Ви хотіли б працювати у:
 - а) державному підприємстві;
 - б) приватному;
 - в) виїхати за кордон;
 - г) свій варіант (свій бізнес)
9. Чи впевнені Ви у здійсненні своїх планів?
10. Чи хотіли б Ви перейти до іншого профільної школи або на інший профіль задля отримання іншої спеціалізації?

Додаток В. 2

**Реєстраційний бланк до авторської анкети
«Ставлення учнів до обраної професії»**

Прізвище, ініціали учня _____

Вік _____ Клас _____ Дата _____

№ запитання	Відповідь
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Додаток Д. 1

Методика вивчення рівня невербальної креативності за Е.Торренсом(субтест «Завершення малюнків»).

Тест використовується для діагностики невербальної креативності,

У тесті використовуються наступні показники креативності:

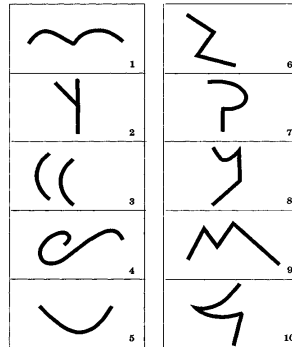
Оригінальність (Ор), що виявляє ступінь несхожості створеного випробуваним зображення на зображення інших досліджуваних (статистична рідкість відповіді).

Унікальність (Ун), що визначається як сума виконаних завдань, що не мають аналогів у вибірці (атласі малюнків).

Інструкція до тесту. Перед вами бланк з недомальованими картинками. Вам необхідно домальовати їх, обов'язково включаючи запропоновані елементи в контекст і намагаючись не виходити за обмежувальні рамки малюнка. Домальовувати можна що завгодно і як завгодно, бланк при цьому можна обертати. Після завершення малюнка необхідно дати йому назву, яку слід підписати в рядку під малюнком.

Реєстраційний бланк до методики вивчення рівня невербальної креативності за П.Торренсом (субтест «Завершення малюнків»).

Прізвище, ініціали студента _____
 Вік _____ Група _____ Дата _____

Таблиця подається у форматі А3 або на окремих картках кожне завдання на форматі А5

Розподілення даних малюнків за певним темами за Е.Торренсом (субтест «Завершення малюнків»).

№ мал. в атласі	Теми малюнків
1	Акcesуари
2	Літальні апарати
3	Божественні істоти
4	Тварина
5	Сліди тварин
6	М'ячі
7	Повітряні кулі
8	Птах
9	Корабель, човен
10	Частини тіла людини
11	Книга
12	Коробка
13	Будова
14	Будівельний матеріал
15	Частини будови
16	Вогонь, багаття
17	Очерет
18	Автомобілі тощо
19	Одяг
20	Мотузок, шнур для білизни
21	Хмара
22	Контейнер
23	Хрест
24	Абстрактне зображення
25	Яйце
26	Розваги
27	Риби, морські, тварини
28	Квітка
29	Їжа
30	Взуття
31	Фрукти, овочі
32	Меблі
33	Географічні об'єкти
34	Геометричні фігури
35	Небесні тіла
36	Домашні предмети
37	Людська голова, фігура
38	Комахи
39	Повітряний змій
40	Сходи
41	Літери, знаки пунктуації
42	Світильник
43	Прилади, механізми
44	Музичні інструменти
45	Цифри
46	Канцтовари
47	Кущі, трава тощо
48	Відпочинок: санчата, гойдалка
49	Дорога, знаки тощо
50	Кімната, її частини
51	Притулок
52	Сніговик
53	Звукові хвилі
54	Космос, космонавт
55	Спортінвентар
56	Людина з паличок
57	Сонце
58	Казкова істота
59	Наземний транспорт
60	Символ
61	Годинник
62	Інструменти
63	Іграшка
64	Дерева
65	Парасолька
66	Погода
67	Зброя
68	Колеса
69	Гриб
70	Павутина

Оцінювання малюнка за Е.Торренсом

Номер фігури	Кількість балів	Опис малюнка
1	0	Абстрактний візерунок, людина, голова, окуляри, птах, чайка
	1	Брови, очі, хвиля, море, морда тварини, хмара, серце, сова, квітка, яблуко, людина, собака
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
2	0	Абстрактний візерунок, дерево, рогатка, квітка
	1	Буква, будинок, символ, покажчик, слід кінцівки птаха, цифра, людина
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
3	0	Абстрактний візерунок, звукові і радіохвилі, людина, човен, корабель, люди, фрукти
	1	Вітер, хмара, дощ, кульки, частини дерева, міст, гойдалка, морда тварини, колеса, лук і стріли, риба, санки, квіти
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
4	0	Абстрактний візерунок, хвиля, море, змія, хвіст, знак питання
	1	Кішка, крісло, стілець, ложка, миша, гусениця, черв'як, окуляри, гусак, черепашка, лебідь, квітка, трубка для паління
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
5	0	Абстрактний візерунок, блюдо, ваза, чаша, човен, корабель, людина, парасолька
	1	Водойма, озеро, гриб, губи, підборіддя, таз, лимон, яблуко, лук і стріли, яр, яма, риба, яйце
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
6	0	Абстрактний візерунок, сходи, сходинки, обличчя
	1	Гора, скеля, ваза, ялина, кофта, піджак, сукня, гроза, блискавка, людина, квітка
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
7	0	Абстрактний візерунок, ключ, машина, серп
	1	Гриб, черпак, ківш, лінза, людина, молоток, окуляри, самокат, серп і молот, тенісна ракетка
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
8	0	Абстрактний візерунок, дівчинка, жінка, очі або тіло людини
	1	Буква, ваза, дерево, книжка, майка, сукня, ракета, квітка, щит
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
9	0	Абстрактний візерунок, гори, пагорб, буква, вуха тварини
	1	Верблюд, вовк, кішка, лисиця, людина, собака, геометрична фігура
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки
10	0	Абстрактний візерунок, гусак, качка, дерево, обличчя, лисиця
	1	Буратіно, дівчинка, птах, цифра, людина, геометрична фігура
	2	Всі інші більш оригінальні рисунки

Відповіді на завдання із зазначенням номерів категорії та оцінок за оригінальністю.

Список № 1.

Фігура 1.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (37) Особа, голова людини. (1) Окуляри. (38) Птах (що летить), чайка. 1 бал (від 2 до 4,99%) (10) Брови, очі людини. (33) Хвиля, море. (4) Тварина (морда). (4) Кіт, кішка. (21) Хмара, облако; (58) Надприродні істоти. (10) Серце ("любов"). (4) Собака. (8) Сова. (28) Квітка. (37) Людина, чоловік. (31) Яблуко.

Фігура 2.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (64) Дерево і його деталі. (67) Рогатка. (28) Квітка. 1 бал (від 2% до 4,99%) (41) Літера: Ж, У і ін. (13) Будинок, будівлю. (42) Знак, символ, показник. (8) Птах, сліди, лапи. (45) Цифра. (37) Особа.

Фігура 3.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (53) Звукові радіохвилі. (37) Особа людини. (9) Вітрильник, човен. (31) Фрукти, ягоди. 1 бал (від 2 до 4,99%) (21) Вітер, хмари, дощ. (7) Повітряні кульки. (64) Дерево і його деталі. (49) Дорога, міст. (4) Тварина або його морда. (48) Каруселі, гойдалки. (68) Колеса. (67) Лук і стріли. (35) Місяць. (27) Риба, риби. (48) Санчата. (28) Квіти.

Фігура 4.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (33) Хвиля, море. (41) Знак питання. (4) Змія. (37) Особа людини. (4) Хвіст тварини, хобот слона. 1 бал (від 2 до 4,99%) (4) Кіт, кішка. (32) Крісло, стілець. (36) Ложка, ополоник. (4) Миша. (38) Комаха, гусениця, черв'як. (1) Окуляри (8) Птах: гусак, лебідь. (27) Мушля. (58) надприродні істоти. (1) Трубка для куріння. (28) Квітка.

Фігура 5.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (36) Блюдо, ваза, чаша. (9) Корабель, човен. (37) Особа людини. (65) Парасолька.

1 бал (від 2 до 4,99%) (33) Водойма, озеро. (47) Гриб; (10) Губи, підборіддя. (22) Кошик, миска (31) Лимон, яблуко. (67) Лук і стріли. (33) Яр, яма. (27) Риба. (25) Яйце.

Фігура 6.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (15) Сходи, Сходи. (37) Особа людини. 1 бал (від 2 до 4,99%) (33) Гора, скеля. (36) Ваза. (64) Дерево, ялинка. (19) Кофта, піджак, плаття. (66) Блискавка, грім (37) Особа: чоловік, жінка. (28) Квітка.

Фігура 7.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (18) Автомобіль. (36) Ключ; (62) Місяць. 1 бал (від 2 до 4,99%) (47) Гриб. (36) Ківш, черпак. (43) Лінза, лупа. (37) Особа людини. (36) Ложка, ополоник. (62) Молоток. (1) Окуляри. (18) Самокат. (60) Символ: серп і молот. (48) Тенісна ракетка.

Фігура 8.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (37) Дівчинка, жінка. (37) Особа: голова або тіло. 1 бал (від 2 до 4,99%) (41) Літера: У та ін. (36) Ваза. (64) Дерево. (11) Книга. (19) Майка, плаття. (2) Ракета. (58) Надприродні істоти. (28) Квітка. (67) Щит.

Фігура 9.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (33) Гори, пагорби. (4) Тварина, його вуха. (41) Літера :М. 1 бал (від 2 до 4,99%) (4) Верблюд. (4) Вовк. (4) Кіт, кішка. (4) Лисиця. (37) Особа людини. (4) Собака. (37) Особа: фігура.

Фігура 10.

0 балів (5% і більше відповідей) (24) Абстрактний візерунок. (8) Гусак, качка. (64) Дерево, ялина, гілки (37) Особа людини. (4) Лисиця. 1 бал (від 2% до 4,99%) (63) Буратіно. (37) Дівчинка. (8) Птах. (37) Особа, фігура. (58) Надприродні істоти. (45) Цифри.

Список № 2

Категорії відповідей, оригінальність яких оцінюється 2 балами з вказівками категорії.

(18) *Автомобіль*: легкова машина, спортивна, вантажна, візок, трактор.

(3) Ангели і інші божественні істоти, їх деталі, включаючи крила.

(1) *Аксесуари*: браслет, корона, гаманець, монокль, намисто, окуляри, капелюх.

(20) Білизняна мотузка, шнур.

(41) *Літери*: одна або блоками, знаки пунктуації.

(7) *Повітряні кулі*: одна або в гірлянді.

(39) Повітряний змій.

(33) *Географічні об'єкти*: берег, хвиля, вулкан, гора, озеро, океан, пляж, річка, скеля.

(34) *Геометричні фігури*: квадрат, конус, коло, куб, прямокутник, ромб, трикутник.

- (24) *Декоративна композиція*: всі види абстрактних зображень, орнаменти, візерунки.
- (64) *Дерево*: всі види дерев, у тому числі ,новорічна ялинка
- (49) *Дорога і дорожні системи*: дорога, дорожні знаки і таблички, міст, перехрестя, естакада.
- (4) *Тварина, його голова або морда*: бик, верблюд, змія, кішка, коза, лев, кінь, жаба, ведмідь, миша, мавпа, олень, свиня, слон, собака.
- (5) *Тварина*: сліди
- (53) *Звукові хвилі*: магнітофон, радіохвилі, радіоприймач, рація, камертон, телевізор.
- (65) Парасолька;
- (63) *Іграшка*: кінь-качалка, лялька, кубик, маріонетка.
- (62) *Інструменти*: вила, граблі, кліщі, молоток, сокира.
- (46) *Канцелярські і шкільне приладдя*: папір, обкладинка, папка, зошит.
- (11) *Книга*: одна або стопка газет, журналів.
- (68) *Колеса*: колесо, , підшипник, шина, штурвал.
- (50) *Кімната або частини кімнати*: підлога, стіна, кут.
- (22) *Контейнер*: бак, бідон, бочка, відро, консервна банка, глечик, коробка для капелюшків, ящик.
- (9) *Корабель, човен*: каное, (моторний човен, катер, пароплав вітрильник.
- (12) *Коробка*: коробка, пакет, подарунок, згорток.
- (54) *Космос*: космонавт.
- (16) Багаття, вогонь.
- (23) *Хрест*: Червоний хрест, християнський хрест, могила,
- (40) *Сходи*: приставна, драбина, трап.
- (2) *Літальний апарат*: бомбардувальник, планер, ракета, літак, супутник.
- (32) *Меблі*: буфет, гардероб, ліжко, крісло, парта, стіл, стілець, тахта.
- (43) *Механізми і прилади*: комп'ютер, лінза, мікроскоп, прес, робот, шахтарський молот.
- (44) *Музика*: арфа, барабан, гармошка, дзвіночок, ноти, піаніно, рояль, свисток, цимбали.
- (6) *М'ячі*: баскетбольні, тенісні, бейсбольні, волейбольні, грудочки бруду, сніжки.
- (59) Наземний транспорт - див. "Автомобіль",
- (38) *Комаха*: метелик, блоха, богомол, гусениця, жук, мураха, муха, павук, бджола, firefox, черв'як.
- (35) *Небесні тіла*: Велика Ведмедиця, Венера, затемнення Місяця, зірка, Місяць, метеорит, комета, Сонце.
- (21) *Хмара, облако*: різні види та форми.
- (30) *Взуття*: черевики, валянки, чоботи, тапочки, туфлі.
- (19) *Одяг, штани*: штани, кофта, чоловіча сорочка, пальто, піджак, плаття, халат, шорти, спідниця.
- (67) *Зброю*: гвинтівка, лук і стріли, кулемет, гармата, рогатка, щит.
- (48) *Відпочинок*: велосипед, каток, крижана гора, парашутна вишка, плавальна дошка, роликові ковзани, санчата, теніс.
- (29) *Їжа*: булка, кекс, цукерка, льодяник, корж, морозиво, горіхи, тістечко, цукор, тости, хліб.
- (66) *Погода*: дощ, краплі дощу, хуртовина, веселка, сонячні промені, буревій
- (36) *Предмети домашнього вжитку*: ваза, вішалка, зубна щітка, каструля, ківш, кавоварка, мітла, чашка, щітка.
- (8) *Птах*: лелека, журавель, індик, курка, лебідь, павич, пінгвін, папуга, качка, фламінго, курча.
- (26) *Розваги*: співак, циркач.

- (47) *Рослини*: чагарник, трава.
- (27) *Риба і морські тварини*: гуппі, золота рибка, кит, восьминіг.
- (58) *Надприродні (казкові) істоти*: Аладдін, баба Яга, біс, вампір, відьма, Геркулес, диявол, монстр, привид, фея, чорт.
- (42) *Світильник*: чарівний ліхтар, лампа, свічка, вуличний світильник, ліхтар, електрична лампа.
- (60) *Символ*: значок, герб, прапор, прапор, цінник, чек, емблема.
- (52) Сніговик.
- (57) *Сонце і інші планети*: см. "Небесні тіла".
- (55) *Спорт*: бігова доріжка, бейсбольний майданчик,перегони, спортивний майданчик, футбольні ворота.
- (13) *Будівлі*: Будова будинок, палац, будівля, хата, буда, хмарочос, готель, колиба, храм, церква.
- (15) *Будова, його частини*: двері, дах, вікна, підлога, стіни, труба.
- (14) *Будівельний матеріал*: дошка, камінь, цегла, плита, труба.
- (17) Очерет і вироби з нього.
- (51) *Притулок, укриття (будинки)*: навіс, намет, тент, курінь.
- (31) *Фрукти*: ананас, апельсин, банан, ваза з фруктами, вишня, грейпфрут, груша, лимон, яблуко.
- (28) *Квітка*: маргаритка, кактус, соняшник, троянда, тюльпан.
- (45) *Цифри*: одна або в блоці, математичні знаки.
- (61) *Годинник*: будильник, пісочний годинник, секундомір, сонячний годинник, таймер.
- (37) *Особа, її голова або фігура*: дівчинка, жінка, хлопчик, черниця, чоловік, певна особа, старець.
- (56) *Особа з паличок*: см. "Людина".
- (10) *Особа, частини її тіла*: брови, волосся, очі, губи, кістка, ноги, ніс, рот, руки, серце, вухо, язик.,
- (25) *Яйце*: всі види, включаючи пасхальне, яєчня.

Додаток Д. 6

Інтерпретація результатів тестування за Е.Торренсом (субтест «Завершення малюнків»).

Оригінальність. Цей показник характеризує здатність висувати ідеї, що відрізняються від очевидних, загальновідомих, загальноприйнятих, банальних або твердо встановлених. Той, хто отримує високі значення цього показника, зазвичай характеризуються високою інтелектуальною активністю і неконформністю. Оригінальність рішень передбачає здатність уникати легких, очікуваних і нецікавих відповідей.

Обробка результатів тестування

2) для обробки результатів за критерієм «оригінальність» використовується атлас типових малюнків

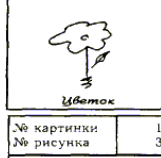
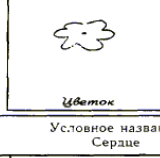

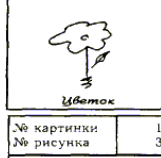
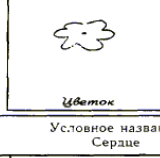

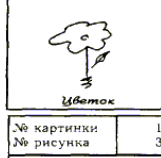
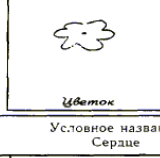

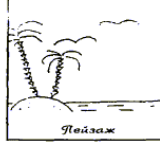
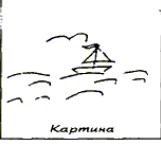

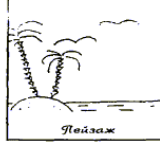
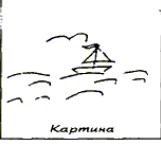

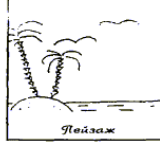
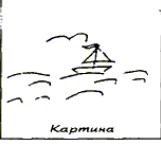
Необхідно зіставити домальовані картинки з наявними в атласі, звертаючи увагу при цьому на використання подібних деталей і смислових зв'язків; при знаходженні схожого типу привласнити даному малюнку оригінальність, зазначену в атласі. Якщо в атласі немає такого типу малюнків, то оригінальність даної домальованою картинки вважається 1,00, тобто вона унікальна. Показник «оригінальність» малюнка оцінюється виходячи із його масиву даних і підраховується за такою формулою :

$$Or = 1 - \frac{x - 1}{X_{\max} - 1},$$

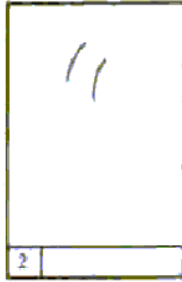
де Og – оригінальність даного типу малюнка; x – кількість малюнків іншого типу ;
 X_{max} – максимальна кількість малюнків в типі серед всіх типів малюнків для даної вибірки досліджуваних.

Додаток Д. 7

Атлас типових малюнків

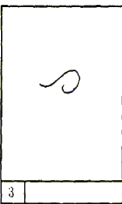

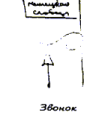

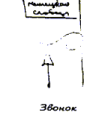

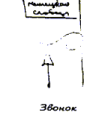

Картинка № 1						
						
№ картинки № рисунка	1 1	Условное название Облако	Оригинальность 0,00			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;"> Туча </td> <td style="text-align: center;"> Дождь </td> <td style="text-align: center;"> Поезд </td> </tr> </table>				 Туча	 Дождь	 Поезд
 Туча	 Дождь	 Поезд				
№ картинки № рисунка	1 2	Условное название Цветок	Оригинальность 0,21			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;"> Цветок </td> <td style="text-align: center;"> Цветок </td> <td style="text-align: center;"> Роза </td> </tr> </table>				 Цветок	 Цветок	 Роза
 Цветок	 Цветок	 Роза				
№ картинки № рисунка	1 3	Условное название Сердце	Оригинальность 0,60			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;"> Сердце </td> <td style="text-align: center;"> Сердце и любовь </td> <td style="text-align: center;"> Один из стимулов к жизни </td> </tr> </table>				 Сердце	 Сердце и любовь	 Один из стимулов к жизни
 Сердце	 Сердце и любовь	 Один из стимулов к жизни				
№ картинки № рисунка	1 4	Условное название Птицы	Оригинальность 0,67			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;"> Улетают птицы </td> <td style="text-align: center;"> Пейзаж </td> <td style="text-align: center;"> Картина </td> </tr> </table>				 Улетают птицы	 Пейзаж	 Картина
 Улетают птицы	 Пейзаж	 Картина				

Картинка № 2

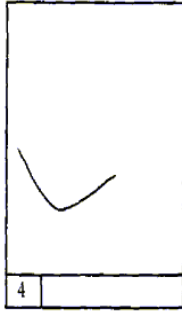

№ картинки № рисунка	1 5	Условное название Брови	Оригинальность 0.74
<i>Ну и бровки!</i>	<i>Голова</i>	<i>Лысина</i>	
№ картинки № рисунка	1 6	Условное название Очки	Оригинальность 0.79
<i>Очки</i>	<i>Улыбка</i>	<i>Портрет</i>	
№ картинки № рисунка	1 7	Условное название Пятачок	Оригинальность 0.81
<i>Заяц</i>	<i>Кот</i>	<i>Кот</i>	
№ картинки № рисунка	1 8	Условное название Кость	Оригинальность 0.86
<i>Кость</i>	<i>Кость</i>	<i>Кость</i>	
№ картинки № рисунка	1 9,10,11	Условное название Облака	Оригинальность 0.00
<i>Бабочка</i>	<i>Млява</i>	<i>Бабочка на отдыхе</i>	

№ картинки № рисунка	2 1	Условное название Волы	Оригинальность 0.00
<i>Радиоприемник</i>	<i>Радиоприемник</i>	<i>Чашка</i>	
№ картинки № рисунка	2 2	Условное название Колесо	Оригинальность 0.50
<i>Колесо</i>	<i>Колесо</i>	<i>Шляпа</i>	
№ картинки № рисунка	2 3	Условное название Ухо	Оригинальность 0.67
<i>Ухо</i>	<i>Человеческое ухо</i>	<i>Все слышу</i>	
№ картинки № рисунка	2 4	Условное название Парус	Оригинальность 0.81
<i>Лодка</i>	<i>Парусик</i>	<i>Лодка</i>	
№ картинки № рисунка	2 5	Условное название Изгиб пути	Оригинальность 0.85
<i>Лыжник</i>	<i>Дорога</i>	<i>Река</i>	
№ картинки № рисунка	2 6	Условное название Солнце	Оригинальность 0.85
<i>Жаркий день</i>	<i>Восход</i>	<i>Солнце</i>	
№ картинки № рисунка	2 9,10	Условное название Срез. Шея птицы	Оригинальность 0.94
<i>Порец дерева</i>	<i>Разрез яблока</i>	<i>Утка</i>	

Картинка № 3						
						
3						
№ картинки № рисунка	3 1	Условное название Улитка	Оригинальность 0,00			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Скрытность </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Улитка </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Улитка </td> </tr> </table>				 Скрытность	 Улитка	 Улитка
 Скрытность	 Улитка	 Улитка				
№ картинки № рисунка	3 2	Условное название Знак бесконечности	Оригинальность 0,19			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Знак </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Математический знак бесконечности </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Стремление к бесконечности </td> </tr> </table>				 Знак	 Математический знак бесконечности	 Стремление к бесконечности
 Знак	 Математический знак бесконечности	 Стремление к бесконечности				
№ картинки № рисунка	3 3	Условное название Схема	Оригинальность 0,29			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Всегда есть два пути </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Путь </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Крутой вираж (вид сверху) </td> </tr> </table>				 Всегда есть два пути	 Путь	 Крутой вираж (вид сверху)
 Всегда есть два пути	 Путь	 Крутой вираж (вид сверху)				
№ картинки № рисунка	3 4	Условное название Кит	Оригинальность 0,52			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Кит </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Весёлый кит </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Кит </td> </tr> </table>				 Кит	 Весёлый кит	 Кит
 Кит	 Весёлый кит	 Кит				
№ картинки № рисунка	3 5	Условное название Хвост	Оригинальность 0,52			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Мышь </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Кошка </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Хвост </td> </tr> </table>				 Мышь	 Кошка	 Хвост
 Мышь	 Кошка	 Хвост				
№ картинки № рисунка	3 6	Условное название Волны	Оригинальность 0,57			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Волна </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Медлительность </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Волны </td> </tr> </table>				 Волна	 Медлительность	 Волны
 Волна	 Медлительность	 Волны				
№ картинки № рисунка	3 7	Условное название Голова животного	Оригинальность 0,48			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Черепашка </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Осьминог </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Слон </td> </tr> </table>				 Черепашка	 Осьминог	 Слон
 Черепашка	 Осьминог	 Слон				
№ картинки № рисунка	3 8	Условное название Узор	Оригинальность 0,67			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Орнамент </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Изображение на древней посуде </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Восточный мотив </td> </tr> </table>				 Орнамент	 Изображение на древней посуде	 Восточный мотив
 Орнамент	 Изображение на древней посуде	 Восточный мотив				
№ картинки № рисунка	3 9	Условное название Змея	Оригинальность 0,62			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Змея </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Кобра </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Змея </td> </tr> </table>				 Змея	 Кобра	 Змея
 Змея	 Кобра	 Змея				
№ картинки № рисунка	3 10, 11	Условное название Скрипичный ключ, нос	Оригинальность 0,71			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Музыкальный ключ </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Опять провинился! </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Нос </td> </tr> </table>				 Музыкальный ключ	 Опять провинился!	 Нос
 Музыкальный ключ	 Опять провинился!	 Нос				
№ картинки № рисунка	3 12, 13	Условное название Доллар. Кронштен	Оригинальность 0,76			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> "Доллар улаа" </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Фонарный столб </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Звонок </td> </tr> </table>				 "Доллар улаа"	 Фонарный столб	 Звонок
 "Доллар улаа"	 Фонарный столб	 Звонок				
№ картинки № рисунка	3 14, 15	Условное название Край полотна. Архитектурные фрагменты	Оригинальность 0,81			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Скрученный лист бумаги </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Античность </td> <td style="width: 33%; text-align: center;"> Ионический ордер (деталь) </td> </tr> </table>				 Скрученный лист бумаги	 Античность	 Ионический ордер (деталь)
 Скрученный лист бумаги	 Античность	 Ионический ордер (деталь)				

Картинка №4

№ картинки	4	Условное название	Яма	Оригинальность	0,00
№ рисунка	1				

№ картинки	4	Условное название	Горы	Оригинальность	0,00
№ рисунка	1				
Горы	Север	Ущелье			

№ картинки	4	Условное название	График	Оригинальность	0,69
№ рисунка	2				

Рост после падения	Зависимость случайных событий	Диаграмма			

№ картинки	4	Условное название	Подбородок	Оригинальность	0,72
№ рисунка	3				

Портрет	Лицо	Подбородок			

№ картинки	4	Условное название	Кресло	Оригинальность	0,78
№ рисунка	4				

Кресло	Человек в кресле	Вечерний парк			

№ картинки	4	Условное название	Водоем	Оригинальность	0,87
№ рисунка	3				

Водоем	Впадина	Разрез			

№ картинки	4	Условное название	Бумеранг. Куб	Оригинальность	0,89
№ рисунка	6, 7				

Бумеранг	Ящик	Ящик			

№ картинки	4	Условное название	Улыбка	Оригинальность	0,89
№ рисунка	8				

"О!О" или губы	Улыбка	Выражение на лице			

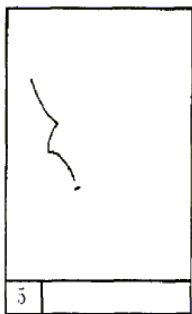
№ картинки	4	Условное название	Поверхность	Оригинальность	0,91
№ рисунка	9				

Матрац	Стекло	Стол			

№ картинки	4	Условное название	Схема	Оригинальность	0,93
№ рисунка	10				

Солн	Перекресток	Схема пути			

Картинка № 5

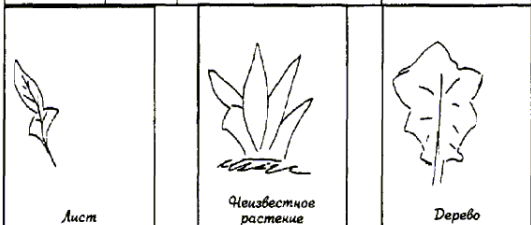
№ картинки № рисунка	5 1	Условное название Ваза	Оригинальность 0,00
-------------------------	--------	---------------------------	------------------------

№ картинки № рисунка	5 2	Условное название Профиль	Оригинальность 0,46
-------------------------	--------	------------------------------	------------------------

№ картинки № рисунка	5 3	Условное название Растение	Оригинальность 0,50
-------------------------	--------	-------------------------------	------------------------

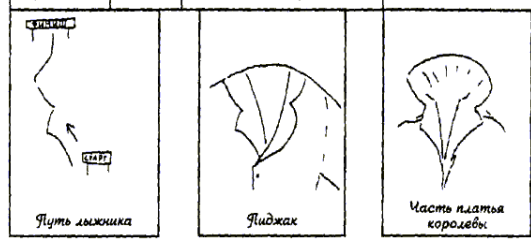
№ картинки № рисунка	5 4	Условное название Цветок	Оригинальность 0,54
-------------------------	--------	-----------------------------	------------------------

№ картинки № рисунка	5 5	Условное название Ель	Оригинальность 0,75
-------------------------	--------	--------------------------	------------------------

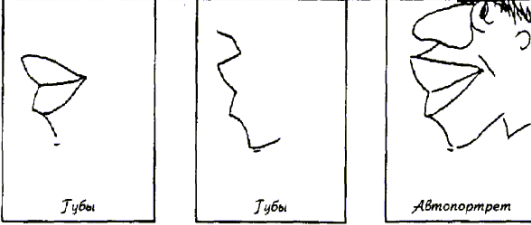
№ картинки № рисунка	5 6,7	Условное название Схема. Ворот платья	Оригинальность 0,79
-------------------------	----------	--	------------------------

№ картинки № рисунка	5 8	Условное название Край горы	Оригинальность 0,79
-------------------------	--------	--------------------------------	------------------------

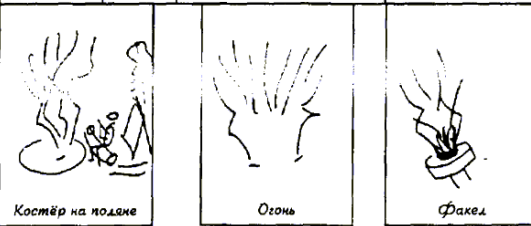
№ картинки № рисунка	5 10	Условное название Губы	Оригинальность 0,82
-------------------------	---------	---------------------------	------------------------

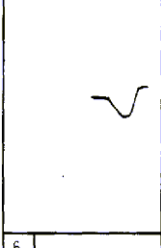

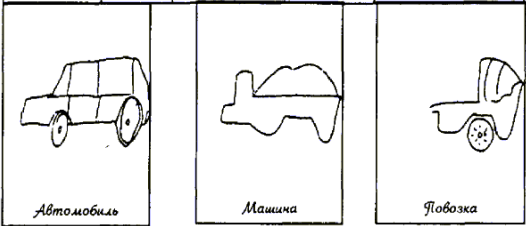

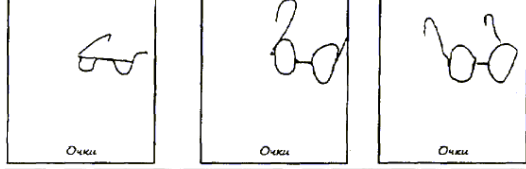

№ картинки № рисунка	5 11	Условное название Ракета (бумажный самолет)	Оригинальность 0,89
-------------------------	---------	--	------------------------

№ картинки № рисунка	5 12	Условное название Огонь	Оригинальность 0,89
-------------------------	---------	----------------------------	------------------------

Картинка № 6			
			
№ картинки № рисунка	6 1	Условное название Яма	Оригинальность 0,00
			
			
№ картинки № рисунка	6 3	Условное название Верблюд	Оригинальность 0,67
			
№ картинки № рисунка	6 4	Условное название Автомобиль	Оригинальность 0,67
			
№ картинки № рисунка	6 5	Условное название Хвост самолета	Оригинальность 0,78
			

№ картинки № рисунка	6 6	Условное название Шестерня	Оригинальность 0,81
			
№ картинки № рисунка	6 7	Условное название Очки	Оригинальность 0,85
			
№ картинки № рисунка	6 8	Условное название Профиль	Оригинальность 0,85
			
№ картинки № рисунка	6 9	Условное название Кабина	Оригинальность 0,89
			

Индекс оригинальності підраховувався як середнє арифметичне оригінальностей всіх картинок.

Индекс унікальності - як сума всіх унікальних картинок.

Додаток Ж. 1

Методика С. Медніка (тест віддалених асоціацій, вербальна креативність)

Метою тесту є діагностика вербальної складової креативності для будь-яких професій, яка визначається як процес перекомбінування елементів ситуації в нові комбінації і спрямована на виявлення та оцінку існуючого у піддослідного прихованого (або блокованого) креативного потенціалу.

Реєстраційний бланк

Прізвище, ініціали _____
 Вік _____ Група _____ Дата _____

	Слово	Словосполучення		Слово	Словосполучення
1			11		
2			12		
3			13		
4			14		
5			15		
6			16		
7			17		
8			18		
9			19		
10			20		

Додаток Ж. 2

Стимульні трійки слів

1. випадкова - гора - довгоочікувана
2. вечірня - папір - стінна
3. назад - батьківщина - шлях
4. далеко - сліпий - майбутнє
5. народна - страх - світова
6. гроші - квиток - вільне
7. людина - погони - завод
8. двері - довіра - швидко
9. друг - місто - коло
10. поїзд - купити – паперовий

Порядок роботи Учням пропонується виконати роботу відповідно до інструкцій.

Інструкція до тесту С. Медника серії 1:

Характерною рисою серії 1 являється те, що надається інструкція, яка не містить установок на досягнення оригінальних результатів.

Вам пропонуються трійки слів, до яких необхідно підібрати четверте слово так, щоб воно поєднувалося з кожним з трьох запропонованих слів. Наприклад, для трійки слів "гучна - правда - повільно" відповіддю може служити слово "говорити" (голосно говорити, говорити правду, повільно говорити). Ви можете змінювати слова граматично і використовувати прийменники не змінюючи при цьому самі слова як частини мови.

Відповіді записуйте до бланку відповідей в рядок з відповідним номером.

Інтерпретація результатів тестування:

Для оцінки результатів тестування пропонується наступний алгоритм дій. Психологу необхідно зіставити відповіді випробовуваних з наявними типовими відповідями і при знаходженні схожого типу привласнити даній відповіді оригінальність, зазначену в списку. Якщо в списку немає такого слова, то оригінальність даної відповіді вважається рівною 1,00. (табл. 3)

Індекс оригінальності підраховується як середнє арифметичне оригінальності всіх відповідей. Кількість відповідей може не збігатися з кількістю "трійок слів", так як в одних випадках випробовувані можуть дати декілька відповідей, а в інших - не дати жодного.

Формула індексу оригінальності кожної відповіді: $Z_i=1/r$,

де Z - індекс оригінальності кожної відповіді;
 i – номер завдання;
 r – частота зустрічальності конкретної відповіді у кожного піддослідного відносно даної вибірки.

Формула індексу оригінальності роботи піддослідного: $Nop = SZi/X$,

де Nop – індекс оригінальності роботи;

X – загальна кількість відповідей.

Інструкція до тесту С. Медніка серії 2:

Серія 2 проводиться з піддослідними через певний проміжок часу (3 - 5 днів) після першої серії. Стимульний матеріал залишається тим самим, але дається інша установка. При проведенні другої серії піддослідним пропонують тестові завдання з класичною інструкцією, яка містить орієнтацію на досягнення, що стимулюють появу оригінальних відповідей.

«Постарайтеся, щоб ваші відповіді були якомога оригінальніші і яскравіші, спробуйте подолати стереотипи і придумати щось нове. Постарайтеся придумати максимальну кількість відповідей на кожну трійку слів.»

Після цього психологу необхідно зіставити відповіді випробовуваних з наявними типовими відповідями та визначити індекс унікальності.

Індекс унікальності дорівнює кількості всіх унікальних (що не мають аналогів в типовому переліку) відповідей.

Унікальною визнавалася відповідь, в якій індекс оригінальності дорівнював одиниці ($Z_i=1$);

Формула індексу унікальності: $N_{ун.} = I/X$,

де $N_{ун.}$ – індекс унікальності відповідей;

I – кількість унікальних відповідей.

Додаток Ж.3

Типовий перелік відповідей за методикою С. Медніка (варіанти відповідей та їх оригінальність)

Трійка слів № 1	падіння 0,99	Трійка слів № 2	Реклама 0,96
	Афіша 0,99		Сенсація 0,99
Випадкова - гора - довгоочікувана	Газета 0,00	Вечірня - напір - стінна	Повідомлення 0,99
	Картина 0,98		Туалет 0,99
	Гарний 0,99		Фотографія 0,99
Бесіда 0,99	Оголошення 0,99	Лист 0,99	
Вершина 0,98	Друк 0,96	Перемога 0,92	
Сходження 0,98		Подарунок 0,99	
Зустріч 0,00		Поїздка 0,79	
Висота 0,97		Підкорення 0,99	
Газета 0,99		Допомога 0,98	
Гроза 0,99		Похід 0,98	
Гроші 0,99		Привал 0,98	
Дощ 0,99		Прогулянка 0,98	
Дорога 0,91		Птах 0,99	
Жінка 0,97		Путівка 0,98	
Знайомство 0,98		Подорож 0,97	
Лавина 0,99		Шлях 0,98	
Любов 0,95		Робота 0,98	
Мрія 0,97		Радість 0,98	
Знахідка 0,99		Сніг 0,96	
Обвал 0,99		Подія 0,99	
Хмара 0,99		Стежка 0,96	
Відпочинок 0,98		Удача 0,96	
Відпустка 0,98		Людина 0,99	

Трійка слів № 3***Повернутись-
батьківщина-
шлях***

Майбутнє 0,91
Напря́м 0,98
Поверну́тися 0,93
Ностальгі́я 0,98
Бачи́ти 0,98
Відправи́тися 0,98
Поверне́ння 0,00
Пої́зд 0,78
Кордо́н 0,98
Ради́сть 0,91
Да́леко 0,87
Літа́к 0,96
Руши́ти 0,98
Збира́тися 0,76
Будино́к 0,37
Солда́т 0,98
Доро́га 0,67
Прагне́ння 0,98
Їха́ти 0,85
Син 0,98
Кличе́ 0,98
Ту́га 0,98
Йти́ 0,83
Хоті́ти 0,98
Ма́ти 0,98
Емігра́ція 0,98

Трійка слів № 4***Да́леко - слі́пий -
майбу́тнє***

Біда 0,98
Безна́дійно 0,95
Віра 0,91
Вести́ 0,98
По́гляд 0,61
Бачи́ти 0,00
Ру́х 0,95
До́щ 0,89
Друг 0,98
Зі́р 0,98
Йти́ 0,98
Мрі́я 0,91
Музи́кант 0,98
Думка́ 0,98
Біда 0,97
Битва́ 0,99
Ві́йна 0,00
Воля́ 0,99
Єдні́сть 0,99
Життя́ 0,98
Істо́рія 0,98
Катастро́фа 0,97
Компа́нія 0,99
Кри́за 0,99
Легенда́ 0,99
Меди́цина 0,92
Пого́лос 0,99

Трійка слів № 5***Народна-страх-
світова***

Наді́я 0,89
Перспекти́ва 0,98
План 0,98
Поводи́р 0,98
Передбача́ти 0,86
Шля́х 0,86
Ради́сть 0,98
Випадо́к 0,98
Диви́тися 0,82
Стра́х 0,91
До́ля 0,98
Щастя́ 0,95
Уда́ча 0,98
Люди́на 0,89
Пі́сня 0,99
Пере́мога 0,99
Полі́тика 0,99
Правда́ 0,99
Пробле́ма 0,98
Револю́ція 0,93
Сила́ 0,99
Казка́ 0,99
Скорбо́та 0,99
Слава́ 0,97
Поді́я 0,99
Трагеді́я 0,98
Втра́та 0,99

Трійка слів № 6***Гроші́ - квиток -
вільне***

Вели́кий 0,97
Взя́ти 0,92
Ча́с 0,03
Вхі́д 0,86
Вигра́ш 0,97
Гроші́ 0,97
Ма́ти 0,83
Використовува́ти
0,94
Каса́ 0,86
Кіно́ 0,97
Купе́ 0,92
Купи́ти 0,94
Зайви́й 0,97
Мі́сце 0,00
Ба́гато 0,92
Знаходи́ти 0,97
обмі́н 0,94
Армі́я 0,95
Вели́кий 0,91
Важли́вий 0,99
Вахте́р 0,97
Борг 0,98
Золоти́й 0,95
Йде́ 0,99
Конверсі́я 0,99
Га́рний 0,94
Купи́ти 0,99
Начальни́к 0,99
Нови́й 0,97
Оборо́нний 0,99

Трійка слів № 7**Людина-погони-
завод**

Відпустка 0,94
 Відсутність 0,97
 Подарувати 0,94
 Поїзд 0,94
 Поїздка 0,81
 Купувати 0,92
 Отримати 0,89
 Відвідання 0,83
 Втратити 0,95
 Придбати 0,97
 Продаж 0,92
 Проїзд 0,94
 Подорож 0,78
 Літак 0,94
 Ціна 0,97
 Людина 0,92
 Військовий 0,00
 Військпредом 0,93
 ВПК 0,99
 Дисципліна 0,99
 Зброя 0,99
 Офіцер 0,99
 Охорона 0,99
 Служити 0,88
 Солдат 0,99
 Старий 0,99
 Побачити 0,99
 Честь 0,98
 Ящик 0,99

Трійка слів № 8**Двері-довіра-
швидко**

Автомобіль 0,97
 Великий 0,97
 Взаєморозуміння
 0,97
 Війна 0,97
 Входити 0,00
 Виходити 0,89
 Друг 0,97
 Завоювати 0,94
 Закрити 0,94
 Зіпсувати 0,97
 Ламати 0,97
 Квиток 0,90
 Близький 0,50
 Великий 0,00
 Важливий 0,98
 Чудовий 0,98
 Увійти 0,95
 Зустріч 0,98
 Знайомий 0,71
 Йти 0,98
 Цікавий 0,98
 Гарний 0,90
 Кращий 0,95
 Улюблений 0,74
 Маленький 0,98
 Метро 0,98
 Милий 0,95

Трійка слів № 9**Друг - місто -
коло**

Знаходити 0,89
 Відкривати 0,00
 Підняти 0,97
 Отримати 0,97
 Користуватися
 0,97
 Втратити 0,87
 Придбати 0,94
 Пройти 0,97
 Розкрити 0,97
 Зламати 0,91
 Далекий 0,95
 Дорогий 0,95
 Друг 0,98
 Єдиний 0,95
 Їхати 0,90
 Забутий 0,95
 Замкнуте 0,90
 Мій 0,79
 Наш 0,98
 Спілкування 0,98
 Покинути 0,95
 Почесний 0,98
 Рідна 0,90
 Серце 0,98
 Старий 0,88
 Хороший 0,95

Трійка слів № 10**Поїзд - купити -
паперовий**

Білий 0,99
 Квиток 0,00
 Близький 0,99
 Будинок 0,99
 Журнал 0,99
 Змій 0,98
 Іграшка 0,92
 Книга 0,99
 Макет 0,99
 Пакет 0,93
 Рушник 0,98
 Проїзний 0,99
 Розклад 0,99
 Серветка 0,99
 Собака 0,99
 Стакан 0,93
 Товар 0,98

Опис вибірки

Досліджувані	Характеристика досліджуваних			
	Стать	Показники у %	Вік у %	
10 клас ()	Юнаки ()			
	Дівчата ()			
11 клас ()	Юнаки ()			
	Дівчата ()			
12 клас ()	Юнаки ()			
	Дівчата ()			

Додаток К. 1

Зведений протокол сирих балів за методикою Б.Басса

№ п/п	Больше всего		Меньше всего		№ п/п	Больше всего		Меньше всего	
	буква	балл	буква	балл		буква	балл	буква	балл
1		2		0	15		2		0
2		2		0	16		2		0
3		2		0	17		2		0
4		2		0	18		2		0
5		2		0	19		2		0
6		2		0	20		2		0
7		2		0	21		2		0
8		2		0	22		2		0
9		2		0	23		2		0
10		2		0	24		2		0
11		2		0	25		2		0
12		2		0	26		2		0
13		2		0	27		2		0
14		2		0					

Тити спрямованості за Б.Бассом

№ п/п	Направленность на себя (Я)		Направленность на отношения (О)		Направленность на дело (Д)		№ п/п	Направленность на себя (Я)		Направленность на отношения (О)		Направленность на дело (Д)	
	буква	балл	буква	балл	буква	балл		буква	балл	буква	балл	буква	балл
1	а		в		б		15	б		в		а	
2	б		в		а		16	а		в		б	
3	а		в		б		17	а		в		б	
4	в		б		а		18	а		б		в	
5	б		а		в		19	а		б		в	
6	в		а		б		20	в		б		а	
7	в		б		а		21	б		а		в	
8	а		б		в		22	б		а		в	
9	в		а		б		23	в		а		б	
10	а		в		б		24	б		в		а	
11	б		а		в		25	а		в		б	
12	б		а		в		26	в		а		б	
13	в		а		б		27	б		а		в	
14	а		б		в		Σ	Σ Я(1-27)		Σ О(1-27)		Σ Д(1-27)	

Перетворення «сирих» показників по тесту Торренса в Т-шкалу

Т-шкала	Бали по оригінальності			Бали по унікальності		
	1 курс	3 курс	4 курс	1 курс	3 курс	4 курс
100	–		–	66	110	108
95		–	–	62	101	101
90		–	–	58	92	95
85	20	–	–	54	83	88
80	19	20	20	49	75	81
75	18	18	18	45	68	74
70	16	17	17	40	62	68
65	15	15	16	35	55	61
60	13	13	14	31	48	54
55	12	И	12	26	39	47
50	10	9	11	22	30	40
45	9	7	9	18	23	33
40	7	5	7	14	16	27
35	6	3	5	10	11	20
30	4	1	4	5	7	13
25	2	–	1	1	2	7
20	1	–	–	–	–	1

РОЗДІЛ 4.

Компетентності профільної підготовки за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» та вимогами довузівської підготовки за спеціалізацією «Дизайн»

4.1. Компетентності за результатами профільної підготовки за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» та вимоги довузівської підготовки за спеціалізацією «Дизайн».

4.2. Вимоги профільної підготовленості до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ.

4.3. Вимоги профільної підготовленості до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ (див. 1.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з технологій за профілем «Художньо-проектна творчість»)

4.4. Вимоги довузівської підготовленості до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ

4.5. Виробничі функції, типові художньо-проектні завдання діяльності, вміння та компетентності щодо вирішення художніх та дизайнерських типових задач виробничої діяльності.

4.6. Здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності, уміння, що є відображенням цих здатностей.

4.1. Компетентності за результатами профільної підготовки за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» та вимоги довузівської підготовки за спеціалізацією «Дизайн».

Профільна та довузівська підготовка за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість» спрямована на галузь знань 0202 «Мистецтво» з такими спеціалізаціями:

- декоративно-прикладне мистецтво,
- графічний дизайн,
- дизайн середовища (інтер'єр та обладнання,
- дизайн одягу,
- інші.

Після закінчення профільної школи за програмою «Художньо-проектна творчість» випускники будуть проходити кваліфікаційні випробування для навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями:

- молодший спеціаліст (бакалавр) у професійно-технічних училищах, ліцеях та коледжах;
- бакалавр у вищих навчальних закладах.

Під час вивчення курсу розглядаються основні спеціалізації для оволодіння кваліфікацією дизайнера Див. на прикладі однієї із професій – дизайнера:

Загальна характеристика професійної діяльності дизайнера.

Характеристики завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки за професією дизайнер.

Кваліфікаційні вимоги для дизайнера.

Таблиця 1

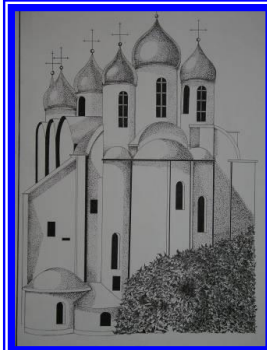

Відповідність виду декоративно-прикладне мистецтва, дизайну, спеціалізації у ПТЗ та ВНЗ, кваліфікації за дипломом

Вид ДПМ, дизайну, спеціалізація ВНЗ	Кваліфікація
«Графічний дизайн»	Майстер декоративно-прикладного мистецтва, дизайнер-графік, художник-декоратор, дизайнер-викладач
«Веб-дизайн»	Веб-дизайнер
«Дизайн одягу»	Майстер декоративно-прикладного мистецтва, дизайнер одягу, дизайнер костюма, стиліст, модельєр
«Промисловий (індустріальний) дизайн»	Промисловий дизайнер
«Дизайн середовища»	Майстер декоративно-прикладного мистецтва, дизайнер середовища, інтер'єрів та обладнання
«Ландшафтний дизайн»	Ландшафтний дизайнер

Таблиця 2

Узагальнені об'єкти художньо-проектної діяльності у ПТЗ та ВНЗ:

промислова продукція, предметне середовище в побутовій, суспільній, соціально-культурній та промисловій сферах життєдіяльності людини, проектні ситуації дизайнерської діяльності по створенню високоякісної конкурентоспроможної продукції, умовах її використання та утилізації.

ПТУ		ВНЗ
		
Дизайнер середовища, архітектор	Художник-графік	Дизайнер середовища, архітектор, дизайнер-графік
ПТУ		ВНЗ
		
Дизайнер середовища, архітектор	Художник-графік	Дизайн одягу
ПТУ		ВНЗ

			
<p>Майстер ДПМ</p>	<p>Майстер ДПМ</p>	<p>Майстер ДПМ</p>	
<p>ПТУ</p>		<p>ВНЗ</p>	
			
<p>ПТУ</p>		<p>ВНЗ</p>	
			
<p>ПТУ</p>		<p>ВНЗ</p>	
			
<p>ПТУ</p>		<p>ВНЗ</p>	
			

ПТУ		ВНЗ	
			

4.2. Вимоги профільної підготовки до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ (див. параграф 1.2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 10-11 класів з технологій за профілем «Художньо-проектна творчість»)

4.3. Вимоги довузівської підготовки до професійного відбору вступників до ПТУ та ВНЗ

Під час відбору випускників профільних навчальних закладів перевага надається учням, які вивчали «Технології» в 10-11 класах за технологічним напрямом, технологічним профілем, за загально-технологічним спрямуванням за програмою «Художньо-проектна творчість» для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Для навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодший спеціаліст (молодший бакалавр), бакалавр освітнього рівня «професійна освіта», «вища освіта» проводиться згідно із загальними правилами прийому до вищих навчальних закладів, які затверджуються Міністром освіти і науки України.

Мінімальні вимоги до знань, умінь, навичок та предметних компетентностей випускників профільних навчальних закладів, необхідних для початку навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодший спеціаліст (молодший бакалавр), бакалавр відповідають затвердженим програмам профільної підготовки «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну», «Художньо-проектна творчість» для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Якість засвоєння випускниками навчального теоретичного матеріалу за зазначеними програмами і рівень їх практичної підготовки визначається в процесі процедур конкурсного відбору (іспити, співбесіди, конкурс документів про освіту) згідно з правилами прийому.

Психологічні властивості та якості абітурієнта не повинні бути протипоказані для професійної діяльності, яка обирається. Див. медичні протипоказання в кваліфікаційних вимогах до обраних кваліфікацій. Дод. _ - _ . Абітурієнт повинен мати активну життєву позицію і дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки. Майбутні майстри декоративно-прикладного мистецтва та дизайнери можуть працювати в усіх сферах народного господарства, зокрема, в художньо-промисловому та

індустріальному виробництві, у соціально-культурній сфері, в інформаційній діяльності.

Підготовлений у ПТУ та ВНЗ фахівець може залучатись до таких видів художньо-проектної діяльності.

1. *Розроблення дизайнерських проектів екстер'єрів та інтер'єрів архітектурних споруд:* художнє проектування оздоблення інтер'єрів та зовнішніх деталей споруд, малих архітектурних форм.

2. *Художньо-проектне моделювання:* моделювання та макетування меблів, речей внутрішнього оздоблення та інших сучасних товарів, речей особистого користування, побутових товарів, діяльність з дизайнерського оздоблення виставкових стендів.

3. *Створення та розміщення реклами:* оформлення вітрин, виставкових залів.

4. *Художньо-графічні послуги, пов'язані з поліграфічним виробництвом:* графічне оброблення поліграфічної продукції.

Таблиця _

Години з дизайну середовища (екстер'єрів, інтер'єрів та обладнання)

№ з/п	Назва дисципліни	К-ть годин	Питома вага, %
1	Живопис		
2	Рисунок		
3	Конструювання обладнання інтер'єрів		
4	Комплексне проектування		
5	Ергономіка		
6	Проектування обладнання		
7	Композиція		
8	Основи маркетингу		
9	Патентознавство		
	Всього		100,0%

Таблиця _

Години з «графічного дизайну»

№ з/п	Назва дисципліни	К-ть годин	Питома вага, %
1	Проектування візуальних комунікацій: проектування рекламної графіки, проектування і моделювання упаковки		
2	Живопис		
3	Рисунок		
4	Комп'ютерні технології		
5	Композиція		
6	Технологія поліграфічного виробництва		
7	Основи маркетингу		
8	Патентознавство		
	Всього		100,0%

Майбутні майстри декоративно-прикладного мистецтва та дизайнери здатні виконувати наступну професійну роботу:

- майстер виробничих дільниць (підрозділу) на художньому виробництві та в промисловості;
- художник-графік телебачення;
- художник-конструктор (дизайнер);
- художник-мультиплікатор;
- художник-модельєр;
- колорист (художник);
- художник з освітленню;
- художник-декоратор телебачення;
- художник-оформлювач.

У відповідності до посад, що може займати випускник ПТУ та ВНЗ, він придатний до виконання виробничих функцій, здійснення певних типів діяльності та типових для даної функції задач діяльності. Кожній задачі відповідає система вмінь та компетентностей щодо вирішення цієї типової задачі діяльності.

4.4. Виробничі функції, типові художньо-проектні завдання діяльності, вміння та компетентності щодо вирішення художніх та дизайнерських типових задач виробничої діяльності.

Виробничі функції:

- I. Проектна.
- II. Макетування.
- III. Дизайн – патентування.
- IV. Організаційна.
- V. Навчальна.
- VI. Нормативно-контрольна.

	Типові художньо-проектні завдання діяльності, вміння та компетентності щодо вирішення художніх та дизайнерських типових задач виробничої діяльності.
I. ПРОЕКТА	<p>1. Аналіз передпроектної ситуації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На основі розгляду соціальних, економічних та культурологічних аспектів функціонування об'єкту - прототипу актуалізувати та обґрунтувати соціально-економічну потребу щодо розробки дизайн-об'єкту. 2. Виявляти та обґрунтовувати групи споживачів дизайн-об'єкту з урахуванням розуміння, що ці дизайн-об'єкти розглядаються в контексті конкретних типів способу життя. 3. Класифікація штучного комплексного чи системного об'єкту по ознаках, які суттєві з точки зору постановки проектної задачі. 4. На основі розгляду складових алгоритму діяльності в системі "людина - об'єкт - середовище" здійснювати функціональний аналіз відносно дизайн - об'єкту (соціальні та технічні функції) з орієнтацією на переосмислення функціональних процесів та ефектів, виявлення соціально значущих функцій та властивостей. 5. На основі всебічного врахування людського фактора здійснювати ергономічний аналіз щодо ергономічної обумовленості дизайн - об'єкту у відповідності з проектними задачами, які передбачаються. 6. Здійснювати морфологічний аналіз дизайн-об'єкту з урахуванням відповідності морфології (тобто матеріальної структури об'єкту) його функції, а також передбачуваних проектних задач. 7. На основі розуміння, що технологічна форма як категорія дизайн-проекування, забезпечується рішенням задачі втілення морфологічного образу об'єкту в матеріалі та процесах промислового виготовлення, здійснювати конструктивно-технологічний аналіз дизайн-об'єкту. 8. Використовуючи знання загальних гармонізуючих функцій засобів композиції з урахуванням розуміння ідеалу дизайнера як бажання задати людську міру об'єкту в сучасній індустріальній культурі, здійснювати композиційно-пластичний та кольорово-графічний аналіз дизайн - об'єкту. 9. На основі осмислення всіх видів аналізу сформулювати загальні риси майбутнього проектного образу об'єкту дизайну як художньої моделі, що вже формується в уяві дизайнера і моделює свідомість споживача, усвідомлення виробництва, економіки, ринку та культури.
	<p>2. Формулювання проблем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформулювати в загальному вигляді основну проблему як наявність суперечностей між конкретними соціально-культурними та технічними функціями існуючого об'єкту (як прототипу) та новими потребами в сучасних умовах, що вже формуються у творчій уяві дизайнера і мають бути притаманні створюваному дизайн-об'єкту. 2. Сформулювати модель споживача майбутнього дизайн-об'єкту і спрогнозувати перспективні групи споживачів у контексті можливого подальшого удосконалення такого об'єму. 3. Сформулювати робочі проблеми, які мають місце і які необхідно вирішити для реалізації головної проблеми у зв'язку з проектуванням дизайн-об'єкту.
	<p>3. Формулювання вимог та побудова дизайн-концепції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На основі аналізу передпроектної ситуації та визначених проблем виробляти та обґрунтовувати вимоги до дизайн - об'єкту, що проектується, а саме: функціональні, ергономічні, екологічні, морфологічні, конструктивно-технологічні, естетичні та інші вимоги та ознаки, що створюють достатнє уявлення про художньо-проектний образ дизайн-об'єкту. 2. Використовуючи вже сформований вище до певної міри цілеспрямований теоретичний образ, спираючись на знання тенденцій розвитку матеріальних і духовних потреб суспільства, розвитку його культури, основ виробництва, економіки, попиту та споживання, розкривати в процесі мислетворення зміст і художньо-проектний теоретичний образ дизайн-об'єкту. 3. Сформулювати проектну дизайн-концепцію і художню модель за рахунок вербального та графічного відображення семантичної та функціональної структур моделі дизайн-об'єкту на основі сукупного уявлення його проектного образу та обґрунтування окремих аспектів дизайн-концепції, а саме: естетичного, морфологічного, функціонального, конструктивного, технологічного, економічного, екологічного, ергономічного та організаційного аспектів.
	<p>4. Вибір та обґрунтування пропозицій щодо асортиментного ряду дизайн-об'єкту:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Використовуючи результати аналізу, існуючі нормативні та інші інформаційні матеріали щодо прототипу, аналогів, орієнтуючись на потенційних споживачів та перспективний окреслений комплекс функцій, за допомогою креслень, схем, малюнків, текстових пояснень пропонувати та аргументувати оптимальний типаж основних функціональних груп чи базових моделей дизайн-об'єкту. 2. На основі оптимізації функціональних груп, використовуючи базові моделі та системний розгляд всього циклу функціонування дизайн-об'єкту, спираючись на змістовну уяву про вже сформований художньо-проектний образ, пропонувати та візуалізувати на графічній та текстовій основі перспективний асортиментний ряд дизайн-об'єкту та його складові, що підлягають дизайн-розробці.

3. На основі всебічного уявлення про зміст художньо-проектного образу та запропонованого асортиментного ряду дизайн-об'єкту, використовуючи відповідні нормативні матеріали, з урахуванням потенційних реальних замовників розробляти технічні завдання щодо базових моделей функціональних груп, окремих моделей, функціональних зон, фірмового стилю і таке інше, в якому визначені призначення дизайн-об'єкту, технічні, економічні характеристики, вимоги з дизайну та ергономіки, необхідні стадії (етапи) розробки, споживчі та інші вимоги.

5. Розробка дизайн - пропозицій:

1. Використовуючи результати передпроектного аналізу, розуміння суті художньо-проектного образу дизайн-об'єкту, обґрунтоване уявлення щодо типу основних функціональних груп чи базових моделей дизайн-об'єкту; його перспективного асортиментного ряду, а також потенційних споживачів, за допомогою проектно-графічного та об'ємного моделювання, компоновочних креслень морфології та текстової аргументації, розробляти дизайн-пропозиції щодо варіантів організації морфології у відповідності з функціями, загальні композиційно-пластичні підходи, принципи кольорографічного рішення, бачення асортиментного ряду чи системи складових дизайн-об'єкту.

2. Використовуючи проектно - графічне та об'ємне моделювання, забезпечувати: аргументацію дизайн - проектної ідеї, наочність проектних перетворень, відповідність графічної форми, змісту проектній концепції, системність та логічність дизайн - рішень, що пропонуються як наслідки послідовного розвитку проектного задуму; наступний діалог з фахівцями суміжних напрямків діяльності - ергономістів, архітекторів, художників, соціологів, технологів, конструкторів і таке інше, також необхідну візуальну комунікацію із замовником дизайн - розробки.

3. За допомогою нормативних документів із урахуванням авторських уподобань та професійного бачення обґрунтовувати ієрархію варіантів запропонованих дизайн - пропозицій щодо дизайн - об'єкту, а саме: варіанту, що може бути реалізований на існуючому технологічному обладнанні; варіанту, що може бути реалізований найближчим часом при використанні частково оновленого технологічного обладнання; перспективного варіанту, що потребує конструкторської розробки нових функцій та використання оновленого сучасного технологічного обладнання.

4. Використовуючи інформаційні матеріали, на основі порівняння запропонованих варіантів з відповідними аналогами об'єкту дизайн – проектування, визначати перспективи патентоспроможності його промислового зразку.

5. Визначати та обґрунтовувати стратегію, напрями подальшої дизайнерської розробки об'єктів на наступній стадії дизайн-проекування.

6. Розробка ескізного дизайн - проекту:

1. По результатах передпроектного аналізу та дизайн - пропозицій щодо варіантів об'єкту проектування, використовуючи засоби дизайн - проектування, проектно-графічного та об'ємного моделювання та інші нюанси окремих аспектів художньо-проектного образу, розробляти ескізний дизайн-проект узгодженого варіанту (варіантів) об'єкту дизайн-проекування, що містить основні принципові дизайн-рішення, а також графічне та вербальне обґрунтування варіанту (варіантів) об'єкту і реалізується в таких методично обумовлених категоріях дизайн-проекту як "образ", "функція", "морфологія", "технологія".

2. На основі вже розроблених дизайн-ергономічних характеристик узгодженого варіанту об'єкту дизайн-проекування поглиблено розглядати та обґрунтовувати обумовлений комплекс функцій, звертаючи увагу на його реалізацію в певній морфології, яка обумовлена відповідним конструктивно-технологічним рішенням, візуальними характеристиками образу об'єкту, що найшли своє відображення на стадії дизайн-пропозицій.

3. На основі результатів стадії дизайн-пропозицій поглиблено проробити морфологію об'єкту дизайн-проекування у зв'язку з такими категоріями, як "образ", "функція" і "технологія".

4. На основі подальшої проробки художньо-проектного образу узгодженого варіанту, використовуючи інформацію про технологію, нормативну документацію та ін., розробляти та обґрунтовувати уточнену технологічну модель об'єкту, яка реалізується з необхідною вірогідністю та повнотою проектного задуму.

5. На основі подальшого осмислення художньо-проектного образу перспективного варіанту об'єкту, його композиційно-пластичної та кольорово-графічної розробки, обґрунтовувати та здійснювати проект його морфологічної та технологічної форми з орієнтацією на нові та більш якісні функції об'єкту дизайн-проекування. Використовуючи нормативну документацію та враховуючи потреби споживача, функціональну спрямованість, соціально-культурологічні аспекти, обґрунтовувати та розробляти декоративно-захисне покриття варіантів об'єкту дизайн-проекування.

6. На основі образної розробки узгодженого варіанту дизайн-об'єкту, використовуючи засоби композиційного формоутворення, проектно-графічного моделювання та ін., проробляти композиційно-пластичне та кольоро-графічне рішення художнього образу об'єкту.

7. На основі всебічної розробки об'єкту дизайн-проекування, використовуючи нормативну документацію та відповідні засоби композиційного формоутворення, проектно-графічного моделювання, пошукового макетування обґрунтовувати та візуалізувати ескізні дизайн-рішення об'єкту.

	<p>7. Розробка технічного дизайн - проекту: На основі узгодженого на стадії ескізного дизайн-проекту варіанту об'єкту дизайн-проектуювання, використовуючи засоби проектно-графічного моделювання, нормативної документації, пакування та ін., розробляти та обґрунтовувати в кінцевому вигляді рішення дизайн-проекту, яке зумовлює його внутрішню завершеність, гармонійність, і в образі якого розкрита ідейно-тематична основа проектного задуму, соціально-культурний зміст та змодельовані різноманітні моделі кінцевого, а також можливо перспективного, варіанту морфологічної та технологічної форми, композиційно-пластичного рішення об'єкту; кольорово-графічного та фактурного рішення об'єкту; ергономічного рішення об'єкту; варіанти декоративно-захисних покриттів об'єкту; текстовий виклад та обґрунтування змісту дизайнерських рішень технічного дизайн-проекту.</p>
	<p>8. Розробка інформаційних зображень текстів (графічне проектування):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На основі осмислення змістовних аспектів функціонування об'єкту-носія, наявності необхідної інформації, використовуючи засоби проектно-графічного моделювання алфавітів: шрифтових, знакових та кольорових, розробляти, обґрунтовувати варіанти кольоро-графічних рішень для ряду об'єктів-носіїв із урахуванням ієрархії смислових акцентів, обґрунтованих пріоритетів у конкретній моделі кольорографічної мови. 2. Враховуючи особливості вже обґрунтованого кольоро-графічного рішення та специфіку об'єкту-носія, розробляти при необхідності новий малюнок шрифтового (літерно-цифрового) алфавіту чи використовувати вже існуючий зразок шрифтової гарнітури, яка може бути модифікована. 3. Виходячи з конкретної задачі, яку вирішує графічний дизайн, на основі використання знакового алфавіту, існуючих систем символів, розробляти системи піктограм для конкретних умов. 4. Враховуючи характер діяльності підприємства, фірми, установи, розуміння необхідності забезпечення індивідуальності зображення, зрозумілості графічної мови та ін., розробляти товарний знак чи емблему, логотип. Виходячи з узгоджених у процесі графічної розробки товарного знаку чи емблеми, логотипу шрифту та ін., розробляти інші складові фірмового стилю системи документації конкретного підприємства, фірми чи постанови. Використовуючи алфавіт зображень, необхідну інформацію щодо об'єкту-носія, результати розробки кольорового та знакового алфавіту, розробляти виразні, композиційно завершені кольорові зображення як складові візуального повідомлення кольоро-графічного тексту. 5. Використовуючи кольоровий алфавіт, нормативні документи, розробляти кольорову гаму та відповідні сполучення кольорів у рішенні фірмового стилю та інших задач графічного дизайну відносно конкретних об'єктів-носіїв із урахуванням розробки інших складових кольоро-графічного тексту. 6. Готувати заявочні матеріали для подання на реєстрацію авторських розробок графічного дизайну.
II. МАКЕТУВАННЯ	<p>1. Пошукове макетування: Використовуючи відповідні матеріали та інструменті малюнки креслення, на основі попереднього уявлення про художньо-проектний образ дизайн-об'єкту, тобто сприйняття макетування як форми проектно-дослідного моделювання, провести пошукове макетування в масштабі та в натуральному розмірі у м'яких та твердих матеріалах за можливими наступними етапами:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ пошук формально-пластичного рішення; ▶ пошук композиційно-пластичних рішень окремих фрагментів чи узагальнена проробка об'ємно-просторового рішення дизайн-об'єкту; ▶ виконання варіантів пошукових макетів із використанням матеріалів та кольоро-графічних рішень, які імітують промислові матеріали та декоративно-захисні покриття. <p>2. Ескізне макетування: Використовуючи результати пошукового макетування, відповідні інструменти, обладнання та матеріали, із урахуванням конкретної задачі — систематизація поверхні складної форми: перевірка технологічності виробу, що має складні гнуті формують поверхні, визначення геометрії руху, особливостей переміщення елементів виробу, що трансформуються, провести ескізне макетування, яке реалізується у вигляді послідовних дій, від макету до креслень та навпаки, що дозволяють поступово максимально наблизити дизайн-задум до майбутнього промислового виробу.</p> <p>3. Виконання демонстраційних макетів: Враховуючи результати попередніх етапів макетування, на основі поглибленої дизайн - розробки художнього образу дизайн - об'єкту, орієнтуючись на необхідність мати найбільш повне уявлення про зовнішній вигляд виробу та основних його властивостей, сформованих у процесі дизайн-проектуювання, використовуючи відповідні матеріали та обладнання, кореговані креслення, спираючись на характерні ознаки доводочного макету, забезпечувати авторське супроводження виконання макету в масштабі чи в натуральному розмірі у твердому матеріалі з імітованим кольоро-фактурним покриттям та графічними елементами.</p>
III.	<p>1. Визначення наявності дизайнерського рішення: Враховуючи, що промисловим зразком може бути: визнано проектно дизайнерське рішення на основі</p>

<p>аналізу композиційно - пластичних кольоро-графічних характеристик виробу, його гармонійної обумовленості, відповідності морфології функціональному призначенню; характер графічного рішення з використанням сучасних технологій та матеріалів, констатувати ці ознаки зовнішнього вигляду об'єкту як сукупність суттєвих ознак для формування конкретного завершеного зорового образу виробу, тобто визнавати це рішення як дизайнерське проектне рішення.</p>
<p>2. Визначення новизни дизайн - проектного рішення: На основі порівняльного дизайн-ергономічного аналізу прототипу та аналогів із використання патентно-інформаційних документів, патентів на промисловий зразок, періодичних видань у галузі дизайну, каталогів та проектів на вироби аналогічного призначення, визначати наявність суттєвих дизайн-ергономічних ознак виробу (об'єкту), в порівнянні з аналогами та прототипами, що визначає наявність новизни дизайнерського проектного рішення.</p>
<p>3. Формулювання та обґрунтування відповідності дизайн-проектного рішення сучасним вимогам дизайну та ергономіки: На основі осмислення художньо-проектного образу виробу як результату його дизайнерського проектного рішення по кресленнях, фотографіях, малюнках і текстовому матеріалу сформулювати та обґрунтувати дизайн-ергономічні ознаки виробу, що створюють цілісний гармонійний образ і визначають його відповідність сучасним вимогам формоутворення, композиційно-пластичному та кольоро-графічному рішенню, ергономіці, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - художню та інформаційну виразність; - пластичне та кольоро-графічне рішення; - доцільність морфологічного рішення відносно функціональної направленості виробу; - відповідність декоративно-захисних покриттів характеру морфологічного рішення та функції виробу; - відповідність вимогам ергономіки та безпеки.
<p>4. Обґрунтування виготовлення промисловим способом: Виходячи з розуміння, що промисловим зразком визначається дизайнерське рішення виробу, яке можливо виготовити промисловим способом, обґрунтовувати можливість виконання виробу у вигляді промислового зразку промисловим способом з використанням існуючого промислового обладнання та сучасних технологій.</p>
<p>5. Обґрунтування позитивного ефекту: Виходячи з сумарного впливу усіх складових: поняття "промисловий зразок", а саме: новизни дизайн-проектного рішення, естетичної досконалості виробу у відповідності з вимогами дизайну та ергономіки, можливості виготовлення його у промислових умовах; враховуючи перспективи розширення асортименту аналогічної продукції як варіантного рішення на базовій морфологічній основі, функціональні переваги нової дизайн-розробки, зниження виробничих витрат, обґрунтовувати та викладати у текстовій формі позитивний ефект, котрий може бути одержаний при використанні промислового зразку (підвищення комфорту, покращення техніки безпеки, умов праці обслуговування, експлуатації виробу та ін.).</p>
<p>6. Оформлення опису промислового зразка: На основі нормативних документів, інформаційних матеріалів визначення новизни дизайн-проектного рішення, відповідності дизайн-розробки сучасним вимогам дизайну та ергономіки, обґрунтування можливості виготовлення дизайн-розробки у промислових умовах, викладати у відповідній послідовності у вигляді опису промислового зразку з акцентом щодо його естетичних характеристик і ергономічної обумовленості.</p>

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ	<p>1. Керівництво загальними питаннями організації дизайн-діяльності:</p> <p>1. Розробити та впровадити заходи з демонстрації ТЕ, пропаганди зразків результатів дизайнерської діяльності як дизайн-розробок сучасних промислових зразків, дизайн-пропозицій з рішенням загальнодержавних, галузевих проблем із використанням методів дизайну та ергономіки (організація виставкових експозицій, комплексів).</p> <p>2. Ініціювати та організувати розробку заходів із проблем підвищення якості життя, врахування людського фактора на основі методології дизайну та ергономіки.</p> <p>3. Забезпечувати розробку рекламних повідомлень заходів, інших форм дизайнерської інформації та організувати рекламні кампанії щодо пропаганди дизайн-діяльності. Приймати оперативні рішення з координації функціонування структурних складових, що реалізують дизайн-процес. Впроваджувати заходи щодо охорони праці дизайнерів та безпечних умов експлуатації дизайнерського устаткування: проводити інструктаж; оформляти журнал проведення інструктажів з питань техніки безпеки на робочих місцях; фіксувати, розглядати та оформляти відповідно до норм трудового законодавства випадки порушення правил безпеки на виробництві; сприяти створенню безпечних умов праці і контролювати виконання вимог техніки безпеки на робочих місцях.</p> <p>4. Контролювати якість робіт, самостійно здійснювати оперативний контроль за ходом виконання дизайнерських робіт.</p> <p>5. Забезпечувати проведення загального контролю за господарсько-економічною діяльністю.</p>
------------------------	--

V. НАВЧАЛЬНА	<p>1. Організація професійного навчання: На основі конкретного контингенту слухачів, потреб суспільства, характеру та кількості спеціального обладнання визначати засоби та методи викладання.</p> <p>2. Інформаційне забезпечення професійного навчання: Використовуючи інформаційні матеріали, рівень та напрями навчального процесу, розробляти та реалізовувати його методичне забезпечення (у т.ч. оформлення навчальних приміщень, кабінетів).</p> <p>3. Забезпечення заходами та створення умов проведення виробничої практики студентів: Виходячи зі специфіки виробничої практики студентів із урахуванням фахової діяльності організації, де здійснюється практика, розробляти вимоги до забезпечення ефективної практики.</p>
VI. НОРМАТИВНО-КОНТРОЛЬНА	<p>1. Забезпечення контролю та оцінки врахування вимог з дизайну та ергономіки:</p> <p>1. Здійснювати дизайн-ергономічний контроль рівня виробів промислового комплексу, конкурентоспроможності життєдіяльності людини у всіх галузях народного господарства.</p> <p>2. Впроваджувати методичні матеріали з урахуванням використання методів дизайну людського фактора в науково-технічній та промисловій діяльності.</p>

Загальні вимоги до властивостей та якостей майбутнього майстра декоративно-прикладного мистецтва або дизайнера, випускника вищого навчального закладу, як соціальної особистості, подаються у вигляді переліку здатностей вирішувати певні проблеми і задачі соціальної діяльності та системи вмінь, що є відображенням наявності цих здатностей.

Вищі навчальні заклади повинні формують випускників як соціальних особистостей, здатних вирішувати певні проблеми і задачі соціальної діяльності, через вироблення умінь.

4.5. Здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності, уміння, що є відображенням цих здатностей.

1. Засвоєння і реалізація наукових і культурних досягнень світової цивілізації з уважним відношенням до різних культур, релігій, прав народів і людини, ідеї збереження миру:

Користуватися першовитоками наукових і культурних досягнень світової цивілізації.

2. Критична оцінка і прогнозування політичних, економічних, культурних та інших подій та явищ на підставі відповідного обсягу знань:

Аналізувати, критично оцінювати і прогнозувати політичні, економічні та культурні й інші події та явища сучасного суспільства.

3. Володіння державною та, якнайменш, однією з іноземних мов на рівні професійного і побутового спілкування:

Спілкуватися державною мовою та опрацьовувати документи.

Спілкуватися на побутовому рівні хоча б однією іноземною мовою.

4. Засвоєння нових знань, прогресивних технологій та різноманітних інновацій:

Засвоювати нові знання, прогресивні технології та різноманітні інновації.

5. Розуміння зовнішньої та внутрішньої політики держави, її історії і специфіки розвитку:

Захищати інтереси держави й українського суспільства.

6. Розуміння та виконання норм законодавства і захист своїх прав:

Захищати свої громадянські права та і інтереси, спираючись на Конституцію України, Правовий Кодекс України і закони.

7. Ефективна комунікаційна взаємодія, в тому числі засобами інформаційних технологій:

Ефективно взаємодіяти на професійному та соціальному рівні з використанням інформаційних технологій.

8. Розуміння суті економічних відносин:

Враховувати у процесі комунікацій економічні відносини.

9. Володіння сучасною методологією обґрунтування рішень і вибору стратегій діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, особистісних, суспільних, державних та виробничих інтересів:

Володіти сучасною методологією обґрунтування рішень і вибору стратегії діяльності на базі соціальних та виробничих інтересів.

10. Дотримання загальноприйнятих норм поведінки і моралі в міжособистісних відносинах та суспільстві:

Користуватися загальноприйнятими нормами поведінки і моралі в міжособистісних відносинах та суспільстві.

11. Створення соціально - економічних відносин між членами трудового колективу на правовій основі та демократичних принципах:

Створювати соціально - економічні відносини між членами трудового колективу на правовій основі і демократичних принципах.

12. Адаптація діяльності організації до вимог та умов споживача:

Оцінювати й аналізувати вимоги й умови споживача.

13. Ведення і пропаганда здорового способу життя, володіння навичками фізичного самовдосконалення:

Організувати здоровий засіб життя, фізичне самовдосконалення, підтримку і захист власного здоров'я.

РОЗДІЛ 5.

Професії із художньо-проектної творчості

5.1. Перелік професій із загальною характеристикою професійної діяльності, характеристикою завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки, кваліфікаційних вимог.

5.2. Вимоги Державного стандарту професійно-технічної освіти для навчання та присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня „кваліфікований робітник”

5.3. Рекомендована нормативна та довідкова література для характеристики професій з художньо-проектної творчості.

5.1. Перелік професій із загальною характеристикою професійної діяльності, характеристикою завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки, кваліфікаційних вимог.

Загальна характеристика професійної діяльності дизайнера.

Характеристики завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки за професією. Кваліфікаційні вимоги.

1. Дизайнер.
2. Інженер-конструктор.
3. Технік-конструктор.
4. Інженер-технолог
5. Технік-технолог

Кваліфікаційні характеристики професій :

Вишивальниця. Кравець-вишивальниця. Кравець. Кравець-вишивальниця. Вишивальниця. Швачка. Інженер-конструктор. Архітектор. Гончар. Графічний дизайнер. Декоратор.	Майстер лозоплетіння. Макетник. Мистецтвознавець. Флорист. Модельєр. Реставратор. Складув. Фрілансер. Художник. Ювелір
---	---

ДИЗАЙНЕР

Загальна характеристика професійної діяльності

Характер роботи. Професія дизайнера виникла в ХХ ст., і поява її була зумовлена прогресом у науці і техніці. З англійської мови «дизайн» перекладається як *проектування, конструювання, створення промислових виробів*. Предмет праці дизайнера визначається специфікою його діяльності: промисловий дизайн, графічний дизайн, проектування предметного середовища.

Людина, яка присвятила себе служінню технічній естетиці, має добре знатися на образотворчому мистецтві і мати навички художника, кресляра. При цьому вона повинна знати техніку, природничі й суспільні науки, мати вмілі руки.

Дизайнер вивчає культурну спадщину свого народу та народів світу, стежить за розвитком науково-технічного прогресу. Але головне — дизайнер повинен уміти бачити предметний світ крізь призму, що змінює форму предметів у бік їх оновлення, естетичності. Його стараннями відомі речі коригуються і наділяються новими, досконалішими якостями. Дизайнер — це художник-перетворювач. Творчий процес він починає з обміркування можливих варіантів майбутнього виробу, збирання потрібної інформації, критичного аналізу існуючих зразків і знаходження оптимального рішення. Потім розробляє ескіз, моделює зразок і знаходить оптимальне рішення. Тоді він розробляє ескіз, моделює зразок і готує його до серійного випуску.

Дизайнер оформляє ділову документацію, готує звіт.

Умови роботи. Дизайнери працюють у державних та приватних установах. Їхнє робоче місце в конструкторському бюро. Його добре обладнано всіма необхідними пристроями, інструментами, матеріалами. Робота як індивідуальна, так і в колективі. Професія вимагає напруженої розумової праці. Терміни визначаються керівництвом підприємства, режим роботи однозмінний. Іноді дизайнери працюють за угодою.

Наймання. Професія поширена в промислових центрах. Фахівці працюють у конструкторських бюро, на комбінатах художнього фонду, у студіях спілок художників, проектних і наукових інститутах. Можуть виконувати приватні замовлення.

Підготовка, медичні обмеження, вимоги до індивідуально-психологічних особливостей. Професія дизайнера вимагає ретельної фахової підготовки. Учні спочатку навчаються в різних студіях, художніх школах. Згодом вступають до вищих або середніх спеціальних закладів різних напрямів: будівельних, легкої та важкої промисловості та ін.

Медичні протипоказання: хвороби очей, м'язової системи, опорно-рухового апарату, функціональні порушення психіки.

Дизайнер — це службовець, який вирізняється широким кругозором, різноманітними знаннями, уміє накопичувати, аналізувати та систематизувати інформацію. Такий фахівець обдарований і має певні здібності: художній смак, тонку психіку. У нього: добре кольоросприймання, просторова уява, уявлення форм, висока концентрація, стійкість об'єму уваги. У дизайнерів має бути розвинена наочно-образна, оперативна, рухова пам'ять.

Вони люди творчі, терплячі, акуратні, уважні, спостережливі. Можуть зосереджуватися, мають розвинене почуття міри.

Перспективи. Висококваліфіковані фахівці беруть участь у міжнародних проектах, організують персональні виставки, відкривають приватні салони, майстерні. Можуть працювати керівниками студій, викладачами, займатися науковою діяльністю.

Близькі професії. Техніки-архітектори, художники-конструктори, модельєри, дизайнери-експерти, дослідники, макетники, інженери-креслярі.

Дизайнер- проектувальник, творець оригінальних ескізів, образів, моделей тощо.

Попит на ринку праці

- зараз найбільш необхідними є дизайнери, що працюють в області поліграфії, і дизайнери інтер'єру;
- рідше зустрічаються замовлення на фахівців в області дизайну одягу, взуття, тканини.

Обов'язки:

- поліграфічний дизайн містить у собі дизайн власне поліграфічної (книги, журнали, брошури), рекламної (візитки, листівки, буклети) і пакувальної продукції;
- можна сказати, що у поліграфічний дизайн приходять фахівці двох типів. Перший - фахівці з художньою і поліграфічною освітою, які тяжіють саме до художніх розробок. Фахівці такого роду зазвичай займаються розробкою стилю виробу. Вони роблять ілюстрації, які потім скануються й вводяться в ПК; Другий - випускники технічних ВНЗ, які добре розбираються у комп'ютерній техніці. Як правило, саме комп'ютерники освоюють web-дизайн (створення й оформлення сторінок в Інтернеті).

Кваліфікаційні вимоги: художньо-промислові училища; архітектурні інститути; інститути мистецтв; технічні вузи.

Дизайнер.

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги

Завдання та обов'язки. Розробляє художньо-конструкторські проекти виробів (комплексів) виробничого і побутового призначення, здійснює відбір і аналіз патентної та іншої науково-технічної інформації. Вивчає вимоги замовника до проєктованих виробів, технічні можливості підприємства щодо їх виготовлення. Проводить порівняльний аналіз аналогічної вітчизняної і зарубіжної продукції, оцінку її естетичного рівня. Бере участь у виконанні окремих стадій (етапів) і напрямів науково-дослідних і експериментальних робіт, у складанні технічних завдань на проєктування й узгодження їх із замовниками, у розробленні художньо-конструкторських пропозицій. Здійснює пошук найбільш раціональних варіантів рішень, конструкційно-оздоблювальних матеріалів і деталей зовнішнього оформлення, об'ємно-просторове і графічне проєктування, деталізацію форм виробів, розробляє компоновальні і композиційні рішення, готує дані для розрахунків економічного обґрунтування запропонованої конструкції. Розробляє потрібну технічну документацію на вироби (креслення компоновання і загального виду, ескізи й робочі креслення для макетування, демонстраційні рисунки, кольорографічні ергономічні схеми, робочі проекти моделей), бере участь у підготовці пояснювальних записок до проєктів, розгляді їх і захисті. Виконує роботу, яка пов'язана з проєктуванням форм супровідних документів, пакування і реклами конструйованих виробів. Готує матеріали для проведення робіт зі стандартизації в галузі художнього конструювання. Здійснює контроль відповідності робочих креслень виробів і технологічної оснастки художньо-конструкторському проєктові, а також авторський нагляд за реалізацією художньо-конструкторських рішень у процесі проєктування, виготовлення, випробування, доведення дослідних зразків виробів і підготовці технічної документації для серійного (масового) виробництва, вносить до неї потрібні зміни. Бере участь в оформленні заявок на промислові зразки, у підготовці матеріалів для художньо-конструкторської експертизи проєктів і представленні впровадженої у виробництво нової продукції на атестацію. Вивчає передовий вітчизняний і світовий досвід у галузі художнього конструювання з метою використання його в практичній діяльності. Готує відгуки і висновки щодо раціоналізаторських пропозицій і винаходів, які стосуються розроблених конструкцій виробів, проєктів стандартів, технічних умов та інших нормативних документів з художнього проєктування. Веде картотеку впроваджених проєктів, зразків застосовуваних матеріалів. Оформляє документацію на закінчені художньо-конструкторські розробки, складає звіти про результати виконаних робіт.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази, керівні, методичні й нормативні матеріали з художнього конструювання і правової охорони промислових зразків; перспективу технічного розвитку підприємства; тенденції вдосконалення проєктованих виробів; технічну естетику і ергономіку; методи художнього конструювання і художньо-графічних робіт; технологію виробництва; принципи роботи, умови монтажу й технічної експлуатації розроблених виробів; чинні в галузі і на підприємстві стандарти, технічні умови, які стосуються художньо-конструкторських розробок; систему конструкторської документації; систему технологічної документації; вимоги до розробки й оформлення художньо-конструкторської документації; технічні характеристики і властивості матеріалів, які застосовуються в розроблених конструкціях; вимоги, які слід врахувати в процесі проєктування виробів (функціональні, техніко-конструктивні, ергономічні, естетичні тощо); методи проведення технічних розрахунків з художнього конструювання; основи стандартизації і патентознавства; порядок проведення художньо-конструкторської експертизи проєктів виробів, критерії естетичної оцінки їхньої якості; порядок атестації якості промислової продукції; технічні засоби, які застосовуються в процесі проєктування; порядок оформлення заявок на промислові зразки; передовий вітчизняний і світовий досвід з художнього конструювання; основи економіки, організації виробництва, праці й управління; трудове законодавство.

Кваліфікаційні вимоги

Провідний художник-конструктор (дизайнер): повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією художника-конструктора (дизайнера) I категорії не менше 2 років.

Художник-конструктор (дизайнер) I категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією художника-конструктора (дизайнера) II категорії: для магістра — не менше 2 років, спеціаліста — не менше 3 років.

Художник-конструктор (дизайнер) II категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією художника-конструктора (дизайнера) III категорії не менше 2 років.

Художник-конструктор (дизайнер) III категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією художника-конструктора (дизайнера): для спеціаліста — не менше 1 року, бакалавра не менше 2 років.

Художник-конструктор (дизайнер): повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

[Випуски ДКХП :: Художник-конструктор \(дизайнер\)](#)

[:: Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників](#)

[:: ВИПУСК 1. Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності](#)

[:: Професії керівників, професіоналів, фахівців, та технічних службовців](#)

[:: Професіонали](#)

[:: Художник-конструктор \(дизайнер\)http://www.jobs.ua/ukr/dkhp/articles-132/](http://www.jobs.ua/ukr/dkhp/articles-132/)

Інженер-конструктор

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги

Завдання та обов'язки. Розробляє ескізи, технічні і робочі проекти особливо складних і середньої складності виробів, використовуючи засоби автоматизації проектування; забезпечує в процесі проектування відповідність розроблених конструкцій технічним завданням, стандартам, нормам техніки безпеки, вимогам найбільш економічної технології виробництва, а також застосування в проектах стандартизованих та уніфікованих деталей і складальних одиниць. Проводить патентні дослідження і визначає показники технічного рівня виробів, які проектуються. Розробляє кінематичні схеми, загальні конструювання й теоретичні погодження окремих елементів конструкцій на основі принципів схем і ескізних проектів, перевіряє робочі проекти і проводить контроль креслень за фахом або профілем роботи, знімає ескізи складних деталей з натури і виконує складні деталювання. Проводить технічні розрахунки в процесі проектування і техніко-економічний аналіз ефективності конструкцій, які проектуються, розробляє інструкції з експлуатації конструкцій, пояснювальні записки до них, карти технічного рівня, паспорти (у тому числі патентні й ліцензійні), програми випробувань, технічні умови, повідомлення щодо змін у раніше розроблених кресленнях та іншу технічну документацію. Вивчає й аналізує конструкторську документацію, що надходить від інших підприємств і організацій, з метою її використання в процесі проектування й конструювання. Погоджує розроблені проекти з іншими підрозділами підприємства, представниками замовника й органів нагляду, економічно обґрунтовує розроблені конструкції. Бере участь у монтажі, налагоджуванні, випробуваннях і здаванні в експлуатацію експериментальних зразків, у складанні заявок на винаходи і промислові зразки, а також у роботах, які включають удосконалення, модернізацію, уніфікацію конструйованих виробів, їх елементів і розроблення проектів стандартів. Готує відгуки і висновки на проекти стандартів, раціоналізаторські пропозиції і винаходи, які стосуються окремих елементів і складальних одиниць.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази та інші керівні, методичні і нормативні матеріали з конструкторської підготовки виробництва; системи і методи проектування; принципи роботи, умови монтажу й технічної експлуатації проєктованих виробів, технологію їх виробництва, перспективи технічного розвитку підприємства, використовуване устаткування, оснащення й інструмент; технічні характеристики й економічні показники кращих вітчизняних і світових зразків виробів, аналогічних проєктованим; стандарти, методики та інструкції з розроблення й оформлення креслень та іншої конструкторської документації; технічні вимоги, що ставляться до розроблених конструкцій; засоби автоматизації проектування, методи проведення технічних розрахунків у конструюванні; матеріали, які застосовуються в конструкціях, і їхні властивості; порядок і методи проведення патентних досліджень; основи винахідництва; методи аналізу технічного рівня об'єктів техніки; технології; вимоги до організації праці в проектуванні і конструюванні; основи технічної естетики й художнього конструювання; системи автоматизованого проектування; передовий вітчизняний і світовий досвід конструювання аналогічних виробів; основи трудового законодавства, економіки і організації виробництва.

Кваліфікаційні вимоги

Провідний інженер-конструктор: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-конструктора I категорії не менше 2 років.

Інженер-конструктор I категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-конструктора II категорії; для магістра — не менше 2 років, спеціаліста — не менше 3 років.

Інженер-конструктор II категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією інженера-конструктора III категорії не менше 2 років.

Інженер-конструктор III категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-конструктора; для спеціаліста — не менше 1 року, бакалавра — не менше 2 років.

Інженер-конструктор: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

Технік-конструктор

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги

Завдання та обов'язки. Конструює під керівництвом більш кваліфікованого працівника виробу середньої складності індивідуального та дрібносерійного виробництва і прості вироби великосерійного та масового виробництва, забезпечуючи відповідність розроблених конструкцій технічним завданням, чинним стандартам, правилам і нормам охорони праці, вимогам організації праці в процесі проектування, найбільш економічної технології виробництва, а також використання в них стандартизованих та уніфікованих деталей і складальних одиниць. Бере участь у розробленні проектної і робочої конструкторської документації, проведенні патентних досліджень і досліджень і визначенні показників технічного рівня проєктованих об'єктів техніки і технології. Креслить з внесенням необхідних змін креслення загального виду конструкцій, складальних одиниць і деталей, схеми механізмів, габаритні і монтажні креслення за ескізними документами або з натури, а також іншу конструкторську документацію. Перевіряє робочі проєкти та здійснює контроль креслень, звіряє кальки з оригіналами. Знімає ескізи складальних одиниць і деталей з натури зі зміною масштабу і визначає необхідні параметри, виконує деталювання складальних креслень, технічні розрахунки і розрахунки економічної ефективності відповідно до типових розрахунків, програм і методик. Бере участь у розробці програм, методик та іншої технічної документації з випробувань конструйованого виробу. Вивчає конструкторську документацію, яка надходить з інших підприємств, з метою використання її в процесі проектування. Вносить зміни в конструкторську документацію і готує повідомлення про зміни. Бере участь у випробуваннях дослідних зразків, оформленні результатів випробувань, а також у роботах, які включають удосконалення, модернізацію та уніфікацію конструйованих виробів.

Повинен знати: систему конструкторської підготовки виробництва; стандарти, технічні умови та інші нормативні й керівні матеріали на розроблювану технічну документацію, порядок її оформлення; основи конструювання; методи і засоби виконання креслярсько-конструкторських робіт; основи технології виробництва; технічні вимоги до розроблених конструкцій, принципи їхньої роботи, умови монтажу і технічної експлуатації; характеристики матеріалів, які використовуються в конструйованих виробках, та їхні властивості; методи проведення патентних досліджень; вимоги організації праці в процесі конструювання; основи технічної естетики; методи і засоби виконання технічних розрахунків, обчислювальних і графічних робіт; основи економіки, організації праці і виробництва; основи трудового законодавства.

Кваліфікаційні вимоги

Технік-конструктор I категорії: базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією техніка-конструктора II категорії не менше 1 року.

Технік-конструктор II категорії: базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією техніка-конструктора II категорії не менше 2 років.

Технік-конструктор: базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) без вимог до стажу роботи.

Інженер-технолог

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги

Завдання та обов'язки. Розробляє, застосовуючи засоби автоматизації проектування, та впроваджує технологічні процеси й режими виробництва на продукцію, яку виробляє підприємство (цех, дільниця), і на всі види різних за складністю робіт. Запроваджує порядок виконання робіт, операційний маршрут проходження виробів (деталей, складальних одиниць). Розробляє плани розміщення устаткування, технічного оснащення й організації робочих місць, розраховує виробничі потужності й завантаження устаткування. Бере участь у розробці технічно обґрунтованих норм часу (виробітку), в опрацюванні конструкцій виробів на технологічність, розраховує нормативи матеріальних витрат (технічні норми витрат сировини, напівфабрикатів, матеріалів, інструментів, технологічного палива, енергії), економічну ефективність проєктованих технологічних процесів. Розробляє технологічні нормативи, інструкції, схеми складання, маршрутні карти, карти технічного рівня і якості продукції та іншу технологічну документацію, вносить зміни до технічної документації у зв'язку з коригуванням технологічних процесів і режимів виробництва. Узгоджує розроблену документацію з цехами та відділами підприємства. Складає технічні завдання на проєктування пристроїв, оснастки і спеціального інструменту, передбаченого технологією, бере участь у розробленні керівних програм (для устаткування з числовим програмним управлінням), в опрацюванні розроблених програм, коригуванні їх у процесі доопрацювання, складанні інструкцій до роботи з програмами. Проводить патентні дослідження і розраховує показники технічного рівня проєктованих об'єктів техніки і технології. Бере участь у проведенні експериментальних робіт, спрямованих на впровадження нових технологічних процесів у виробництво, у складанні заявок на винаходи та промислові зразки, а також у розробці програм впровадження нової техніки, організаційно-технічних заходів для своєчасного освоєння виробничих потужностей, удосконалення технології і контролює їх виконання. Проводить контроль за додержанням технологічної дисципліни в цехах та правильної експлуатації технологічного устаткування. Вивчає передовий вітчизняний та світовий досвід у галузі технології виробництва, розробляє і бере участь у реалізації заходів для підвищення ефективності виробництва, спрямованих на скорочення витрат матеріалів, зниження трудомісткості продукції, підвищення продуктивності праці. Аналізує причини браку і випуску продукції низької якості і знижених сортів, бере участь у розробці заходів для їх запобігання й усунення, а також у розгляді рекламацій на вироблену підприємством продукцію. Розробляє методи технічного контролю і випробування продукції. Бере участь у розробці патентних та ліцензійних паспортів, замовлень на устаткування, заявок на винаходи і промислові зразки. Розглядає раціоналізаторські пропозиції щодо вдосконалення технології виробництва і готує висновки про доцільність їх використання в умовах підприємства.

Повинен знати: постанови, розпорядження, накази, методичні, нормативні та інші керівні матеріали з технологічної підготовки й організації виробництва; конструкцію виробів або склад продукту, на які проєктується технологічний процес; технологію виробництва продукції; перспективи технічного розвитку підприємства; системи і методи проєктування технологічних процесів і режимів виробництва; основне технологічне устаткування і принцип його роботи; технічні характеристики й економічні показники кращих вітчизняних і світових технологій, аналогічних тим, що проєктуються; типові технологічні процеси і режими виробництва; технічні вимоги до сировини, матеріалів, готової продукції; стандарти і технічні умови; нормативи витрат сировини, матеріалів, палива, енергії; види браку і способи його запобігання; системи автоматизованого проєктування; порядок і методи проведення патентних досліджень; основи винахідництва, методи аналізу технічного рівня об'єктів техніки і технології; вимоги організації праці в проєктуванні технологічних процесів; керівні матеріали з розробки й оформлення технічної документації; досвід передових вітчизняних та зарубіжних підприємств з прогресивної технології виробництва аналогічної продукції; основи економіки; трудове законодавство.

Кваліфікаційні вимоги

Провідний інженер-технолог: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-технолога I категорії не менше 2 років.

Інженер-технолог I категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-технолога II категорії для магістра — не менше 2 років, спеціаліста — не менше 3 років.

Інженер-технолог II категорії: повна вища освіта відповідного напрямку підготовки (магістр, спеціаліст) та підвищення кваліфікації; для магістра — без вимог до стажу роботи, для спеціаліста — стаж роботи за професією інженера-технолога III категорії не менше 2 років.

Інженер-технолог III категорії: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією інженера-технолога для спеціаліста — не менше 1 року, бакалавра — не менше 2 років.

Інженер-технолог: повна або базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (спеціаліст або бакалавр) без вимог до стажу роботи.

Технік-технолог

Характеристика завдань та обов'язків, теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційні вимоги

Завдання та обов'язки. Розробляє під керівництвом більш кваліфікованого працівника технологічні процеси і режими виробництва на прості види продукції або її елементи, забезпечуючи відповідність розроблюваних проектів технічним завданням і чинним нормативним документам з проектування, додержання високої якості продукції, скорочення матеріальних і трудових витрат на її виготовлення. Встановлює поопераційний маршрут проходження виробів у процесі їх виготовлення і контроль за всіма операціями технологічної послідовності. Розробляє карти технологічного процесу, маршрутні й матеріальні карти, відомості оснастки та іншу технологічну документацію. Бере участь у проведенні патентних досліджень і визначенні показників технічного рівня проєктованих об'єктів техніки і технології, в розробці технічних завдань на проектування пристроїв, оснастки і спеціального інструменту, передбачених розроблюваною технологією, впровадженні технологічних процесів у цехах, виявленні причин браку продукції, підготовці пропозицій щодо його запобігання і ліквідації. Оформляє зміни в технічній документації у зв'язку з коригуванням технологічних процесів і режимів виробництва, узгоджує їх з підрозділами підприємства. Бере участь у розробці технічно обґрунтованих норм часу (виробітку), розраховує подетальні і поопераційні матеріальні нормативи; норми витрат сировини, матеріалів, інструменту, палива та енергії, економічну ефективність проєктованих технологічних процесів. Контролює додержання технологічної дисципліни у виробничих підрозділах підприємства і правил експлуатації устаткування. Бере участь у випробуваннях технологічного устаткування, проведенні експериментальних робіт, що включають перевірку й освоєння спроектованих технологічних процесів і режимів виробництва.

Повинен знати: систему технологічної підготовки виробництва — стандарти, технічні умови та інші нормативні й керівні матеріали з проектування, розробку й оформлення технологічної документації — конструкцію виробу або склад продукту, на який розробляється технологічний процес або режим виробництва; технічні характеристики проєктованого об'єкту і вимоги до нього; технологію виробництва продукції, що випускається підприємством; основне технологічне устаткування підприємства і принципи його роботи; типові технологічні процеси та режими виробництва; методи проведення патентних досліджень — основні вимоги організації праці в процесі проектування технологічних процесів і устаткування; основи економіки, організації праці і виробництва трудового законодавства.

Кваліфікаційні вимоги

Технік-технолог I категорії: базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією техника-технолога II категорії не менше 1 року.

Технік-технолог II категорії: базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) та підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією техника-технолога не менше 2 років.

Технік-технолог: базова вища освіта відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст) без вимог до стажу роботи.

Вишивальниця

Кваліфікаційна характеристика

Вишивання є одним з найстародавніших видів декоративно-прикладного мистецтва. Вишивка вдосконалювалась протягом століть і дійшла до нас у вигляді чудових різноманітних орнаментів, швів та цікавих сполучень кольорів.

У минулому майже кожна жінка вдосконалювала своє вміння, прикрашаючи вишивкою одяг і предмети домашнього побуту. В роботах народних майстрів відбиваються вічний потяг до краси та зв'язок людини з природою. Протягом століть склалися певні прийоми техніки вишивання, характери орнаментів і колорит.

З древніх часів люди прагнули прикрасити свій одяг і предмети домашнього побуту різними візерунками, орнаментами, малюнками. Жінки були зобов'язані володіти мистецтвом вишивання і проводили багато часу за цим заняттям. В даний час майстри-вишивальниці вручну і на машині працюють у швейній промисловості. На вишивальних машинах або вручну виконують вишивку гладдю, ришельє, ажурну, аплікацію, строчечні мотиви. Вишивальниці виконують вручну різні малюнки, портрети, картини, емблеми, символи різноманітними видами вишивки: гладдю, хрестом, напівхрестом, розписом, ришельє, технікою "вологдське скло", "венетіанське шиття". Оформлення виробу вишивкою - творчий процес, оскільки вишивка - один з елементів композиції. Вишивальниця по ескізах художника або самостійно розробляє технічний малюнок вишивки, підбирає необхідні по кольору і фактурі нитки, бісер. У виробках можливе сполучення ручної і машинної вишивки.

Вишивальниця ручної вишивки повинна знати:

- основні матеріали та інструменти, які використовують для вишивання;
- способи виконання найпоширеніших видів вишивки;
- види малюнків та розміщення їх на полотні;
- принципи побудови орнаментів з поєднанням кількох технік;
- види і технологію виконання аплікації;
- основні принципи композицій та колористики в різних виробках;
- вимоги до якості вишитого полотна;
- основні види дефектів, причини їх виникнення та способи усунення.

Вишивальниця повинна вміти:

- виконувати основні види мережок;
- виконувати аплікацію різних видів;
- виконувати основні декоративні шви;
- оформляти та оздоблювати готові вироби;
- ліквідувати обриви ниток.

Необхідні якості: творчі здібності, розвита увага; розвита колірна чутливість; розвита дрібна моторика і координація рук; стійкість уваги; акуратність, посидючість, терпіння.

Умови праці. Статична робоча поза, навантаження на хребет, руки і зір. Мається імовірність травматизму.

Області застосування: підприємства швейної промисловості, надомна праця, як викладача на курсах вишивки.

Медичні протипоказання:

- слабкий зір, дальтонізм;
- захворювання шкіри;
- захворювання верхніх відділів хребта, що обмежують рухливість кистей рук.

Набути цієї професії можна у профтехучилищах.

Вишивальниця - професія, яка і сьогодні виявляється сучасною, необхідною, такою, що допомагає жити, утверджувати красу. Разом з тим, вона дає можливість працювати за індивідуальною формою організації праці та збувати свої вироби самому або через торгову мережу чи посередницькі організації.

Споріднені професії:

- вишивальниця на машині;
- живописець порцелянового виробництва;
- мереживниця; - майстер художнього промислу.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/vishivalnitsya

Кравець-вишивальниця

Кваліфікаційна характеристика

Кравець

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу (підприємства, установи та організації, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників)

1. Професія – 7433.2 Кравець

2. Кваліфікація – 3 розряд

3. Кваліфікаційні вимоги

Повинен знати: асортимент одягу; технологію виконання машинних, ручних, волого-теплових операцій; вимоги до якості швейних виробів; термінологію ручних, машинних, волого-теплових операцій; послідовність виконання операцій при підготовці виробу до примірок; умовні позначення і крейдяні знаки на деталях виробів після примірок; назви деталей крою, вимоги до їх якості; швейні матеріали, їх призначення, основні властивості; призначення та властивості клейових матеріалів; вимоги щодо якості основних та прикладних матеріалів та фурнітури, їх відповідність; будову і призначення швейних машин, прасок, інструментів, необхідних для виготовлення одягу; правила експлуатації швейного обладнання; способи лагодження одягу; дефекти готових швейних виробів, причини їх виникнення, заходи з попередження та способи їх усунення. Основи образотворчої грамоти.

Повинен вміти: виготовляти швейні вироби (спідниці та брюки без підкладки, халати, нічні сорочки, піжами, сукні, блузи) нескладної технологічної обробки за індивідуальними замовленнями або в бригаді з розподілом праці; виконувати всі види ручних робіт (прокладання строчок копіювальних стібків, зметування, виметування, наметування деталей одягу); виконувати всі види волого-теплових робіт (спрасування, відтягування, припрасування, запрасування, розпрасування, дублювання); з'єднувати машинними строчками деталі виробу (в тому числі, виконувати операції обметування на спецобладнанні); обробляти крайовими швами зрізи деталей; виметувати петлі, пришивати гудзики на спецмашинах або вручну; готувати вироби до примірок індивідуально або в бригадах з розподілом праці; проводити дрібне лагодження швейних виробів з використанням машинних та ручних робіт; усувати дефекти під час виконання робіт; виконувати ескіз моделі; усувати дрібні неполадки в роботі швейного устаткування, проводити його чищення та змащування; чистити вироби в готовому вигляді.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

- а) раціонально і ефективно організувати працю на робочому місці;
- б) додержуватись норм технологічного процесу;
- в) не допускати браку в роботі;
- г) знати й виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці і навколишнього середовища, додержувати норм, методів і прийомів безпечного ведення робіт;
- д) використовувати в разі необхідності засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
- є) знати інформаційні технології.

5. Вимоги до освітньо-кваліфікаційного рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

Попередній освітньо-кваліфікаційний рівень – „Кравець” 2-го розряду:

- за умови продовження первинної професійної підготовки в професійно-технічних навчальних закладах першого, другого та третього атестаційних рівнів без вимог до стажу роботи;
- за умови підвищення кваліфікації стаж роботи за професією „Кравець” 2-го розряду не менше одного року.

6. Сфера професійного використання випускника

Виробництво швейних виробів на замовлення населення; виробництво робочого одягу; виробництво верхнього одягу спеціалізованими підприємствами за індивідуальними замовленнями населення; виробництво спіднього одягу спеціалізованими підприємствами за індивідуальними замовленнями населення.

7. Специфічні вимоги

- 7.1. Вік: по закінченню терміну навчання – не менше 16 років
- 7.2. Стать: чоловіча, жіноча
- 7.3. Медичні обмеження.

Кравець-вишивальниця Кваліфікаційна характеристика. Вишивальниця

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу(підприємства, установи та організації, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників)

1.Професія: 8263.2 Вишивальниця. 2.Кваліфікація: 2 розряд. 3.Кваліфікаційні вимоги

Повинен знати:методи та прийоми вишивання лінійних мережок простим або фасонним ажуром, реквізитів, строчок та швів за контурами малюнка; приметування аплікацій; вирізування спеціальними ножицями без підрізів та порушення малюнка вишитих штучних виробів, фестонів, мережива та шитва; висмикування ниток для створення прямолінійних мережок, простих мотивів прямолінійних форм, правила розрахунку ниток; призначення машин, які обслуговуються, правила регулювання натягу ниток, частоти строчки, заправки ниток, устанавлення голок та п'яльців, заміни шпуль, пуску та зупинки машини; асортимент вишитих виробів; види орнаментів; прийоми роботи з малюнком для вишивки; відомості про технологію виробництва тканин; виробничі (експлуатаційні) інструкції.

Повинен вміти: вишивати на машинах або вручну на різних матеріалах (крім капрону, шифону, жоржету, тюлі, оксамиту, крeпдешину) лінійні мережки простим або фасонним ажуром, строчки та шви за контурами малюнка, реквізити на кусках тканини, операційні вишивки; обв'язувати кінці виробів бахромою; приметувати аплікації; вирізати спеціальними ножицями без підрізів та порушення малюнка вишиті та штучні вироби, фестони, мереживо та шитво, виготовлене на вишивальних машинах; розраховувати, надрізати та висмикувати нитки для створення прямолінійних мережок, простих мотивів прямолінійних форм; виконувати прийоми роботи з малюнком для вишивки.

4. Загальнопрофесійні вимоги

Повинен:

- а) раціонально і ефективно організувати працю на робочому місці;
- б) додержуватись норм технологічного процесу;
- в) не допускати браку в роботі;
- г) знати і виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці й навколишнього середовища, додержуватись норм, методів і прийомів безпечного проведення робіт;
- г) використовувати в разі необхідності засоби попередження і усунення природних і непередбачених негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо);
- д) знати інформаційні технології, основи галузевої економіки і підприємництва;
- е) економічні досягнення, необхідні для успішного виконання професійних завдань і обов'язків;
- є) основні положення і порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників;
- ж) застосування Кодексу законів про працю України та інших законодавчих актів, що регулюють професійну зайнятість громадян.

5.Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

Попередній освітньо-кваліфікаційний рівень - вишивальниця першого розряду;за умови продовження первинного професійно-технічного навчання в професійно-технічних навчальних закладах першого, другого та третього атестаційного рівня без вимог до стажу роботи;за умови підвищення кваліфікації – стаж роботи не менше 1 року.

6.Сфера професійного використання випускника

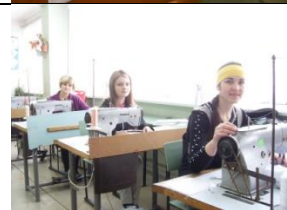
Виробництво текстильних виробів, не віднесених до інших угруповань, народні художні ремесла.

7.Специфічні вимоги

7.1. Вік: після закінчення терміну навчання – не менше 17 років

7.2. Стать: чоловіча, жіноча

7.3. Медичні обмеження

Одеський професійний ліцей технології та дизайну Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

http://nlcey.com.ua/kvalifikacija_xara71/

Швачка

Кваліфікаційна характеристика.

1. Загальна характеристика професії:

Спеціаліст з виробництва виробів з тканин, шкіри і інших матеріалів. Здійснює пошиття виробів вручну або на різноманітних універсальних машинках (гудзикових, петельних, вишивальних, оверлоці тощо). В процесі роботи ліквідує обрив ниток, міняє шпулі, регулює натягнення ниток і частоту строчки, перевіряє якість крою, відповідність фурнітури кольору і призначенню виробу. У праці поєднуються порівняно прості операції, що тарифікуються по першому і другому розряду (вивертання деталі, видалення нитки тимчасових строчок, вирізання деталей і т. п.) і складніші операції, виконання яких вимагає четвертого і п'ятого розряду (вточка рукава, з'єднання коміра з горловиною та ін.). Швачка може виконувати весь об'єм роботи (швачка індивідуального пошиття в ательє) або одну з операцій (швачка-моторист у великосерійному виробництві). Працює в один-двох змінному режимі, індивідуально або у складі бригади, у вільному (швачка в ательє) або заданому темпі (на конвеєрі). На конвеєрі робота характеризується монотонністю. Професія має 1-5 розрядів.

2. Посадові обов'язки

Виготовляє вироби побутового і технічного призначення з тканин, трикотажного полотна, штучної і натуральної шкіри і інших матеріалів, перевіряє якість крою, відповідність кольору деталей, ниток, гудзиків, допоміжного матеріалу, стежить за якістю швів, регулює машинку, міняє шпульки. Такий спеціаліст повинен знати види тканин, їх властивості щодо пошиття, способи їх обробки, технологію швейного виробництва. Швачка повинна мати хороший зір, схильність до виконання монотонної роботи, тонку дотикову чутливість пальців рук, хорошу координацію рук і зорово-моторну координацію, точний об'ємний окомір, вміння швидко переключатися з виконання однієї операції на іншу. Для успішної діяльності їй потрібні посидючість, акуратність, терпіння.

3. Кваліфікаційні вимоги ПТУ, на виробництві (діапазон розрядів 1-5).

4. Споріднені професії

Вишивальниця, закрійник, кравець, викладач в училищі, школі, на курсах.

Швачка – одна із стародавніх професій, яка докорінно змінилася в процесі науково – технічного прогресу. Зараз ця професія найбільш поширена в швейному й трикотажному виробництві. Працюють швачки на швейних фабриках, у цехах текстильних підприємств, на фабриках індивідуального пошиття одягу, які розташовані практично в кожному регіоні країни. Робота носить індивідуальний характер із використанням бригадної або індивідуальної форм організації роботи.

Оснovo технологічної роботи швачки становить виготовлення виробів із різноманітних тканин поточним методом. Процес пошиття здійснюється за допомогою універсальних і спеціальних швейних машин, обладнання для волого-теплової обробки (прасок і пресів) та швейного приладдя.

Робота швачки кваліфікується як фізична праця середнього рівня важкості. Працюють за цим фахом переважно жінки. Їхня робота проходить у цехах із побутовим мікрокліматом та індивідуальним освітленням. Її специфічною особливістю є фіксована сидяча поза, що передбачає наявність робочого стільця, який регулює висоту та кут нахилу спини. З метою профілактики стомлення та відновлення працездатності швачки використовуються регламентовані перерви для відпочинку.

Хоча професія швачка фізично неважка, але людина, яка працює за цим фахом, повинна бути фізично витривалою. Під час роботи найбільш завантажені зоровий, дотиковий та руховий органи. Тому працювати швачками не рекомендується особам із розладом зору (косоокість, дальтонізм, пониження гостроти зору, астигматизм) та психіки, захворюваннями серцево-судинної системи, апаратно-рухового апарату та пониженим слухом.

Підвищені вимоги ця професія ставить до стійкості уваги та просторового сприймання. Для якості швацької роботи потрібні наочно-образне й логічне мислення, наочно-образна пам'ять. Швачка повинна добре регулювати психічні процеси та емоційні стани, бути акуратною, сумлінною, працелюбною, старанною і мати розвинений естетичний смак.

Для оволодіння даною професією необхідна добра підготовка з анатомії й фізіології людини, математики, креслення, малювання, хімії, фізики та трудового навчання. В перспективі можна вивчитись на кравця та закрійника.

Легка промисловість лише називається легкою. Насправді це важка праця, на яку ще не кожен погодиться. В хороших швачок, кравця або закрійника мають бути спритні руки і відмінний зір (ще б! щодня втягати нитку в голку), а також завидна посидючість. Хто хоч раз в житті щось шив, той зрозуміє!

Існує 5 розрядів кваліфікації швачок:

1-й розряд.

Характеристика робіт. Виконання на машинках або вручну підготовчих операцій для пошиття виробів з різних матеріалів. Ліквідація обриву ниток, зміна шпуль. Регулювання натягнення ниток і частоти строчки.

Повинні знати: методи і прийоми виконання підготовчих операцій; призначення і правила експлуатації обслуговуваного устаткування; номери голок; правила закріплення ниток, зміни шпуль, регулювання натягнення ниток і частоти строчки.

Приклади робіт. Швацьке, хутряне, трикотажне, текстильно-галантерейне, головних уборів, інших виробів, такелажне виробництва і інші виробництва текстильної промисловості.

2-й розряд

Характеристика робіт. Виконання на машинках або вручну простих операцій з пошиття виробів з різних матеріалів. Контроль якості крою, відповідності фурнітури кольору і призначенню виробу.

Повинні знати: методи і прийоми виконання простих операцій; принцип роботи обслуговуваного устаткування.

Приклади робіт. Швацьке, хутряне, трикотажне, текстильно-галантерейне, головних уборів, інших виробів, валяльно-войлочне, такелажне виробництва і інші виробництва текстильної промисловості.

3-й розряд

Характеристика робіт. Виконання на машинах або вручну операцій середньої складності з пошиття виробів з різних матеріалів. Контроль відповідності кольору деталей виробів, прикладних матеріалів, ниток.

Повинні знати: методи і прийоми виконання операцій середньої складності; типи швів; види і властивості матеріалів; встановлення обслуговуваного устаткування.

Приклади робіт. Швацьке, хутряне, трикотажне, текстильно-галантерейне, головних уборів, інших виробів, валяльно-войлочне і такелажне виробництва і інші виробництва текстильної промисловості.

4-й розряд

Характеристика робіт. Виконання на машинках або вручну складних операцій з пошиття виробів з різних матеріалів. Усунення дрібних неполадок в роботі обслуговуваного устаткування.

Повинні знати: методи і прийоми виконання складних операцій; асортимент виробів; порядок усунення дрібних неполадок в роботі устаткування.

Приклади робіт. Швацьке, хутряне, трикотажне, текстильно-галантерейне, головних уборів, інших виробів, валяльно-войлочне, такелажне виробництва.

5-й розряд

Характеристика робіт. Виконання на машинах або вручну особливо складних операцій з пошиття виробів з різних матеріалів.

Повинні знати: методи і прийоми виконання особливо складних операцій; конструктивні особливості обслуговуваних машин.

http://proforientator.info/?page_id=2313

Матеріал із сайту <http://www.robota.lviv.ua>

Інженер-конструктор **Кваліфікаційна характеристика.**

Загальна характеристика професії

Спеціаліст у сфері розробки ескізних, технічних і робочих проектів, особливо складних і середньої складності виробів, проведення технічних розрахунків за проектами, аналізу ефективності проєктованих конструкцій, аналізу конструкторської документації тощо.

Посадові обов'язки

Розробляє ескізні, технічні та робочі проекти особливо складних, складних і середньої складності виробів, використовуючи засоби автоматизації проєктування, передовий досвід розробки конкурентоздатних виробів, забезпечує при цьому відповідність конструкцій, що розробляються, технічним завданням, стандартам, нормам охорони праці, вимогам найбільш економічної технології виробництва, а також використання в них стандартизованих і уніфікованих деталей і складальних одиниць. Проводить патентні дослідження і визначає показники технічного рівня проєктованих виробів. Складає кінематичні схеми, загальні компоновки і теоретичні ув'язки окремих елементів конструкцій на підставі принципів схем і ескізних проєктів, перевіряє робочі проекти і здійснює контроль креслень за спеціальністю або профілем роботи, знімає ескізи складних деталей з натури і виконує складні деталювання. Проводить технічні розрахунки по проєктах, техніко-економічній та функціонально-вартісний аналіз ефективності проєктованих конструкцій, а також розрахунок ризиків при розробці нових виробів, складає інструкції з експлуатації конструкцій, записки пояснень до них, карти технічного рівня, паспорти (у тому числі патентні і ліцензійні), програми випробувань, технічні умови, сповіщення про зміни в раніше розроблених кресленнях та іншу технічну документацію. Вивчає та аналізує конструкторську документацію, що поступає від інших підприємств, в цілях її використання при проєктуванні і конструюванні. Погоджує проекти, що розробляються, з іншими підрозділами підприємства, представниками замовників і органів нагляду, економічно обґрунтовує конструкції, що розробляються. Бере участь у монтажі, налагодженні, випробуваннях і здачі в експлуатацію дослідних зразків виробів, вузлів, систем і деталей нових і модернізованих конструкцій продукції, що випускається підприємством, в складанні заявок на винаходи і промислові зразки, а також в роботах з удосконалення, модернізації, уніфікації конструйованих виробів, елементів і в розробці проєктів стандартів і сертифікатів. Дає відгуки і висновки на проекти стандартів, раціоналізаторські пропозиції і винаходи, що стосуються окремих елементів і збірних одиниць.

Спеціаліст повинен знати:

Теорію машин і механізмів, опір матеріалів, економіку і організацію виробництва, фізику, механіку, креслення.

Професійно важливі риси:

- просторово-образне і логічне мислення;
- зорово-моторна координація;
- пам'ять;
- схильність до копіткої роботи;
- творча уява.

Кваліфікаційні вимоги: Вища професійна (технічна) освіта.

Щодня ми користуємося величезною кількістю досягнень сучасної науки і техніки, втілених в електрочайнику, ліфті, телефоні, комп'ютері тощо. Ми не замислюємося, як працюють різні прилади. Головне, що працюють - і все тут. Але ж хтось же це придумав! Познайомимося сьогодні з тими, хто займається такими звичними для нас, але абсолютно незрозумілими диво-винаходами.

Майбутнього інженера-конструктора видно ще з дитинства. Всі малята цікаві, але цей не заспокоїться, поки не розбере дзигу і не дізнається, чому вона крутиться, не залишить машинку доти, поки не розламає її, щоб зрозуміти, як вона "бібікає". Підростаючи, дитя проявляє все більший інтерес до оточуючого світу предметів. Чому літає літак, звідки світлофор взнає, коли потрібно перемкнути світло, як на визначнику з'являється номер телефону? Розібрати прилад і зрозуміти принцип його дії вдається вже не завжди. Але вибір професії стає очевидним: інженер-конструктор.

Спершу в школі доведеться вивчити на відмінно базові для інженера-конструктора предмети: фізику, математику, хімію і креслення. Потім, вже у вузі, потрібно поглибити вивчення таких дисциплін: теорія машин і механізмів, опір матеріалів, економія і організація виробництва, а також предмети з обраної спеціалізації: аерокосмічному, радіотехнічному, приладобудівному, оптико-електронному приладобудуванні тощо.

За час навчання, окрім опанування різних знань, необхідно виробити і розвинути в собі здатність сконцентруватись, мислити логічно, загалом, сформулювати і закріпити те, що називається технічним складом розуму. Крім того, хороший інженер-конструктор повинен мати хорошу пам'ять, уміти швидко концентрувати і зберігати свою увагу. Ну і, звичайно, повинен володіти здібністю до творчості, щоб не лише працювати над поставленими завданнями, але і самому уміти ставити і вирішувати їх. Лише конструктор, що творчо ставиться до роботи, зможе завжди залишатись на плаву. Поганий той інженер, який не прагне стати винахідником. Бажання розібратися в суті проблеми, глибокі знання, оригінальний підхід до справи і

потяг до експериментів - невід'ємні риси хорошого фахівця. Плюс до всього інженер-конструктор має бути в хорошому сенсі слова азартною людиною, лише тоді він зможе знайти швидке і оригінальне вирішення проблеми, що від нього і потрібно. Якщо проектувати пилосос, то виключно безшумний і за потужністю такий, що перевершує усі попередні моделі. Якщо конструювати літак - то такий, щоб він за своєю ефективністю і відповідним параметрам залишив далеко позаду всі вже наявні модифікації. Вдень і вночі думають конструктори над тим або іншим винаходом, новим завданням - адже час не чекає, і конкуренти не дремають. Не придумав сьогодні ти - завтра це зробить інший конструктор, запатентує винахід і отримає гроші.

Знайти роботу інженер зможе як в одному з Державних науково-дослідних інститутів (НДІ), так і в приватному конструкторському бюро (КБ) або невеликій компанії, що впроваджує нові технологічні рішення. Саме у приватні компанії охочіше йдуть працювати інженери-конструктори, тому що зарплата там значно вища, ніж в держструктурах. Залежно від виконуваного завдання робочим місцем конструктора може бути звичайне приміщення або лабораторія і навіть будівництво, якщо, скажімо, він бере участь в розробці споруд, що використовуються у будівництві, і перевіряє їхню роботу на практиці.

Інженери-конструктори не лише винаходять і вирішують технічні завдання. Потрібно ще зв'язати окремі елементи конструкції в єдине ціле, зафіксувати все в проектній і робочій документації, перевірити створений проект на патентну чистоту - раптом хтось вже додумався до такого рішення раніше! Щоб бути першим, потрібно постійно стежити за новітніми досягненнями в різних галузях науки.

У даній професії потрібно у будь-який момент бути готовим до сюрпризів, не боятися несподіванок і на крок вперед передбачати події. Підводних каменів дуже багато, що потрібно враховувати особливо конструкторам-початківцям. Взяти, наприклад, Держстандарт. Проектуємо, скажімо, телевізор. Треба пам'ятати, що відстань від плати до кінескопа жорстко регламентована. Якщо стандарт не дотримується, продукція не отримає сертифіката. Ще один підводний камінь - взаємозв'язок різних деталей конструкції. Зміна розміру ліхтаря у літаку може викликати необхідність переробки системи кондиціонування, тому що об'єм повітря у кабіні одразу збільшується тощо. Всі роботи і креслення мають бути погоджені між собою.

Проблеми можуть виникнути не лише при проектуванні, але і при виготовленні конструкції на заводі. Тому інженерові слід розбиратися і у виробничих процесах. Мало спроектувати, треба знати, як реалізувати задум. Можливо, завод не зможе випустити винайдену геніальну річ.

Відомо, що техніки, у тому числі і інженери-конструктори, - товариські і компанійські люди. Вони працюють в команді. Без спілкування їм неможливо буде погоджувати виконання завдання з іншими членами колективу, що дуже важливо зробити. Зазвичай в організації, на заводі або в КБ кожен інженер має вузьку спеціалізацію. Кожен конструктор працює над якимсь конкретним завданням, а разом - колектив робить загальну справу. Від злагодженості співробітників часто залежить швидкість роботи.

Про відповідальність інженера-конструктора потрібно сказати окремо. Уявімо, що він помилився в розрахунках апарату для штучного дихання. Наслідки можете собі уявити. Тому постійні повторні перевірки обчислень і креслень для інженера - норма. Сім разів перевір та один відріж - це прислів'я якнайкрасномовніше підходить професії конструктора. Щоб готовий механізм працював надійно, потрібно врахувати і скрупульозно вивірити всі деталі.

Інженер-конструктор - професія для тих, хто не любить, образно кажучи, стояти на місці. Сьогодні конструюємо мотоцикл, завтра - автомобіль, післязавтра - машину-амфібію. Проектуючи складніші об'єкти, створюючи новинки, що не мають аналогів, конструктор може за бажанням зробити собі відмінну кар'єру. Організаційні здібності разом з глибоким знанням предмету роботи дають можливість для адміністративного зростання. Ви можете з часом стати старшим інженером, а можете перекваліфікуватися і зайнятися експертною, контролюючою або консультативною діяльністю.

Отже, підведемо короткі підсумки: професія інженера-конструктора складна, відповідальна, цікава і потрібна. Останнім часом престиж даної професії, втрачений в минулі роки, підвищився і продовжує зростати. Головні інструменти конструктора - його знання, досвід та інтелект.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/inzhener-konstruktor

Архітектор

Кваліфікаційна характеристика.

Загальна характеристика професії. Проектування систем розселення людини: міст, районів, площ, житлових і промислових будівель, споруд, садово-паркових об'єктів та ін., розробка проектів реставрації архітектурних пам'яток, інтер'єрів будівель і окремих приміщень. При цьому застосовує методи і технічні засоби архітектурного проектування, системний підхід, процедури об'ємного та містобудівного моделювання, прийоми графічного і макетного вираження ідей та задумів, ескізування, передпроектний і проектний аналіз. Проводить дослідження, пов'язані з проектним рішенням, здійснення авторського нагляду за будівництвом.

Працює в проектних, науково-дослідних і проектно-експериментальних інститутах, організаціях по управлінню проектуванням і будівництвом, на підприємствах будівництва.

Посадові обов'язки

- розробляє архітектурно-будівельну частину проектів;
- бере участь в підготовці технічних завдань на розробку містобудівних і архітектурних рішень;
- пов'язує прийняті рішення з проектними розробками інших розділів (частин) проекту;
- забезпечує відповідність містобудівних і архітектурних рішень, що розробляються, нормативам, що діють, вимогам охорони довкілля і екологічним стандартам;
- здійснює авторський нагляд за будівництвом проєктованих об'єктів, консультує з питань, що входять в його компетенцію;
- бере участь в аналізі і узагальненні досвіду розробки і реалізації архітектурно-містобудівних рішень;
- готує відгуки на раціоналізаторські пропозиції і винаходи, проекти нормативних матеріалів, що стосуються архітектурних рішень;
- бере участь в роботі семінарів і конференцій.

Повинен знати:

- методи проектування і проведення техніко-економічних розрахунків;
- технічні, художні, економічні, екологічні, соціальні і інші вимоги, що пред'являються до проєктованих об'єктів;
- специфіку регіональних і місцевих природних, економічних, екологічних, соціальних і інших умов реалізації містобудівних і архітектурних рішень;
- види і властивості будівельних матеріалів і конструкцій;
- вимоги до охорони довкілля;
- передовий вітчизняний і зарубіжний досвід проектування і будівництва;
- постанови, розпорядження, накази вищестоящих і інших органів по питаннях містобудування і архітектури;
- методичні, нормативні і керівні матеріали по проектуванню, будівництву і експлуатації об'єктів;
- стандарти, технічні умови і інші вимоги до розробки і оформлення проектно-кошторисної документації;
- технологію будівництва; технічні засоби проектування і будівництва;
- організацію праці;
- трудове законодавство;
- правила і норми охорони праці.

Кваліфікаційні вимоги: розвинене просторово-образне мислення, художній смак, аналітичний склад мислення, конструкторські здібності.

- Архітектор I категорії повинен мати вищу професійну освіту і стаж роботи на посаді архітектора II категорії не менше 2 років;
- Архітектор II категорії: вища професійна освіта і досвід роботи на архітектурних посадах, що замінюються фахівцями з вищою професійною освітою, не менше 2 років;
- Архітектор III категорії: вища професійна освіта і досвід роботи в проектних організаціях;
- Архітектор: вища професійна освіта без пред'явлення вимог до досвіду роботи або середня професійна освіта і досвід роботи за фахом не менше 2 років.

Медичні протипоказання: Зниження гостроти зору, порушення координації кисті та пальців рук.

Потрібно відмітити, що з часом архітектурна освіта стає, умовно кажучи, менш художньою і більш будівельною. Лише невеликій частині випускників вдається знайти роботу саме архітектурного профілю, більшість стає просто дизайнерами.

Фахівці жартують, що професія архітектора відповідальніша, ніж лікаря, оскільки останній може приховати свою помилку, а помилка архітектора залишається на загальному огляді багато років.

Останнім часом практично обов'язковою вимогою до архітекторів стає знання комп'ютерних програм, що дозволяють здійснювати трьохвимірне проектування, — AUTOCAD і 3D Studio MAX (рідше зустрічаються Arcon і ARCHICAD). Треба відзначити, що значна частина студентів, які одержують знання архітектурного профілю, досить добре знає і звичайні програми, що дозволяють працювати з двохмірною графікою (CorelDraw, PhotoShop і ін.).

Практикуючі архітектори, поряд з власне проектуванням, здійснюють авторський контроль за веденням будівельних та оздоблювальних робіт. Окрім цього в обов'язки архітектора може входити підбір будівельних і оздоблювальних матеріалів, меблів, техніки, розрахунок робіт, складання кошторисів проектів.

Існує декілька рівнів архітектурного проектування — на рівні кварталу, на рівні окремої будівлі і на рівні окремого приміщення. Зрозуміло, на долю архітектора припадає, перш за все, складання дизайну-проектів фасадів і інтер'єрів. Для складання грамотного дизайну-проекту необхідне знання колористики, основ композиції і перспективи, об'ємного моделювання. Окрім цього частими є замовлення на перепланування приміщень. Архітектори можуть працювати як індивідуально, так і у складі будівельної фірми, а також у складі спеціалізованих організацій по розробці архітектурних і будівельних проектів.http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/arkhitektor

Гончар

Кваліфікаційна характеристика

Гончар - майстер, який виготовляє глиняний посуд. У давнину глиняні вироби виліплювали з мокрої глини пальцями. З самого початку глиняний виріб доводилось постійно повертати. Так у третьому тисячолітті до нашої ери було винайдено ручний гончарний круг. Формувати на ньому глину гончар міг однією рукою, а іншою робив обертання. Стінки посудини за допомогою гончарного круга виходили однакової товщини.

Пізніше майстри додумались обертати гончарний круг ногами. Таким чином вивільнилася друга рука, з'явилась можливість ліпити виріб двома руками, що спрощувало процес виробництва і робило його більш ефективним.

Сьогодні гончарний круг обертається механічно. Це, мабуть, і всі зміни, що відбулись протягом віків існування виробництва з глини. Так, гончар вручну повинен перетворити шматок глини на сучасний виріб казкової краси. Його руки торкаються глиняного "тіста", гладять його, стискають, витягують. І раптом починає проглядати під руками ваза, глечик або горщик.

Робота гончара на перший погляд здається не такою вже складною. Насправді ж ця легкість є результатом дуже копіткої та виснажливої праці, яка потребує неабияких знань та багато практики. Добре розвинене зорове сприйняття і тонка чутливість м'язів рук визначають майстерність гончара. Чутливість пальців рук, координація, швидкість і точність рухів мають виняткове значення для роботи гончара.

Для виготовлення якісної продукції гончар повинен добре знати склад та властивості використаної глиняної маси; досконало знати технологічний процес, прийоми та способи виготовлення виробів на гончарних верстатах, основи композиції, прийоми завантаження печей гончарними виробами. Діапазон розрядів 2-6-й. Професію гончара можна здобути у професійно-технічних навчальних закладах та безпосередньо на виробництві, в центрах народних художніх промислів. Програма навчання передбачає, що майбутній спеціаліст одержить знання про якість й сорти глини, води, шамоту (подрібненої, випаленої глини), про властивості барвників і вплив на них температурної обробки, учні оволодіють навиками і вміннями у приготуванні необхідної глиняної маси, в користуванні гончарним кругом різного типу.

Протипоказано освоювати цю професію людям, які мають хронічні захворювання органів зору, дихання, алергічні та ревматичні захворювання.

Професія гончара, як і тисячі років тому, залишається актуальною. Зі зростанням попиту на гончарні вироби, предмети побуту з кераміки та різноманітні декоративні композиції, професія гончара стає затребуваною на ринку праці. Вона відкриває можливості працевлаштування на великому виробництві чи малому підприємстві, дає змогу відкрити власну справу.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/gonchar

Графічний дизайнер

Кваліфікаційна характеристика

Графічний дизайнер спеціалізується на оформленні навколишнього середовища засобами графіки. Він працює з вивісками, рекламними щитами, плакатами, покажчиками, знаками та схемами, які ми бачимо навколо, а також дбає і забезпечує зручність читання необхідної нам інформації, такої як інтернет-сайти, журнали, газети, листівки, обкладинки книг і дисків, меню в ресторані, каталоги товарів, візитки, а також упаковка продуктів, промтоварів та графічне оформлення вітрин. З цього короткого переліку можна зрозуміти, що куди б ми не прийшли, ми скрізь обов'язково побачимо різноманітні витвори графічного дизайну.

Професія графічного дизайнера має декілька напрямків, і один дизайнер може працювати або в одному з них, або поєднувати два чи три напрямки. Розглянемо їх за порядком.

Графічний дизайн простору. Це знаки та покажчики, за якими людина орієнтується у міському середовищі, торговельних і бізнес-центрах. Різні таблички на дверях, дорожні знаки, покажчики різного роду товарів у магазинах тощо. Схема метро, наприклад, також є витвором графічного дизайну. Головне у цій сфері домогтися того, щоб знак прочитувався за секунду, а схема була максимально зручною для сприйняття інформації.

Фірмовий стиль і брендинг. Кожна фірма хоче мати свій власний стиль, за яким її будуть упізнавати клієнти та покупці. Кожен виробник хоче привернути максимальну увагу до свого товару та продати його, упакувавши у стильну і інформативну упаковку. Цим займається графічний дизайнер. Він розробляє знак і логотип фірми, рекомендує певні шрифти та фірмові кольори, впізнавані графічні елементи, після чого робить весь набір фірмового стилю, включаючи презентаційні набори та різноманітну поліграфічну продукцію. А також він обов'язково складає посібник з використання створеного стилю для всіх, хто буде працювати над рекламою даної фірми, її товару або послуги.

Розробка шрифтів - це особлива сфера графічного дизайну. Тут дизайнер створює легким для читання текстові шрифти, які довго служать і найменшою мірою залежать від моди, тим не менше кожен шрифт має свій характер. Створення шрифту накладає на творця величезну кількість обмежень, але, не дивлячись на це, дизайнери час від часу примудряються створювати щось нове у цій галузі. Крім того, дизайнери шрифтів створюють різнохарактерні декоративні шрифти, мода на які швидко змінюється.

Дизайн реклами. Рекламисти займаються розробкою ефективних комунікацій продавця з покупцем, для цього вони досліджують ринок, цільову аудиторію та видають серію рекламних концепцій. Але для втілення цих концепцій вони звертаються до графічного дизайнера, який візуалізує їхні рекламні ідеї. Іноді саме візуалізація в рекламі відіграє чималу роль.

Дизайн книг, журналів і газет. У видавництві глянцевого журналу дизайнер розробляє сітку верстки та стилістику кожної рубрики залежно від її характеру, малює графічні елементи, стежить за правильним форматуванням тексту і кадруванням зображень, працює над обкладинкою. У книжковому видавництві він також працює над стилем видання, враховуючи і вимоги ДСТУ, та модні тенденції у книжковому оформленні.

Дизайн для Інтернету. Графічні дизайнери займаються у цій галузі створенням Інтернет-сайтів, банерів, роблячи віртуальне середовище максимально зручним для користувачів Інтернет і в той же час естетичним. Оформлення сайту та Інтернет-банерів входить у розробку фірмового стилю компанії та прописується у керівництві з використання стилю. При цьому графічний дизайнер далеко не обов'язково повинен володіти технологіями верстки сайтів, за винятком тих випадків, коли він вузько спеціалізується саме у цій галузі. Але у будь-якому випадку він обов'язково повинен знати правила створення віртуального графічного простору.

Робоче місце. Графічні дизайнери працюють у дизайн-студіях, брендінгових та рекламних агентствах, видавництвах і в будь-яких державних підприємствах і приватних фірмах, що віддають перевагу утриманню в штаті власного дизайнера.

Важливі риси. Розвинений художній смак. Образне й об'ємно-просторове мислення. Ініціативність. Креативність, винахідливість. Відчуття стилю. Зорова пам'ять. Залучення в сучасну культуру.

Знання та навички. Уміння висловлювати свої ідеї в графіці (що також часто називають малюнком від руки). Знання історії мистецтва, дизайну та їх сучасного стану. Володіння спеціалізованими комп'ютерними програмами: Adobe Photoshop, Illustrator, InDesign тощо.

Де вчать. Професію дизайнера можна отримати у вишах, що мають факультет дизайну зі спеціалізацією «графічний дизайн», а також у середніх спеціальних навчальних закладах на факультетах «дизайн», «видавнича справа».

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/grafichnij-dizajner **Абетка професій** ▶ Графічний дизайнер

Декоратор

Кваліфікаційна характеристика

Особливості. Назва професії походить від англійського decorate, що означає «прикрашати». Декораторами називають театральних художників, які на основі ескізів інших художників пишуть театральні декорації, і фахівців з декорування приміщень. У завдання декораторів інтер'єру входить створення неповторного вигляду приміщення, який не лише відображає побажання і смаки замовника, але і творчу індивідуальність художника.

Історія професії. Професія декоратора виникла у стародавньому світі у зв'язку з потребою вищого класу — правителів і служителів культу оточити себе величним інтер'єром з унікальних матеріалів, що приголомшує уяву народу і справляє неповторне враження на делегації з інших держав. Діяльність театральних художників-декораторів така ж стара, як сам театр, і пройшла шлях від створення примітивних декорацій, що привертають увагу глядачів, до високохудожнього оформлення спектаклю.

Декоратор і дизайнер – різні професії. Часто професія декоратора здається аналогічною професії дизайнера, проте це не так. Діяльність декоратора пов'язана із створенням елітного інтер'єру з ексклюзивних матеріалів, дизайнерська ж спрямована на масове виробництво. У завдання дизайнера входить переосмислення геометрії простору, в завдання декоратора — наповнення його унікальним вмістом.

Необхідні особисті риси. Професійні: освіта, творчі здібності, уміння малювати і конструювати від руки і за допомогою спеціалізованих комп'ютерних програм. Особисті: відповідальність, старанність, креативність, гнучкість мислення, самостійність, винахідливість.

Обов'язки. Розробка оформлення приміщень згідно замовлення, оформлення акцій і спеціальних рекламних пропозицій. Безпосередня участь у реалізації задуму.

Уявіть собі професію, яка дасть вам змогу використовувати свій творчий потенціал, щоб зробити приватні будинки, офіси, ресторани і кафе красивішими і комфортабельнішими. Ласкаво просимо у світ декораторів. Не так вже багато професій дають такі можливості.

По-перше, ви лише те і робите, що втілюєте свої фантазії в реальність і за це вам платять. Ви спілкуєтеся з цікавими людьми. Ті, хто користується послугами декораторів, зазвичай забезпечені люди, так що свій робочий час ви проведете у вишуканих будинках, офісах та інших громадських приміщеннях, що потребують ваших послуг. Плюс – Ви самі собі начальник. Ну і ще один плюс – сама по собі робота цікава, приємна і корисна. Якщо ж Ви дуже захочете стати декоратором, Ви ним станете.

Щоб опанувати цю професію і досягти успіху, не потрібно здобувати спеціальну освіту. Декоратором Ви станете тоді, коли оголосите себе декоратором. Отже, якщо Ви мрієте про цю професію:

1. Тренуйте своє вміння дивитись і бачити. Оскільки ви вже зацікавилися професією декоратора, то цілком можливо, що у вас вже є здатність бачити особливості та недоліки дизайну. Ви заглядаєте в кімнату і вже бачите, що в ній добре, а що може бути покращено. Не так вже важливо, наскільки ви талановиті, але ви повинні наполегливо тренувати своє «бачення», ретельно вивчаючи – що саме люди вважають хорошим дизайном. Знаходьте красиві інтер'єри, щоб вивчати їх. Ви можете знайти безліч прикладів прекрасних інтер'єрів в журналах з дизайну або навіть у власному місті, відвідуючи будинки, виставлені на продаж – частина з них відкрита для відвідин, на виставках, у будинках-музеях, художніх галереях. А ще в офісах дизайнерських фірм і таких фахівців, яким треба справити враження на клієнта, наприклад, юристів.

2. Займайтесь самоосвітою. Поза сумнівом, декоратор повинен знати основи, якими володіє професійний дизайнер інтер'єру. Це означає, що декоратор повинен знатися на плануванні простору (знати, як розташувати меблі та інші предмети в конкретному інтер'єрі, як використовувати світло і колір, основні стилі меблів і декору), він повинен також орієнтуватися в покриттях стін і підлоги, оформленні вікон, використанні аксесуарів (подушок, творів мистецтва тощо). Це означає, що так чи інакше доведеться вивчати основи мистецтва дизайну інтер'єру. Це можна робити за допомогою курсів і спеціалізованих книг. Корисні також бесіди з тими, хто продає предмети декору – картини, килими, предмети освітлення тощо.

3. Практикуйте вдома. Більшість декораторів отримують перший досвід, працюючи над своїм власним будинком. Навіть якщо у вас для експериментів є лише одна невелика кімната, ви вже зможете отримати досвід застосування різних декораторських прийомів. Наприклад, ви можете кардинально змінити будь-яку кімнату, швидко і недорого, всього лише переставивши меблі або пофарбувавши стіни в інший колір. Робіть нові та нові спроби. Експериментуйте з новими способами оформлення власного будинку. Уявіть, що кімната – ваша дослідна лабораторія, де ви можете спробувати таке, що пізніше запропонуєте своїм клієнтам.

4. Шукайте «підслідних». Можливо, ваші друзі і родичі вже просили порад з декорування? А якщо не просили, чом би вам не проявити ініціативу? Просто тримайте у голові усі ситуації, коли вашим друзям або родичам можуть бути потрібні ваші послуги. Це може бути переїзд чи початок спільного життя (допоможіть їм розпочати освоювати спільне помешкання), переїзд у новий будинок, народження дитини (запропонуйте оформити дитячу), проведення будь-якого важливого заходу (весілля або урочистий обід), початок бізнесу (допоможіть декорувати офіс) або продаж будинку (поясніть, що будинок з продуманим декором більше привертає увагу покупців).

5. Створіть порт фоліо. Портфоліо – це колекція прикладів вашої роботи плюс будь-які інші

матеріали, які пояснюють, як і чому вас винайняли. Найважливіша частина портфоліо декоратора – фотографії інтер'єрів, над якими ви працювали («до і після» вашої роботи). Виберіть 15-20 фотографій робіт, якими Ви пишаєтесь. Ваш портфоліо може також включати рекомендаційні листи і альбоми із зразками матеріалів тканин, покриттів для підлоги, шпалер, щоб показати клієнтам, яким чином Ви рекомендуєте прикрасити ту або іншу кімнату.

6. Попрацюйте за наймом. Навіть якщо ви плануєте розпочати власний декораторський бізнес, вам не зашкодить більше дізнатися про цей бізнес і поспілкуватися з потенційними клієнтами, почавши працювати в індустрії дизайну. Ви можете звернутися в компанії, які наймають декораторів, будівельні організації, до виробників меблів і предметів домашнього ужитку, готельні і ресторани мережі, меблеві магазини, магазини товарів для будинку, до торговців антикваріатом тощо, а також у фірми, які безпосередньо займаються дизайном та декором. Щоб отримати роботу, Ви повинні підготувати резюме, яке підкреслює Ваш досвід декоратора плюс інші навички, які потрібні працедавцю, такі як обслуговування клієнтів або організаторські здібності.

7. Відкрийте власний бізнес. Мрія багатьох декораторів – стати самому собі господарем, працювати лише на себе. Можливо, варто подумати про те, щоб створити фірму. Багато декораторів вважають за краще працювати вдома, тому що це дає змогу економити на офісі. Врешті-решт, на відміну від більшості бізнесів тут ви не чекаєте, що прийматимете клієнтів у себе в офісі. Навпаки, Ви в більшості випадків поїдете до них.

8. Налагодьте стосунки з постачальниками. Постачальники – це компанії, які забезпечують нас матеріалами та послугами, потрібними для роботи. Це виробники меблів, оздоблювальних матеріалів для стін, покриттів для підлоги, текстилю, малярі, столяри та інші фахівці. Коли Ви робите закупівлі як професійний декоратор, ви користуєтесь «дизайнерською знижкою» від звичайної роздрібною ціни, за якою саме купив би клієнт. Деякі декоратори беруть з клієнта погодинну оплату або тверду таксу, останні оголошують суму, рівну відсотку від витрат на ремонт (включаючи матеріали). Простий приклад. Припустимо, ви маєте у постачальників матеріалів знижку 40%. Ви можете узяти з клієнта «свою ціну» плюс 20%. Вийде, що клієнт заплатить вам на 20% дешевше, ніж він заплатив би у магазині. А можливість заощадити на матеріалах для декору переконає його скористатися вашими послугами.

9. Шукайте клієнтів. Коло ваших потенційних клієнтів досить широке. Це будівельники (девелопери), покупці нових будинків, заможні домовласники, рекламні агентства, арт-галереї, бутіки, офіси, готелі, юридичні фірми, ресторани, спа-салони тощо.

Один із шляхів створення стабільного бізнесу – налагодити стосунки з підприємцями, які можуть без шкоди для себе поділитися з вами клієнтурою, забезпечуючи повніший спектр послуг. Це ріелтори, архітектори, торговці антикваріатом і витворами мистецтва, фірми з ремонту будинків, торговці меблями. Інші способи просування своїх послуг – створення веб-сторінки з фотографіями інтер'єрів, над якими Ви працювали, і розміщення оголошень про свої послуги в газеті.

10. Удосконалюйтесь як фахівець. Справжній фахівець завжди продовжує навчатися новим способам декорування інтер'єру. Розпочавши бізнес, ви повинні удосконалювати свої уміння, відвідуючи виставки, читаючи журнали і книги з дизайну і вступаючи у професійні асоціації. Ви можете також справити враження на клієнтів, ставши дипломованим дизайнером інтер'єру.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/dekurator

--	--	--	--

Майстер лозоплетіння

Кваліфікаційна характеристика

Плетіння з лози - старовинна професія, яка переживає новий розквіт.

Особливості професії

Лозоплетіння - це плетіння різних предметів (кошиків, меблів, возів тощо) з гнучких прутів верби або ліщини. Плетіння з лози застосовували ще в давнину. Ймовірно, що почалося це ремесло якраз з простеньких тинів.

Старі майстри вміли створювати й вельми складні предмети: плетені лежанки, короби і т.п. Вони робили їх з вербової лози, очерету, ротанга й бамбуку - у кожному регіоні - свій місцевий матеріал. Верба - дуже поширене дерево, тому у нас широко використовуються саме вербові гілки, з них плели і кошики, і тарантаси. Кожен селянин у тому чи іншому ступені володів майстерністю плетіння з лози.

Масове виробництво минулих десятиліть потіснило ремесла, у тому числі й ремесло плетіння з лози. Але з часом людство відчуло тугу за природою, тому сьогодні в моді натуральні матеріали та вироби ручної роботи, а лозоплетіння переживає новий розквіт.

У нас це ремесло десятиліттями зберігалось лише в якості хобі і домашнього рукоділля. Тепер же з'явилися підприємства, де вручну виготовляють плетені вироби на продаж або на замовлення.

Плетіння лози завжди давало простір для творчості. Сьогодні ж можливості майстрів стали ще ширшими. У лозоплетіння прийшли сучасні інструменти, нові технології з обробки матеріалів, з розробки нових моделей (3D-моделювання) - усе це дозволяє створювати досить складні твори: вишукані шкатулки, скриньки, складно декоровані крісла і т.п.

Крім цього існують традиції та прийоми лозоплетіння різних народів, які сміливо використовують сучасні майстри. Часом у сучасних роботах можна помітити вплив різних шкіл лозоплетіння.

Колір лози залежить не тільки від сорту верби, але і від того, в який час її зрізали. Лоза, зрізана навесні, буде білою, а осіння має коричневі відтінки. Використовуючи лозу, заготовлену в різну пору року, майстер домагється приємних оку поєднань кольорів.

Робоче місце Майстер лозоплетіння може працювати в спеціалізованій майстерні з плетіння меблів або домашнього начиння з лози та ротангу. Досвідчений майстер може також працювати самостійно або відкрити власну майстерню. Свою готову продукцію він продає через магазини, за допомогою Інтернету, але може працювати і на замовлення, співпрацювати з дизайн-студіями, створюючи предмети за ескізами дизайнера.

Важливі якості

Професія майстра лозоплетіння вимагає схильності до ручної праці, зосередженої відокремленої роботи. Дуже важливі хороша моторика, міцність рук, окомір, працьовитість.

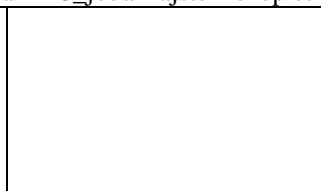
Знання та навички

Майстер повинен знати правила відбору та заготівлі лози, знати технологію підготовки лози до роботи, володіти різними способами плетіння. Необхідно вміти користуватися інструментами: садовими ножицями, шилом, щипчиками, пристосуванням для розщеплення лози та ін.

Де навчають

Для багатьох людей ремесло лозоплетіння починається з хобі. За умови завзятості плетіння кошиків можна освоїти самостійно, за допомогою книжок. Можна також пройти спеціальні курси плетіння з лози, регулярно відвідувати майстер-класи досвідчених майстрів.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/majster-lozopletinnya

Макетник

Кваліфікаційна характеристика

Макетник – майстер зі створення макетів існуючих або будов, конструкцій, що плануються. Фр. maquette - масштабна модель, італ. macchieta, зменшувальне від macchia.

Особливості професії. Макет - просторове масштабне зображення предмета. Зазвичай - у меншому розмірі. Макети використовують і при проектуванні, і для презентації готових проектів. Наприклад, проектуючи будинок, архітектор може за допомогою моделі оцінити загальне враження, гармонійність форм і кольорової гами. Дивлячись на макет, він може вносити зміни в проект, іноді радикальні.

Особливо важливим є макет, коли проектується великий об'єкт (хмарочос, житловий мікрорайон, нафтопереробний комплекс), над яким працює велика кількість людей. Щоб спланувати їхню роботу, потрібно наочно уявити собі проект у цілому. У цьому відношенні макет зручніший за пласкі креслення й ескізи. На ньому можна продемонструвати пропорції, необхідні комунікації, розбити об'єкт на сектори для зручності роботи різних бригад. За допомогою макетів зручно демонструвати проекти замовникам, на виставках.

Макети архітектурних споруд називаються архітектурними макетами. Останнім часом макети використовують і в суднобудуванні, в машино-, літакобудуванні. Найчастіше це технічні макети, тобто діючі мініатюрні моделі транспортних засобів. Так що макетник - затребуваний фахівець.

Театри, кіностудії теж використовують макети в якості декорацій. Наприклад, в кіно вони бувають потрібні для комбінованих зйомок. За допомогою макета можна у всіх подробицях зобразити середньовічну вулицю або інопланетний космічний корабель.

Виготовленням декорацій займається макетник-декоратор. Кожна модель або декорація - це складна конструкція, що складається з безлічі деталей різних форм і фактури. Макетник виготовляє їх своїми руками з різних матеріалів за допомогою різних інструментів: дрилі, лобзика, токарного верстата, молотка, клейового пістолета і пр. Він займається й фарбуванням деталей. Так що можна сказати, що макетник суміщає в одній особі декілька ремесел: столяра, токаря, слюсаря, маляра, карбувальника, різьбяра, гравера й електрика. При цьому застосовує свої інженерно-технічні та художні здібності. Макетування починається в розглядання ескізів, креслень і бесід з автором проекту. Макетник вибирає матеріали та інструменти, приступає до роботи. При цьому він знаходиться в постійному контакті з автором проекту (архітектором, інженером, дизайнером).

Кожен макет вимагає багато праці та терпіння. До того ж, проектувальник може вносити в свій проект зміни, і макетникові доводиться втілювати їх у макеті. Однак макетник - одна з тих професій, де результат праці видно відразу. Добре зроблений макет приносить майстру справжнє задоволення від роботи.

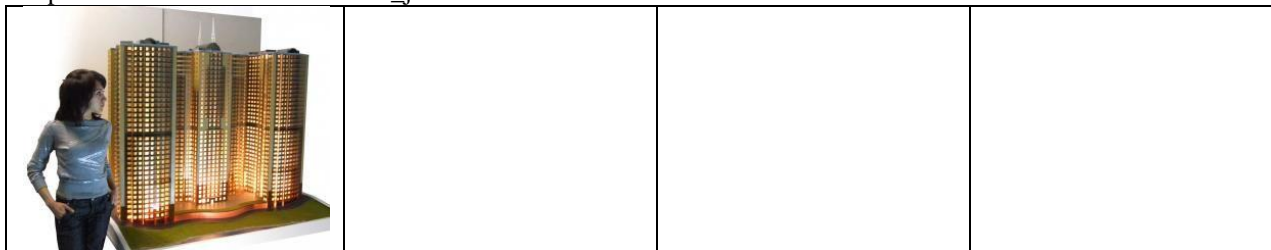
Робоче місце Макетник може працювати в архітектурних і конструкторських бюро, рекламних агентствах, в декораторських майстернях театрів і кіностудій, в незалежних макетних майстернях.

Важливі якості

Професія макетника передбачає гарне просторове мислення, окомір, чуйні пальці, гарну координацію рухів, любов до роботи руками, здатність до копіткої праці, ретельність і акуратність, здатність працювати як поодиноці, так і в контакті з іншими людьми. Важливою є готовність постійно освоювати нові навички, технології.

Знання та навички. Макетникові потрібно вміти читати креслення та ескізи, користуватися різними інструментами та верстатами, розуміти властивості різних матеріалів, використовуваних в макетах. У деяких випадках потрібно знання комп'ютерних програм (AutoCAD, CorelDraw та ін).

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/maketnik

Мистецтвознавець

Кваліфікаційна характеристика

Мистецтвознавство - це наука про мистецтво, яка включає низку взаємопов'язаних розділів: теорію та історію мистецтва, художню критику. Ці розділи і визначають різні види діяльності мистецтвознавця. Теоретик мистецтва займається дослідженням теоретичних проблем образотворчого мистецтва, архітектури, закономірностей розвитку мистецтва, його відношення до дійсності, взаємозв'язками із суспільством. У полі його діяльності також питання ідейного змісту, художньої форми, специфіки видів і жанрів мистецтва тощо. Історики мистецтв працюють в музеях, видавництвах, екскурсійних бюро тощо. Вони вивчають колекцію тих або інших збірок, проводять систематизацію творів окремих майстрів, різних шкіл і напрямів, забезпечують збереження експонатів музею. Вони готують висновок про необхідність реставрації тієї або іншої роботи, встановлюють авторство спірної роботи, відкривають нові імена творців, беруть участь в дослідницьких експедиціях, проводять екскурсії, лекції, факультативи, пишуть науково-популярні брошури, збірки, путівники, які видають художні музеї та галереї. Дослідницький характер носить робота мистецтвознавця у сфері художньої критики: це всестороннє вивчення і науковий аналіз злободенної проблеми, об'єктивна оцінка, судження.

Спеціаліст повинен знати: Історію і теорію мистецтв; принципи сприйняття художнього твору; основи видавничої справи, поліграфії, архітектури; основи консервації і реставрації картин.

Професійно важливі риси:

- тонкий художній смак;
- розвинене інтуїтивне мислення;
- наочно-образне мислення;
- сенсорна пам'ять (пам'ять відчуттів).

Наближені професії: Музеолог, культуролог, літературознавець, театрознавець, історик.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/mistetstvoznavecs

			
--	--	--	--

Флорист

Кваліфікаційна характеристика

Створює квіткові композиції до свят, весіль та різних ритуалів, продаж у квіткових салонах, прикрашування інтер'єру, вітрин.

Без квітів не обходиться, мабуть, жодна визначна подія у нашому житті: вони незмінно супроводжують свята, святкування, цікаві зустрічі, дають можливість виразити наші відчуття і відношення до близьких людей. Проте солідніше дарувати, отримувати у дарунок або використовувати для прикраси не просто кілька окремих квіточок, а цілісний витвір мистецтва, створений з них. Вибудовуючи певну композицію, букет, флорист прагне передати ту або іншу ідею чи настрій, замислює художній образ, а потім підбирає колірне рішення і матеріали, здатні втілити його у форму, зрозумілу для глядачів. Вдало складена квіткова композиція — це не просто гармонійне поєднання форм і барв, але і віддзеркалення відчуттів, стану душі. Залежно від специфіки діяльності флорист або творить переважно наодинці, або активно спілкується з клієнтами, приймає і втілює в життя їхні замовлення. Робочий день найчастіше буває ненормованим. Влаштуватися на постійну роботу можна у фірму з оформлення інтер'єрів приміщень, обслуговування святкових заходів, салон квітів. Але можна працювати і приватно, самостійно, розшукуючи замовлення.

Освоїти професію можна на курсах, підмайстром у відомих флористів, або відвідуючи майстер-класи на спеціалізованих виставках і вивчаючи відповідну літературу. Флористові слід мати багату уяву, креативність, естетичний смак, здатність нестандартно мислити, загальну художню обдарованість. Необхідно володіти методами продовження життя недовговічних рослин, уміти швидко складати композиції. Важливі розвинений окомір і кольоровідчуття, навик роботи з живим матеріалом, знання ботаніки. Не обійтися тут також без посидючості і уважності.

Протипоказами можуть бути алергія, астма, порушення колірного зору.

Попит на ринку праці не дуже високий, часто має місце поєднання з роботою продавця в магазині квітів. Дохід у такому разі нижчий за середню зарплату у промисловості, проте у хорошого флориста, що має «розкручене» ім'я, працює з відомими і багатими замовниками, вона може бути у 3-4 рази вищою. Можливостей для кар'єрного зростання практично немає, проте з підвищенням рівня майстерності, з появою «імені» доходи зростають дуже істотно.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/florist

			
---	--	--	--

Модельєр

Кваліфікаційна характеристика

Характеристика професії

Вибираючи одяг, ми звертаємо увагу не лише на зручності, а й на його зовнішній вигляд. Робота модельєра полягає у формуванні одягу і аксесуарів до нього. Існують модельєри, творчість яких дуже екстравагантно і виконує, в основному, функцію творчого самовираження. Звичайна людина в одязі, сконструйованому таким модельєром, вийти на вулицю не ризикне. Переважна частина модельєрів створює моделі одягу, в якому людина не привертає до себе зайвої уваги. Деякі модельєри вважають за краще гучній назві модельєра називати себе дизайнерами одягу. Модельєри працюють в невеликих ательє мод і на великих швацьких підприємствах. Виконуючий окремі замовлення модельєр створює для кожного клієнта персональну модель одягу, і в такому разі можна бути абсолютно впевненим, що хтось інший в схожому одязі по місту не ходить. Модельєр вибирає на свій смак тканини, і відповідні до них нитки і гудзики. Щоразу цікава тканина виявляється джерелом натхнення, виходячи з якого, модельєр може сконструювати яку-небудь нову модель. Модельєр зустрічається з клієнтами, цікавиться їхніми побажаннями і приймає замовлення. Звичайно, ексклюзивний одяг коштує значно більше, ніж той, що куплений в звичайному магазині.

Модельєр окрім основного одягу формує також і аксесуари до нього – капелюхи, рукавички, шарфи і туфлі. Ідеї модельєра здійснюються за кресленнями конструкторів і кравців, з якими у модельєра повинні бути налагоджені співпраця і взаєморозуміння. Модельєри, що працюють на швейних підприємствах та фабриках, створюючи нові моделі одягу, повинні враховувати, що дана модель має підійти, по можливості, для широкого кола споживачів, тому що показником успішної роботи творця моди є великий успіх продажу. На початку сезонів модельєри беруть участь на показах моди, де вони демонструють свої нові моделі і укладають договори з новими клієнтами.

Умови праці

Залежно від робочого місця робочий час модельєра може змінюватися. Робочий день модельєрів, що працюють на швейних фабриках, зазвичай починається в 9.00 і закінчується в 17.00, а робочий час модельєра, що має своє ательє, ненормований. Темп роботи визначається термінами і кількістю клієнтів; частіше всього клієнти можуть завітати після обіду та в вечірній час. Модельєр працює, зазвичай, не один, в нього є помічники – конструктори і кравці, таким чином, результат залежить від зусиль всієї команди. У роботі модельєра фізичне навантаження менше, більше розумове. Злети творчості можуть змінюватися кризами, і це цілком природно для роботи художника.

Сама активна пора роботи – початок сезону, коли одяг замовляють і купують більше.

Необхідні знання, навички і якості характеру

На модельєра вчать в Художній академії, але багато випускників курсу конструювання одягу мають також хороший художній смак і самі придумують нові моделі. Більш відоміші модельєри мають вищу художню освіту. Творець моди повинен знати технологію одягу, вміти креслити ескізи і конструювати моделі. Він повинен стежити за тим, що відбувається в світі моди і бути в курсі новітніх напрямків, щоб задовольняти бажання навіть самих вимогливих клієнтів. Творець моди повинен мати творчий початок, оригінальність і хороший смак. Він повинен знати тканини і матеріали, знати, що до чого личить. Модельєру доводиться спілкуватися з клієнтами і кравцями, і для цього необхідне хороше вміння бути зрозумілим для інших.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/modeler

Реставратор

Кваліфікаційна характеристика

Реставратор, як хірург на операції, повертає до життя безцінні твори мистецтва, кропіткою працею, по частинкам оживляючи творіння великих майстрів. Суть роботи реставратора – відновлення унікальних пам'яток культури. Це може бути старовинний особняк, шашка часів Громадянської війни, рідкі книги, монети, посуд, меблі і багато, багато іншого.

Робота ця схожа на лікарську практику з профілактики і лікування захворювань. І якщо лікарі піклуються про наше здоров'я, реставратори - про стан картин, ікон, скульптур, мозаїк...

Лише завдяки їх старанням ми можемо насолоджуватися епохальними полотнами часів Ренесансу, приклонятися перед світлими лицами святих ікон, черпати мудрість із старих сторінок вікових манускриптів, захоплюватися величчю древніх храмів і монастирів... Вдихнути нове життя в творіння, що пережило на століття свого творця, не набагато простіше, ніж провести складну хірургічну операцію. Зіпсувати шедевр пензля великого майстра недопустимо. В ім'я цього спеціалісту-реставратору мало озброїтися інструментами і матеріалами, залізною витримкою, уважністю, акуратністю. Головне - профільні знання, без яких складний процес реставрації перетвориться на банальний косметичний ремонт.

Проте знатися відразу на всьому неможливо, кожен предмет мистецтва вимагає спеціальних технологій реставрації, тому реставратори зазвичай спеціалізуються на якомусь певному виді реставраційних робіт.

Художник-реставратор, що працює з декоративними фарбуваннями і ліпниною, досконало знає матеріали як сьогодення, так і минулого. Інколи доводиться не один день просидіти в бібліотеці, вишукуючи древній рецепт того чи іншого розчину. Ще більше часу іде на його створення в сучасних умовах.

Реставраторові книг потрібно розбросувати книгу, виконати біологічне очищення, підібрати склад для очищення переплету, заповнити втрачені частини. При роботі потрібна особлива обережність: папір, якщо йому більше 100 років, – матеріал крихкий.

Реставратор, що працює з живописом, за допомогою спеціальних розчинів з-під товстого шару плівки-фарби повертає на світло картину, що здавалася темною розмитою плямою в рамі.

Є реставратори, які відновлюють старовинні меблі, металеві речі, скульптури...

Плюси професії: Рідка можливість працювати з величними творами мистецтва.

Мінуси професії: Місяці копіткої, відповідальної роботи. Реставраторові нелегко знайти компроміс між копіткою роботою і жорсткими термінами, диктованими замовниками.

Що потрібно знати? Професія реставратора об'єднує знання історії, археології, мистецтва, живопису, скульптури і навіть... хімії. Необхідно вивчити:

- техніку і технологію, стилістичні особливості експонатів, матеріалів і способів їх використання для проведення відновлювальних робіт з врахуванням особливостей експонатів;
- основні методи реставрації монументального, станкового, темперного і масляного живопису, скульптури;
- принципи датування і атрибуції (визначення авторства, часу створення);
- результати старіння застосовуваних в реставрації матеріалів;
- причини руйнування експонатів;
- основні види лабораторних досліджень в процесі виявлення чинників і характеру пошкоджень.

Кар'єра. За словами фахівців, кар'єру краще починати в державних музеях. Тут можна повчитися у майстрів, отримати безцінний досвід дослідження справжніх витворів мистецтва. Реставратори, що «набили руку» в музеях та працювали з оригіналами і раритетами, мають особливий попит в приватному бізнесі. Інший варіант - відразу влаштуватися помічником в приватні реставраційні майстерні. Суть роботи та ж. Різниця - в оплаті праці, схемі роботи і варіантах замовлень. Якщо в музеї або науково-виробничій лабораторії забезпечений оклад, відоме замовлення і об'єм робіт (відповідно до проекту), то в приватній майстерні реставратори самі шукають замовників (приватних колекціонерів), співпрацюють з аукціонними будинками, беруть участь в тендерах на реставрацію відомих об'єктів і тощо. Інколи майстри-реставратори практикують роботу «від себе»: самі скуповують в антикварних салонах або з рук старовинні меблі, картини, реставрують і потім продають на торгах або аукціонах, в музеї, колекціонерам.

Зарплата у приватного реставратора в основному відрядна, все залежить від кількості замовлень. Музейні працівники отримують гарантований оклад, але у них менше можливостей підробити. Можна організувати власну майстерню. Це сповна реальне завдання - базове устаткування коштує недорого, набагато дорожчі самі матеріали. Але на першому етапі їх можна включити в оплату роботи. Проблема в іншому - висока конкуренція на ринку послуг.

Професійно важливі якості: гострота зору; образне мислення; акуратність; увага; художні здібності; посидючість; сумлінність; терпіння; емоційна стабільність.

Кваліфікаційні вимоги:

1. Повна або базова вища художня освіта за реставраційним профілем. Причому, якщо диплом спеціаліста або магістра дає можливість працювати за фахом відразу ж після закінчення вузу, володарям «скориночок» бакалавра доведеться не менше двох років походити в підмайстрах.

2. Повна або базова вища художня, мистецтвознавча або технічна освіта, пов'язана з технологією реставраційного процесу. В цьому випадку не менше чим дворічний досвід знадобиться навіть спеціалістам і магістрам, а ось бакалаври і молодші фахівці вимушені будуть попрацювати не менше трьох років.

3. Повна або базова вища освіта (окрім перерахованих напрямів). Поблажки до профілю підготовки автоматично посилюють вимоги до стажу реставраційних робіт: для магістрів і фахівців - не менше трьох, для бакалаврів і молодших фахівців - не менше чотирьох років.

http://roboata.lviv.ua/business/ABC_jobs/restavrador

Складув

Кваліфікаційна характеристика

Скло як матеріал було відоме людині давно - ще в IV тисячолітті до н.е. А от виготовляти скляні предмети, видуваючи їх за допомогою спеціальної трубки, люди навчилися лише у I ст. н.е. З того часу зі скла виготовляють посуд, світильники, прикраси, скульптури, вітражі, мозаїку.

З розвитком техніки на багатьох підприємствах складувів замінили машини. Але не всі вироби зі скла можна довірити сучасній автоматичі. Лише справжньому майстрові під силу створити ялинкові іграшки або спеціальний посуд для наукових досліджень. Досвідчені професіонали залучаються до розробки нових виробів, виконання проекту, задуманого художником і призначеного стати виставковим експонатом.

Робоче місце складува: стіл із пропановим пальником, де плавиться скло, і полиці. На полиці ставлять готові вироби, а також довгі скляні трубки різного діаметра. Складуви називають їх «сирцем» (це матеріал для роботи). Трубки мають спеціальну ручку, за яку майстер тримається, щоб не обпектися, адже температура скломаси під час формування сягає 1000°C. В міру остигання скло втрачає в'язкість, тому необхідно діяти дуже швидко і точно. У середньому складув може зробити за день біля ста форм. Справжній майстер видуває річ будь-якого розміру - від крихітного наперстка до 15-літрової пляшки. Роботу складува відносять до розряду шкідливих: доводиться цілий день працювати на ногах, стоячи поруч з піччю, де температура сягає 60-900°C. У складува при роботі руки завжди перебувають у висячому положенні і з роками може розвинути хвороба кистей. Від щоденної роботи з вогнем псується зір.

Кожен, кому доводилося спостерігати за роботою складува, погодиться, що бачив маленьке чудо: з безформної маси просто на очах народжується красива посудина або інший декоративний виріб. У професії складува також як і в багатьох є різні спеціальності. Професійний складув може спеціалізуватися на видуванні, така спеціальність припускає, що складув працює безпосередньо у скловарній печі - видуває вироби з розм'якшеного скла за допомогою скляної трубки. Інші складуви спеціалізуються на виготовленні різних художніх виробів. Ще одна спеціальність припускає виконання різних рекламних вивісок зі скляних неонових трубок, що часто використовують при виготовленні рекламних вивісок з підсвічуванням. Є ще така спеціальність - складув-апаратник. Вважається найскладнішою спеціалізацією. Складув-апаратник виготовляє складні скляні прилади для використання у науково-дослідних центрах і лабораторіях.

Складув повинен мати такі риси: уміння відчувати і «розуміти» скло; хороший зір; точність; посидючість; наочно-образне мислення; чітку координацію рухів; швидку реакцію та увагу; емоційну стійкість.

Освіта. Щоб стати майстром-складувом, необхідно пройти відповідне навчання. Якщо ви вирішили присвятити себе виготовленню ялинкових іграшок, то на новому місці вас навчать цьому ремеслу. Це займе декілька місяців. Для складува-неонника можливий варіант навчання - спеціалізовані курси. З одержанням диплома складув-неонник знаходить і впевненість у завтрашньому дні: таких фахівців мало, і попит на них перевищує пропозицію.

Молодому фахівцеві треба освоїти основи технології виробництва скла, довідатися про властивості скломаси, вивчити конструкцію видувної трубки і засвоїти правила користування інструментами і пристосуваннями, застосовуваними в роботі. Починаючий фахівець повинен знати прийоми і способи видування скловиробів, методи дозування скломаси. Незайвими виявляться і знання заходів для попередження й усунення браку в роботі. Велике значення має знання техніки безпеки: адже працювати доведеться з вогнем і розплавленим склом.

Загалом, заробіток складува може бути цілком пристойним, якщо він має хороші навички і великий досвід у роботі. Напрямок роботи може бути досить широким – це унікальні келихи і чарки, різні прикраси у вигляді кришталевих півників і лебедів, вази або домашній акваріум, що відповідно різняться складністю виконаних елементів. Крім того, якщо у вас є навички роботи зі склом і необхідні інструменти, то ви можете, незалежно ні від кого, робити різні вироби у своїй майстерні і продавати їх на ринку або здавати у магазини, що спеціалізуються на продажу кришталю та інших виробів зі скла.

			http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/skloduv
---	--	--	---

Фрілансер Кваліфікаційна характеристика

Фрілансери – хто вони? В перекладі з англійської слово *freelancer* означає «вільний художник». Це люди, які працюють лише на себе і в зручному для себе режимі, вони працюють на безконтрактній основі і не пов'язані з працедавцем письмовими зобов'язаннями, а точніше - записами в трудовій книжці. Якщо приймати до уваги лише їх сферу діяльності, то в більшості це представники творчих професій: дизайнери, фотографи, художники, програмісти, журналісти, люди, що працюють в шоу-бізнесі. До вільних художників також належать економісти, юристи, представники туристичного бізнесу. В Англії є навіть політики-фрілансери, ті, що не належать ні до якої партії. Можна сказати, що фріланс в наші дні відкритий для всіх. Це сповна пояснимо з точки зору психології: люди творчі тяжко вписуються в жорсткі рамки вітчизняних і тим більше західних компаній. Приходиться на службу на дев'ять без запізнь, дотримуватися дресс-коду - явно не для них. До того ж настрої може змінюватися. Знервований тон начальника може запросто злякати. Куди приємно творити не в офісі під пильним оком керівника, а вдома в комфортних умовах, де ніхто не перевірятиме, вчасно ти повернувся з обідньої перерви чи ні. Фріланс ідеально підходить творчим людям, в яких бувають як енергетичні сплески, коли людина може працювати і творити добами, так і кризи. Крім того, фріланс - це прекрасна можливість для тих, хто знаходиться в декретній відпустці або просто веде активне життя і тому потребує вільного графіка.

Якими ж якостями повинен володіти фрілансер, аби добитися успіху? Звичайно, він має бути обов'язковим і пунктуальним, навіть більшою мірою, ніж постійний співробітник, оскільки до нього пред'являють більш строгі вимоги. Потрібно уміти розраховувати свій час, сили і гроші, тобто бути хорошим менеджером. У працєвитості необхідно перевершити офісного працівника. Фрілансер сам собі пан. Він нікому не підкоряється, над ним немає начальника, заставляти і підганяти його нікому, тому йому потрібна жорстка самодисципліна. Не менш важливі комунікабельність, вміння спілкуватися з людьми, знаходити із співрозмовником спільну мову, адже кількість роботи прямо пропорційна числу потенційних працедавців, яким він зуміє сподобатися. Фрілансер повинен мати дуже міцні нерви, оскільки йому доведеться проходити багато співбесід протягом місяця. Слід швидко реагувати на ситуацію, щоб не пропустити потрібну інформацію і не втратити замовлення.

Робота фрілансера. Аргументи "За" По-перше, фрілансер позбавлений від необхідності щодня ходити на роботу, а отже, рано вставати, слухати радіо в автомобільних корках або гірше того - трястися в міському транспорті, цілий день перебувати на робочому місці або регулярно бігати в інші кабінети офісу у різних справах. Завдання можна отримати факсом, електронною поштою, телефоном або навіть за допомогою звичайної пошти. В більшості випадків зарплату фрілансери отримують в банку. Втім, проживаючи в одному місті з працедавцем, можна приїхати до нього один-два рази в місяць. Як показує досвід, зустрічі потрібні. Нерідко за 20-30 хвилин особистого спілкування вирішуються завдання, які вимагали низок електронних листів. Зустрічі з працедавцем необхідні, щоб останній не забув про існування фрілансера, іншими словами, для того, щоб в потрібний момент про нього згадували і надавали роботу. По-друге, фрілансеру невідомий страх звільнення. Перестановки в керівництві загрожують як максимум втратою одного джерела доходу. Як правило, більшість фрілансерів працюють не з одним замовником. Деякі навіть отримують замовлення через агентства. Принадна віддаленість вільного працівника від «дуже цінних» вказівок начальства, робочих інтриг, пліток і інших сторін корпоративного життя. По-третє, фрілансер завжди може співпрацювати з декількома працедавцями. Більшість так і робить. Декілька потоків роботи повертаються декількома фінансовими потоками. При правильному підході до справи фрілансер завжди може добитися заробітку більш високого, ніж у свого колеги, прив'язаного до одного місця роботи. Тримати ніс за вітром нерідко значно легше, ніж звичайному працівникові, чия перевага часто не залежить від нього самого.

Робота фрілансера. Аргументи "Проти" Зворотна сторона свободи - відповідальність за весь цикл роботи. «Робоче життя» фрілансера складається з двох частин: пошук замовлення і його виконання. Звичайно, в досвідченого фрілансера пошук займає менше часу, проте залишається обов'язковим елементом виробничого процесу.

Проблема полягає в тому, що джерело роботи рано чи пізно вичерпується. Зміна начальства або звільнення співробітника, який працює з фрілансерами, - явища, характерні для нестійкого ринку. Менш поширеною проблемою, з якою, втім, може зіткнутися кожен, є ліквідація компанії. Про оплату праці фрілансера згадують в останню чергу, якщо взагалі згадують.

Рано чи пізно настає момент, коли робота набридає і доводиться шукати що-небудь, що приносить не лише гроші, але і моральне задоволення.

Веб-дизайнера, фотографа або журналіста, що працюють на постійній основі, в більшості випадків не хвилює пошук замовника, проблеми реклами, роботи з потенційними клієнтами, складання договорів, доставка замовлення і отримання грошей. Він виконує роботу і отримує гроші.

Фрілансер - агент, менеджер і виконавець в одній особі. Звичайно, завдяки Інтернету пошук потенційного клієнта значно спростилося. За допомогою електронної пошти та ICQ легко ініціювати переговори. Не виходячи з будинку, можна домовитися про зустріч. Проте фрілансеру доводиться вникати у

всі проблеми замовника (це непогано, адже в ланцюжку замовник - менеджер - виконавець нерідко працює «зіпсований телефон»). Співпрацювати з тими, хто ще не оцінив Інтернет, складніше. Не завжди з потенційними працівниками хочуть говорити по телефону, не завжди хочуть прочитати присланий факс. Ну а відношення постійних працівників до фрілансерів - тема для окремої розмови.

Звичайно ж, фрілансеру доводиться думати про засоби комунікації і їх оплати і, природно, про засоби виробництва, починаючи з ручки і картриджа для принтера і закінчуючи комп'ютером, фотоапаратом і програмним забезпеченням для всього цього добра.

Ще одним «але» є нестабільність заробітку. Звичайно, фрілансер із досвідом завжди планує свої доходи з врахуванням кон'юнктури, розуміння якої приходить з досвідом. На початку ж можуть бути «провали», особливо в тих, хто не поклопотався про запасні варіанти. На відміну від людей, зайнятих на постійній роботі, фрілансер отримує гроші, як правило, лише після виконання замовлення.

Істотним моментом є можливість обману. Випадки, коли працедавці повністю ігнорують оплату праці, рідкі. Частіше вони зменшують розмір гонорару, знаючи, що фрілансеру легше погодитися на це, ніж сперечатися.

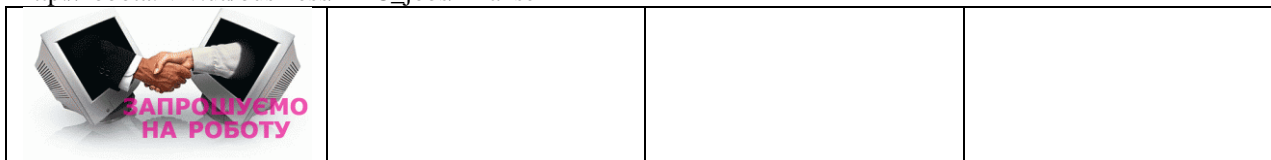
Недолік фріланса - ненормований робочий день. Хоча вставати рано вранці фрілансер не зобов'язаний, йому часто доводиться проводити за роботою цілий день. До того ж перебуваючі вдома родичі сприймають таку роботу як відпочинок. А тому на перших порах доведеться терпіти відношення до себе як до відпочиваючого.

Де шукати роботу фрілансерам? Більшість з них знаходять своїх перших клієнтів через знайомих і за рекомендаціями тих, для кого колись виконували те або інше замовлення. Але цей круг не настільки широкий, і рано чи пізно кожен вільний художник стикається з проблемою самостійного формування клієнтської мережі. Що порадити в такій ситуації? Часто одним з рішень з пошуку клієнтів, а також пошуку субпідрядників для виконання частин замовлення стають Інтернет-портали фрілансерів.

На цих сайтах можна знайти виконавців проектів, отримати консультацію з вартості робіт, знайти субпідрядників для своїх проектів, отримати рекомендації від відвідувачів порталу. Сайти для фрілансерів, як правило, розбиті тематично на декілька підрозділів, які часто включають послуги системного адміністрування, програмування, створення дизайну, копірайтинга, просування сайтів в пошукових системах, переведення, консалтингу. Зазвичай на таких сайтах відбувається зустріч замовника і виконавця, обмін контактною інформацією, первинна деталізація завдання. А бюджети, терміни, бонуси та інші умови сторони обговорюють вже не на порталі, а за допомогою телефону, Інтернету або при особистій зустрічі.

У Інтернеті також можна знайти цікаві проекти, що є павутиною професійних знайомств і призначені у тому числі і для тих, хто не хоче шукати постійну роботу. Ви просто створюєте в мережі власну візитну картку з переліком послуг, які надаєте. А ті, кому вони потрібні, напишуть вам самі. Фріланс стає усе більш популярним способом заробітку, відповідно, число спеціалізованих порталів з новими проектами збільшуватиметься.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/frilanser

Художник

Кваліфікаційна характеристика

"Художник – людина, яка пише те, що можна продати. А хороший художник – людина, яка продає те, що пише".
Пабло Пікассо.

Художники займаються вираженням ідей, думок і почуттів найрізноманітнішими способами. В класичному розумінні засобами вираження художника є фарби і полотно, а також глина, метал, тканина, скло, дерево, текстиль, пластмаса, фото- і відеотехніка, комп'ютерні технології та багато різноманітних матеріалів і засобів. Розрізняють такі види образотворчого мистецтва: живопис, графіка, скульптура, кераміка, художнє склороблення (стеклоделіе), художня обробка металів, дизайн текстилю, художні прикраси і ковальське мистецтво, кераміка, художня обробка шкіри, відео- і комп'ютерне, рекламне мистецтво, мистецтво фотографії тощо. Художники працюють в театрах, рекламних фірмах, фабриках, в дизайнерських бюро, художніх ательє та в компаніях, де потрібна їхня професійна допомога.

Завданнями художника є:

- створювати образотворчі або абстрактні тривимірні або рельєфні форми, використовуючи і комбінуючи такі матеріали: дерево, камінь, глина, скло, метал, текстиль, папір, полотно тощо;
- створювати образотворчі або абстрактні малюнки і картини, використовуючи олівці, чорнила, туш, крейду, масляні фарби, акварель або застосовуючи іншу техніку; створювати малюнки і гравіювати або втілювати їх у металі, дереві або інших матеріалах;
- створювати фото- і відеотвори, інсталяції і так звані performance; створювати ескізи, змальовуючи людей і події (часто у формі карикатури); оформлювати та ілюструвати книги, журнали, плакати, рекламу тощо.

Більшість вільних художників працюють як підприємці-фізичні особи. Професія художника, загалом, вимагає дуже великих витрат. Будучи представником вільної професії, художник працює на госпрозрахунку. Він сам забезпечує себе засобами праці і приміщення. Йому самому також доводиться шукати можливості для експонування, знайти кошти для підвищення своєї кваліфікації і організації персональних виставок. Він повинен бути продавцем самого себе і сам робити собі рекламу, щоб знайти покупців для своїх робіт.

Велика кількість дипломованих художників є членами Спілки художників, яка допомагає художникам організувати виставки, художні заходи та інші проекти.

Умови праці. Місцем роботи художника, в більшості випадків, є ательє або майстерні.

Робочий час художника важко точно визначити. Якщо, крім своєї основної роботи, він працює ще десь, то йому доводиться виконувати свою роботу відповідно до графіка роботи. На роботу художника впливає сезонність, оскільки зі зміною пори року збільшується або зменшується кількість денного світла. Оскільки багато художників вважають, що краще працювати при денному світлі, то найсприятливішими періодами творчості є весна і літо, але це дуже індивідуально.

Є художники, що працюють за встановленим графіком роботи та укладеним з підприємством договором. Час і темп роботи може визначати тривалість проекту, термін замовлення або виставки.

Медичні протипоказання. Художником важко працювати людині, схильної до алергії на фарби та інші хімічні речовини.

Знання, вміння, риси характеру. Для того, щоб стати професійним художником, перш за все, потрібно мати талант. Проте одного лише таланту недостатньо, треба ще багато вчитися і постійно працювати. Необхідно знати історію мистецтва, відповідну термінологію, техніку і матеріали, вміти робити ескізи і замальовки.

Художник повинен мати відчуття композиції і кольору, вміти аналізувати і синтезувати. Він повинен вміти економно і раціонально використовувати ресурси. Це стосується як вибору засобів і матеріалів для роботи, їх використання і зберігання, витрат матеріалу і обліку робочого часу, так і організації роботи інших людей і управління ними.

Роботі художником сприяють такі риси характеру як: творчі здібності, візуальна пам'ять, самобутнє бачення світу, умілі руки, точність, послідовність, логічне мислення і готовність до навчання.

Вимоги до освіти і можливості навчання. Щоб стати художником, необхідно здобути вищу освіту (досвід роботи не обов'язковий), або середню-спеціальну освіту (з досвідом від 3-х років). У Естонії, наприклад, найбільшим університетом, що надає вищу художню освіту, є Естонська художня академія, де можна вивчати всі основні види мистецтва. Кафедра вільних мистецтв дає змогу вивчати графіку, живопис і скульптуру. На факультеті дизайну навчають за спеціальностями «художня обробка шкіри», «художнє скло», «створення художніх прикрас», а також «ковальське мистецтво» і «кераміка».

Навчаючись у гімназії, майбутньому художнику слід звертати увагу на уроки мистецтва і праці, а також на інші дисципліни, що розвивають діяльність рук. Корисно навчатись у художній школі або гуртку.

Заробіток. Художники, що працюють у фірмах, установах, театрах, телебаченні, рекламному бюро тощо, хоча і мають конкретний дохід, проте назвати розмір їх середньої заробітної плати складно. Прожити на кошти, що отримані лише від продажу своїх робіт, можуть небагато художників. Дохід багато в чому залежить від того, наскільки вдало продаються роботи в художніх салонах або через прямі контакти. "Вільні" художники отримують додатковий заробіток, зокрема, працюючи, наприклад, вчителем або викладачем малювання.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/khudozhnik

			
---	--	--	--

Ювелір

Кваліфікаційна характеристика

Ювелір виготовляє і обробляє ювелірні та художні вироби з дорогоцінних і кольорових металів зі вставками з дорогоцінних і напівдорогоцінних каменів за малюнками, кресленнями і моделями, гравіює і чеканить вироби із срібла.

Професія ювеліра необізнаним людям здається надзвичайно романтичною, причетною до таїнства створення дорогоцінних прикрас. Насправді ж, ювелір не настільки художник, що творить в тиші свого кабінету, наскільки майстер, наділений унікальними здібностями. Він повинен досконало володіти багатьма робочими спеціальностями: бути добрим токарем, слюсарем, шліфувальником, пайовиком, лудильником, виконувати складні операції з мініатюрними деталями.

Серед рис, притаманних людині, що вирішила присвятити себе цій цікавій професії, в першу чергу, слід вказати: художній смак, хороший окомір, відмінну координацію кистей і пальців рук, акуратність, посидючість і уміння концентруватися. Недаремно ж ми говоримо про складну, точну роботу – «ювелірна». Щонайменша помилка — і дорога прикраса може «загинути», тому ювелір практично не має права на помилку.

Справжні ювеліри — люди неабиякого таланту. Вони одночасно і дизайнери, що створюють ескізи майбутніх витворів мистецтва, і ремісники високої кваліфікації, здатні втілити свої творчі задуми в життя.

Робочий стіл фахівця заставлений неймовірною кількістю всьляких інструментів і пристосувань, причому часто фахівець сам їх придумує і виготовляє. Йому необхідні різні напильники, лобзики, штихелі, чекани, лупи, паяльники, бормашина тощо. Найдорожче і якісне оснащення кращих світових виробників загалом може коштувати тисячі доларів, проте без неї успіху не досягти.

Щоб виховати майстра-ювеліра, потрібні роки. Здібностей і бажання тут мало, необхідна неймовірна працьовитість для освоєння всіх азів ремесла. Робота з металами включає литво, чеканку, кування, гравіювання, креслення, безпосередньо механічну обробку. Ще складнішими є розпилювання, шліфування, полірування, свердління, огранювання коштовних каменів. Однією з найважчих і відповідальніших операцій є закріплення. Поганим закріпленням можна зіпсувати дорогий камінь.

Ювелір повинен знати багато: технічні і художні вимоги до виробів, властивості матеріалів, правила читання креслень, способи виготовлення заготовок і деталей із злитків, прийоми гравіювання, чеканки, полірування, види орнаментів, виготовлення необхідного інструменту. У цьому виробництві використовують останні досягнення науки. Щоб працювати на світовому рівні, фахівець зобов'язаний бути високоосвіченою людиною. Але на швидкий успіх, навіть при неабиякому таланті і найкращій освіті, розраховувати не доводиться — майстер заробляє собі ім'я десятиліттями наполегливої праці.

Більшість ювелірів — чоловіки, проте є техніки, які вважають жіночими, наприклад, робота з емаллю. Зараз є немало дівчат і серед молодих дизайнерів. Цікаво, що багато відомих ювелірів — самоучки, що прийшли в професію вже у зрілому віці із різних сфер діяльності. Серед них є колишні інженери, вчителі, військові, артисти, архітектори. Ці люди — справжні художники, ентузіасти, готові все своє життя покласти на вівтар мистецтва. Вони натхненно, фанатично віддані своїй справі. У їхніх майстернях народжуються справжні твори, цінність яких обумовлена не лише вартістю матеріалу (коштовних каменів, платини, золота і срібла), але талантом майстра, який перетворює прикрасу на шедевр, гідний стати музейним експонатом.

З чим порівняти гордість майстра, що ставить особисте авторське клеймо на унікальний виріб поряд з пробою? Подібних художників у нас небагато, їхні імена невідомі широкій публіці, та вони і не прагнуть до цього. Сама робота таких ювелірів коштує десятки тисяч доларів — без врахування ціни матеріалу. Коштовності, створені ними, прикрашають вушка голлівудських зірок, шийки європейських принцес, їх дарували своїм дружинам вітчизняні олігархи, але реклама із зрозумілих причин не потрібна ні ювелірам, ні їхнім клієнтам. Проста людина може полюбуватися подібною розкішною на спеціалізованих виставках.

Звичайні громадяни згадують про ювеліра, коли у них зламається сережка або браслет, якщо каблучка вже не підходить за розміром або порвався ланцюжок. У найближчій ювелірній майстерні за невеликі гроші вам допоможуть вирішити цю проблему. Зрозуміло, що зарплата у подібних майстрів невелика, але ж хтось повинен виконувати і цю нескладну роботу. Як правило, люди, що мріють стати справжніми майстрами-ювелірами, у наш час починають працювати на фабриках або у фірмах, поступово освоюючи усі тонкощі професії. І лише набувши досвіду, опанувавши усі секрети виробництва, вони відкривають свою справу. Тут їх чекає безліч проблем: потрібно платити високі податки, матеріал потрібно замовляти на заводах і довго чекати, буває важко знайти камені необхідної форми і практично неможливо ввезти їх самому з-за кордону.

Лише справжній майстер здатний створити щось своєрідне. Прикладом кар'єрного зростання може слугувати блискучий зліт ювеліра ФавазаГруозі, що досяг популярності завдяки зухвалим експериментам, які принесли йому визнання публіки і всього ювелірного світу. Важливо завжди пам'ятати про те, що успіху не можна досягти без любові до своєї справи і відданості ідеї. Лише копітка щоденна праця призведе вас до королівського титулу у світі розкішних кольє, шикарних браслетів і витончених каблучок.

http://robota.lviv.ua/business/ABC_jobs/yuvelir

--	--	--	--

5.2. Вимоги Державного стандарту професійно-технічної освіти для навчання та присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня „кваліфікований робітник”

Витяг з Державний стандарт професійно-технічної освіти

ДСПТО 8263.2. – ДВ. 18.00-2008. Професія: Вишивальниця. Код: 8263.2. Кваліфікація: 1, 2, 3, 4, 5 розряди. *Видання офіційне. Київ. 2008*

Затверджено. Наказ Міністерства освіти і науки України. «23» 04. 2008р. № 359

Погоджено. Міністерство праці і соціальної політики України. «22» 04.2008р.

Загальні положення

Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки (підвищення кваліфікації) робітників з професії 8263.2 „Вишивальниця” 1, 2, 3, 4, 5 розрядів розроблено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. №1135 та ст.32 Закону України „Про професійно-технічну освіту” (103/98 -ВР) і є обов'язковим для виконання всіма професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють підготовку (підвищення кваліфікації) робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Державний стандарт професійно-технічної освіти містить:

- освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника професійно-технічного навчального закладу;
- типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників;
- типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання, передбачених типовим навчальним планом;
- критерії кваліфікаційної атестації випускників;
- перелік основних обов'язкових засобів навчання;
- список рекомендованої літератури.

У професійно-технічних навчальних закладах першого атестаційного рівня тривалість професійної підготовки на 1 розряд складає 210 годин, на 2 розряд – 385 годин; на 3 розряд – 805 годин; на 4 розряд – 770 годин; на 5 розряд – 630 годин.

У професійно-технічних навчальних закладах другого та третього атестаційних рівнів тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до рівня кваліфікації, яку набуває учень, що визначається робочим навчальним планом.

При організації перепідготовки за робітничими професіями термін професійного навчання встановлюється на основі термінів, передбачених для первинної професійної підготовки робітників з відповідної професії, при цьому навчальна програма перепідготовки може бути скорочена до 50% за рахунок виключення раніше вивченого матеріалу за наявності у слухача документа про присвоєння робітничої професії.

У разі необхідності зазначені терміни навчання можуть бути подовжені за рахунок включення додаткового навчального матеріалу відповідно до вимог сучасного виробництва, конкретного робочого місця, замовників робітничих кадрів тощо.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника складені на основі кваліфікаційної характеристики Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, випуск 13, рік випуску 2005, розділ „Виробництво готового одягу та хутра”, досягнень науки і техніки, впровадження сучасних технологічних процесів, передових методів праці, врахування регіональних особливостей галузі, потреб роботодавців і містять вимоги до рівня знань, умінь та навичок. Крім основних вимог до рівня знань, умінь та навичок, до кваліфікаційних характеристик включено вимоги, передбачені Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників, „Загальні положення”, п.7., вип.1, розд.2, Краматорськ, 2005 р.

Професійно-практична підготовка здійснюється у навчальних майстернях, лабораторіях, навчально-виробничих дільницях та безпосередньо на робочих місцях підприємств.

Професійно-технічний навчальний заклад, підприємство, установа, організація мають право, відповідно до змін у техніці, технологіях, організації праці тощо, самостійно визначати варіативний компонент змісту професійно-технічної освіти у робочих навчальних планах (до 20 відсотків у межах загального часу) та робочих навчальних програмах (до 20 відсотків навчального предмета і виробничого навчання). Зміни затверджуються згідно діючої нормативної бази.

Навчальний час учня, слухача визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійно-технічної освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

- академічна година тривалістю 45 хвилин;
- урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;
- навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;
- навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;
- навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів.

Навчальний (робочий) час учня, слухача в період проходження виробничої та передвипускної (переддипломної) практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації згідно з законодавством.

Після завершення навчання кожний учень (слухач) повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у відповідній галузі.

До самостійного виконання робіт учні (слухачі) допускаються лише після навчання і перевірки знань з охорони праці.

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється професійно-технічними навчальними закладами відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик.

Критерії кваліфікаційної атестації випускників визначаються 12-тибальною шкалою оцінювання навчальних досягнень учнів (слухачів). Присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня „кваліфікований робітник” відповідного розряду можливе за умови отримання учнем (слухачем) не менше чотирьох балів за критеріями кваліфікаційної атестації.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень „кваліфікований робітник” з набутої професії відповідного розряду та видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Випускнику професійно-технічного навчального закладу другого та третього атестаційних рівнів, якому присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень „кваліфікований робітник”, видається диплом, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Особам, які достроково випускаються з професійно-технічного навчального закладу та за результатами проміжної кваліфікаційної атестації їм присвоєна відповідна робітнича кваліфікація, видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації державного зразка.

Приклад підготовки за робітничими професіями «Швачка», «Вишивальниця» у Всеукраїнському центрі професійної реабілітації

Графік наборів слухачів за робітничими професіями

Робітнича професія	Набори	Початок профвідбору	Закінчення профреабілітації
<i>Швачка</i>	I	4 лютого 2008	8 липня 2008
	II	1 вересня 2008	24 січня 2009
<i>Вишивальниця</i>	I	4 лютого 2008	8 липня 2008
	II	1 вересня 2008	24 січня 2009

Всеукраїнський центр професійної реабілітації

Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів (далі - Центр) є державною соціальною установою Міністерства праці та соціальної політики України, що здійснює професійну реабілітацію за такими робітничими професіями:

1. **Вишивальниця** 3 розряду. Курс навчання - 5 місяців (622 акад. год.).
Кваліфікаційні вимоги: базова або повна загальна середня освіта.
2. **Швачка** 2 розряду. Курс навчання - 5 місяців (622 акад. год.).
Кваліфікаційні вимоги: базова або повна загальна середня освіта.

Література:

1. Комплект учебной документации профессии «Вышивальница». – Москва: Институт развития профессионального образования, 1999. – 107 с.
2. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалія. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
3. Методичні рекомендації щодо розробки державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій. – Київ: ГОРА, МОН України, GTZ, 2004. – 26 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – С. 178-201.
5. Радкевич В.О. Аналіз підходів до розробки стандартів з робітничих професій.
6. Козловский О.В. Как правильно выбрать профессию: методики тесты, рекомендации. - Донецк: ООО ПКФ "БАО", 2006. - 800 с.

5.3. Рекомендована нормативна та довідкова література для характеристики професій з художньо-проектної творчості.

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників - ч.1 (24/09/2005). Міністерство праці та соціальної політики України. Наказ від 29 грудня 2004 р. N336.

Про затвердження Випуску 1 "Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності" Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників

З метою приведення кваліфікаційних характеристик професій працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності, у відповідність до вимог Законів України "Про вищу освіту", "Про професійно-технічну освіту" та Класифікатора професій ДК 003-95 наказую:

1. Затвердити Випуск 1 "Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності"

Розділ 1 "Професії керівників, професіоналів, фахівців, та технічних службовців",

Розділ 2 "Професії робітників") Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, що додається.

ДОВІДНИК кваліфікаційних характеристик професій працівників

ВИПУСК 1. Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності

РОЗДІЛ 1. Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців ВСТУП

Розділ 1 "Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців" Випуску 1 "Професій працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності" Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників є результатом перегляду Розділу 1 "Професії керівників, професіоналів, фахівців та технічних службовців, які є загальними для всіх видів економічної діяльності" Випуску 1 зазначеного Довідника, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 16 лютого 1998 року N 24, з урахуванням змін і доповнень до змісту характеристик, які виникли у зв'язку із впровадженням нових технологій, застосування в усіх сферах діяльності комп'ютерної техніки, нового підходу до організації виробництва та праці тощо.

До цього Розділу включено кваліфікаційні характеристики нових посад: "Агент", "Агент з нерухомості", "Агент комерційний", "**Агент рекламний**", "Агент торговельний", "Аудитор", "Брокер", "Дилер", "Економіст", "Інженер", "Комівоаяжер", "Технік", "Технік-програміст", "Хронометражист", "Інженер-дослідник", "Менеджер (управитель) із збуту", "Менеджер (управитель) із зв'язків з громадськістю", "Менеджер (управитель) із зовнішньоекономічної діяльності", "Менеджер (управитель) з логістики", "Менеджер (управитель) з персоналу", "**Менеджер (управитель) з реклами**", "Спеціаліст з питань вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)", "Фахівець", "Фахівець з неруйнівного контролю", "Фахівець з організації майнової та особистої безпеки".

Згідно із Законом України "Про вищу освіту" внесено відповідні зміни до кваліфікаційних вимог професій працівників.

Кваліфікаційні характеристики використовуються як нормативні документи для цілей, визначених пунктами 4, 5 та 6 "Загальних положень Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників", які вміщено в цьому Розділі.

Внесення змін і доповнень та інших нормативних вимог щодо застосування кваліфікаційних характеристик викладено у вищезгаданих "Загальних положеннях".

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників (далі - Довідник) є систематизований за видами економічної діяльності збірник описів професій, які наведено у Класифікаторі професій (ДК 003-95).

Довідник визначає перелік основних робіт, які властиві тій або іншій посаді, та забезпечує єдність у визначенні кваліфікаційних вимог щодо певних посад.

Довідник є нормативним документом, обов'язковим з питань управління персоналом на підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності та видів економічної діяльності.

2. Довідник складається з Випусків і Розділів випусків, які згруповано за основними видами економічної діяльності, виробництва та робіт.

Розділи Випусків співвідносні з Розділами класифікації професій за Класифікатором професій ДК 003-95, а саме: "Керівники", "Професіонали", "Фахівці", "Технічні службовці". Зміст Випуску або Розділу випуску складається із "Вступу" та "Кваліфікаційних характеристик", вміщених в абетковій послідовності з порядковими номерами.

3. Кваліфікаційна характеристика професії працівника має такі Розділи: "Завдання та обов'язки", "Повинен знати", "Кваліфікаційні вимоги". За необхідності може бути додатковий Розділ "Спеціалізація".

3.1. У Розділі "Завдання та обов'язки" наведено типові професійні завдання, обов'язки та повноваження для певної посади, посилання на галузь необхідних знань.

3.2. У Розділі "Повинен знати" наводяться основні вимоги до спеціальних знань, необхідних для виконання відповідних типових завдань та обов'язків, а також знань

законодавчих актів, положень, інструкцій та інших нормативних документів, методів і засобів, які працівник повинен вміти застосовувати під час виконання своїх професійних обов'язків.

3.3. У Розділі "Кваліфікаційні вимоги" визначено відповідно до певної посади вимоги до освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня, вимоги до післядипломної освіти і мінімальні вимоги до стажу роботи.

Для професійної групи "Керівники" вимоги визначено залежно від рівня та функцій управління і керівництва, які відрізняються за своєю складністю та відповідальністю: керівники первинних структурних підрозділів, керівники структурних підрозділів вищого рівня, керівники підприємств, установ, організацій. Для професійної групи "Професіонали" визначено вимоги повної вищої освіти з освітньо-кваліфікаційним рівнем - магістр, спеціаліст та чотирирівневе кваліфікаційне категорювання. Для професіоналів, зайнятих на складних і відповідальних роботах (інженер-конструктор, інженер-електронік тощо), запроваджено п'ятирівневе кваліфікаційне категорювання.

Для професійної групи "Фахівці" визначено вимоги базової або неповної вищої освіти з освітньо-кваліфікаційним рівнем - бакалавр, молодший спеціаліст та трирівневе кваліфікаційне категорювання. В окремих випадках визначаються вимоги повної вищої освіти з освітньо-кваліфікаційним рівнем - спеціаліст.

Для професійної групи "Технічні службовці" визначено вимоги професійно-технічної освіти чи повної загальної середньої освіти та професійної підготовки на виробництві, у сфері послуг.

3.4. Розділ "Спеціалізація" подає дані про похідні назви посад, характеристики робіт, галузеву віднесеність тощо, які вказують на особливості застосування посади.

4. Довідник служить основою для:

а) розроблення посадових інструкцій працівникам, які закріплюють їх обов'язки, права та відповідальність;

б) складання положень про структурні підрозділи, які визначають їх роль та місце в системі управління підприємством (установою, організацією);

в) формування та регулювання ринку праці;

г) ведення документації про укладення трудового договору (прийняття на роботу), професійне просування, переведення на іншу роботу, відсторонення від роботи, припинення і розірвання трудового договору;

д) присвоєння і підвищення категорій за посадою відповідно до оволодіння особою повним обсягом знань та робіт за результатами кваліфікаційної атестації;

е) організації навчально-виховного процесу в закладах освіти, які готують працівників за професіями відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів.

5. Довідник застосовується як базовий елемент організації оплати праці разом зі схемами посадових окладів, коефіцієнтами тощо, які утворюють тарифну систему оплати праці. Тарифікаційні процедури встановлюються і регулюються законодавством України, генеральною, галузевими, регіональними угодами, колективними та трудовими договорами.

6. У Довіднику визначено перелік основних робіт, які притаманні тій або іншій посаді, виходячи із встановленого в галузях економіки поділу і кооперації праці.

Конкретний перелік посадових обов'язків визначається посадовими інструкціями керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців, які розробляють і затверджують на основі Довідника роботодавці, ураховуючи конкретні Завдання та обов'язки, функції, права, відповідальність працівників цих груп та особливості штатного розпису підприємства, установи, організації.

Під час розроблення посадових інструкцій забезпечується єдиний підхід до побудови, структури і викладу змісту розділів. Інструкції повинні відображати повний перелік завдань та обов'язків, повноважень і відповідальності, у разі потреби мати необхідні пояснення, а всі терміни - чіткі визначення.

Якщо виникає необхідність, завдання та обов'язки, що включені до типової кваліфікаційної характеристики тієї або іншої посади, можуть бути розподілені між окремими виконавцями або коло завдань та обов'язків окремих працівників може бути розширене з дорученням їм робіт, передбачених для різних груп посад, рівних за складністю, виконання яких не потребує іншої спеціальності, кваліфікації.

Усі посадові інструкції, що розробляються на підприємствах, в установах, організаціях, повинні бути взаємопов'язаними, аби не допускати дублювання в роботі працівників.

Посадові інструкції після їх затвердження керівником підприємства організації, установи або за дорученням його заступниками, доводяться до працівника під розписку.

До посадових інструкцій може бути внесено зміни, доповнення лише на підставі наказу керівника підприємства, установи, організації за згодою працівника. Наказ про внесення змін, доповнень до посадової інструкції видається в разі перерозподілу обов'язків між працівниками у зв'язку зі скороченням чисельності, раціональним розподілом праці. У разі зміни назви підприємства, установи, організації, їх структурного підрозділу або посади до посадових інструкцій вносяться відповідні зміни.

Посадові інструкції складаються для працівників усіх посад, що зазначені в штатному розписі. Виняток можуть становити окремі керівники, правове положення яких визначено в Статуті (положенні) підприємства, установи, організації або відповідного підрозділу, де зазначено основні завдання, обов'язки, права і відповідальність за виконання покладених на них функцій.

Посадові інструкції складаються із Розділів: "Загальні положення", "Завдання та обов'язки", "Права", "Відповідальність", "Повинен знати", "Кваліфікаційні вимоги" та "Взаємовідносини (зв'язки) за посадою"

ДОВІДНИК КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПРОФЕСІЙ ПРАЦІВНИКІВ
(повна [версія](#), [в](#) [архівітар](#))

РОЗДІЛ 6.

Методичні рекомендації для проведення занять з технології у 10-11 класах

- 6.1. *Основи педагогічної технології розвивального навчання в освітній галузі «Технології»*
- 6.2. *Методичні рекомендації для підготовки уроків (занять) з технології у 10-11 класах за педагогічною технологією розвивального навчання.*
- 6.3. *Підготовка до уроків (занять) за видами методичної діяльності вчителя.*
- 6.4. *Методичні поради для розробки уроку (заняття) з технології у 10-11 класах*
- 6.5. *Структури основних типів уроків (занять)*
- 6.6. *Зразки структури оформлення план-конспекту уроку (заняття).*
- 6.7. *Підготовка вчителя технології за різними типами уроків (занять) з технології у 10-11 класах*
- 6.8. *Відмінності та особливості професійного і навчального проектування.*
- 6.9. *Структура навчального проекту для 10-11 класів.*
- 6.10. *Зразки план-конспекту з технології, 10-11 класи*
- 6.11. *Підготовка для державної підсумкової атестації з технологій. Спеціалізація: «Художньо-проектна творчість»*

1. Основи педагогічної технології розвивального навчання в освітній галузі «Технології». Педагогічна технологія розвивального навчання в освітній галузі «Технології», базується на психолого-педагогічному виявленні та застосуванні індивідуальної обдарованості учнів загальноосвітньої школи, буде продемонстрована нами у формі уроку (заняття), як один із основних методів організації навчально-пізнавальної діяльності під час вивчення учнями у 10-11 класах. Урок (заняття), як планомірна, чітко визначена за часом та місцем послідовність проходження етапів навчального процесу, забезпечує його якість та ефективність, оптимальний розвиток кожного учня. Поняття «навчально-виховний процес» охоплює взаємодію учителя і учня.

Успіхи в навчанні та вихованні учнів значною мірою залежать від учителя, його здатності творчо розв'язувати психолого-педагогічні та дидактичні завдання з допомогою сучасних інноваційних методів навчання. Розвиток майстерності вчителя відбувається не завдяки збільшенню кількості методичних посібників і активному застосуванню ним готових розробок уроків (занять) – репродуктивний рівень, а завдяки творчому розвитку сучасної теорії навчання (дидактики) у технологічній освіті зі підвищення психолого-педагогічної підготовки педагога – творчий рівень. Технологія розвивального навчання розв'язує одну із важливих проблем сучасної дидактики технологічної освіти – вдосконалення та пошук нових форм і методів технології у 10-11 класах. Педагогічна технологія охоплює комплексно основні функції навчально-виховного процесу: освітню, розвиваючу, виховну.

Навчальні завдання уроку, заняття:

- забезпечити засвоєння (повторення, закріплення, застосування) термінів, понять, теоретичного матеріалу трудового навчання, технології;
- сформувати уміння переводити знання в пізнавальну або

практичну дію – навчально-пізнавальні уміння, навички, компетентності;
– сформувати компетентності з художньо-проектної та проектно-технологічної діяльності, художньо-технічної творчості.

Розвиваючі завдання уроку (заняття) передбачають розвиток навчально-пізнавальних інтересів і мотивів, здібностей учнів, з врахуванням індивідуальних особливостей учнів за:

- основними типами сприймання інформації: конкретний, кінестетичний, тактильний («діячі»); абстрактний, аудіальний («слухачі»); емоційний, візуальний («глядачі»);
- схильністю до одного із видів праці із-за бажання сприймати і передавати інформацію способом: конкретно-дійовим – у технічних, фізичних видах праці; мисленнєво-абстрактним – у розумовій, науковій діяльності; емоційно-чуттєво – у художніх видах діяльності;
- домінуючим типом мислення в учнів: наочно-дійовим; понятійним; образним;
- наданням переваги учнями компоненту мисленнєвій діяльності: предметно-практичному; вербально-понятійному; наочно-образному;
- сенсibiliзуючим впливом творчої навчально-пізнавальної діяльності учнів в процесі чуттєвого пізнання, як необхідної умови будь-якого вміння, на: смак, кінестетику; слух; зір;
- пошуком для художньо-технічного конструювання, моделювання характерних для індивідуального типу учня образів: тактильних, рухомих; фантазій, вербальних проєктів майбутнього; зорових образів;
- улюбленим видом проектування: художнім, технічним, науково-пізнавальним;
- особистісно-привабливим методом проектування: словесним, графічним, предметно-пластичним;
- надання переваг одній із сфер життєдіяльності для майбутньої професійної діяльності: «людина-природа», «людина-техніка»; «людина-знаки інформації»; «людина-людина»; «людина-художні образи»;
- особистим вибором типу професій та професійної діяльності, у відповідності до улюбленої сфери життєдіяльності: реалістичний тип професій; інтелектуальний, конвенціональний тип професій; соціальний, художній тип професій.

Розвиваючі цілі навчання, які вчитель трудового навчання (технології) допоможе реалізувати учням під час проведення уроків (занять):

1. Сформувати компетентності аналізувати та порівнювати.
2. Удосконалити, поглибити вміння аналізувати, синтезувати, узагальнювати, створювати образи предметів явищ та передавати їх вербальними, зображувати – художньо-графічними (художня графіка) та технічно-графічними (технічна графіка), втілювати в матеріалі – предметно-пластичними засобами.
3. Сформувати компетентності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
4. Сформувати компетентності класифікувати, систематизувати.
5. Сформувати компетентності планувати, передбачати, прогнозувати.
6. Розвивати системність мислення.
7. Розвивати яву, спостережливість.
8. Розвивати пам'ять як дієвий засіб дизайнера, конструктора, технолога, майстра (мимовільну, довільну, образну, смислову).
9. Сформувати компетентності виділяти головне у вербальній інформації – прочитаному, почутому; у візуальній інформації – графічній, предметно-пластичній, побаченому; складати план прочитаного, передати враження про побачене із зазначенням акцентів.
10. Сформувати культуру навчальної розумової, дизайнерської, конструкторської, технологічної, виконавської діяльності.

Виховні завдання уроку (заняття) за технологією розвивального навчання сприяють:

- формуванню основних світоглядних ідей учнів, вивченню життя та творчості видатних дослідників, дизайнерів, винахідників, інженерів;
- профінформації, профорієнтації учнів;
- вихованню людяності, активної позиції в навчанні та житті, формуванню гігієнічних навичок тощо.

2. Методичні рекомендації для підготовки уроків (занять) з

технології у 10-11 класах за педагогічною технологією розвивального навчання.

ПАМ'ЯТКА

1. Урок (заняття) спрямовані на високі кінцеві результати, на підвищення якості й ефективності навчання, на всебічний розвиток особистості учня середньої школи.
2. Інноваційна педагогічна технологія розвивального навчання передбачає комфортність вчителя й учнів у системі їхньої взаємодії, яка будується на основі співробітництва.
3. Переважання в процесі навчально-пізнавальної діяльності діалогічного стилю спілкування «учитель-учень», «учень-учитель»; «учень-учень».
4. Побудова уроку (заняття) на основі врахування в компонентах педагогічних умов (змісті, методиці, організаційних формах, предметно-розвивальному середовищі): програмних вимог, можливостей та творчого потенціалу вчителя, учнів.
5. Чіткість дидактичної схеми типу уроку (заняття): засвоєння нових знань, формування умінь і навичок; застосування знань, умінь і навичок; узагальнення та систематизація знань умінь та навичок; перевірка знань, умінь і навичок; комбінований.
6. Комплексне вирішення завдань навчання, розвитку, виховання.
7. Підвищення ефективності, продуктивності уроку (заняття) завдяки раціональній структурі, яка відповідає дидактичному призначенню.
8. Застосування на уроці (занятті) різноманітних форм, методів, засобів навчання, методик, сучасного предметно-розвивального середовища.
9. Застосування вітчизняних, зарубіжних інноваційних технологій навчання, власних авторських педагогічних технологій викладання.
10. Використання активних організаційних форм проведення уроку (заняття).
11. Організація та використання особистісно-зорієнтованого предметно-розвивального середовища.
12. Забезпечення міжпредметних зв'язків: на рівні вербальної та візуальної інформації; на рівні тактильної кінестетичної інформації, в процесі виконання міжпредметних особистісно-зорієнтованих творчих проектів.
13. Здійснення диференціації та індивідуалізації навчальної діяльності учнів.
14. Педагогічне керівництво навчально-пізнавальною діяльністю учнів.
15. Створення належних матеріальних, морально-психологічних, гігієнічних, естетичних умов для особисто-зорієнтованої навчально-пізнавальної діяльності учнів.
16. Урок (заняття) проводиться за затвердженим календарно-тематичним планом.
17. Розвивати художньо-образне мислення, активність учнів, навчати їх різним прийомам творчого та критичного мислення.
18. Забезпечувати міцне засвоєння основного, функціонального та особистісно привабливого матеріалу на уроці (занятті).
19. Навчати учнів поповнювати свої знання самостійно, за інноваційним методом, з фіксацією результатів у портфоліо, як технології збору і аналізу інформації.
20. Формувати науково-технічний світогляд, необхідність і вміння діяти у відповідності з ним.
21. Розвивати в учнів: спостережливість, ініціативу, потребу в творчій діяльності, вміння діяти в нестандартних умовах.
22. Формувати в учнів інтелектуальні риси людини сучасного суспільства, з орієнтацією на міжнародну інтеграцію.
23. Знайомити учнів із сучасними і новітніми досягненнями у сфері мистецтва, техніки, сучасних і новітніх проектних та промислових технологій.
24. Гармонійно поєднувати і правильно використовувати різні методи навчання, використовувати сучасні технічні засоби, розвиваючий дидактичний матеріал на паперових та електронних носіях.
25. Поєднувати індивідуальне навчання з формами колективної роботи.

3. Підготовка до уроків (занять) за видами методичної діяльності вчителя. Етапи підготовки уроків (занять) за видами методичної діяльності вчителя технології у 10-11 класах подаємо у табл. 1.

Таблиця 1

Поетапна підготовка вчителя до уроків (занять) за видами діяльності вчителя

№ з/п	Види діяльності вчителя	Навчально-методичне забезпечення для виду діяльності вчителя
1	Формулювання теми уроку (заняття)	Календарно-тематичне планування
2	Формулювання навчальної, розвиваючої, виховної мети уроку (заняття)	Програма з трудового навчання. Методика викладання предмету, методичні рекомендації.
3	Підбір навчального, розвивального, виховного матеріалу до теми	Програма, підручник, методичні рекомендації, довідкові, енциклопедичні матеріали
4	Визначення структури обраного типу уроку (заняття)	Методика викладання предмету. Методичні рекомендації
5	Визначення прийомів і методів для всіх етапів уроку, заняття	Методика викладання предмету. Методичні рекомендації для проведення уроків (занять).
6	Підготовка дидактичних засобів і матеріалів	Методика викладання предмету. Методичні рекомендації для проведення уроків, занять. Практикум роботи в майстернях.
7	Визначення форми контролю і оцінки знань, умінь, навичок, компетентностей	Методика викладання предмету. Методичні рекомендації для проведення уроків (занять)
8	Планування розподілу часу, необхідного для проходження всіх етапів уроку (заняття)	Методика викладання предмету. Методичні рекомендації для проведення уроків (занять)
9	Складання плану-конспекту уроку, заняття	Програма, підручник, Методика викладання предмету. Методичні рекомендації для проведення уроків (занять)
10	Перевірка готовності документації вчителя для проведення уроку (заняття)	Календарно-тематичне планування, Методика викладання предмету. Методичні рекомендації для проведення уроків (занять). План-конспекти уроків (занять).

Основною формою документування підготовки вчителя до уроку, заняття є план-конспект уроку (заняття). *Поурочний план-конспект* передбачає: дату проведення уроку; клас; його порядковий номер за тематичним планом; тему, тип уроку (заняття); мету уроку, заняття (навчальну, розвивальну, виховну); міжпредметні зв'язки; профінформацію; забезпечення уроку (заняття): наочні посібники (паперові, предметно-пластичні, електронні, мультимедійні); роздатковий матеріал; технічні, електронні засоби навчання; літературні джерела на паперових та електронних носіях – навчальні (основні), довідкові. Поурочний план-конспект розробляється за структурою уроку (заняття), відповідно до обраного вчителем типу (див. на стор. __) зі змістом діяльності вчителя та учнів, переліком методів та прийомів роботи на різних його етапах.

4. Методичні поради для розробки уроку (заняття) з технології у 10-11 класах.

Тема уроку, заняття. Переноситься із затвердженого календарно-тематичного плану.

Тип уроку, заняття. Визначається у відповідності до мети уроку (заняття).

Мета уроку (заняття). Метою є мисленнєве уявлення кінцевого результату навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вона визначається загальною спрямованістю змісту уроку (заняття) на всебічне формування і розвиток особистості учня в процесі пізнавальної та предметно-перетворювальної діяльності учнів. Плануючи урок (заняття), вчитель повинен добре уявляти і чітко формулювати його мету, яку слід конкретизувати у завданнях. Чітке визначення і формулювання мети та завдань уроку концентрує увагу та зусилля вчителя на досягнення конкретних результатів з оволодіння знаннями, формуванням умінь, набуття навичок та компетентностей.

Повідомлення учням мети та завдань уроку, заняття створює ситуацію протиріччя між знанням і незнанням, стимулює їх навчально-пізнавальну діяльність і сприяє формуванню пізнавальних потреб, інтересів і мотивів.

Під час визначення та формулювання навчальних завдань слід зазначити ті наукові знання, спеціальні і навчально-пізнавальні уміння, навички, компетентності, якими повинен оволодіти учень на уроці (занятті).

Виходячи із змісту навчального матеріалу та організації його засвоєння учнями, плануються завдання уроку (заняття) з формування пізнавальних процесів (сприйняття, уваги, мислення, пам'яті, уяви), емоційної та вольової сфер особистості, рухової активності, творчих здібностей учнів. Завдання уроку (заняття) формуються виходячи із тих світоглядних, морально-естетичних, санітарно-гігієнічних ідей, які знаходяться в змісті навчального матеріалу уроку (заняття). Виховуючий характер має не тільки зміст навчального матеріалу, який вивчається на уроці (заняття), але і сам процес організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Організована відповідним чином навчально-пізнавальна діяльність та предметно-розвивальне середовище вимагає від учнів виконання певних вимог і правил, способів поведінки і діяльності, що сприяє формуванню у них позитивного відношення до навчання, однокласників і вчителя; вихованню таких якостей особистості як старанність, послідовність, уважність, акуратність, зібраність, наполегливість, організованість, ретельність, відповідальність та ін. Тому під час визначення виховних завдань необхідно продумати, як організувати навчально-виховну діяльність, щоб вона сприяла вихованню цих якостей.

Під час добору навчального змісту уроку (заняття) необхідно:

1) сформулювати питання, які актуалізують новий навчальний матеріал з раніше вивченим;

2) визначити основні уявлення і поняття, які повинен засвоїти учень на уроці (занятті);

3) визначити спеціальні і навчально-пізнавальні уміння, навички, компетентності, якими повинні оволодівати учні в процесі вивчення навчального матеріалу;

4) добирати завдання, які спрямовані на формування в учнів пізнавальних потреб, на оволодіння образно-візуальними, асоціативно-емоційними,

інтуїтивними прийомами, способами здійснення навчальної діяльності, розвитку пізнавальних процесів;

5) увиразнювати світоглядні і морально-естетичні ідеї, які містяться у навчальному матеріалі та які необхідно донести до учнів.

5. Структури основних типів уроків (занять) з технології у 10-11 класах

<p style="text-align: center;">Засвоєння нових знань, формування вмінь і навичок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Актуалізація опорних знань і практичного досвіду учнів (попередні вправи). 2. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми, мети і завдань уроку (заняття). 3. Вивчення нового матеріалу (початкові вправи). 4. Первинне засвоєння здобутих знань (пробні вправи). 5. Застосування учнями знань у дії, у стандартних умовах (тренувальні вправи). 6. Творче перенесення знань, навичок і вмінь у нові або змінені умови (творчі вправи). 7. Підсумок уроку (заняття) і повідомлення домашнього завдання.
<p style="text-align: center;">Застосування знань, умінь і навичок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Актуалізація опорних знань і дій учнів, необхідних для творчого розв'язування поставлених завдань. 2. Аналіз завдання, розкриття способів розв'язання творчих його елементів. 3. Підготовка необхідного обладнання. 4. Самостійне виконання практичної частини роботи. 5. Узагальнення і систематизація знань, вмінь, навичок здобутих учнями на уроці, занятті. 6. Контроль учителя, самоконтроль і взаємоконтроль учнів у процесі виконання завдань. 7. Підсумки уроку (заняття). 8. Повідомлення домашнього завдання
<p style="text-align: center;">Узагальнення та систематизація знань, умінь і навичок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мотивація навчальної діяльності учнів. 2. Повідомлення теми, мети завдань і плану уроку (заняття). 3. Узагальнення окремих елементів навчальної проектної та технологічної діяльності. 4. Узагальнення понять і засвоєння відповідної їм системи знань. 5. Засвоєння основних теоретичних положень та практичних порад для навчальної проектної та технологічної діяльності. 6. Підсумки уроку (заняття) повідомлення домашнього завдання.
<p style="text-align: center;">Перевірка знань, умінь, навичок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми та завдань уроку (заняття). 2. Перевірка засвоєння знання учнями фактичного матеріалу і вміння розкривати елементарні зовнішні зв'язки в предметах і явищах. 3. Перевірка знання учнями основних дизайнерських, технічних, технологічних понять. Вміння самостійно пояснювати їх сутність. 4. Перевірка глибини осмислення учнями знань і міри їх узагальнення. 5. Застосування учнями знань у стандартних умовах. 6. Застосування учнями знань у нестандартних умовах. 7. Перевірка безпосередньо з учнями, виконаних практичних робіт та оцінка їх. 8. Підсумки уроку (заняття). 9. Повідомлення домашнього завдання.
<p style="text-align: center;">Комбінований урок 1 варіант</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Актуалізація опорних знань, вмінь, навичок (попередні або підготовчі вправи). 2. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми, мети та завдань уроку (заняття). 3. Вивчення нового матеріалу, його сприймання, усвідомлення і осмислення (початкові вправи). 4. Первинне застосування набутих знань (пробні вправи). 5. Формування умінь, навичок на запропонованому вчителем матеріалі в не змінених умовах (тренувальні вправи за зразком, інструкцією, завданням). 6. Формування узагальнених умінь на основі застосування знань і навичок у нестандартній ситуації (творчі вправи).

7. Самостійна робота на творче застосування знань, навичок і вмінь.
8. Перевірка результатів виконаних завдань.
9. Підсумки уроку (заняття).
10. Домашнє завдання.

2 варіант

1. Перевірка виконання учнями домашнього завдання практичного характеру.
2. Перевірка раніше засвоєних знань.
3. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів. Повідомлення теми, мети і завдань уроку (заняття).
4. Сприйняття і усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.
5. Осмислення, узагальнення і систематизація знань.
6. Підсумки уроку (заняття).
7. Повідомлення домашнього завдання.

6. Зразки структури оформлення план-конспекту уроку (заняття).

Варіант 1.

Для занять з технологій у 10-11 класах (2 годинні заняття декілька раз на тиждень)

Дата проведення... клас.

Порядковий номер уроку (заняття) за календарно-тематичним планом.

Тема уроку (заняття):

Тип уроку (заняття): наприклад - засвоєння нових знань, формування вмінь і навичок

Мета:

Міжпредметні зв'язки:...

Профінформація:...

Забезпечення уроку(заняття)

- Наочні посібники:...
- Роздатковий матеріал:...
- Технічні засоби навчання:...
- Інструменти, пристосування, обладнання робочих місць:...
- Використані джерела на паперових та електронних носіях;

Основна література (навчальна, методична, довідкова)

Додаткова література (навчальна, методична, довідкова).

План і хід уроку, заняття

I. Організаційна частина

II. Повідомлення теми і мети уроку (заняття).

III. Актуалізація опорних знань і практичного досвіду учнів.

IV. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

V. Практична робота: (Назва)...

- Вступний інструктаж.

- Поточний інструктаж.

VI. Заключний інструктаж або підсумок уроку (заняття).

VII. Завдання для самостійного виконання (самостійної підготовки).

Домашнє завдання: індивідуальне, групове, диференційоване, творче, проблемне тощо .

Варіант 2.

Для занять з технологій у 10-11 класах (1 годинні заняття декілька раз на тиждень)

«Затверджено»

« _____ » _____ 20__ року.

Дата проведення: _____

_____ клас

План-конспект уроку, заняття _____

Тема: порядковий номер за календарно-тематичним планом _____

Практична (лабораторно-практична) робота _____

Тип уроку, заняття: _____

Мета: _____

Міжпредметні зв'язки: _____

(назва предмету і теми)

Наочні посібники, інструменти та матеріали: _____

ХІД УРОКУ (ЗАНЯТТЯ)

I. Організація учнів: перевірка наявності учнів і готовності їх до уроку, заняття.

II. Повторення вивченого матеріалу (актуалізація опорних знань):

1. Фронтальне опитування (запитання до учнів):

а) _____

б) _____

2. Індивідуальне опитування (запитання):

а) _____

б) _____

3. Виставлення і мотивація оцінок.

III. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності:

Вивчення _____

(див. навчальну мету уроку, заняття)

_____ необхідне для _____

IV. Оголошення теми і мети уроку, заняття.

V. Вивчення нового матеріалу:

1. _____

(основний теоретичний матеріал уроку, заняття)

2. _____

3. _____

VI. Вступний інструктаж:

При вивченні проектно-технологічного процесу об'єкту виготовлення:

1. Призначення і характеристика об'єкту проектування та виготовлення _____

(назва)

2. Аналіз візуальної інформації або навчальної проектно-технологічної документації:

а) ілюстративний матеріал або інструкційні картки для виконання проектних та технологічних операцій _____

б) проектні завдання, технічна документація, технологічні картки з виготовлення об'єктів в матеріалі _____

3. Демонстрування проектних та технологічних прийомів роботи.

4. Правила безпеки праці під час моделювання та макетування, процесу технології виготовлення.

5. Методи самоконтролю.

6. Завдання для практичної роботи: _____

При виконанні лабораторно-практичної роботи:

1. Характеристика робочого місця.

2. Правила поетапного виконання проектних та технологічних завдань.

3. Правила безпеки праці під час проектно-технологічних операцій, процесів.

4. Розподіл учнів на групи і видача проектно-технологічних завдань: _____

VII. Практична робота (назва практичної роботи):

1. Перевірка робочих місць з метою проведення фронтального і індивідуального інструктажів.

2. Контроль за організацією робочих місць та дотриманням учнями правил безпеки праці.

3. Узагальнення даних для проведення підсумків уроку (заняття).

VIII. Підведення підсумків уроку, заняття (заключний інструктаж):

1. Аналіз характерних помилок, оцінка виконаної роботи кожного учня, загальна робота творчої групи, класу.

2. Виставлення і мотивація оцінок.

3. Завдання додому: _____

IX. Прибирання робочих місць в кабінеті, майстерні:

1. Видача завдання черговим у кабінеті, майстерні.
2. Контроль за прибиранням робочих місць учнями класу.

Варіант 3.

Для занять з технологій у 10-11 класах (5 годинні заняття декілька раз на тиждень)
«Затверджено»

« _____ » _____ 20__ року.

ПЛАН уроку (заняття) технології

Дата проведення: _____

Тема уроку, заняття: _____
об'єкт проектування та виготовлення _____

Тип уроку (заняття): _____

Мета:

Міжпредметні зв'язки: _____
(назва предмету і теми)

Обладнання, матеріали, інструменти, наочні посібники: _____
ХІД УРОКУ, ЗАНЯТТЯ

I. Організація учнів:

- 1) перевірка наявності учнів
- 2) перевірка готовності учнів до уроку (заняття).

II. Вступний інструктаж:

- 1) оголошення теми і навчальної мети уроку (заняття);
- 2) повторення вивченого матеріалу і набутих умінь (запитання):

а) _____

б) _____

в) _____

г) _____

- 3) Вивчення нового матеріалу:

під час вивчення операцій проектування та виготовлення _____

Суть і зміст проектної, технологічної операції, етапу проектування та виготовлення;

Аналіз проектної та технологічної документації;

Демонстрування прийомів виконання проектних та технологічних операцій, під час конструювання, макетування, моделювання, виготовлення;

Правила безпеки праці;

Аналіз можливих помилок і шляхи їх попередження;

Способи самоконтролю при виконанні художньо-проектних, технологічних операцій.

При вивченні комплексної теми _____

Призначення, конструкції об'єкту проектування та виготовлення;

Аналіз проектної та технологічної документації;

Можливі способи виконання проектних та технологічних робіт і вибір найбільш раціональних, особистісно-зорієнтованих;

Правила безпеки праці;

Види і причини можливого браку;

Норма часу на виконання проектних та технологічних робіт;

Способи самоконтролю.

- 4) закріплення навчального матеріалу (запитання):

а) _____

б) _____

в) _____

- 5) Видача завдання: _____

III. Самостійна робота учнів і поточний інструктаж:

- 1) перевірка робочих місць з метою визначення:

а) чи всі учні можуть самостійно приступити до роботи;

б) додержання учнями правил безпеки праці;

в) організацію учнями своїх робочих місць тощо _____

2) індивідуальні і додаткові фронтальні інструктажі на робочих місцях.

IV. Заключний інструктаж.

1) підсумки роботи проектної групи за навчальний день і ступінь досягнення поставленої на уроці, занятті мети;

2) аналіз роботи окремих учнів;

3) аналіз характерних помилок при виконанні проектних та технологічних прийомів, операцій, їх причини та шляхи попередження;

4) оголошення і мотивація оцінок учнів;

5) домашнє завдання: _____

6) прибирання робочих місць в кабінеті, майстерні.

7. Підготовка вчителя технології за різними типами уроків (занять) з технології у 10-11 класах

Засвоєння нових знань, формування вмінь і навичок

Структура уроку (заняття)

1. Актуалізація опорних знань і практичного досвіду учнів (попередні вправи).
2. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми, мети і завдань уроку (заняття).
3. Вивчення нового матеріалу (вступні вправи).
4. Первинне засвоєння здобутих знань (пробні вправи).
5. Застосування учнями знань у дії у стандартних умовах (тренувальні вправи).
6. Творче перенесення знань, навичок і вмінь у нові або змінні умови (творчі вправи)
7. Підсумок уроку і повідомлення домашнього завдання

Види діяльності вчителя під час розробки етапів уроку (заняття)

Етапи уроку, заняття	Види діяльності учителя
Визначення мети уроку (заняття)	Сформувати уявлення про ...; знання про ...; учити виявляти зв'язки між ...; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки
<i>Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Повідомлення теми і мети уроку, ознайомлення з коротким змістом нового матеріалу; встановлення деяких залежностей і зв'язків між елементами нової теми і вже засвоєними знаннями; значення знань і умінь теми для практичного життя і засвоєння інших наук; актуалізація і корекція знань, досвіду учнів, які необхідні для вивчення теми
<i>Основна частина (20-22 хв. уроку; 40-45 хв. заняття)</i>	Пояснення фактичного матеріалу; встановлення зв'язків і залежностей між елементами матеріалу; встановлення зв'язків і залежностей між елементами матеріалу, який вивчається; первинне застосування нових знань (пробні вправи); самостійне застосування учнями знань у стандартних ситуаціях (тренувальні вправи за зразком, інструкцією, завданням); перевірка виконаних завдань; аналіз та корекція помилок.
<i>Узагальнення, систематизація знань. Домашнє завдання (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Повторення та систематизація основних положень теми; пояснення домашнього завдання, необхідних для його виконання знань і умінь; виконання творчих завдань учнями, які цікавляться темою, предметом

Застосування знань, умінь і навичок

Структура уроку (заняття)

1. Актуалізація опорних знань і дій учнів, необхідних для творчого розв'язування поставлених завдань.

2. Аналіз навчального завдання, розкриття способів розв'язання творчих його елементів.

3. Підготовка обладнання, необхідного для виконання навчального завдання.
4. Самостійне виконання практичної роботи.
5. Узагальнення і систематизація знань, навичок і вмінь, здобутих учнями на уроці, занятті.
6. Контроль учителя, самоконтроль і взаємоконтроль учнів у процесі виконання навчальних завдань.

Види діяльності вчителя під час розробки етапів уроку (заняття)

Етапи уроку, заняття	Види діяльності учителя
Визначення мети уроку, заняття	Забезпечити формування таких умінь і навичок, як ...; показати (встановити) можливості їх застосування в пізнанні й практичній діяльності; формувати досвід такого застосування; формувати алгоритм реалізації вмінь
<i>Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Повідомлення теми і мети уроку, заняття; актуалізація і корекція основних питань теми; мотивація необхідності знань з даної теми для формування умінь і навичок, компетентностей
<i>Основна частина (20-22 хв. уроку; 40-45 хв. заняття)</i>	Актуалізація знань, які лежать в основі вміння (мотиваційні вправи); ознайомлення зі змістом уміння, складом і послідовністю виконання дій; самостійне виконання учнями завдань під контролем і за допомогою вчителя; звіт учнів про роботу і теоретичне обґрунтування одержаних результатів
<i>Узагальнення, систематизація знань. Домашнє завдання (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Повторення основних фактів, понять, правил теми, які лежать в основі формування необхідних умінь, навичок, компетентностей; пояснення та коментування домашнього завдання

Узагальнення та систематизації знань, умінь, навичок

Структура уроку, заняття

1. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми, завдання і плану уроку, заняття.
2. Узагальнення окремих фактів, подій, явищ, художньо-проектних процесів.
3. Узагальнення понять і засвоєння відповідної їм системи знань.
4. Формування (засвоєння) основних теоретичних положень і провідних ідей мистецтва, дизайну, промислових технологій.
5. Підсумки уроку, заняття і повідомлення домашнього завдання.

Види діяльності вчителя під час розробки етапів уроку (заняття)

Етапи уроку, заняття	Види діяльності учителя
Визначення мети уроку, заняття	Систематизувати і узагальнити знання про ...; продовжити розвивати вміння ... і формувати навички, компетентності ...
<i>Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Повідомлення теми і мети уроку, заняття; відтворення та корекція основних опорних знань про основні явища, факти, закономірності, закріплення художньо-проектних, технологічних умінь і навичок
<i>Основна частина (20-22 хв. уроку; 40-45 хв. заняття)</i>	Узагальнення та систематизація знань основних понять, явищ, закономірностей; знань та набутих умінь для виконання практичних завдань з узагальнення, встановлення зв'язків між явищами, компонентами, науками; групування, класифікація, уведення вивченого в систему раніше засвоєного
<i>Узагальнення, систематизація знань. Домашнє завдання (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Підбиття підсумків роботи на уроці, занятті; коментування домашнього завдання

Перевірки знань, умінь і навичок

Структура уроку, заняття

1. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми та завдань уроку, заняття.
2. Перевірка засвоєння знання учнями фактичного матеріалу і вміння розкривати елементарні зовнішні зв'язки в предметах і явищах.
3. Перевірка знання учнями основних понять (законів) і вміння самостійно пояснювати їх сутність навичок, їх практичного застосування під час виконання художніх, промислових, технологічних завдань.
4. Перевірка глибини осмислення учнями знань і міри їх узагальнення.
5. Застосування учнями знань у стандартних умовах.
6. Застосування учнями знань у змішаних (нестандартних) умовах.
7. Збір виконаних завдань (доцільніше – перевірка безпосередньо з учнями) та їх оцінка.
8. Підсумки уроку, заняття і повідомлення домашнього завдання.

Види діяльності вчителя під час розробки етапів уроку (заняття)

Етапи уроку, заняття	Види діяльності учителя
Визначення мети уроку, заняття	Перевірити: 1) рівень засвоєння навчального матеріалу ...; 2) рівень осмисленості знань (пояснення змісту понять, тверджень, ілюстрування прикладами, встановлення взаємозв'язків); 3) рівень умінь застосовувати вивчене в знайомих і змінених, нових ситуаціях
<i>Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Повідомлення теми, мети і завдань уроку, заняття; мотивація вміння школярів (яке значення мають знання та вміння з теми для пізнання та практичної діяльності, для розуміння основних закономірностей курсу, для засвоєння основ інших наук)
<i>Основна частина (20-22 хв. уроку; 40-45 хв. заняття)</i>	Перевірка знань фактичного матеріалу; перевірка вміння узагальнювати, порівнювати, робити висновки (будування схем, графіків, складання систематизуючих таблиць, порівняльних характеристик); перевірка умінь застосовувати знання в стандартних та нових умовах (проблемні, практичні, творчі завдання)
<i>Узагальнення, систематизація знань. Домашнє завдання (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)</i>	Аналіз та оцінка роботи на уроці, занятті учнів, класу в цілому; домашнє завдання: що необхідно повторити, щоб усунути прогалини в знаннях вивченої теми та для засвоєння нової теми

Структура комбінованого уроку

1 варіант

1. Актуалізація опорних знань, навичок і умінь (попередні або підготовчі вправи).
2. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми, мети та завдань уроку, заняття.
3. Вивчення нового матеріалу (правила, закон), його сприймання, усвідомлення і осмислення (вступні вправи).
4. Первинне застосування набутих знань (пробні вправи).
5. Формування навичок (умінь) на запропонованому вчителем навчальному матеріалі в незмінених умовах (тренувальні вправи за зразком, інструкцією, завданням).
6. Формування узагальнених умінь на основі застосування знань і навичок у нестандартній ситуації (творчі вправи).
7. Самостійна робота на творче застосування знань, навичок і умінь, перевірка результатів виконаних навчальних завдань.
8. Підсумки уроку, заняття.
9. Домашнє завдання.

2 варіант

1. Перевірка виконання учнями домашнього завдання практичного характеру.
2. Перевірка раніше засвоєних знань
3. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів. Повідомлення теми, мети і завдань уроку,

заняття.

4. Сприйняття і усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.
5. Осмислення, узагальнення і систематизація знань.
6. Підсумки уроку.
7. Повідомлення домашнього завдання.

Види діяльності вчителя під час розробки етапів уроку (заняття)

Етапи уроку, заняття	Види діяльності учителя
Визначення мети уроку, заняття	Сформувані уявлення про ...; знання про ...; учити встановлювати зв'язки між ...; розвивати вміння виділяти головне; працювати з навчальною і додатковою літературою; учити застосовувати знання для формування умінь ... та пояснювати результати застосування
Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)	Повідомлення мети і завдань уроку, заняття; перевірка сформованості знань основних понять, законів, закономірностей з попередніх тем, які необхідні для вивчення нового матеріалу (попередні або підготовчі навчальні завдання); створення готовності учнів для участі в навчальному процесі – мотивація їх діяльності
Основна частина (20-22 хв. уроку; 40-45 хв. заняття)	Пояснення фактичного матеріалу; первинне застосування нових знань (тренувальні вправи); самостійна робота на використанні знань з нової теми; перевірка результатів виконання роботи; аналіз та корекція помилок
Узагальнення, систематизація знань. Домашнє завдання (8-10 хв. уроку; 16-20 хв. заняття)	Підбиття підсумків роботи на уроці, занятті; Домашнє завдання: що треба вивчити, про що мати уявлення, для бажаючих – творчі, проблемні завдання для поглибленого вивчення

Види діяльності учителя за структурою уроку, відповідно до обраного вчителем типу уроку

Етапи уроку	Урок формування нових знань	Урок застосування та формування нових умінь і навичок	Урок узагальнення та систематизації знань, умінь, навичок	Урок перевірки знань, умінь і навичок	Комбінований урок
Визначення мети уроку	Сформувані уявлення про ...; знання про ...; учити виявляти зв'язки між ...; розвивати вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки	Забезпечити формування таких умінь і навичок, як ...; показати (встановити) можливості їх застосування в пізнанні й практичній діяльності; формувати досвід такого застосування; формувати алгоритм реалізації умінь	Систематизувати і узагальнити знання про ...; продовжити розвивати вміння ... і формувати навички ...	Перевірити: 1) рівень засвоєння матеріалу ...; 2) рівень осмисленості знань (пояснення змісту понять, тверджень, ілюстрування прикладами, встановлення взаємозв'язків); 3) рівень умінь застосовувати вивчене в знайомих і змінених, нових ситуаціях	Сформувані уявлення про ...; знання про ...; учити встановлювати зв'язки між ...; розвивати вміння виділяти головне; працювати з навчальною і додатковою літературою; учити застосовувати знання для формування умінь ... та пояснювати результати застосування

Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності (8-10 кл)	Повідомлення теми і мети уроку, ознайомлення з коротким змістом нового матеріалу; встановлення деяких залежностей і зв'язків між елементами нової теми і вже засвоєними знаннями; значення знань і умінь теми для практичного життя і засвоєння інших наук; актуалізація і корекція знань, досвіду учнів, які необхідні для вивчення теми	Повідомлення теми і мети уроку; актуалізація і корекція основних питань теми; мотивація необхідності знань з даної теми для формування умінь і навичок	Повідомлення теми і мети уроку; відтворення та корекція основних опорних знань про основні явища, факти, закономірності	Повідомлення теми, мети і завдань уроку; мотивація вміння школярів (яке значення мають знання та вміння з теми для пізнання та практичної діяльності, для розуміння основних закономірностей курсу, для засвоєння основ інших наук)	Повідомлення мети і завдань уроку; перевірка сформованості знань основних понять, законів, закономірностей з попередніх тем, які необхідні для вивчення нового матеріалу (попередні або підготовчі завдання); створення готовності учнів для участі в навчальному процесі — мотивація їх діяльності
Основна частина (20-22 хв)	Пояснення фактичного матеріалу; встановлення зв'язків і залежностей між елементами матеріалу; встановлення зв'язків і залежностей між елементами матеріалу, який вивчається; первинне застосування нових знань (пробні вправи); самостійне застосування учнями знань у стандартних ситуаціях (тренувальні вправи за зразком, інструкцією, завданням); перевірка виконаних завдань; аналіз та корекція помилок.	Актуалізація знань, які лежать в основі вміння (мотиваційні вправи); ознайомлення зі змістом уміння, складом і послідовністю виконання дій; самостійне виконання учнями завдань під контролем і за допомогою вчителя; звіт учнів про роботу і теоретичне обґрунтування одержаних результатів	Узагальнення та систематизація знань основних понять, явищ, закономірностей; знань та набутих умінь для виконання практичних завдань з узагальнення, встановлення зв'язків між явищами, компонентами, науками; групування, класифікація, уведення вивченого в систему раніше засвоєного	Перевірка знань фактичного матеріалу; перевірка вміння узагальнювати, порівнювати, робити висновки (будування схем, графіків, складання систематизуючих таблиць, порівняльних характеристик); перевірка вмінь застосовувати знання в стандартних та нових умовах (проблемні, практичні, творчі завдання)	Пояснення фактичного матеріалу; первинне застосування нових знань (тренувальні вправи); самостійна робота на використанні знань з нової теми; перевірка результатів виконання роботи; аналіз та корекція помилок
Узагальнення, систематизація знань. Домашнє завдання (8-10 хв)	Повторення та систематизація основних положень теми; пояснення домашнього завдання, необхідних для його виконання знань і умінь; виконання творчих завдань учнями, які цікавляться темою, предметом	Повторення основних фактів, понять, правил теми, які лежать в основі формування необхідних умінь; пояснення та коментування домашнього завдання	Підбиття підсумків роботи на уроці; коментування домашнього завдання	Аналіз та оцінка роботи на уроці учнів, класу в цілому; домашнє завдання: що необхідно повторити, щоб усунути прогалини в знаннях вивченої теми та для засвоєння нової теми	Підбиття підсумків роботи на уроці; домашнє завдання: що треба вивчити, про що мати уявлення, для бажаних — творчі, проблемні завдання

8. Відмінності та особливості професійного і навчального проектування.

Етапи професійного проектування виробів, їх зміст	Послідовність операцій у навчальному проектуванні
1. Формулювання задуму	
Одержання та уточнення умови завдання від замовника. Цей та інші етапи характеризуються загальною роботою фахівців і економістів, технологів, дизайнерів, інженерів-конструкторів. В уяві конструктора формуються чіткі уявлення про загальний технічний напрямок конструювання, додаткові технічні вимоги, призначення та умови експлуатації пристрою.	1. Ознайомлення з призначенням виробу та вимогами до нього. 2. Аналіз конструкції. Порівняння з будовою вже існуючих аналогів. 3. Вибір варіанта нової конструкції виробу, яку потрібно удосконалити.
2. Графічний проект	
Конструктор проводить попередні розрахунки, виконує ескізні варіанти основних частин, загальну компоновку пристрою та вибирає найбільш вдалі варіанти графічних проектних пропозицій. Проведена робота реалізує технічні	1. Вибір масштабу макету, моделі. 2. Визначення розмірів деталей у трьох проекціях креслення. 3. Копіювання, ескізування, розробка креслень деталей (із типами з'єднань)

вимоги в ескізний вигляд, що дозволяє досягти більш-менш чіткого уявлення про зв'язки між окремими частинами та уявити об'єкт проектування в цілому.	
3. Пошукова конструкція (модель, макет, композиція)	
Проводиться пошук вдалих поєднань частин схеми, виконується креслення загальних виглядів та складальні креслення вузлів пристрою. Як правило, на цьому етапі здійснюється макетування в реальному об'ємі, що дозволяє виявити допущені раніше помилки, оцінити функціональні, технічні, естетичні досягнення.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка послідовності виготовлення виробу (при необхідності – виготовлення шаблонів, поопераційної карти). 2. Добір матеріалів, з яких будуть виготовлені деталі виробу. 3. Виготовлення пошукового макету, моделі. 4. Вибір виду оздоблення. Колірно-графічне забарвлення.
4. Створення виробничого зразка	
Розробляються робочі креслення деталей і робочі складальні (монтажні) креслення. При цьому встановлюються розміри деталей і їх елементів, розробляється робоче креслення на кожен деталь.	Не створюється

Процес професійного та навчального проектування С. 21-22 // Вдовченко В.В. Проектне моделювання на заняттях з освітньої галузі “Технології”// Вісник Черкаського університету. – Вип. 26. – Черкаси. –2001.-С.19-22.

9. Структура навчального проекту для 10-11 класів.

№ уроку	Назви розділів, тем уроків, практичних робіт	К-сть год	Дата	Примітка
I. СТАДІЯ. ПРОЕКТУВАННЯ. (_ год).				
	1. Вивчення проектної ситуації та вибір стратегії творчого проектування			
	Пр. р. 1. Розробка пояснювальної записки для навчального проекту. Комплексний виріб (за вибором - індивідуального; колективного навчального проекту)			
	2. Дизайнерське та конструкторське проектування комплексного виробу			
	Пр. р. 2. Дизайнерське та конструкторське проектування комплексних виробів.			
II. СТАДІЯ. ТЕХНОЛОГІЇ(_ год).				
	3. Проектування технології макетування для виготовлення комплексних виробів.			
	Пр. р. 3. Розробка технології виготовлення макетів комплексних виробів(технологічна карта, маршрутна карта, операційна карта).			
	4. Виготовлення комплексних виробів (_ год).			
	Пр. р. 4. Підготовка робочих місць для виготовлення комплексних виробів на технологічних машинах (верстатах). Вивчення ПТБ Залік з ПТБ.			
	4.1. Підготовчі технологічні переходи, процеси: вимірювання матеріалів для вибору під заготовки та розмічання на них деталей			
	Пр. р. 5. Вимірювання й розмічання деталей комплексних виробів			
	4.2. Основні технологічні переходи, процеси виготовлення деталей комплексних виробів на технологічних машинах /верстатах/			
	Пр. р. 6. Виготовлення деталей комплексних виробів на технологічних машинах (верстатах)			
	4.3. Додаткові технологічні переходи, процеси(шліфування, полірування, на технологічних машинах (верстатах))			
	Пр. р. 7. Чистова обробка деталей комплексних виробів за			

	розробленою технологією.			
	4.4. Технологічний процес складання, монтажу комплексних виробів з виготовлених деталей			
	Пр. р. 8. З'єднання деталей комплексних виробів. за розробленою технологією			
	4.5. Технологічний процес опорядження та оздоблення комплексних виробів			
	Пр. р. 9. Опорядження та оздоблення виготовлених деталей комплексних виробів	1		
III. СТАДІЯ ОЦІНЮВАННЯ. ЗАХИСТ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ (_ год).				
	5. Стадія оформлення виконаного навчального проекту. Оцінювання. Підготовка до захисту та презентації.			
	Пр. р. 10. Оформлення навчального проекту. Підготовка навчального проекту до захисту та презентації.			
	6. Захист проекту. Презентація.			
	Пр. р. 11. Захист проекту. Презентація.			

10. Зразки план-конспектів з технології, 10-11 класи

<p>Управління освіти Голосіївської районної місті Києві державної адміністрації ліцей податкової та рекламної справи №21 міста Києва</p> <p>З досвіду роботи Вдовченка Віктора Володимировича, вчителя технології, вчителя вищої категорії, вчителя-методиста (педагогічний стаж 35 років), доктора філософії в галузі дизайну, професора Інституту реклами, старшого наукового співробітника відділу технологічної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України (науковий стаж 17 років), члена Національної спілки дизайнерів України.</p> <p style="text-align: center;">ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ Навчальні проекти. 10 клас</p> <p>Тема уроку № 17. Пошук дизайнерських ідей. Тип уроку: комбінований.</p> <p>Мета уроку: за проектною ситуацією генерувати та формулювати дизайнерські ідеї.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>дати</i> огляд проектних ситуацій в різних видах дизайну; - <i>показати</i> форми генерування дизайнерських ідей; - <i>навчити:</i> формулювати дизайнерські ідеї; проведеному аналізу зафіксованих ідей, їх ранжуванню щодо застосування; обирати дизайнерські ідеї, найбільш ефективні, придатні для втілення в дизайнерський проект, їх опрацюванню - <i>визначити</i> особливості процесу пошуку дизайнерських ідей в різних видах дизайну для об'єктів художнього проектування: графічного та WEB-дизайну, промислового дизайну, дизайну одягу, дизайну середовища, ландшафтного дизайну; - <i>формувати</i> ключові та предметні компетентності; проектно-технологічні в галузі дизайну на рівні мисленнєвого, вербального образотворення, формотворення. - <i>розкрити</i> особливості художнього проектування: аудіала - вербальне образотворення, формотворення; візуала – графічний пошук дизайнерських ідей методами художньої та технічної графіки; кінестетика – предметно-пластичний пошук дизайнерських ідей в процесі макетування, моделювання з легко оброблюваних матеріалів; - <i>навчитися</i> розрізняти та характеризувати сформульовані дизайнерські ідеї; - <i>розвивати та формувати</i> пізнавальні процеси в навчальній художньо-проектній діяльності дизайнера: сприйняття, уваги, мислення, пам'яті, уяви; - <i>розкрити</i> сильні сторони емоційної та вольової сфер особистості на прикладі видатних генераторів проектних ідей у сфері дизайну, техніки, сфери обслуговування та менеджменту; - <i>розвивати</i> творчі та креативні здібності учнів. - <i>формувати</i> високі морально-естетичні якості; мислення проектними концептами; - <i>виховувати</i> здатність до процесу наукової самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності учнів під час пошуку дизайнерських ідей; - <i>навчити</i> організації самостійної, індивідуальної та колективної навчально-пізнавальної діяльності та організації предметно-розвивального середовища учнів в пошуковій художньо-проектній діяльності;

– *сприяти* виконанню учнями певних вимог і правил, способів поведінки і діяльності, що сприяють у них формуванню у них позитивного відношення до творчої, креативної пошукової художньо-проектної діяльності;

– *виховувати* такі якості особистості як старанність, послідовність, уважність, акуратність, зібраність, наполегливість, організованість, ретельність, відповідальність, творчість, креативність та ін.;

– *навчити організовувати* навчально-виховну діяльність учнів – аудиторну та позакласну, позашкільну, щоб вона сприяла вихованню високих морально-етичних, естетичних та професійних якостей для розробки екологічних та ергономічних дизайнерських проєктів.

Міжпредметні зв'язки: художня культура, мистецтво, образотворче мистецтво, креслення, геометрія, математика.

Обладнання, матеріали, інструменти, наочні посібники: таблиці, схеми, роздаткові матеріали, учнівські творчі роботи, реферати, доповіді, матеріали для словника-довідника з «Основ дизайну».

Профінформація: Інститут реклами. Напрямок підготовки 6.020207 «Дизайн».

Професійні профілі: дизайнер-графік, дизайнер середовища (інтер'єру і екстер'єру, дизайну ландшафту, фітодизайну).

Використана та рекомендована література:

1. Арнхейм Р. Искусство и восприятие. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.
2. Бхаскаран Лакшмі. Дизайн і час - СПб. : Арт-джерело, 2009.
3. Бегенау З.Г. Функция, форма, качество. – М.: Мир, 1989. – 168 с.
4. Боумен У. Графическое представление информации. – М.: Мир, 1991. – 225 с.
5. Вдовченко В.В. та ін. Словник-довідник «Основи дизайну». С. 115-125 // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / Упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
6. Вдовченко В.В. та ін. Світ професій. С. 104-114 // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / Упоряд.: В. Вдовченко та ін. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
7. Вдовченко В.В. та ін. Навчальна програма для 11-річн. школи. Технології. 10-11 кл. Програма для профільн. навчання учнів загальноосв. навч. закладів. Спеціалізація „Основи дизайну“. Технологічний напрям. Технологічний профіль. Наказ МОН № 1021 від 28.10.2010. Про надання навчальним програмам грифу «Затверджено МОН України». – 2010. – 96 с.
8. Вдовченко В.В. та ін. Основи дизайну: підручник для 10 класу загальноосв. навч. закл. Профільн. рівень. [За ред. Вдовченка В.В.] - К.: Педагогічна думка, 2010. – 304 с.: іл.
9. Вдовченко В.В. та ін. Методика викладання образотворчого мистецтва і дизайну: навч. програма для підготовки, перепідготовки вчителя образотв. мистецтва і вчителя труд. навч. для викладання профільних програм за напрямом «Дизайн»: «Етнодизайн», «Основи дизайну», «Графічний дизайн», «Веб-дизайн», «Дизайн середовища (дизайн інтер'єрів та екстер'єрів)», «Ландшафтний дизайн» // Завуч. 2006. – №16 (274), – С. 33–44.
10. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования. – К.: Вища школа, 1982. – 151 с.
11. Джонс Дж. Инженерное и художественное конструирование. – М.: Мир, 1976. – 374 с.
12. Дональд А. Норман Дизайн звичних речей = TheDesignofEverydayThings– М.: "Вільямс", 2006. – 384 с.
13. Каган М.С. Морфология искусства. – Л.: Искусство, 1992. – 440 с.
14. Розенсон І. Основи теорії дизайну – СПб. : Питер, 2006. – 224 с.
15. Снарский О. Реклама вокруг нас. – К.: Реклама, 1983. – 160 с.

ХІД УРОКУ

1. ОРГАНІЗАЦІЯ УЧНІВ:

1) перевірка наявності учнів, 2) перевірка готовності учнів до уроку.

2. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Роль дизайнерського евристичного мислення в художньому проєктуванні:

аудіала – вербальне образотворення, формотворення;

візуала – графічний пошук дизайнерських ідей методами художньої та технічної графіки;

кінестетика – предметно-пластичний пошук дизайнерських ідей в процесі макетування, моделювання з легко оброблюваних матеріалів.

3. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ І ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ.

Значення дизайнерських евристичних ідей в різних видах дизайну: графічному, WEB-дизайні, промислового дизайні, дизайні одягу, дизайні середовища, ландшафтному дизайні.

4. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ, ЙОГО СПРИЙМАННЯ, УСВІДОМЛЕННЯ І ОСМИСЛЕННЯ.

- 1) оголошення теми, навчальної мети уроку, завдань (навчальних, розвивальних, виховних);
- 2) повторення раніше вивченого матеріалу і набутих умінь;
- 3) вивчення нового матеріалу:

Пошук дизайнерських ідей.

4.1. Аналіз зафіксованих ідей, їх ранжування щодо застосування.

4.2. Вибір ідей, найбільш ефективних, придатних для втілення в проект, їх опрацювання.

- 4) закріплення навчального матеріалу (запитання):

5. ПЕРВИННЕ ЗАСТОСУВАННЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ (ПРОБНІ ВПРАВИ).

Розкрити специфіку пошуково-евристичної дизайнерської діяльності в особисто привабливому виді дизайну – графічному, WEB-дизайні, промислового дизайні, дизайні одягу, дизайні середовища, ландшафтному дизайні:

- вербальне образотворення;
- графічне проектування методами художньої та технічної графіки;
- предметно-пластичне проектування – виготовлення макету, моделі з легко оброблюваних матеріалів

6. ФОРМУВАННЯ УМІНЬ, НАВИЧОК НА ЗАПРОПОНОВАНОМУ ВЧИТЕЛЕМ НАВЧАЛЬНОМУ МАТЕРІАЛІ В НЕ ЗМІНЕНИХ УМОВАХ (ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ ЗА ЗРАЗКОМ, ІНСТРУКЦІЄЮ, ЗАВДАННЯМ).

Охарактеризувати на прикладі індивідуально обраної особистості дизайнера, конструктора, модельєра, архітектора: Як вони здійснювали пошук, формулювали та виражали дизайнерські евристичні ідеї в різних видах дизайну: графічному, WEB-дизайні, промислового дизайні, дизайні одягу, дизайні середовища, ландшафтному дизайні?

7. ФОРМУВАННЯ УЗАГАЛЬНЕНИХ УМІНЬ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАТЬ І НАВИЧОК У НЕСТАНДАРТНІЙ СИТУАЦІЇ (ТВОРЧІ ВПРАВИ).

1. Визначити особливості пошуку дизайнерських ідей:

- аудіалом – вербальне образотворення, формотворення;
- візуалом – графічне проектування методами художньої та технічної графіки;
- кінестетиком – предметно-пластичне проектування – виготовлення макету, моделі з легко оброблюваних матеріалів;

2. Охарактеризувати чинники, за якими обирають дизайнерські професії

Загальні характеристики професій за акад. Є.О. Клімовим

Ознаки класифікації	Вид Класифікації	Класифікація професій		
Мета праці	Клас професій	Гностичні (Г) розпізнавати, розрізняти; оцінювати, перевіряти	Перетворюючі (П-чі) перетворювати, обробляти, організувати, переміщувати	Пошукові (П-ві) придумувати, винаходити; конструювати, знаходити певні варіанти

8. ПРАКТИЧНА РОБОТА НА ТВОРЧЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАТЬ, НАВИЧОК І ВМІНЬ.

Огляд і порівняльний аналіз форм і змісту пошуку дизайнерських ідей в різних напрямках дизайну: графічному, WEB-дизайні, промислового дизайні, дизайні одягу, дизайні середовища, ландшафтному дизайні.

9. ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАНИХ ЗАВДАНЬ.

ПІДСУМКИ УРОКУ

- підсумки роботи учнів за урок і рівень досягнення поставленої на уроці мети;
- аналіз роботи окремих учнів;
- аналіз характерних помилок при виконанні навчальних завдань, їх причини та шляхи попередження;
- оголошення і мотивація оцінок учнів

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

<p>1. Підготувати реферат, доповідь про особисто привабливу індивідуально обрану особистість, на вибір: дизайнера, конструктора, модельєра, архітектора та ін.
Розкрити елементи індивідуального стилю для пошуку дизайнерських ідей обраною особистістю.</p> <p>2. Продовжувати поповнювати словниковий словник поняттями та термінами з галузі дизайну.</p> |
|---|

**Управління освіти Голосіївської районної
в місті Києві державної адміністрації
лицей податкової та рекламної справи №21 міста Києва**

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ

з «Технології» за спеціалізацією «Художньо-проектна творчість». 11 клас

Розділ 4. Вступ. Проектування як триступеневий процес.

Тема уроку: 4.1. Дизайн як вид проектно-прогностичної діяльності.

З досвіду роботи Вдовченка Віктора Володимировича, вчителя технології, вчителя вищої категорії, вчителя-методиста (педагогічний стаж 35 років), доктора філософії в галузі дизайну, професора Інституту реклами, старшого наукового співробітника відділу технологічної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України (науковий стаж 17 років), члена Національної спілки дизайнерів України.

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ

Розділ 4. ВСТУП. ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ТРИСТУПЕНЕВИЙ ПРОЦЕС.

Тема уроку: 4.1. Дизайн як вид проектно-прогностичної діяльності.

Тип уроку: комбінований.

Мета уроку: розкрити художнє проектування (дизайн) як триступеневий процес, вид проектно-прогностичної діяльності на прикладі дизайну середовища

Навчальні завдання:

- *сприяти* формуванню в учнів наукові уявлення про дизайн як вид проектно-прогностичної діяльності;
- *розкрити* проектування як триступеневий процес: вербальне образотворення; графічне проектування методами художньої та технічної графіки; предметно-пластичне проектування – виготовлення макету, моделі з легко оброблюваних матеріалів;
- *визначити* особливості процесу проектування об'єктів дизайну середовища, в порівнянні із об'єктами графічного та WEB-дизайну, промислового дизайну, дизайну одягу, ландшафтного дизайну;
- *формувати* ключові та предметні компетентності; проектно-технологічні в галузі дизайну як синтез триступеневого процесу проектування.

Розвиваючі завдання:

- *визначити* в процесі порівняння взаємовідповідності психотипів людини (їх природніх схильностей) і видів проектування як триступеневого процесу: аудіал - вербальне образотворення; візуал - графічне проектування методами художньої та технічної графіки; кінестетик - предметно-пластичне проектування – виготовлення макету, моделі з легко оброблюваних матеріалів;
- *навчитися* характеризувати чинники, за якими обирають професію мистецтвознавця, екскурсовода, науковця в галузі дизайну (аудіальна інформація); стиліста, дизайнера, конструктора (візуальна інформація); макетника, моделювальника, закрійника, технолога (кін естетична, сенсорна інформація);
- *розвивати та формувати* пізнавальні процеси в навчальній діяльності (сприйняття, уваги, мислення, пам'яті, уяви);
- *розкрити* сильні сторони емоційної та вольової сфер особистості на прикладі видатних особистостей у сфері дизайну, техніки, сфери обслуговування та менеджменту;
- *розвивати* творчі та креативні здібності учнів.

Виховні завдання:

- *формувати* високі морально-естетичні якості; прогностичне мислення;
- *виховувати* здатність до процес наукової самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- *навчити* організації самостійної, індивідуальної та колективної навчально-пізнавальної діяльності та організації предметно-розвивального середовища учнів;

- *сприяти* виконанню учнями певних вимог і правил, способів поведінки і діяльності, що сприяють у них формуванню у них позитивного відношення до навчання, однокласників і вчителя;
- *виховувати* такі якості особистості як старанність, послідовність, уважність, акуратність, зібраність, наполегливість, організованість, ретельність, відповідальність та ін.;
- *навчити організовувати* навчально-виховну діяльність учнів – аудиторну та позакласну, позашкільну, щоб вона сприяла вихованню високих морально-етичних, естетичних та професійних якостей.

Міжпредметні зв'язки: художня культура, мистецтво, образотворче мистецтво, креслення, геометрія, математика.

Обладнання, матеріали, інструменти, наочні посібники: таблиці, схеми, роздаткові матеріали, учнівські творчі роботи, реферати, доповіді, матеріали для словника-довідника з «Основ дизайну».

Профінформація: Національний університет Львівська політехніка. Напрямок підготовки 6.020207 «Дизайн». **Професійні профілі:** дизайнер-графік, предметний дизайнер, дизайнер інтер'єру і обладнання, дизайнер елементів архітектурного середовища, технік з мультимедійного забезпечення дизайнерського проектування, дизайнер-технік.

Використана та рекомендована література:

1. Арнхейм Р. Искусство и восприятие. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.
2. Бхаскаран Лакшмі. Дизайн і час - СПб. : Арт-джерело, 2009.
3. Бегенау З.Г. Функция, форма, качество. – М.: Мир, 1989. – 168 с.
4. Боумен У. Графическое представление информации. – М.: Мир, 1991. – 225 с.
5. Волкобрун И.Т. Основы художественного конструирования. – К.: Вища школа, 1982. – 151 с.
6. Гройс Б. Мистецтво, дизайн, політика // Українське мистецтво. №3, 2004, - С. 54-57.
7. Джонс Дж. Инженерное и художественное конструирование. – М.: Мир, 1976. – 374 с.
8. Дональд А. Норман Дизайн звичних речей = The Design of Everyday Things - М.: "Вільямс", 2006. - 384 с.
9. Загоруйко С.Т. Традиции и формирование культуры потребления. // Традиции и современность / Под редакцией И.И. Фурсина.— Севастополь: черноморское высшее военноморское училище им П.С.Нахимова, 1985 — 352 с.
10. Кантор К. К проблеме общественной природы дизайна // Вопросы технической эстетики. - 1970 - Вып.2.- С. 18-80.
11. Куленко М.Я. Основы композиції в образотворчому мистецтві. – К.: КНУБА, 2001. – 88 с.
12. Каган М.С. Морфология искусства. – Л.: Искусство, 1992. – 440 с.
13. Модернизм: анализ и критика основных направлений. – М.: Искусство, 1969. – 243 с.
14. Розенсон І. Основы теории дизайну - СПб. : Питер, 2006. - 224 с.
15. Снарский О. Реклама вокруг нас. – К.: Реклама, 1983. – 160 с.
16. Федоров М. Эстетическая ценность предметной среды. // Вопросы технической эстетики.-1970- вып.2.- С. 196-231.
17. Штанко О. Мистецтво плаката і графічний дизайн. – К.: УАМ, 1998. – Вип.5. – С. 70-73.
18. Шорохов Е.В. Основы композиции. – М.: Просвещение, 1979. – 303 с.

ХІД УРОКУ

1. ОРГАНІЗАЦІЯ УЧНІВ:

1) перевірка наявності учнів; 2) перевірка готовності учнів до уроку.

2. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, ВМІНЬ, НАВИЧОК.

Роль і функції дизайну в соціально-суспільному розвитку.

3. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ І ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ.

Зв'язки між розвитком технологій промислового виробництва і естетичними запитами суспільства у різні історичні епохи.

4. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ, ЙОГО СПРИЙМАННЯ, УСВІДОМЛЕННЯ І ОСМИСЛЕННЯ.

- 1) оголошення теми, навчальної мети уроку, завдань (навчальних, розвивальних, виховних);
- 2) повторення раніше вивченого матеріалу і набутих умінь;
- 3) вивчення нового матеріалу:

4.1. Утилітарні, естетичні та технологічні якості творів графічного та WEB-дизайну, промислового дизайну, дизайну середовища.

4.2. Особливості процесу проектування об'єктів дизайну середовища.

4) закріплення навчального матеріалу (запитання):

5. ПЕРВИННЕ ЗАСТОСУВАННЯ НАБУТИХ ЗНАНЬ (ПРОБНІ ВПРАВИ).

Розкрити проектування як триступеневий процес в особисто привабливому виді дизайну (графічного, WEB-дизайну, промислового дизайну, дизайну одягу, дизайну середовища, ландшафтного дизайну):

- вербальне образотворення;
- графічне проектування методами художньої та технічної графіки;
- предметно-пластичне проектування – виготовлення макету, моделі з легко оброблюваних матеріалів

6. ФОРМУВАННЯ УМІНЬ, НАВИЧОК НА ЗАПРОПОНОВАНОМУ ВЧИТЕЛЕМ НАВЧАЛЬНОМУ МАТЕРІАЛІ В НЕ ЗМІНЕНИХ УМОВАХ (ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ ЗА ЗРАЗКОМ, ІНСТРУКЦІЄЮ, ЗАВДАННЯМ).

Охарактеризувати на прикладі індивідуально обраної особистості дизайнера, конструктора, модельєра, архітектора.

Як виражається один, два або гармонійно поєднуються всі три складові проектування: вербальне образотворення, формотворення; графічне проектування; предметно-пластичне проектування?

7. ФОРМУВАННЯ УЗАГАЛЬНЕНИХ УМІНЬ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ І НАВИЧОК У НЕСТАНДАРТНІЙ СИТУАЦІЇ (ТВОРЧІ ВПРАВИ).

1. Визначити в процесі порівняння взаємовідповідності психотипів людини (їх природніх схильностей) і видів проектування як триступеневого процесу:

- аудіал - вербальне образотворення, формотворення;
- візуал - графічне проектування методами художньої та технічної графіки;
- кінестетик - предметно-пластичне проектування – виготовлення макету, моделі з легко оброблюваних матеріалів;

2. Охарактеризувати чинники, за якими обирають професії

- мистецтвознавця, екскурсовода, науковця в галузі дизайну (аудіальна інформація);
- стиліста, дизайнера, конструктора (візуальна інформація);
- макетника, моделювальника, закрійника, технолога (кінестетична, сенсорна інформація);

8. ПРАКТИЧНА РОБОТА НА ТВОРЧЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ, НАВИЧОК І ВМІНЬ.

Огляд і порівняльний аналіз творів з різних напрямків дизайну

(графічного, WEB-дизайну, промислового дизайну, дизайну одягу, дизайну середовища, ландшафтного дизайну), як об'єктів, в яких поєднуються утилітарні та естетичні та технологічні якості.

9. ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАНИХ ЗАВДАНЬ.

10. ПІДСУМКИ УРОКУ

- підсумки роботи учнів за урок і рівень досягнення поставленої на уроці мети;
- аналіз роботи окремих учнів;
- аналіз характерних помилок при виконанні навчальних завдань, їх причини та шляхи попередження;
- оголошення і мотивація оцінок учнів

11. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підготувати реферат, доповідь про особисто привабливу індивідуально обрану особистість, на вибір: дизайнера, конструктора, модельєра, архітектора та ін.

Розкрити психологію успіху в творчій лабораторії обраної особистості.

Як виражається один, два або гармонійно поєднуються всі три складові проектування в художньо-проектній діяльності обраної особистості творця: вербальне образотворення, формотворення; графічне проектування; предметно-пластичне проектування?

2. Продовжувати поповнювати словниковий словник поняттями та термінами з галузі дизайну.

До словника-довідника з «Художньо-проектної творчості»

Дизайн (від англ. design — задум, проект, креслення, малюнок) — це процес і результат художньо-технічного проектування предметів в просторі, орієнтований на досягнення найповнішої відповідності створюваних об'єктів і середовища можливостям і потребам людини.

Назви професій в галузі дизайну. Людину, яка займається художньо-технічною діяльністю, називають **дизайнером**, але це в широкому сенсі. А якщо взяти вужчі спеціалізації, певну галузь дизайну, то назва професії залежатиме від сфери діяльності: архітектор, ілюстратор, дизайнер плакатної та іншої рекламної графіки, веб-дизайнер і так далі.

В середині ХХ століття в професійному лексиконі для позначення формоутворення в умовах індустріального виробництва вживалося поняття **«Індустріальний дизайн»**. Тим самим підкреслювався його нерозривний зв'язок з промисловим виробництвом і конкретизувалася багатозначність цього терміна. В кінці ХХ століття проектно-художню діяльність в галузі індустріального формоутворення стали називати коротше — «дизайн».

Об'єктом дизайну може стати будь-який технічний промисловий виріб.

Дизайн, як творча діяльність, прагне охопити всі аспекти оточуючого людину довкілля:

1. Промисловий дизайн (механізми, побутова техніка, мода і аксесуари).
2. Дизайн середовища (міського середовища, дизайн інтер'єрів, світловий дизайн, колористика і суперграфіка).
3. Дизайн процесів (фірмові стилі, дизайн церемоній, дизайн-програми).
4. Графічний дизайн (шрифти, поліграфія, веб-дизайн, візуальна ідентифікація, товарні знаки, візуальні комунікації).
5. Ландшафтний дизайн (створення штучних і реконструкція зруйнованих ландшафтів, декоративна дендрологія).
6. Архітектурний дизайн (масове будівництво, інженерні споруди).

Поняття «дизайн» нерозривно пов'язане з поняттям **«дизайн-проект»**. Це комплект документів, які необхідні для проведення ремонтно-оздоблювальних робіт. Також він включає робочі креслення, планувальні рішення й ескізи роботи. Їх кількість визначається виходячи з побажань клієнта. Реалізація того або іншого дизайнерського задуму завжди ґрунтується на дизайн-проекті.

Галузі дизайну:

Арт-дизайн — концептуальний, елітний. Інформаційний, програмний.

Графічний дизайн — проектування символів-знаків, логотипів, послуги дизайнерів, що проектують поліграфічну продукцію тощо.

Нон-дизайн — організовує процеси виробництва, обслуговування, збуту, навчання.

Промисловий дизайн — дизайн промислових товарів, конвеєрно-потоківий, масовий. Проектування 3-х мірних об'єктів.

Психо-дизайн — це наука адаптації інтер'єрів, архітектурних і ландшафтних форм під конкретну людину, її психологічні особливості й потреби. Інтер'єр здатний стимулювати й руйнувати, налаштовувати на успіх, спокій або активність, знімати чи посилювати внутрішні проблеми людини, сім'ї, колективу; активізувати творчий процес, впливати на продажі.

Пабліш-арт — так званий народний (міський) дизайн. Процвітає на заході.

Рекламний дизайн — націлений на досягнення прибутку.

Середовищний дизайн — дизайн архітектурного середовища (інтер'єр-екстер'єр), послуги дизайнерів, що проектують художні свята, виставки тощо.

Стайлінг-дизайн — художня адаптація вже готової форми (інтер'єр-екстер'єр) або поліпшення технічної частини об'єкту.

Кітч — примітивний, тупий (кухонний) дизайн. В даний час визначення носить відтінок зневаги. Слово з'явилося в 1860-1870-х роках в Германії (Мюнхені) і означало переробку старих меблів, оновлення з відтінком обману: продавати старе, як нове. Друга вірогідна складова значення — англійське слово sketch («нарис»).

Кустарний дизайн — швидше ремесло, засноване більше на особистому досвіді й смаку, ніж на освіті.

Фіто-дизайн — вживання, в основному, природних елементів, кольорів і рослин.

Футуро-дизайн — історичний і прогностичний дизайн майбутнього.

Web-дизайн — проектування інтернет-серверів.

Сайнс-дизайн — науковий дизайн.

Сучасні дизайнери можуть вирішувати цілий ряд проблем: проектування, соціальної привабливості продукту, вирішення творчих завдань. Чим більше проблем вирішує дизайн, тим більше людей різної кваліфікації необхідно для його проектування.

Отже, група людей, які можуть мати різну кваліфікацію, але працюють в одному напрямі, можуть бути виділені в окремий підрозділ, який називається студія дизайну (**дизайн-студія**) — творча майстерня, в якій зароджуються і реалізуються креативні дизайнерські ідеї.

Дизайн охоплює всі сфери життя сучасного суспільства. Це творча діяльність, яка дає можливість художнього проектування місця існування й навколишніх предметів відповідно до художніх і утилітарних закономірностей.

Дизайн ([англ. design](#) інженер-конструктор, від [лат. designare](#) відміряти) - **творча діяльність**, метою якої є визначення формальних якостей [промислових виробів](#). Ці якості включають і зовнішні риси виробу, але головним чином ті структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб у єдине ціле як з точки зору [споживача](#), так і з точки зору [виготовлювача](#). Дизайн прагне охопити всі аспекти [навколишнього середовища людини](#), яка обумовлена промисловим виробництвом.

Людини, яка займається художньо-технічною діяльністю в рамках будь-якої з галузей дизайну називають у загальному випадку **дизайнером** (у тому числі [архітектора](#), проектувальника, [ілюстратора](#), дизайнера [плакатної](#) та іншої [рекламної](#) графіки, [веб-дизайнера](#)).

1. Альтернативні визначення терміна

- Дизайн - [творчий метод](#), [процес](#) і результат художньо-технічного [проектування](#) промислових виробів, їх комплексів і систем, орієнтованого на досягнення найбільш повної відповідності створюваних об'єктів і середовища в цілому можливостям і [потребам](#) людини, як утилітарним, так і естетичним.

- Дизайн - мистецтво компоновання, стилістики та прикраси.

Для дизайну актуально безліч напрямків.

- Дизайн - творчий процес створення речі, в якому естетика визначає зміст (суть), а [технології](#) форму речі.

- Дизайн - нерозривний зв'язок естетики взаємообумовлених і технологій, в якій естетика задає зміст (суть) речі або процесу, а технології їх форму.

2. Історія. Дизайн, у застосуванні до моди. Функціональність і [естетика](#) сукні для масового споживача

Слово "*design*" з'явилося в [XVI столітті](#) і однозначно вживалося у всій [Європі](#). Слово "дизайн" вперше згадав в одній зі своїх робіт італієць К.В. Сьєр. Італійське вираз "*designo intero*" означало народжену у художника і викликану [Богом](#) ідею - концепцію [твори мистецтва](#). [Оксфордський словник 1588](#) дає таку інтерпретацію цього слова: "*задуманий людиною план або схема чогось, що буде реалізовано, перший начерк майбутнього твору мистецтва*".

У вересні [1969](#) на конгресі Міжнародної ради організацій з дизайну (ІКСІД) було прийнято наступне визначення: "*Під терміном дизайн розуміється творча діяльність, мета якої визначення формальних якостей предметів, вироблених промисловістю. Ці якості форми відносяться не тільки до зовнішнього вигляду, але головним чином до структурних і функціональних зв'язкам, які перетворюють систему у цілісну єдність з точки зору, як виробника, так і споживача*".

В середині [XX століття](#) в професійному лексиконі для позначення формоутворення в умовах індустріального виробництва вживалося поняття "індустріальний дизайн". Тим самим підкреслювався його нерозривний зв'язок з [промисловим виробництвом](#) і конкретизувалася багатозначність терміна "дизайн". І багато трактатів по історії дизайну того часу в заголовках містили уточнення "індустріальний дизайн". Потім в кінці XX століття проектно-художню діяльність у області індустріального формоутворення стали називати більш стисло - "дизайн". Частково це пов'язано і з тим, що суспільство вступило у фазу постіндустріального розвитку, відбулися значні зміни в цілеустановка "індустріального дизайну".

Сучасне уявлення про дизайн в цивілізованому світі розглядається набагато ширше, ніж промислове проектування. Відомий американський дизайнер в галузі реклами Максима Віньеллі (Massimo Vignelli) вигукнув: "Дизайн всеобщ!" І дійсно, в будь-якій області творчої діяльності людини, будь то мистецтво, будівництво або політика ми стикаємося з поняттям дизайну.

Дизайн як творчий процес можна розділити на:

- **художній дизайн** - створення речового світу суто з точки зору [естетики](#) сприйняття (зовнішні прояви форми);

- **технічну естетику** - науку про дизайн, що враховує всі аспекти, і перш за все конструктивність (ранній етап становлення), функціональність (середній), комфортність виробництва, експлуатації, утилізації технічного виробу і т. д. (сучасне розуміння).

3. Об'єкт дизайну. Об'єктом дизайну може стати практично будь-яке нове технічний промисловий виріб (комплект, ансамбль, комплекс, система) в будь-якій сфері життєдіяльності людей, де соціально-культурно обумовлено людське спілкування.

3.1. Основні категорії об'єкта дизайну

- *Образ* - ідеальне уявлення про об'єкт, художньо-образна модель, створена уявою дизайнера.
- *Функція* - робота, яку повинен виконувати виріб, а також смислова, знакова і ціннісна ролі речі.
- *Морфологія* - будова, структура форми виробу, організована відповідно до його функції, матеріалу і способу виготовлення, втілює задум дизайнера.
- *Технологічна форма* - морфологія, втілена в способі промислового виробництва речі-об'єкту дизайн-проектуювання в результаті художнього осмислення технології.
- *Естетична цінність* - особливе значення об'єкту, що виявляється людиною в ситуації естетичного сприйняття, емоційного, чуттєвого переживання і оцінки ступеня відповідності об'єкту естетичному ідеалу суб'єкта.

4. Методики пошуку дизайн-рішення

- [Виставкове моделювання](#)
- [Музейна](#) ситуаційне моделювання
- Перевтілення або запозичення позиції
- [Проектування](#) особистості в проєктований об'єкт
- [Сценарне](#) моделювання
- [Ігрове](#) ситуаційне моделювання
- [Математичне](#) і [фізична](#) моделювання динаміки об'єкта в середовищі

6. Галузі дизайну. Багатофункціональна дитячі меблі, дизайнер - [Kristian Solmer Vedel, 1951](#), промислово заброньований в [1956](#).

- [Промисловий дизайн](#)
 - [знаряддя праці](#)
 - механізми
 - [побутова техніка](#)
 - Транспортний дизайн
 - Дизайн меблів
- Дизайн [середовища](#)
 - [інформаційний дизайн](#)
 - навігаційний дизайн
 - дизайн міського середовища
 - [дизайн інтер'єрів](#)
 - [графіті](#)
 - [спрей-арт](#)
 - [світловий дизайн](#)
 - колористика і суперграфіка
- Дизайн [процесів](#)
 - фірмові стилі
 - дизайн церемоній
 - дизайн-програми
- 3D дизайн
 - 3D Анімація
 - [дизайн інтер'єрів](#)
 - 3D Презентація
- [Графічний дизайн](#)
 - [шрифти](#)
 - [поліграфічний дизайн](#)
 - [веб-дизайн](#)
 - Візуальна ідентифікація
 - [товарні знаки](#)
 - візуальні комунікації
 - мобільний дизайн
- [Ландшафтний дизайн](#)
 - Створення штучних і реконструкція зруйнованих ландшафтів, декоративна [дендрологія](#)
 - [Екодизайн](#)
- [Архітектурний дизайн](#)
 - Масове будівництво (громадські житла і виробничі будівлі), інженерні споруди
 - Дизайн [одягу](#), [взуття](#), [аксесуарів](#)
 - [Футуродизайн](#)

ПРОФІНФОРМАЦІЯ

Національний університет Львівська політехніка

Напрямок підготовки 6.020207 «Дизайн»

- **Кваліфікація, що присвоюється:** Бакалавр за напрямом “Дизайн”
- **Рівень кваліфікації:** Бакалавр (перший цикл вищої освіти).
- **Спеціальні вимоги до зарахування:**
 - Немає, зарахування проводиться на загальних умовах вступу.
 - **Спеціальні положення про визнання попереднього навчання (формального, неформального, неофіційного):** Немає.
- **Профіль програми:**

У результаті навчання студенти отримують необхідні знання для оволодіння основними завданнями і навичками дизайн-проектування, дизайн-програмування та аналітико-дослідної діяльності в галузях графічного дизайну й дизайну середовища. Підготовка фахівця-дизайнера передбачає проходження різних етапів дизайн-освіти, як то: вивчення комплексу пропедевтичних і фахових проектних дисциплін; оволодіння навичками проведення передпроектних досліджень на етапах курсового і дипломного проектування; вміння працювати з замовником і технічним завданням до проектною частини, а також орієнтуватись в робочій документації; самостійно опрацьовувати надані або емпірично зібрані аналоги й прототипи відповідно до теми проекту; опанувати навички художньо-образного, абстрактно-логічного, аналітичного, проектного та конструктивного типів мислення; самостійно проводити пошук проектних рішень на етапі ескізної розробки проекту та самостійно або за допомогою керівника проекту обирати найбільш економічно доцільні й естетично обмірковані проектні рішення; вміти творчо і візуально виразно за допомогою доступних засобів графічного та тривимірного комп'ютерного моделювання подати для критичної оцінки кінцеве рішення дизайн-розробки проекту й належну проектну документацію. Для розуміння багатогранності завдань в процесі дизайн-діяльності процес навчання передбачає засвоєння поряд з основною профілюючою дисципліною («Проектуванням») ряду спеціальних ознайомчих курсів з предметного дизайну, ландшафтного дизайну та дизайну середовища. У процесі навчання студенти освоюють сучасні програмні системи та комп'ютерні технології для створення й обробки двовимірних зображень (Adobe PhotoShop, Adobe Illustrator, CorelDraw та інші), тривимірних дизайн-об'єктів (ArchiCAD, AutoCAD, MarbaCAD, 3ds MAX), розробки й демонстрації мультимедійних продуктів (Flash, Maya, PowerPoint та інші), текстові редактори та програми комп'ютерної верстки (Microsoft Office, Adobe InDesign). Фахівці-дизайнери у результаті проходження запропонованого профілю навчальної програми здатні самостійно виконувати проектні завдання в галузях графічного дизайну й дизайну середовища відповідно до сучасних вимог і потреб суспільства.

Загальний обсяг навчальної програми – 243 кредити ЄКТС, в т.ч.: модулі гуманітарної та соціально-економічної підготовки – 35,5 кр., модулі професійної та практичної підготовки – 207,5 кр.

Ключові результати навчання

1. Загальнонаукові знання, вміння та навички:

- базові уявлення про основи філософії, психології, соціології, що сприяють розвитку загальної й проектною культури, сприйняттю естетичних цінностей суспільства;
- знання світової й вітчизняної історії, економіки й права, розуміння діалектичних і причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати у соціальній і професійній діяльності;
- володіння основними загальнонауковими методами й підходами в теорії пізнання для їх використання при розв'язанні елементарних і складних проектних завдань;
- базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного забезпечення для вирішення науково-дослідних та проектно-художніх завдань;
- знання фундаментальних дизайнерських і мистецьких пропедевтичних дисциплін, в обсязі, необхідному для оволодіння основними засадами дизайн-проектування.

2. Знання з предметної галузі.

- Філософське розуміння формування ідеї, функції й закономірностей розвитку «речі» в структурі соціокультурного середовища.
- Критерії естетичної виразності зображальних засобів, закономірності візуального сприйняття двовимірних і тривимірних об'єктів, розуміння понять «екологічного мислення»,

«проектного мислення», «проектної культури», застосування засобів художньо-образного проектування.

- Історія розвитку світової та вітчизняної архітектури, дизайну, декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва.

- Основні закономірності, методика та принципи проектування дизайн-об'єктів.

- Принципи проектування проектного образу та об'ємно-просторової структури дизайн-об'єктів, а також закономірності функціонування дизайн-об'єктів у структурі соціокультурного середовища.

- Специфіка методики проектування об'єктів графічного дизайну (поліграфічної продукції, носіїв реклами, медіа-просторів тощо).

- Специфіка методики проектування об'єктів середовища (інтер'єрів громадських та житлових споруд, дизайн ландшафтного середовища та малих архітектурних форм тощо).

- Основи концептуального проектування та принципи організації дизайн-програмування.

- Основні положення теорії композиції та геометричного моделювання, теорія кольору та сучасні концепції їхнього використання в графічному дизайні та дизайні середовища.

- Особливості використання матеріально-технічної бази в контексті реалізації оригінальних рішень проектних образів дизайн-об'єктів.

- Технології комп'ютерного проектування, моделювання дизайн-об'єктів та розробка проектної документації.

3. Когнітивні уміння та навички з предметної області.

- Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з фундаментальних дисциплін для розв'язання якісних та кількісних задач в процесі дизайнерського проектування.

- Здатність до аналізу, оцінювання, інтерпретації та синтезу професійної інформації та даних в проектних умовах.

- Уміння вводити та опрацювати в структурі дизайн-процесу текстову, графічну та мультимедійну інформацію.

- Володіння комп'ютерними методами аналізу, систематизації та опрацювання проектної інформації, побудови двовимірних та тривимірних зображень.

- Навички графічного оформлення проектної документації на всіх етапах дизайнерського проектування.

- Навички письмової, усної та візуальної презентації наукового та практичного матеріалу.

4. Практичні навички з предметної області.

- Навички організації процесу дизайнерського проектування.

- Уміння інсталиувати й працювати з наявним програмним забезпеченням, комп'ютерними системами, вміння комбінувати можливості комп'ютерних технологій при вирішенні проектних завдань.

- Навички роботи із технологіями графічної подачі візуального матеріалу, макетно-модельними матеріалами і технологіями їх опрацювання.

5. Загальні уміння та навички.

- Здатність враховувати основні естетичні категорії, закони композиції і формоутворення об'ємно-просторових структур, економічні та екологічні вимоги при проектуванні дизайн-об'єктів.

- Уміння враховувати світові й вітчизняні історичні процеси, які впливають на формування й розвиток української моделі дизайну, правові засади та етичні норми у виробничій або соціальній діяльності.

- Здатність та вміння застосовувати набуті знання на практиці.

- Здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

- Навички спілкування, включаючи усну та письмову комунікацію українською мовою та принаймні однією із поширених європейських мов.

- Навички професійної комунікації, ведення переговорів із замовником, уміння працювати в творчих групах.

- Уміння організації власної професійної діяльності.

Професійні профілі випускників з прикладами. Об'єктами діяльності бакалавра за освітньо-професійним напрямом «Дизайн» є робота над допроектною та проектною документацією на виробництвах в галузях графічного дизайну й дизайну середовища. У складі

проектної групи під керівництвом провідного дизайнера виконання бакалавром обов'язків з розробки пакету робочих креслень з деталізацією окремих вузлів та деталей. За дорученням керівника проектної групи бакалавр бере участь у оформленні та деталізації ідеї проекту, роботі над систематизацією матеріалів на етапі допроектного пошуку, макетуванні, виготовлення демонстраційних матеріалів та мультимедійної презентації проекту.

1. Професійний профіль – дизайнер-графік. Бакалавр здійснює передпроектний аналіз проектної ситуації та приймає участь у складанні технічного завдання, виконує розрахунково-графічну частину з усіх розділів проектування об'єктів графічного дизайну (складових елементів фірмового стилю та супутної поліграфічної продукції, пакування, носіїв рекламної та мультимедійної інформації тощо), виготовляє робочі креслення, користуючись сучасними методами дизайнерського проектування та засобами ПЗ (Adobe PhotoShop, Adobe Illustrator, Corel Draw, MarbaCAD, ArchiCAD, SketchUp Pro, AvtoCAD, 3ds MAX тощо) та макет об'єкту, розробляє окремі вузли та конструктивні деталі. Бере участь у складанні завдань на проектування для інженерів-сумісників та співпрацює з ними, узгоджує проектні рішення з замовниками та суміжниками, отримує експертизу державних органів нагляду, проводить аналіз, контроль і оцінку якості виконаних проектних робіт.

2. Професійний профіль – предметний дизайнер.

Бакалавр здійснює передпроектний аналіз проектної ситуації та приймає участь у складанні технічного завдання. У складі проектної групи з розробки інтер'єру і обладнання приймає участь у розробці ескізного вирішення проекту окремого промислового виробу (побутових приладів, сувенірної продукції, предметів-меблів, освітлювальних приладів, декоративних форм, малих архітектурних форм, декоративних або функціональних об'ємно-просторових структур для їх включення в дизайн ландшафту тощо). Розробляє робочі креслення, використовуючи сучасні методи дизайнерського проектування та засоби ПЗ (ArchiCAD, SketchUp Pro, AvtoCAD, 3ds MAX тощо). Готує демонстраційні та рекламні матеріали для презентації результатів дизайнерського проектування.

3. Професійний профіль – дизайнер інтер'єру і обладнання. Бакалавр здійснює передпроектний аналіз проектної ситуації та приймає участь у складанні технічного завдання. У складі проектної групи приймає участь у розробці ескізного вирішення проекту інтер'єру та його складових елементів. Розробляє робочі креслення елементів інтер'єру (меблі, освітлення, декоративні форми тощо), використовуючи сучасні методи дизайнерського проектування та засоби ПЗ (ArchiCAD, SketchUp Pro, AvtoCAD, 3ds MAX тощо). Готує демонстраційні та рекламні матеріали для презентації результатів дизайнерського проектування.

4. Професійний профіль – дизайнер елементів архітектурного середовища.

У складі проектної групи бакалавр здійснює передпроектний аналіз проектної ситуації та приймає участь у складанні технічного завдання, приймає участь у розробці ескізного вирішення проекту елементів дизайну архітектурного середовища (малих форм, елементів ландшафту, елементів міського середовища тощо). Розробляє робочі креслення, використовуючи сучасні методи дизайнерського проектування та засоби ПЗ (ArchiCAD, SketchUp Pro, AvtoCAD, 3ds MAX тощо). Готує демонстраційні та рекламні матеріали для презентації результатів дизайнерського проектування.

5. Професійний профіль – технік з мультимедійного забезпечення дизайнерського проектування. Бакалавр засобами комп'ютерного забезпечення створює ескізи та віртуальну інформаційну модель будь-якого дизайн-об'єкту з галузі графічного дизайну (двовимірні об'єкти засобами Adobe PhotoShop, Adobe Illustrator, Corel Draw тощо) та дизайну середовища (тривимірні об'єкти засобами ArchiCAD, SketchUp Pro, AvtoCAD, MarbaCAD, 3ds MAX), виконує на основі вказаного комп'ютерного забезпечення основні креслення і види дизайн-об'єктів, розміщує їх на листах і готує альбоми креслень до видруку. Організовує роботу над груповим проектом за допомогою сучасних технічних і програмних засобів дизайнерського проектування, здійснює операції у мультимедійному просторі фірми, Інтернеті, використовуючи текстові, графічні та HTML-редактори.

6. Професійний профіль – дизайнер-технік. Бакалавр готує вихідні дані для складання технічних завдань на проектування дизайн-об'єктів в галузях графічного дизайну й дизайну середовища, організовує аналіз передпроектної ситуації, здійснює фотофіксацію, збір і систематизацію додаткових матеріалів, перевіряє наявність маркетингових досліджень. Формує пакет документів, які містять необхідну інформацію для організації дизайн-процесу. Координує

дію інженерних підструктур, які беруть участь у проектуванні, веде облікову, звітну документацію.

- **Доступ до подальшого навчання.** Бакалавр за напрямом «Дизайн» може продовжити навчання в університеті на другому циклі вищої освіти (рівень - спеціаліст, магістр) за спеціальностями «Графічний дизайн», «Дизайн інтер'єру і обладнання».

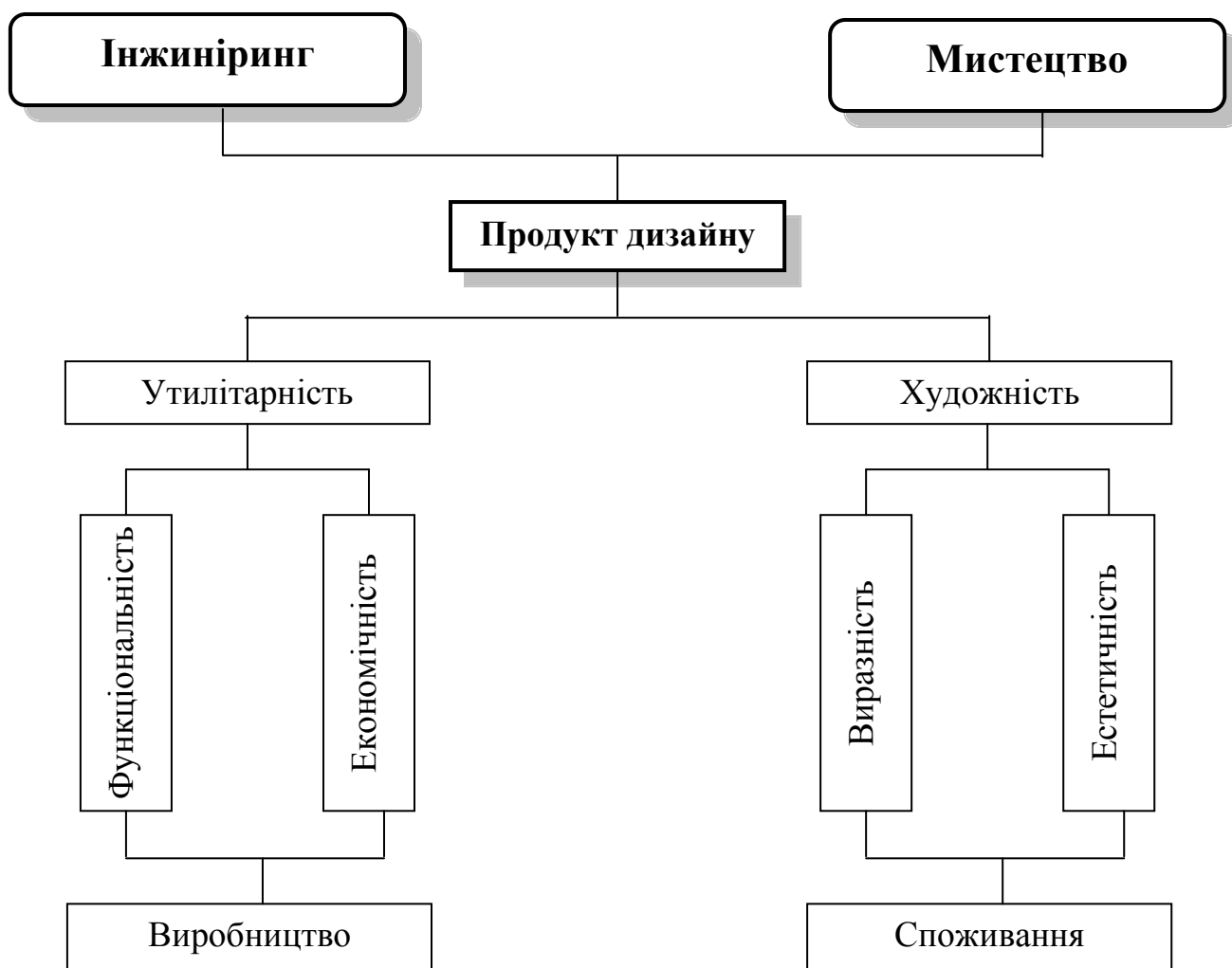
- **Положення про екзамени, оцінювання і оцінки**

Тимчасове положення про оцінювання знань та визначення рейтингу студентів у кредитно-модульній системі організації навчального процесу

- **Вимоги до випуску.** Завершена навчальна програма обсягом 243 кредити, успішно складений державний іспит.

- **Форма навчання** Денна

ВЗАЄМОДОПОВНЮВАНІСТЬ ТЕХНІЧНОЇ І ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ У ПРОЕКТУВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИЗАЙНЕРІВ

Тищенко В.П. та ін. Професійна дизайн-освіта: теорія і практика художньої обробки деревини. – К.: Педагогічна думка, 2007. – С.43.

ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІЙ
за акад. Є.О. Клімовим

Ознаки класифікації	Вид класифікації	Класифікація професій				
		Людина – людина (Л)	Людина – техніка (Т)	Людина – природа (П)	Людина – знакова система (З)	Людина – художній образ (Х)
Предмет праці	Типи професій					
Мета праці	Клас професій	Гностичні (Г) розпізнавати, розрізняти; оцінювати, перевіряти	Перетворюючі (П-чі) перетворювати, обробляти, організувати, переміщувати		Пошукові (П-ві) придумувати, винаходити; конструювати, знаходити певні варіанти	

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ СФЕР ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИДІВ ДИЗАЙНУ

Сфери життєдіяльності	Види дизайну
Людина-природа	Ландшафтний дизайн
Людина – художній образ	Дизайн середовища
Людина – сфера обслуговування	Дизайн костюма
Людина – техніка	Промисловий дизайн
Людина – знаки інформації	Графічний дизайн; WEB-дизайн

ПРОДУКТИВНІСТЬ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ДИЗАЙНУ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ із застосуванням активних та інтерактивних форм і методів навчання в сучасному навчально-виховному процесі із застосуванням авторської педагогічної технології розвивального навчання дизайн-освіта (Вдовченко В.В.)

Узагальнені результати експериментальних педагогічних досліджень:

лекція-монолог	5 %
читання (самостійне)	10 %
аудіо-відеонавчання	20 %
показ (демонстрація)	30 %
дискусійна група (обговорення навчального матеріалу в малій групі)	50 %
практика у процесі діяльності	75 %
навчання інших (учень навчає учня)	90%

Кредо інтерактивного навчання:

Понад 2400 років тому Конфуцій сказав:

Те, що я чую - я забуваю.

Те, що я бачу й чую - я трохи пам'ятаю.

Те, що я чую, бачу й обговорюю - я починаю розуміти.

Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю – я набуваю знань і навичок.

Коли я передаю знання іншим - я стаю майстром.

МАТЕРІАЛИ
для анкетування та інтерв'ювання
за диференційованим опитувальником Климова Є.О.

Біля цифр у таблиці постав **плюси** або **мінуси**, якщо:

Професія дуже подобається	+++	(три плюси)
Професія подобається	++	(два плюси)
Професія «здається, що подобається»	+	(один плюс)
Професія дуже не подобається	---	(три мінуси)
Професія не подобається	--	(два мінуси)
Професія «здається, що не подобається»	-	(один мінус)

Результати профдіагностики поступово занести до таблиці.

Суму плюсів у кожній з колонок підрахувати. Порівняти отримані суми.

Визначити напрямок професійної діяльності, який приваблює учня.

Таблиця з результатами тестування

Напрямки життєдіяльності				
Природа	Техніка	Людина	Знаки	Художні образи
1а	1б	2а	2б	3а
3б	4а	4б	5а	5б
6а		6б		7а
	7б	8а		8б
	9а		9б	
10а			10б	
11а	11б	12а	12б	13а
13 б	14а	14б	15а	15б
16 а		16б		17а
	17б	18а		18б
	19а		19б	
20 а			20б	
Загальна сума	Загальна сума	Загальна сума	Загальна сума	Загальна сума
+	+	+	+	+
-	-	-	-	-

6.11. Підготовка для державної підсумкової атестації з технологій. **Спеціалізація: «Художньо-проектна творчість»**

Розділ III. Завдання 15-16 – дайте визначення поняття.

(максимальна кількість балів за правильну відповідь на кожне питання – 3 бали)

Варіант 1

15. Геральдичний знак – це...

Геральдичний знак – це історичний родинний знак, а також знак цехових, земельних, військових та інших угруповань.

16. Веб-сайт – це...

Веб-сайт – це сукупність веб-сторінок, розташованих в мережі Інтернет, об'єднаних під одним доменним ім'ям або ір-адресою, власником яких є приватна особа або організація. Для перегляду сторінок веб-сайтів використовують браузері, найпопулярнішими з яких є Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, Google Chrome, Safari.

Кожна людина або організація можуть мати свою «сторіночку в Інтернеті», це може бути як окремий веб-сайт, так і сторінка у складі іншого сайту.

Варіант 2

15. Дизайн – це...

Дизайн (від англійського Design, від от італійського disegno позначення) — *це творча діяльність*, метою якої є визначення певних якостей промислового виробу.

Дизайн, як творчий процес, можна поділити на *художній дизайн* (створення речей з точки зору естетичного сприйняття) та *технічну естетику* – наука про дизайн, враховуючи всі аспекти, і перш за все конструктивність (ранній етап становлення дизайну), функціональність (середній), комфортність виробництва, експлуатації, утилізації технічного виробу і т.д. (сучасне розуміння дизайну).

Дизайн – це творчий метод, процес та результат художньо-технічного проектування промислових виробів, їх комплексів і систем, орієнтований на досягнення найбільш повної відповідності створюваних виробів та середовища в цілому можливостям та потребам людини, як утилітарним так і естетичним.

16. Композиція – це...

Композиція – це закономірна організація засобів виразності з метою відображення в чуттєво-образній формі досягнутої функції або сутності проекту. Поняття «композиція» походить від лат. – з'ясування, складання, примирення, розробка складного рішення. Традиційно цим терміном позначають внутрішні зв'язки проекту. Якщо об'єкт проектування сприймати як образ, то за допомогою композиції дизайнер створює цей виразний образ.

Варіант 3

15. Графічний редактор – це...

Графічний редактор — це програма, призначена для створення та редагування графічного зображення на екрані комп'ютера, а також його збереження у вигляді графічного файлу. Графічні редактори з великим діапазоном функцій називають графічними пакетами.

16. Живопис – це...

Живопис – це мистецтво зображення предметів за допомогою фарб. Поверхня, на якій виконується живопис, може бути будь яка, від звичайного паперу в альбомі до каменю, скла або металу.

Варіант 4

15. Акцент – це...

Акцент (від лат. *accentus* — наголос) — засіб концентрації уваги на тих чи інших деталях композиції; прийом підкреслювання кольором, тоном, лінією чи розташуванням на площині деталі зображення, на яку потрібно звернути особливу увагу глядача.

16. Промисловий дизайн – це...

Промисловий дизайн (промдизайн, предметний дизайн, індустріальний дизайн) - [галузь дизайну](#), область художньо-технічної діяльності, метою якої є визначення формальних [якостей](#) промислово вироблених [виробів](#), а саме, їх структурних і функціональних особливостей та зовнішнього вигляду.

Варіант 5

15. Асиметрія – це...

Асиметрія (гр. *неспівмірність, невідповідність*) — у вільному групуванні експонатів зі збереженням загальної рівноваги. В цьому випадку великий та активний елемент врівноважується групою маленьких та менш активних. А. — передумова динамічної побудови композиції

16. Рівновага – це...

Рівновага - це такий стан форми, при якому всі елементи збалансовані між собою. Вона залежить від розподілу мас композиції відносно її центру. Рівновага об'ємів, або частин будь-якого предмету викликає почуття спокою, упевненості й стійкості.

Варіант 6

15. Ритм – це...

Ритм (від гр. *rhythmicos* — рівномірний) — це одна з особливостей композиційної побудови, послідовне чергування і повтори різноманітних елементів зображення через визначені інтервали, важливий засіб приведення сумірних елементів композиції до підпорядкування. Р. найчастіше проявляється в монументальному, декоративно-прикладному мистецтві й архітектурі. У творах живопису, графіки, скульптури проявлення ритму більш складне: це й варіанти жестів, рухів, композиційних групувань фігур, повтори тонових і колірних плям:

- простий ритм — рівномірний повтор елементів;
- складний ритм — повтор та чергування більшої кількості елементів із різними інтервалами;

- ритм руху — чергування в напрямку руху фігур;
- лінійний ритм — чергування в розташуванні ліній;
- колірний ритм — чергування в розташуванні кольорних плям.

В основі будь-якого ритму лежить метр — жорстке підпорядковане чергування, норма повторень. Ритм може бути монотонним і спокійним, або динамічним та напруженим.

16. Симетрія – це...

Симетрія (від гр. *symmetria* — гармонія, розмірність) — у композиції принцип дотримання чіткої рівноваги, коли всі елементи розташовуються в строгій відповідності з обох сторін уявленої середньої лінії, коли одна половина є ніби дзеркальним відображенням другої. Порушення С. називається асиметрією.

Варіант 7

15. Нюанс – це...

Нюанс (від франц. *nuance*) — відтінок, тонка відмінність; в образотворчому мистецтві — ледве помітний перехід одного кольорного тону в інший (у малярстві, живописі), однієї світлотіньової градації в іншу (у скульптурі, графіці). Поняття Н. також застосовують при опису відзнак форми, величини, напрямку, руху, фактури. Сукупність відтінків застосовується для досягнення більш тонкого моделювання об'єкта зображення.

16. Статика – це

Статика (від гр. *statos* — стоячий) — протилежний динаміці, є станом спокою, нерухливості, врівноваженості.

Варіант 8

15. Пропорції, масштаб – це...

Пропорція (від лат. *proportio* — співвідношення) — міра частин, співвідношення розмірів частин одна до одної та до цілого. В мистецтві П. різноманітні: вони визначають не лише побудову форм фігур та предметів, але й композиційну побудову творів. До неї відносяться знаходження відповідного формату площини аркушу, відношення розмірів елементів до тла, відношення величин, тонових та кольорових градацій.

Масштаб — відношення лінійних розмірів зображення до дійсних розмірів предмета, що зображається.

У дизайні костюма:

Пропорція – це є співвідношення окремих частин форми між собою.

Масштаб – співвідношення маси виробу з масою людського тіла.

16. Контраст – це...

Контраст (від франц. *contraste* — різка відмінність, протиставлення) — різко виражена відмінність, протиставлення якостей кольору, величини, форми, об'єму, фактури, напрямку; ступінь різниці між кольірними властивостями елементів зображення. В мистецтві — головний художній прийом, завдяки якому сильніше виділяється основне та досягається більша виразність і гострота характеристики образів. Використовуючи К., художник розв'язує не чисто формальні, а глибоко змістовні завдання. Найбільше значення мають тоновий і колірний контрасти. Але К. здатний і зруйнувати виразність форми, якщо, приміром, перебільшити масу зображення над масою площини форми. К. як виразний засіб використовується в будь-якому напрямку мистецтва. У комп'ютерній графіці контраст за яскравістю характеризує різницю між світлими та темними частинами зображення.

Контраст крайовий — ілюзорні зміни в кольорі і тоні на межі сусідніх плям.

Контраст кольорів одночасний — відчуття кольору, що виникає під час одночасного спостереження кольорних плям на площині.

Контраст кольорів послідовний — відчуття кольору, що виникає під час попереднього впливу на око випромінювань іншого кольору.

Варіант 9

15. Яскравість – це...

Яскравість (*brightness*) — у комп'ютерній графіці атрибут візуального сприйняття кольору, характеризується ступенем випромінювання чи відбиття світлового потоку. Використовується в колірній моделі HSB. Взагалі Я. є характеристикою освітлення та відноситься лише до випромінюваних кольорів.

16. Динаміка – це...

ДИНАМІКА. **1.** Розділ механіки, в якому рух тіл розглядається у зв'язку з прикладеними до них силами. **2.** Стан руху, хід розвитку, зміни чого-небудь. **3.** Сила.

Динамічність (від гр. *dynamis* — сила) — в образотворчому мистецтві: рух, відсутність спокою. Але це не завжди зображення руху як фізичної дії щодо переміщення в просторі: а й внутрішня динаміка образу як у живих істот, так і у предметів. Д. досягається композиційним вирішенням, трактуванням форми, манерою виконання.

Варіант 10

15. Метр – це...

У дизайні костюма

Ритм - це рівномірне чергування елементів. Враховуючи, що йдеться про композицію, потрібно відзначити рівномірність чергування. У композиції рівномірне чергування елементів визначається словом "метр". Найпростіший метр - коли розміри елементів і розміри пропусків однакові. Виразність і складність ритму підвищуються, якщо інтервали між елементами постійно змінюються.

Можливі варіанти чергування:

- чергування елементів закономірно швидшає або сповільнюється;
- відстані між елементами не носить закономірно-регулярного характеру, а розтягуються або звужуються без жодної метрики.

Ритм як засіб композиції часто застосовуються в поєднанні з пропорцією: тоді елементи не тільки чергуються, але і самі змінюються за розмірами відповідно до якої-небудь закономірності або вільно.

Ритм - це повторення, що змінюється, а метр - це повторення без змін.

Метричні композиції часто використовуються в декоративно-прикладному мистецтві. За приклад можна узяти процес нанесення малюнка на тканину. За старих часів на дерев'яній дошці вирізували рельєф, умочували у фарбу і накладали дошку на тканині і таким чином віддруковувався малюнок. Ця дошка і є метр - процес накладення неодноразово повторювався, створюючи цілісне зображення. Малюнок замислювався так, щоб як можна непомітні лінії стиків. Такі метричні композиції ще мають назву - раппорт. Звичайно вони застосовуються при створенні малюнка на тканинах. В основному метричні композиції статичні.

Ритм у відмінності від метра додає твору динамізм. Ритм буває активно-динамічним (музика, танці) і пасивно-динамічний (архітектура, живопис, скульптура).

Ритм буває простим, коли змінюється одна закономірність (форма, колір, відстань між елементами і т.п.) і складним, коли зміни відбуваються одночасно з різними характеристиками. Ритм не тільки збагатить композицію, але і допомагає її організувати. У одній композиції може бути декілька композиційних елементів, побудованих на ритмі, які розвиваються паралельно, перетинаються або ж рухаються в протилежних напрямках.

Не виключене поєднання в композиції ритму і метра. Метричне повторення ритмічних рядів допомагає створювати оригінальні твори. Яскравий приклад використання ритму і метра в композиції ми бачимо в завораючих узорах мусульманських культур.

16. Тотожність – це...

Тотожність характеризує найпростішу композиційну залежність повторення різних величин (1:1) — метричних, ритмічних, пластичних, тональних, кольорових. Тотожні повторення застосовуються під час виготовленні наборів (ансамблю) однотипових виробів

Розділ IV. Завдання 17 - запишіть алгоритм створення веб-сторінки.

(максимальна кількість балів за правильну відповідь - 10 балів)

17. Запишіть алгоритм створення веб-сторінки «Мій сайт» з наступною інформацією:

Доброго дня!

Мене звати Марчук Вадим (вказує власне прізвище та ім'я).

Я учень 11 класу.

Навчаюся у Ліцеї податкової та рекламної справи №21 м. Києва, за спеціалізацією «Основи дизайну».

Відповідь

СТВОРЕННЯ ВЕБ САЙТУ

Створення сайту почну з ідеї – моєї спеціалізації «Основи дизайну».

Продумаю усталені етапи для того, щоб створити працездатний якісний сайт.

1. Ідея - моя спеціалізація «Основи дизайну»
2. Розроблю структури сайту
3. Розроблю стиль для оформлення сайту
4. Проведу кодинг, програмування сайту
5. Проведу тестування і доопрацювання сайту
6. Продумаю: способи просування сайту, розташування реклами на сайті
7. Продумаю: способи подальшої підтримки і оновлення сайту

Перші п'ять етапів відносяться безпосередньо до створення сайту, останні потрібні для подальшого існування сайту.

1. ІДЕЯ САЙТУ

Спланую уявний образ сайту – яким він в результаті має бути, а також перспективи розвитку сайту.

Отже, потрібно вирішити:

- Навіщо створювати сайт (чи потрібно це взагалі)
- Про що буде сайт (тематика)
- Що це буде (домашня сторінка, портал, або щось ще)
- Відмінність від сайтів з такою ж тематикою (якщо це не домашня сторінка)
- Яка буде аудиторія сайту (стать, вік, інтереси і т.д.)
- Якого роду сервіси будуть присутні на сайті (форум, каталог, пошта і т.д.)
- Плани на найближче майбутнє
- Плани подальшого розвитку (перспективи)

та багато інших подібних питань які вирішу, перш, ніж братися за реалізацію ідеї. Продумаю зміст (наповнення –контент) сайту. Головним тут є хороша ідея, а інше додається під час роботи.

Після того, як в думці, а потім і на папері, оформиться чіткий образ того, яким повинен бути сайт, приступлю до інших етапів.

2. РОЗРОБКА СТРУКТУРИ САЙТУ

Складу план структурування сайту. Чітко розпишу, що, де буде розташовано. План-схему структури сайту зафіксую на папері.

Структуру сайту можна розподілю на: зовнішню і внутрішню.

а. ВНУТРІШНЯ СТРУКТУРА САЙТУ.

Доберу інформацію, яка буде розміщена, наявні в мене матеріали. Продумаю: які будуть на сайті розділи, підрозділи. Складу дерево сайту.

Розроблю внутрішню структуру. Доберу інформацію, яку можна на ній розмістити. Розповім про себе (на головній сторінці), розташую свої фотографії, контактну інформацію. Внутрішня структура сайту буде такою:

1. Головна сторінка (розповідь про себе)
2. Фотографії
3. Контактна інформацію (e-mail)

Якщо в мене буде більше часу, то я створю складнішу внутрішню структуру. Доберу і зроблю багато більше фотографій, розгалужу розділ Фотографії на декілька підрозділів. Відведу місце для отримання відгуків від відвідувачів, передбачу наявність гостьову книгу. Я ліцеїст творчий, тому на сайті додам розділ Моя Творчість.

1. Головна сторінка (розповідь про себе)
2. Фотографії: Влітку, В ліцеї, Мої друзі, Про мене
3. Моя Творчість: Вірші, Музика
4. Гостьова книга
5. Контактна інформацію (e-mail)

Коли перед очима такий план внутрішньої структури, можна сміливо продовжувати роботу над сайтом, не боячись чогось забути або упустити.

6. ЗОВНІШНЯ СТРУКТУРА

Розроблю розташування основних важливих елементів на кожній сторінці. Вирішу, де і як буде розташовано меню, пошук, основний зміст, певні анонси про нові розділи сайту, оновлення, лічильник та банери, якщо їх передбачу на сайті. Наприклад, мені подобається така зовнішня структура сайту:

Шапка сайту		
<i>Логотип</i>	<i>Банер</i>	<i>Пошук</i>
<i>Меню</i>	Основний текст	<i>Новини</i>
		<i>Додаткова інформація</i>
		<i>Банер</i>
Інформація про розробника	Контактні адреси та телефони	Лічильники

При розробці зовнішньої і внутрішньої структури буду орієнтуватися на те, щоб в майбутньому відвідувачеві було легко орієнтуватися на сайті, щоб легко знаходилася важлива і потрібна інформація. Тому, перш ніж братися за розробку структури сайту, вивчу ресурси з подібною тематикою і подивлюся, як вирішено це завдання там.

3. РОЗРОБКА СТИЛЮ ДЛЯ ОФОРМЛЕННЯ САЙТУ

Оформлення або дизайн – це зовнішній вигляд сайту. Перше враження від сайту дуже важливе, від нього залежить чи залишиться відвідувач, чи знайомитиметься з інформацією, яку йому пропонують, або закрий вікно з цим сайтом і назавжди забуде про його існування.

Оформлення сайту підкаже відвідувачеві, куди він потрапив: чи це є корпоративний сайт певної компанії, або інформаційний портал, або літературний сайт, або інше. Оформлення допоможе відвідувачеві орієнтуватися по сайту, а може, і навпаки, дезорієнтувати відвідувача так, що навіть при добре розробленій структурі відвідувачеві важко буде зорієнтуватися. Від оформлення залежить чи візуальна інформація є не менш важливою, ніж текстова, яка потім наповнить сайт.

Дизайн, стиль сайту дуже важливі, тому я оберу кольорову гаму сайту, розроблю композицію для розташування наповнення сайту за розділами, доберу шрифт тощо.

Крім теорії потрібно буде також опанувати багатьма програмами, для втілення задумок в життя. Оформлення сайтів на перевірку виявляється складною наукою: багато чого треба вміти і багато чого знати, щоб створити якісний дизайн для сайту.

4. Проведу кодинг, програмування сайту
5. Проведу тестування і доопрацювання сайту
6. Продумаю: способи просування сайту, розташування реклами на сайті
7. Продумаю: способи подальшої підтримки і оновлення сайту